ఇట్లే యింతటినుండి రెండుమాసముల కొకసంపుటముగా సం పుటము 1 కి 200—250 పుటలవంతున డెమి [illegible] సైజున పదునెనిమిం పురాణములను, ఉపపురాణాదులను గ్రమముగ వచనరూపమున నాం ధ్రీకరించి సంవత్సరమున కాఱుసంపుటములుగాఁ బ్రకటించుచు నాం ధ్రదేశమున మాయోపినకొలఁది భాషాసేవ నొనర్ప సంకల్పించితిమి.

కొందఱు మిత్రులయాలోచనము ననుసరించి చందాదారులకు సుకరముగ నుండునట్లు మనీఆర్డరుకమ్మిషన్ సయితము మేమే భరించి అన్నివ్యయములతోను ఒక్కొక్కసంపుట మొక్కొక్క రూపాయకు మాత్రమే చందాదారుల కందించునట్టు లేర్పాటునుగూడఁ జేసితిమి. కావున శివపురాణము మొదటిరెండవసంపుటములను గోరుచందాదారు లకు పోస్టేజి మనీఆర్డరుకమ్మిషనులు మేమే భరించి రు 2-0-0 లకు మాత్రమే యిచ్చుచున్నాము.

ఇందులమాయుద్దేశము సాధ్యమైనంతవఱకు దేశభాషాసేవ సేయుటయు, మనపురాణధర్మములను మనవారు సులభముగాఁ దెలిసి కొనునట్లొనర్చుటయుమాత్రమే యని పాఠకమహాశయులు గ్రహింప కపో రని తలంచెదము.

ఇట్టిసదుద్యమములు దేశభాషాభిమానులగు నాంధ్రమహాజనుల నిరంతరసాహాయ్యప్రోత్సాహములవలనఁగాని నిరంతరాయముగఁ గొన సాగనేరవు. కాఁబట్టి యాంధ్రసోదరసోదరీమణు లెల్లరును మాసదుద్య మము నాదరించి చందాదారులుగను, సహాయులుగను, పోషకులుగను, రాజపోషకులుగను నుండుట కంగీకరించి మాకెల్లవిధములఁ జేయూఁత నొసగఁగోరుచున్నాము.

పురాణగ్రంథమాలిక
పిఠాపురము.

నడకుదుటి వీరరాజుపంతులు,
సంపాదకుఁడు.

విషయసూచిక.

యైనమః.

శివపురాణము.

సనత్కుమారసంహిత.

సర్వజ్ఞు విశ్వతోముఖు
సర్వేశ్వరు సర్వభూతసంభవహేతున్
శర్వు నభవు నపరాజితు
సర్వమయు భజింతు సిద్ధిసంసిద్ధినన్.

వేదాదుల కాదిస్వరం బని చెప్పంబడిన యోంకారమే మహేశ్వరస్వరూపము. సర్వమంగళమయుం డగు నామహేశ్వరదేవుఁడే పంచభూతములమూలంబున నిఖిలజీవులను సృజియించును. ఆయాదిదేవుఁ డగునుమాపతి సర్వజ్ఞానసంపాదకుఁడు. పరమతత్త్వస్వరూపుఁడు. స్వయంప్రకాశుఁ డగు నాపరమేశ్వరుఁడు తనమూర్తిత్రయవికారముల వలన నవతారసమూహమును సృష్టించుచుండును. అభవుం డగు నా
డు నిఖిలజీవరక్షణంబునకై తన్ను మూఁడుభాగములుగా సృష్టించు
నును. భగవంతుం డగు మహేశ్వరుఁడు స్వయముగా నేకస్వరూపు
యయ్యును బ్రహ్మాదిసంజ్ఞావశంబునఁ ద్రివిధంబుల విరాజిల్లుచు

అవ్యయుం డగుశివుండు నిత్యముక్తుండు. మఱియుఁ ద్రిభువనసహితాలాపి. ఆదేవుఁడు జ్వాలామయం బగుమహాశూలము, భీషణాహి సమూహము మొదలగుక్రీడాపరికరములచే యోగమాయతోఁ గ్రీడించుచుండును. అమ్మహాదేవుఁడు తాండవసమయమునఁ దనశరీరమునం దర్ధభాగమును బత్నిగాఁ జేసి జగంబులకు స్థితిని, లోకానుగ్రహంబును గావించుచుండును. నిరంతరశివచింతానిమగ్నులగువారిహృదయములకు విదితం బగునది యీజగంబునం దెద్దియును లేదు. కావున నే నేను సర్వేశ్వరునియెడలం గలభక్తిబలంబుచేతనే తత్కథితం బగుశివపురాణమును జెప్పఁగలుగుచున్నాఁడను.

పూర్వము నాచేఁ జెప్పంబడిన నైమిశారణ్యమునందలి పవిత్రాశ్రమంబునఁ గాలయోగవేత్తలలో నగ్రగణ్యుండును, జగద్గురుండును, దపస్వియు, బ్రహ్మచారియు, ధర్మాత్ముండును, సుబుద్ధియు, లక్షశ్లోకసమంచితమహాభారతప్రణేతయు, సత్యవతీనందనుండును, బరాశరతనయుండును, బ్రహ్మర్షియు నగువ్యాసభగవానుండు దేవగణపరివృతుఁ డగుబ్రహ్మదేవునివలెనే ఋషిగణపరివేష్టితుండై బ్రహ్మకథనంబున బ్రహ్మపదప్రతిపాదకంబును, బ్రహ్మనామాభిహితంబును నగువేదమును జతుర్భాగములుగా విభజించి శిష్యులచే వేర్వేఱుగా నభ్యసనము సేయించుచుండెను. వారందఱును సుఖోపవిష్టులై యుక్తసంభాషణంబులు గావించుచున్నయవసరంబున నచ్చటికి కథ్యాత్మఘన్మాగ్రేయుఁడును, బ్రహ్మపుత్రుండును, శుభనిధానుండు నగుసనత్కుమారుఁ డేతెంచి పరమానుగ్రహంబున వారికి దర్శనం బిచ్చెను. అనంతరం ధర్మజ్ఞుం డగు నమ్మునివరుండు మహర్షు లర్పించిన యర్ఘ్యాచమనీ[illegible]లను యథావిధిగఁ బరిగ్రహించి ప్రశంసితవ్రతుం డగు నా[illegible]చే నాబ్రహ్మర్షులను బూజించెను. అనంతర మమ్మహా

యనుజ్ఞం గాంచి సనత్కుమారుండు కుశాసనంబున నాసీనుండై యుండెను. అప్పు డమ్మునులు లింగపూజావిధి, దేవదేవారాధనము, శివమందిరనిర్మాణఫలము, సంవత్సరవ్యాప్తం బగుశివపూజాఫలము, ఆవర్తకవిధి, పునరావర్తకవిధి, మూర్తివిభాగము, మంత్రవిధి, మహాత్ముండగురుద్రునియష్టస్థానములుమొదలగువిషయములంగూర్చి సనత్కుమారునిఁ బ్రశ్నించిరి. భగవంతుండును, బ్రహ్మనందనుండు నగుసనత్కుమారయోగీంద్రుండు తపోబలానురూపంబులగు నాసనంబులపై నుపవిష్టులైయున్న మునిగణంబులచేఁ బరివృతుండై బ్రహ్మర్షిపరివృతుండగువనజాసనుంబోలి యధికతేజోవిరాజితుండయ్యెను. అట్లు సాధుగణమధ్యస్థితుం డగుసనత్కుమారయోగీంద్రుంగూర్చి మహర్షు లందఱు సంజలిబద్ధులై యిట్లు ప్రశ్నించిరి.

సృష్ట్యారంభవర్ణనము.

మహాత్మా! మేము నీవలనఁ బవిత్రంబును నవినశ్వరంబునగు శివపురాణమును వినఁ గుతూహలముతో నుంటిమి. మాకు శివచరిత్రమును బోధింపుము. త్రిభువనములయందలిసకలవిషయముల నెఱింగియున్న నీకుఁ దెలియని దేదియును లేదు. అనుటయు బ్రహ్మపుత్త్రుండగు సనత్కుమారుండు బ్రహ్మర్షిగణంబులచే నిట్లు ప్రార్థింపఁబడి యిట్లని చెప్పందొడంగెను. మునివరులారా! వినుఁడు! దేవతాదులయెదుటఁగూడ గోపనీయం బగు నీసనాతనశివపురాణమును నేనిప్పుడు యథారూపముగ ననువదించెదను. సాధుజను లీపురాణశ్రవణంబు గావించి శివునియందుఁ జిత్తసమర్పణంబు సేసి శివపరాయణులును, శివచింతానిమగ్నులు నై విశేషరూపముగఁ గృతార్థు లగుచుందురు. వేదతుల్యంబగునీపురాణ మతిపవిత్రంబును, యశస్కరంబును, నాయురారోగ్యకరంబును, స్వర్గప్రదంబును, సర్వాభీష్టదాయకంబు నై యది.

దేవదేవుం డగుమహేశ్వరుని సంకీర్తనము పరమమంగళజనకంబును, విశేషించి శ్రద్ధావంతు లగువారి కైహికాముష్మికశుద్ధివిధాయకంబు నై యున్నది. తపోధనులారా! నేనిప్పుడు పరమార్థానుసారంబుగ నమ్మహాదేవునిచే భాషింపఁబడినశివపురాణమును మీయెదుట సంకీర్త నంబు గావించెదను. తొల్లి నేను సర్వజ్ఞుం డగు దేవదేవునింగూర్చి వినిన దంతయును సంక్షేపముగ ననువదించెదను. ఏమనిన—నూఱేం డ్లకైనను దీనిని సవిస్తరముగఁ జెప్పఁజాలము. ఇందు బ్రహ్మవిష్ణూత్ప త్తియు, హరివిరించిసంవాదంబును, సప్తద్వీపంబులయు సప్తవర్షంబు లయు నాఖ్యానంబును, నూర్ధ్వాధోలోకకథనంబును, సూర్యచంద్రాది గ్రహవిషయంబును, సనత్కుమారవిక్రమంబును, దదారాధితుం డగు మహాదేవుని వర్ణనంబును జెప్పంబడును. మఱియు వరదానసంబంధం బును, మునిశిష్యసమాగమంబును, మేరుశృంగంబున బ్రహ్మ విష్ణు మహేశ్వరభవనంబులును, రుద్రవిభీషణసంవాదంబును, సకలతీర్థఫలం బును, శివలింగపూజనంబును, శివలింగోత్పత్తియుఁ, దల్లింగంబునుండి ప్రళయోత్పత్తియు, లింగపూజావిధానంబును, వర్షవ్యాప్తం బగుమహా దేవార్చనంబుచేఁ గలుగునుత్కృష్టఫలంబును, ఆవర్తనపునరావర్తనాది వ్రతవిధియు, ముక్తిభేదానుసారంబుగ మహాదేవపూజావిధానంబును, మహేశ్వరుని స్థానరూపాదులప్రాధాన్యంబును, పరమాత్ముం డగు శివునిపరమదివ్యతత్త్వంబును, నతిపవిత్రరహస్యంబును, శివాష్టకంబును, బ్రహ్మవిష్ణుసమ్మోహనంబును, లింగస్థాపనఫలంబును, బుష్పదాన ఫలంబును, ధూపవిధియు, మాసఫలంబును, నుపవాసనియమంబును, నుత్తమదానవిధియు, అష్టమీచతుర్దశీవ్రతాదులయనుష్ఠానఫలంబును, నామాష్టమీవిశిష్టాష్టమీవ్రతఫలంబును, నతిలోకవిజ్ఞానసంపన్నుండగు మహేశ్వరునివిభూతియు, విశుద్ధాచారవిధియు, నుత్తమయోగవిధియు,

యోగనాడీకథనంబును, గాశీధామమాహాత్మ్యంబును, నోంకారవర్ణనంబును, యక్షేశ్వరమాహాత్మ్యంబును, దీర్ఘవర్ణనంబును, సందీశ్వరుని శివారాధనంబును, నంద్యభిషేకంబును, మహాదేవమాహాత్మ్యంబును, త్రిపురాసురవధయు, శ్రీకృష్ణదేవమాహాత్మ్యంబును, శ్రీకృష్ణారాధనంబును, సకలధర్మాశ్రయుం డగుమహాదేవునిసంకీర్తనంబును, జ్ఞానప్రశంసయుఁ, బరమంబగు మోక్షవిచారంబును, వస్తువిచారంబును నీమొదలుగాఁగలయెల్లవిషయంబులను వరుసగా వర్ణించి చెప్పెదను. నేనిప్పుడాశ్చర్యజనకం బగుమహేశ్వరముక్తివిభాగమును సవిస్తరంబుగ సంకీర్తనంబు గావించెదను——

ప్రథమమున దీవిశ్వ మంతయు నజ్ఞాతంబును, నలక్షణంబును, నంధకారమయంబునై యుండెను. అందు సర్వకారణుండును, మహాయోగీంద్రుండు నగురుద్రుం డేకమాత్రుఁడై యుండెను. ఆపరమేశ్వరుండు స్వయంబుగ నాత్మభావనంబు గావించి తన యిచ్ఛానుసారంబుగ మొట్టమొదట మనంబును, దరువాత నహంకారంబును సృజియించెను. అహంకారమునుండి పంచభూతంబులు నుత్పన్నంబు లయ్యెను. శబ్దస్పర్శరూపరసగంధంబులును, ప్రాణాపానవ్యానోదానసమానాదివాయువులును, సత్త్వరజస్తమోగుణంబులును, నాభగవంతుం డగురుద్రునుండియే సంభవించెను. బ్రహ్మయు, విష్ణుండును నాతనియందే జనియించిరి. బ్రహ్మవిష్ణువిమోహనార్థంబుగా శివుఁడే మహత్స్వరూపంబుగా సంభూతుం డయ్యెను. నిరాకారుం డగుశివుం డుత్పత్తిశూన్యుండు. ఆతనికిఁ గారణు లెవ్వరును లేరు. ఆతనికంటె నధికులుగాని, మంగళకరులుగాని మఱియెవ్వరును లేరు. హరిబ్రహ్మలాతనినుండియే జనించి ప్రతికల్పంబునను జగన్మోహనంబు గావించి సకలంబును సృష్టించుచుందురు. తపశ్శీలుం డగునదుర్గుఁ డనేకవిధం

బులసఖిలజీవసంహారంబు సేయుచుండును. డెబ్బదియొక్కయుగంబులు మన్వంతరం బనంబడును. పదునాల్గుమన్వంతరము లొకకల్పంబు. ఇట్టియొకకల్పంబు బ్రహ్మకొక్కదివం బగును; మఱియొక కల్పంబు రాత్రి యగును. ఈవిధముగా ముప్పదిదినంబులు బ్రహ్మకొకమాసంబును, న్ట్రిపండ్రెండుమాసంబు లొకవత్సరంబు నగును. ఇట్లు బ్రహ్మయువు శతవర్షంబులు. ఇట్టిశతవర్షంబులును మహాదేవున కొక్కనిమేషం బగును. బ్రహ్మమొదలుగ నల్పకీటంబులవఱకును గల సకలజీవాయువులును నమ్మహాదేవునినిమేషమధ్యమునందే యిమిడియున్నవి. సర్వగ్రహంబులయు, సర్వదేవతలయు జీవనంబుఃగూడ నింతలోనివే. స్థావరజంగమసర్వభూతంబును, సప్తలోకాత్మకంబు నగు నీవిశ్వ మంతయుఁ బరమేశ్వరుని నిమిషలీలామాత్రంబు. భూలోకము, భువర్లోకము, సువర్లోకము, మహర్లోకము, జనలోకము, సత్యలోకము, బ్రహ్మలోకమునననుసీసప్తలోకంబులకును, సుతలము, తలము, తాలము, వితలము, పాతాళము, రుక్మసౌవర్ణకము, శర్కరాభూమి, విజయము ననునీయష్టవిధపాతాళంబులకును నాదిమధ్యాంతంబులయందు రుద్రుం డవస్థితుండై యుండును. మహేశ్వరుండు తనశక్తిద్వారమై యీలోకములను సృష్టించి యున్నాఁడు. బ్రహ్మలోకపరిమాణగతివిశేషంబుల ననంతరంబు వర్ణించెద. పృథివియు, [illegible] లును, విదిక్కులును, బర్వతంబులును, సముద్రంబులును, స్థావరంబులును, జంగమంబులును, దేవతాసమూహంబును, [illegible]పాద సమూహంబును మొదలగువానిపరిమాణంబులఁ జెప్పెదను. స్థావరంబులపరిమాణంబు సహస్రగుణాధికంబు; [illegible] పరిమాణంబు క్రమంబుగఁ బాదపాదహీనంబు. [illegible], [illegible] నగు నీశరీరం డీదేవమానవాదులకంటెఁ బరుండు. [illegible]

శివభక్తిమూలంబున యథాసమయంబున, యథోచితంబుగ బ్రహ్మ సాక్షాత్కారం బగుచుండును. అవ్యయం బగుశివస్వరూపజ్ఞానము నుండియే లోకంబునఁ గర్మప్రవృత్తి యగుచున్నది. అట్టిజ్ఞానంబును గూర్చియే యెల్లరును నమస్కరించు చుందురు. ఉత్పత్తివిహీనుం డయ్యు నుత్పన్నసంజ్ఞకుండును, గుణాతీతుండును, నిర్మలుండును నగు శంకరునుండియే జ్ఞానం బుత్పన్నం బగుచున్నది. శ్రోతృకాములగు మహర్షులకును, భక్తులకును, సకలజీవులకును, విశేషించి బ్రహ్మపరాయణులకును హితార్థమై మహేశ్వరునిచేఁ జెప్పఁబడినయాజ్ఞానము పురాణములయందు సవిస్తరముగా వర్ణితమై యున్నది. ఈశ్వరుండు తన కిష్టసాధనేచ్ఛగలిగినప్పుడు సృష్టికార్యంబునఁ బ్రవృత్తుం డగుచుండును. నే నాదిమధ్యాంతశూన్యతుండ ననుజ్ఞానముతోనే యవ్యయుండును, పురాణపురుషుండును, నేకమాత్రుండు నగుశివుండు బ్రహ్మాండలీలలఁ గావించుచుండును. ఆయీశ్వరునుండియే కాలం బుత్పన్నం బయ్యెను. ఈవిశ్వం బంతయును గాలస్వరూపమే. ఇందు గాలవ్యతీతం బగున దేదియును లేదు. భగవంతుం డగుకాలుండు ధ్యాననిమగ్నుండై శివాజ్ఞానుసారంబుగ సృష్టికార్యంబునకు సంకల్పించి ప్రప్రథమంబునఁ బ్రకృతిదేవిని సృజియించెను. ఆప్రకృతినుండి బ్రహ్మయు, విష్ణుండు నుదయించిరి. అనంతరము బ్రహ్మదేవుండు మహేశ్వరాదేశంబున బ్రహ్మతుల్యనైశ్వర్యశాలులను సృజియించెను. మఱియు, భూమి, అంతరిక్షము, సముద్రములు, శైలములు, దిక్కులు, మానవులు, నదులు, తీర్థములు, మెఱుపులు, ఉఱుములు, రోహితములు, ఇంద్రధనుస్సులు, ఉల్కలు, ధూమకేతువులు, జ్యోతిష్పాతములు, సహస్రాధికవిధంబు లగుస్వేదజంబులు:-యూకమక్షికమత్కుణములు మొదలగు వానిని సృష్టించెను. ఇట్లుత్పన్నం బైనయీసకలంబును మరలఁ గా

నిచే నిపీడితంబగుచుండును. అనుటయు వ్యాసుండు బ్రహ్మ యెట్లుదయించెనో, సృష్టి యెట్లయ్యెనో, పృథ్వీధరుం డగుదేవునకు బ్రహ్మత్వం బెట్లుసిద్ధించెనో సవిస్తరంబుగఁ దెలుపవలయు ననుటయు సనత్కుమారుండు మరల నిట్లనియెను.

ప్రథమమునం దీసకలంబు నంధకారమయంబై, యేదియు నప్రత్యక్షంబై యుండెను. అప్పుడు పరమేశ్వరుం డగుశివుండు యోగావలంబనంబున నెల్లయెడలఁ గ్రీడింప సంకల్పించి దుర్లభం బగుసత్త్వస్వరూపతేజంబును సృజించి తనయందున్న రజోగుణస్వరూపం బగు వహ్నిచే ధారణంబు గావించెను. ఆసత్త్వగుణసహితం బగురజోగుణంబువలనఁ దమోగుణం బుత్పన్నం బయ్యెను. ఆగుణత్రయమువలన జలంబును, దానినుండి పృథ్వీతన్మాత్రయు, దానినుండి సూర్యస్వరూపుఁ డగుకాలుండును నుదయించిరి. ఆసూర్యతేజమునందే సర్వంబును బ్రకాశితం బయ్యెను. మహేశ్వరుఁడు ప్రథమంబున జలస్వరూపియై యాతమంబును విదారితంబుఁ గావించెను. అప్పుడు సృష్టిప్రవృత్తుం డగుజలరూపశంకరునుండి యొకయండంబును, దానినుండి నారాయణుండు నుదయించిరి. మఱియు నాజలానలసంయోగంబున వాయుతేజంబు లుత్పన్నంబు లయ్యెను. వికృతం బగువాయువువలన నాకాశంబును, జలాగ్నిమారుతాకాశంబులనుండి విశాలం బగుపృథ్వియు సంభవించెను. ఇదియే మహేశ్వరుని యన్యతమమూర్తి. మహాభూత సృష్ట్యనంతరమున మహాదేవుం డర్ధనిమేషకాలము జలంబులఁ బ్రవేశించెను. జలనివాసంబువలననే యాతనికి నారాయణనామంబు గలిగెను. అప్పు డాజలంబులనుండి సహస్రసూర్యప్రభావంతంబును, సువర్ణమయంబు నగునొకయండం బుదయించెను. భగవానుం డగుబ్రహ్మదేవుండు దానియందు బహువత్సరంబులు వసియించి యనంతరము

మహాదేవాదేశంబున యథాకాలంబున నావిర్భూతుం డయ్యెను. అనంతరఁ మాతఁడు సృష్టికాలమధ్యంబున నాకాశంబును, అష్టదిక్కులను, నిత్యజలాధారంబు లగుసాగరంబులను సృజియించెను.

సప్తద్వీపవర్ణనము.

ప్రకృతినుండి యవ్యక్తం బగుమహత్తత్త్వ ముదయించెను. మహాజనం బగునదియే బ్రహ్మాండస్వరూపము. మహత్తునుండి బ్రహ్మ యుదయించుటచే దానికి బ్రహ్మాండనామంబు గలిగెను. ఆబ్రహ్మకు సముద్రసమూహము శోణితము; ఆకాశం బుదరంబు; పవనంబు నిశ్వాసంబు; ఆకాశతమంబులు శ్రోత్రంబులు; చంద్రసూర్యులు నేత్రంబులు; ఊరుయుగళంబు సుమేరువు; పృథ్వి వక్షస్థలంబు—రసాతలంబునకు వెనుక జలంబును, దానివెనుక నాగగణంబును, దదనంతరము మరల నాకాశంబును, దానివెనుక మరల జలంబును, జలాంతంబున నంధకారంబును, దానివెనుక నగ్నియు, దానివెనుకఁ బృథ్వియుం గలవు. ఈపృథ్వి సముద్రంబులు, నంధకారము, తేజము, జలము, రసాతలము, నాగగణము, నంధకారము ననుసప్తపదార్థంబులచేఁ బరివృతంబై యున్నది. అండధారిణంబగుటంజేసి మహాత్ముం డగుబ్రహ్మదేవుని భవనము బ్రహ్మాండం బనియు, మహాధారణంబనియుఁ జెప్పంబడుచున్నది. ప్రధానపురుషునిచే సృజింపఁబడినదగుటచే జలంబునకు నారంబను పేరు గలిగెను. పూర్వమం దాజలంబుల వసించుటచేతనే పురుషోత్తమునకు నారాయణనామంబు గలిగెను. ఈవిశ్వంబున క్షరుండును (జీవుఁడు) నక్షరుండు (ఆత్ముఁడు) నను నిరువురే పురుషులు. బహుసహస్రయుగపరిమితంబు లగునానేకకల్పంబులు గడచినవెనుకనే భూరాది లోకసృష్టియైనది. అనంతరము పంచభూతాత్మకం బగుజీవసృష్టియయ్యెను. జరాయుజములు, అండజములు, ఉద్భిజ్జములు, స్వేదజములు

నని జీవులు చతుర్విధంబులు ; దేవయోను లష్టవిధంబులు. మనుష్యుల డేకవిధమాత్రుంను. మానవజాతి యేకప్రకారంబయ్యును జతుర్వర్ణ భేదంబుచే నానావిధంబులఁ దోఁచుచున్నది. పృథివియు, నాకాశంబును, స్వర్గంబు ననునివి భువనంబులు. నదులు, సముద్రంబులు, పర్వతంబులు మొదలగుస్థావరజంగమపదార్థంబుల పరిమాణంబునకు భూపరిమాణంబు సమానంబు. మఱియు దివ్యంబగుభువనం బొకటి కలదు. దానిని మూఁడుభాగములుగ విభజంచుకొని దేవత లందు నివసించియుందురు. ఆత్రిభువనంబులును గోటియోజనవిస్తీర్ణంబులు. ఆభువనమధ్యంబున నుండి బ్రహ్మయు, విష్ణుండును మహేశ్వరోపాసనంబు గావించుచుందురు. శివక్రీడాస్థానంబులు స్వయముగా శివునిచేతనే కల్పింపఁబడియెను. ఆయాస్థానంబులయందు శివలింగపూజ గావించుట సర్వోత్తమకార్యంబు. సార్థపంచాశీతి (8550) శతయోజనవిస్తీర్ణం బగుజంబూద్వీపము మొదలగుద్వీపంబులయందలి జీవులు తమయభీష్టసాధనంబునకై శివపూజలం గావించుచుందురు. ఆపరమేశ్వరుండు జంబూద్వీపంబున మహాదేవనామంబునను, గోమేదద్వీపమున గిరిజేశ్వరనామంబునను, శాల్మలిద్వీపమునఁ బశుపతినామంబునను, కుశద్వీపంబున హరనామంబునను, క్రౌంచద్వీపంబునఁ వృషధ్వజనామంబునను, శాకద్వీపంబున శంకరనామంబునను, పుష్కరద్వీపంబున ఫాలలోచననామంబునను, విఖ్యాతుండై యుండును. ఆయాద్వీపములం దాయానామంబులతో శివపూజం గావించినచో శివానుగ్రహంబున నక్షయభోగంబులును, మహాశాంతిప్రాప్తియు నగును.

జంబూద్వీపము, గోమేదద్వీపము, శాల్మలిద్వీపము, కుశద్వీపము, క్రౌంచద్వీపము, శాకద్వీపము, పుష్కరద్వీపము ననునివి సప్తద్వీపంబులు. జంబూద్వీపంబున లక్షయోజనంబులవఱకును జంబూ

వృక్షంబులు వ్యాపించియుండును. వానిఫలంబులరసం బమృతమువలె రుచికరమైనది. ఆజంబూవనంబునకు ద్విగుణపరిమాణం బగు నాద్వీపము తనపరిమాణంబునకు ద్విగుణితం బగులవణసముద్రముచే నావరింపఁ బడి యున్నది. జంబూద్వీపమున సప్తవర్షంబులు (ఖండములు) గలవు. పుణ్యాత్ము లగువా రిచ్ఛామాత్రంబున సప్తవర్షంబులను గమనాగమనంబులు సేయఁగలుగుచుందురు. ఆవర్షసప్తకంబున భారతవర్షంబు ప్రధానంబు. భారతవర్షముకూడఁ దొమ్మిదిభేదంబులచే నొప్పారుచున్నది. దానికి సప్తకులపర్వతంబులును సప్తవర్షంబులు. ఇవి మధ్యమవర్షంబునకుఁ బూర్వపశ్చిమంబుల విరాజిల్లుచున్నవి. భారతవర్షంబునకు దక్షిణంబున సపసవ్యముగా నిలావృతవర్షంబు (క్రౌంచవర్షము) గలదు. అది యుత్తరదక్షిణంబుల నిందిరధనురాకృతిం గలిగి ద్రోణరూపభూవిన్యాసంబుగలవర్షచతుష్టయంబుచే విరాజిల్లుచున్నది. హిమవర్షంబును, రమ్యవర్షంబును, క్రౌంచవర్షంబును, భవవర్షంబును, గిరివర్షంబును, భారతవర్షంబును, గింపురుషవర్షంబుననునివి సప్తవర్షంబులు. భారతవర్షంబునకుఁ బూర్వభాగంబున మాల్యవంతంబును, బశ్చిమంబున గంధమాదనంబు ననుపర్వతంబులు గలవు. సిమ్మటఁ జతుర్ద్వారసహితంబును, జతురస్రంబు నగుమధ్యమమండలంబుగలదు. సుమేరుశృంగంబున నుత్తరంబుగా నీలశ్వేతంబులగు పర్వతరాజంబు లంతటను వ్యాపించి యున్నవి. కాలజ్ఞానవిశారదులగువా రీశైలంబులను సహస్రసంఖ్యగాఁ బరిగణించి యున్నారు. జంబూద్వీపంబున జంబూఫలరసమయం బగుజలంబున దేవభూషణంబగు కాంచనం బుత్పన్న మగుచున్నది. దాని నుత్తరంబున మేరునామకంబగు మహామహీధరంబు గలదు. అది యాద్వీపంబునకు మధ్యభాగంబునఁ గర్ణికవలె విరాజిల్లుచున్నది. ఆపర్వతశైలంబు చతురశీతిసహస్రయోజనంబుల (84000)

పొడవు గలిగి పాదప్రదేశంబున దశసహస్రయోజన (10,000) పరిమితంబై, పార్శ్వప్రదేశంబుల షడ్వింశతిసహస్ర (26000) యోజనపరిమాణంబు గలదై యుండును. ఆమేరువును బ్రదక్షిణించి పోయినచో దానివెనుకనే కైలాసపర్వతంబు గలదు. ప్రకృష్టం బగునాపర్వతంబు చతురశీతియోజనంబుల (84) వ్యాసముగలదై యుండును. అందలి చిత్రసానువులయందుఁ గాని, కందరంబులయందుఁ గాని, దరులయందుఁగాని సూర్యసంతాపము గలుగ నేరదు; చంద్రతారా ప్రకాశము వ్యాపింపనేరదు. ఆగిరిప్రభావంబునఁ బ్రసన్నుం డందు వర్షింపఁజాలఁడు. జితక్రోధులును, జితలోభులును, జితేంద్రియులును, జితక్లమములును, శివచింతానిమగ్నులును, శివపూజాపరాయణులు నగు పుణ్యాత్ములుమాత్రమే యాపుణ్యశైలమునఁ బ్రవేశింపఁగలుగుదురు. స్వధర్మపరాయణులగు గృహస్థులును, గోబ్రాహ్మణహితరక్షణనిరతులు నగువారు పరమేశ్వరానుగ్రహంబున నీకైలాసభాగంబును జేరుచుందురు.

ఈకైలాసంబునకు దక్షిణంబున శతసహస్ర యోజన (1,00,000) విస్తీర్ణంబులును, పంచవింశత్సహస్రయోజనోన్నతంబులు నగునీలనిషధహేమకూటహిమవంతంబులు వ్యాపించి యున్నవి. పశ్చిమంబునఁ బర్వతత్రయసంభూతం బగుసింధునది ప్రవహించుచుండును. పూర్వభాగంబున నలిని, హ్రాదిని, ప్లావిని యనునామంబులచే మూఁడునదులు ప్రవహించుచుండును. జంబూద్వీపంబునఁ బ్రధానంబైనది గంగానది. అది యన్నినదులకంటెను బవిత్రంబైనది. ఆగంగానది శతసహస్రంబులగునుపనదులచే విలసిల్లుచున్నది. ఈభూమియందు గంగానదీసమానంబులగుపవిత్రతీర్థములును, పర్వతంబులును, బరమపావనంబు లగు దేవతీర్థంబులును గూడఁ గలవు. నాసిం

గూర్చి యనంతరము వర్ణించెదను. ఇప్పుడు జంబూద్వీపయథార్థస్వరూప మును వర్ణించితిని. ఇఁకఁ దక్కినయాఱుద్వీపంబులంగూర్చియుఁ జెప్పె దను. అవియాఱునుం గలసి జంబూద్వీపపరిమాణంబునకు ద్విగుణ ప్రమాణంబు గలవై యుత్తరదిగ్భాగంబున విలసిల్లుచున్నవి. జీవులు స్వర్గభోగంబుల ననుభవించి యనంతర మవశిష్టపుణ్యఫలభోగార్థమై యీద్వీపంబులయందుఁ బ్రవేశించుచుందురు. లవణము, ఇక్షురసము, సుర, సర్పి, దధి, క్షీరము, శుద్ధజలము ననునీసప్తసముద్రంబులును ప్రత్యేకముగ సప్తద్వీపంబులను బరివేష్టించి యుండును. ఈవిశ్వంబు వందు సహస్రసహస్రద్వీపంబులు మన కవిదితంబులై యున్నవి.ఈసప్త ద్వీపములనుమాత్రము నేను సంక్షేపముగా వర్ణించుచున్నాను. ఈ సకలద్వీపవిషయంబులను నూతేండ్లకయిన సవిస్తరంబుగఁ జెప్పఁజా లము. ప్లక్షద్వీపంబునఁ బ్లక్షవృక్షంబును, శాల్మలిద్వీపంబున శాల్మలి వృక్షంబును, కుశద్వీపంబునఁ గుశగుచ్ఛంబును, క్రౌంచద్వీపంబునఁ గ్రౌంచపర్వతంబును, శాకద్వీపంబున శాకవృక్షంబును, పుష్కరద్వీపం బునఁ బుష్కరవృక్షంబును గలవు. ఈద్వీపంబులఁ గలవృక్షంబుల్పొడవై యుఁ బరిమాణంబున నుత్తరోత్తరద్విగుణితంబులై యుండును. ఆవృ క్షంబుల ఫలరసం బమృతోపమానంబు. తదాస్వాదనంబు దీర్ఘాయు ష్కరంబు. ఆద్వీపంబులయందు జరారోగశోకాయాసంబులేమియును లేవు. ఆషడ్ద్వీపంబులవారును నిత్యయౌవనులై యుందురు. వారు యౌవనముతోనే జననమరణంబులఁ గాంచుచుందురు. వారికి యౌవ నావస్థకంటె నితరావస్థానుభవము లేనేలేదు. అందలిసతీమణులు చక్ర వాకసధర్మిణులై యాత్మేశ్వరులకంటె నన్యులయెడఁ బ్రియత్వంబు నపేక్షింపకుందురు. అందలిభూమి మణిమయమైనది; వాలుకాప్రదే శము కాంచనరజోమయమైనది. అచ్చటివృక్షంబులు సర్వకాలంబుల

యందును బుష్పసుగంధఫలాశ్రింబులై యుండును.

ఈసప్తద్వీపములయందును సప్తకులాచలంబులు గలవు. ఆకుల పర్వతంబులఁ బరివేష్టించి శతసహస్రింబులగు నదులును నుపనదులును బ్రవహించుచుండును. ఆపర్వతరాజంబులఁ బరివేష్టించి శృంగవంతంబు లగుననేకమహీధరంబు లంతటను వ్యాపించియుండును. వానియందు విద్యాధరులును సిద్ధులును, మహర్షులును, గంధర్వులును, దానవులును, విహంగులును, నరగులును, యక్షులును విహరించుచుందురు. పర్జన్యుం డందు వర్షింపఁజాలఁడు. అందు గాలవిపర్యయంబు లేదు. కాని కల్పాంతంబునందుమాత్రము వానికిని నాశంబు గలదని మహాదేవుండు చెప్పియున్నాఁడు. ఆద్వీపంబులయందలి పర్వతపంక్తులు నిజప్రభావంబుననే సముజ్జ్వలంబులై యుండును. అఱువదివేలపర్వతంబులు మాలికారూపంబున నందలికులపర్వతంబులచుట్టును బరివేష్టితంబులై యుండును. అవిగాక యింకను సహస్రసహస్రాధికంబులగు పర్వతంబు లందుఁగలవు. అవి గణనాతీతంబులు. అందు శుక్లదంతులును, బ్రియంవదులు నగుపురుషులు విరాజిల్లుచుందురు. వారల కెట్టిదుఃఖాదులానంబులును లేవు. వారి నెవ్వరును బీడింపఁజాలరు. ఆద్వీపంబులయందు జనించినపురుషులు తపోధనులును, దీర్ఘాయుష్మంతులు నై యుందురు. వారికిఁ గామగమనంబు గలదు.

ఇఁక జంబూద్వీపంబునఁ గాలపరిమాణంబు వర్ణించెదను. కృ త యు గం బు ను, త్రే తా యు గం బు ను, ద్వా ప ర యుగంబును, గలియుగంబు ననునివి చతుర్యుగంబులు. మానవాబ్దసంఖ్యచే నీసకలయుగపరిమాణంబును బురాణవాక్యానుసారంబుగఁ జెప్పెదను. పదునేడులక్షలయిరువదియెనిమిదివేలవత్సరంబులు కృతయుగంబునకును, బండ్రెండులక్షలతొంబదియాఱువేలవత్సరంబులు త్రేతాయుగం

మునకును, ఎనిమిదిలక్షలయెనిమిదివేలవర్షంబులు ద్వాపరయుగంబున కును, బదిలక్షలయిరువదియెనిమిదివేలసంవత్సరంబులు కలియుగంబున కును బరిమాణంబులు. ఈరీతిగా డెబ్బదిరెండుయుగంబుల కొకమన్వంతరం బగును. పదునాలుగుమన్వంతరంబు లొకకల్పంబు. ఇట్టికల్పంబులు రెండైనచో బ్రహ్మ కహోరాత్రిసమన్వితం బగు నొకదినం బగును. అట్టి దినపరిమాణానుసారంబుగా శతవత్సరంబులు బ్రహ్మయుష్కాలం బని నిర్దిష్టంబయ్యెను. బ్రహ్మయుష్కాలము మహేశ్వరున కొకనిమిషమాత్రింబు. ఈశ్వరుండు తననిమిషమధ్యంబుననే బ్రహ్మమొదలు సూక్ష్మకీటంబువఱకును గలసకలజీవులను సృజించుచుండును. ఆసృష్టియంతయు నాదేవునినిమిషమధ్యముననే నశించుచుండును. చంద్రసూర్యాదిగ్రహగణంబులజీవితంబులుగూడ వట్లే— మహాదేవునినిమేషకాలము మహాకల్పనామంబునఁ బ్రసిద్ధంబు:-ఇప్పుడు ద్వీపవర్షంబులంగూర్చి సంక్షేపఁబుగఁ జెప్పితిని. ఇతరద్వీపంబులవివిధావస్థలంగూర్చియుఁ దెలిపితిని. అందు భారతవర్షము నవఖండసమన్వితంబని చెప్పితిని. ఇంద్రద్వీపము, కశేరువు, తామ్రపర్ణము, గభస్తిమంతము, నాగద్వీపము, సౌమ్యము, గాంధర్వము, చారణము, స్వాదూదకము, సను నివి నవఖండంబులు. అందు నవమంబగుస్వాదూదకద్వీపము సాగరంబున కుత్తరతటంబున మహత్తరమై విలసిల్లుచున్నది. అది పృథ్వి కాదిభూతంబగుటచే సర్వశ్రేష్ఠము. పృథ్వికి ద్విగుణపరిమితంబు లగులోకాలోకపర్వతంబులు భూమిచుట్టును బరివేష్టించి యున్నవి. ఆస్థానమునుండియే లోకపరిమాణంబును, లోకవిస్తారంబు నగుటంజేసి వానికి లోకాలోకపర్వతనామంబు గలిగెను. అచ్చటిజీవులు మనస్సిద్ధిసంపన్నులును, నీరోగులును, చిరజీవులును, సువర్ణమయసుందరాకారులు నై యుందురు. సముద్రాధిదేవతలును,

దిక్పాలురు నాపర్వతంబులపై నుందురు. ఈలోకాలోకపర్వతసహితం బుగా భూపరిమాణంబు త్రిగుణంబు.

—♦ పాతాళవర్ణనము. ♦—

ఇఁకఁ బాతాళంబునుగూర్చి వర్ణించెదను. పాతాళంబున వివిధ రత్నసంశోభితం బగుభోగవతీనామకసుందరనగరంబు గలదు. అందు పరమానందంబున నాగరాజగణంబు నివసించి యుండును. మఱియు సిద్ధగణంబులును, భరతాదిమునిగణంబులును, వాసుకి, తక్షక, కర్కోటక, ధనంజయ, కాళియ, పవన, పూరణ, మణిమాల, భద్ర, కౌశిక, వసు, ధుందుమార, కంబళ, అశ్వతర, తిత్తిరి, హరిభద్రి, బలాహక, కరవీర, పుండరీక, సంవృతాదినాగగణంబులును, అనంతాది నాగరాజగణంబులును నందు నివసింతురు. ఆనగరంబు విచిత్రంబు లగుధ్వజసహస్రంబులచేఁ బరిశోభిత మైయుండును. అం దమూల్యన వభూషణాలంకృతలును, బరిపూర్ణమనోరథలు, నప్సరస్సుందరీసమా నలు నగుయువతీమణులు నిరంతరంబును, హాస్యనాట్యగీతావాద్యవిల సితలై యుందురు. ఆభోగవతీనగరప్రజలకు జరాశోకసంతాపంబులు లేవు. పరస్పరాసూయాభయంబులు లేవు. అందలివారందఱు నన్యో న్యసాహాయ్యనిరతులును, బ్రహృష్టహృదయులును, మనోరథసిద్ధులు నై యుందురు. ప్రభామయం బగునానగరంబునందుఁ, జతుర్ద్వారలను వజ్రవైడూర్యాదిమణిమయప్రదేశంబుల నిండ్రనీలమహానీలచక్రాస్మాడు లచే సలంకృతంబు లగుస్వర్ణమయస్తంభసహస్రంబులు విరాజిల్లుచుం డును. అందలినదులు నిరంతర జలప్రవాహపరిపూర్ణంబులు. పాయస కర్దమకలితంబులగుకృత్రిమనదులును, ఘృతపూర్ణంబులగుకుల్యలును, కుందేందుచంద్రసన్నిభంబు లగుపన్నపర్వతంబులు, నిరంతరపుష్పఫల శోభితంబు లగువృక్షంబులు నందు విరాజిల్లుచుండును. అందలిబహు

జలాశయంబులు దుగ్ధపూర్ణంబులును, మధుపూర్ణంబులు నై యుండును. తాంబూలరాగాధరలును, బ్రియంవదలు నగునచ్చటియువతీమణులు తెలుచుగ భర్తృభోగినులయ్యు నక్షతలై, బహుపుత్రమాత లయ్యును నిత్యయౌవనలై యుందురు. అచ్చటిపురుషులు సర్వదా నిజభార్యాను రక్తులు. పారదార్యమును గారెఱుఁగనే యెఱుఁగరు. సర్వాభీష్టసిద్ధు లగునాత్మీయులతోఁ గూడియుండు నందలిస్త్రీపురుషు లూర్ధ్వతిర్యగ్గతులు గలిగి యుందురు. ఆనాగలోకమునం దొకభాగము కోటియోజనంబులవ్యాసంబు గలిగియుండును. నాగలోకంబంతయు దానికి ద్విగుణపరిమాణంబు.

ఇఁక హిరణ్యపురముంగూర్చి చెప్పెదను. హిరణ్యపురంబు కోటియోజనంబులచే జతురస్రంబై యుండును. అందు నిరంతరపుష్పసుగంధవిలసితంబులును, ఫలసహితంబులు నగుననేకోద్యానంబులును, విచిత్రశబ్దకలితంబులగు ననేకపర్వతకందరంబులును గలవు. అందలి రమణీమణులు మధురభాషిణులును, సుకుమారిణులును, నిత్యయౌవన లునై యుందురు. పురుషులు రూపసంపన్నులును స్వదారనిరతులు నై యుందురు. అందు సుధాధవళితంబులగు కుడ్యంబులచే నలంకృతంబు లగుస్వర్ణమయమందిరమ్ములు గలవు. అందలిజీవు లందఱును విమానచారులును, స్థిరయౌవనులు నై యుందురు. అవికలాంగులును, శుక్లదంతలును, శుక్లాంబరలును, చంద్రికాసమానశుక్లవర్ణలును, అప్సరస్సమానసుందరీమణులు నగునందలిరమణీమణులు చక్రవాకసధర్మిణులై యుందురు. ఉద్వేగంబును, నీర్ష్యయు, గోపంబును, నసూయయు వారి కెంతమాత్రమును లేవు. ముక్తామణీమాలికావిశిష్టంబును, సుధాచిరబహిర్ద్వారశోభితంబు నగునప్పురమ్మునఁ దత్సుందరీమణులు నిరతానందులగు సిద్ధులంగూడి యానందానుభవమ్మునఁ జెలంగుచుందురు.

ఆపురశ్రేష్ఠంబును సంపూర్ణముగ వర్ణించుటకు బహువత్సరంబులు పట్టును. అచ్చట విష్ణుభక్తిపరాయణు లగుప్రహ్లాదాదిదైత్యులు నివసించి యుందురు. వారియనుగ్రహంబుననే లోకమ్ములన్నియును నిలిచి యున్నవి. పరాపరలోకసముదయమ్ములవహించు లోకధారకగణమ్ములు బ్రహ్మాదిదేవతలను ధరించియుందురు. ఈసమస్తమును సురభి వహించి యుండును. సుధన్వుండీభూమిని వహించియుండును. సర్వాంగ, సుసర్వాంగ, సులభా, చషకాదులు గ్రమంబుగఁ బూర్వపశ్చిమోత్తరదక్షిణమ్ముల సర్వదా వహించి యుందురు. ఈసురభిప్రభృతులయనుగ్రహమ్మునసే బ్రహ్మాదిదేవతలు జీవించి యున్నారు. ఇచటిక్షుద్రమందిరమ్ములును, ప్రాసాదమ్ములునుగూడఁ జిత్రవిచిత్రమ్ము లగుధ్వజమ్ములచే నలరారుచుండును. సర్వాభీష్టప్రదములగు కల్పవృక్షములును, మఱియుఁ జిత్రవిచిత్రమ్ము లగునితరవృక్షములును, స్వర్గమునందలి వానికంటె నతిరమణీయమ్ము లగుజలాశయమ్ములు నిండుఁ గలవు. పూర్వంబున బ్రహ్మదేవుండు యథేప్సితగుణసమంచితమ్మగు నీనగరమును సృజియించెను. అందలిప్రజలు నిరంతరము నఖిలాభీష్టసిద్ధులై యుండుటచే నానగరీలలామమ్మునకుఁ గామనామము విఖ్యాతమయ్యెను. ... ... బయునపూర్ణమ్ము లగుబహుసహస్రపాత్రమ్ములు గలవు. అచ్చటి సామాన్యగృహంబులఁగూడ సకలపదార్థమ్ములును సుఖజనకమ్ములై యుండును. అందలి ప్రతిగృహశ్రేణియు శరత్కాలమ్ముఁ బోలి నిర్మలంబై యుండును. అందల్లకడలును దేవాధిష్ఠితములై, సహస్రాధికంబు లగునమృతకుండంబులు, పాయసభాజనములు మొదలగువానిచే విలసిల్లుచుండును. అచ్చటిజలం బమృతతుల్యంబు. నానావిధాలంకృతం బగునానగరమ్మునం దొక్కభాగమును వర్ణించుటను బహువత్సరంబులకైనను దేవతలకైనను సామర్థ్య

మ్ములేదు—నాగగణమ్ములు మొదలగుపాతాళవాసులు సూక్ష్మజీవు లగుటంజేసి వారిభవనము లతిసూక్ష్మములు నతిచిత్రములు నై యుండును. అందుచే వానిని సంపూర్ణముగ వర్ణించుట శక్యము గాదు. నాగరాజగు ననంతునకు బ్రహ్మవిష్ణుపురమ్ములకును, స్వర్గపుర మ్మునకును సమానమ్మును, సర్వాభీష్టదాయకమ్మును, నసామాన్యంబు నగుపురమ్ముగలదు. అది యనేకగుణపరిపూర్ణంబై దేవతలచేఁ బ్రశం సింపఁబడుచుండును.

—♦ న ర క వ ర్ణ న ము. ♦—

ఇఁక నేకమన్వంతరస్థితంబును, దివ్యంబును నగుయమపురం బునుగూర్చి చెప్పెదను. రౌరవంబును, రోధంబును, వాలంబును, శూకరంబును, కుంభీపాకంబును, గళగ్రహమ్మును, అసిపత్రవనమ్మును యమశూలియు, భైరవమ్మును, ఏకపాషాణమ్మును, అసితాళవన మ్మును, ఊర్ధ్వకమ్మును, శూలమును, వైతరణియు, కరంభవాలు కయు, శృంగాటకవనమ్మును, ఘోరమ్మును, అంధకారమ్మును, మొదలుగాగల యనేకనరకమ్ములు యమాధీనములై యుండును. జీవులు తమతమకర్మానుసారముగా నాయానరకములయందుఁ, బాప ఫలముల ననుభవించుచుందురు. పాములచేఁ గఱపించుటయు, అంప ములచేఁ గోయించుటయు, నతిదుస్సహంబులగు వైతరణీ దుర్గంధజలమ్ములఁ ద్రోయించుటయు, శాల్మలీవృక్షమునుండి యాక ర్షించుటయు, యంత్రసూత్రములచే బిగించి లాగించుటయు, కుంభీ పాకమ్మున మర్దించుటయు మొదలుగాగలపీడనములీస్థానమునందే జర గుచుండును. కూటసాక్ష్యము లిచ్చినవారు రౌరవనరకమ్మునను, పర హింసానిరతు లగువారు రోధకనరకమ్మునను, బ్రహ్మస్వహారకులు శూకరకుంభీపాకాది నీచనరకములను గూలి పాపఫలముల ననుభవిం

చుచుందురు. పరధనాపహారియగుపాపాత్ముండు గళగ్రహనరకమునఁ గూలి బహుసహస్రవర్షమ్ములు పీడితుండగుచుండును. స్త్రీహంతకుం డగువాఁడుపూతిమాంసనరకమునఁ ద్రోయఁబడి లక్షవర్షంబులు మాటిమాటికిఁ బీడింపఁబడుచుండును. ధనధాన్యములను, సువర్ణంబును దొంగిలించినవాఁడు భయంకరయమశూలనరకమునఁ బడును. మాతృహంతకుండు శతవర్షములు శూచీముఖనరకపతితుండై పీడింపఁబడును. పితృహంతకుఁడు యాతనామయంబగు నధోముఖనరకంబునఁ బీడితుం డగును. దేవద్రవ్యవినాశకుం డగువాఁడు సర్వమయం బగువైతరణి యందుఁ బతితుండై యేకవింశతివర్షంబులు ఘోరనరకంబునను, గ్రామధ్వంసకుం డతిదారుణం బగునసిపత్రవనంబునను, ధర్మమూలమ్ములగు తపోవ్రతాచరణాదులను ద్వేషించినవాఁడు చిరకాలమధోముఖపతితుండై కఠోరంబగు భైరవనరకమ్మునను, మిత్రదారాపహారి యతిభీషణం బగునేకపాషాణనరకమ్మునను, శరణాగతున కభయం బొసంగియు మరలనపకారమ్ము నేసి ఘాతుకుండగువాఁడు నిస్సంశయమ్ముగ నసితాళవననరకమ్మునను, పరదారరతులును, బరద్రవ్యాపహారులు నగునారు భయంకరం బగునసిపత్రవనమ్మునను బీడింపఁబడుచుందురు. సాక్షియై యసత్యముచెప్పినవానిని శూలనరకమ్మున నూర్ధ్వపాదుంగావించి బంధించి యాతనినాలుకం గోయుదురు. మఱియు నాతని దేహమ్మును సుతీక్ష్ణాగ్రంబగుహలమ్ముచే దున్నింతురు. బ్రాహ్మణశ్రోత్రములశిఖాయజ్ఞోపవీతాదులను నిందించినవారు యమశాసనమ్మున శృంగాటకవననరకమ్మున శాసింపఁబడి మహావైతరణీనదియందుఁ బీడింపఁబడుదురు. స్త్రీపురుషహస్తచ్ఛేదమ్ము గావించినకౄరులు ఘోరంబగుకరంభవాలుకానరకమ్మునను, గృహదాహకులగునరాధములు దుఃఖసాగరమ్ములకుఁ బ్రధానస్థానమ్ము లగుమహాఘోరాంధ

కోరమక్షికాదిభీకరనరకంబులఁ బతితులై బహుసహస్రవర్షమ్ముల వఱ కును యాతనల ననుభవించుచుందురు.

యాతనామయంబు లగునిట్టినరకస్థానంబులే కాక యమపురం బున నింకను నానావిధంబులగుశుభప్రదేశంబులుగలవు. అవి పాపాత్ముల కతిదూరస్థంబులు ననవగతంబులు నై యుండును. ఆశుభస్థానంబు లన్నియుఁ బుణ్యాత్ములకు క్షణమాత్రగమనయోగ్యంబులు. అందు సత్పురుషవిహారంబు లగుసుందరరాజమార్గంబులును గలవు. మునీంద్రా! దుస్తరంబగునరకమునుగూర్చి సంక్షేపముగ వర్ణించితిని. జననమరణ గర్భక్లేశములును, అజ్ఞానభయమును, అవిద్యాదుఃఖమును, వన వాసకష్టమును, హింసాయాజ్ఞికులపరితాపమును, సాంఖ్యయోగసంతాపమును, రాగద్వేషాదులఁ బరిత్యజింపనసాధ్యంబగుటం జేసి మోక్షాభిలాషు లనుభవించుదుఃఖమును నీమొదలగుదుఃఖమ్ములన్నియు నరకవిషయములనియే యెఱుంగునది. కావున బహువిధప్రయత్నములచే సకలదుఃఖవిషయములును బరిత్యజింపవలయును. మఱియు సిద్ధాన్నముచే యజ్ఞము సేయవలయును. పంచమహాయజ్ఞముల నాచరింపవలయును. ఏదిదుఃఖవినాశకం బగునో యట్టియజ్ఞ మాశ్రయణీయం బగును. విద్వాంసుఁ డగువాఁడు జాత్యహంకారవినాశకం బగుజ్ఞానమును సాధించి యాశ్రయింపవలయును. ఏమనిన—భవకారణం బగునహంకారమునశించిన చో సకలదుఃఖములును నశింపఁగలవు. కూటసాక్షులకు రౌరవపతనమును; జీవఘాతుకులకు నై తరణీపతనము ను, బరహింసాపరుల కసిపత్రపతనమును, నిశ్చితములు. శివశాస్త్రాను సారముగ శివోపాసనము సేయువారి కహింసాధర్మమును, శివసాక్షాత్కారఫలమును, లభించును. శివమాయామోహితు లగుదుర్వృత్తులంగూర్చి పూర్వమే చెప్పంబడియెను. అవిద్యామూలంబు ననే

జీవులకు స్వర్గనరకభోగములగుచుండును. అవిద్యచేతనే వారు మహాంధ కారనిమగ్నులగుచుందురు. ధర్మవిదులగువారు విద్యాధర్మఫలోదయంబగు మోక్షము నధిగమింతురు. బ్రహ్మాండంబుల కధిపతులగు దేవతలుగూడ స్థావరాదులను సృష్టించుచు ధర్మజ్ఞులయ్యు నవిద్యామూలంబున సుఖదుఃఖంబుల ననుభవించుటయే గాని కేవలసుఖంబునందఁజాలరు. అట్టిమహాదుఃఖము కామతత్పరులగువారి కలంఘ్యంబు. వేదోపదిష్టధర్మవిధులగు బ్రాహ్మణులు మోక్షమునే సారభూతముగా భావింతురు. యమలోకమున సుఖదుఃఖభోగానంతరమున జీవులీయిహపరలోకముఁజేరి స్వర్గనరకము లెట్లనుభవించునదియు, మానవజన్మం బెట్టిక్లేశకరంబై నదియు సమస్తమును వర్ణించెదను. గర్భవాసభోగానంతరము నరకభోగమును, దదనంతరము తిర్యఙ్మానవదేవత్వములును గలుగును. తిర్యఙ్మానవదేవత్వములు పరిణామశీలములు. కాలక్రమమున విహంగము మానవుఁడుగను, దేవతగను బరిణమింపఁగలదు. దేవమానవులు, పశువులుగను, దేవతలుమానవులుగను, మానవులు దేవతలుగను బరిణమించుచుందురు. కావుననే యీపరిణామాదు లన్నియు నరకములని చెప్పంబడియెను. అట్టినరకమును దరింపఁగోరుబ్రహ్మనిష్ఠులగువారు సుఖలాభముకొఱకు సర్వజ్ఞుండును, సర్వసమదర్శియు నగుసర్వేశ్వరు నాశ్రయించుచుందురు. గర్భవాసమునకుమూలకారణంబగుదుఃఖమును, గర్మమును నశియించినచో నరకభయము దూరము గాఁగలదు. సంసారచక్రారూఢు లగుజీవులు యంత్రచక్రములవలెఁ బరిభ్రమించుచుందురు. కావున సంసారచక్రవినాశముకొఱకు శివచక్రము నాశ్రయింపవలయును. శివచక్రారూఢు లగుజ్ఞానులకు దోషము లంటఁజాలవు. అట్టివారు మాయాధీనంబగు కర్మకృతదోషసమూహమునుండి విడివడి యుందురు. శివజ్ఞానమున శివభక్తి

సంపన్నులగువారియెడల శివుండు ప్రియుండై యుండును. వారిపాప పుంజంబు లగ్నియందలి తృణంబులవలె దగ్ధములై పోవును.

—♦ భువనకోశవర్ణనము. ♦—

ఓద్విజవరులారా! నేనిప్పుడు పృథ్వీతలమ్మునకుఁ జతుర్దిశలను గలద్వీపసముద్రాదులంగూర్చి వర్ణించియుంటిని. ఇఁక బ్రహ్మలోకపర్యంతమును గలయూర్ధ్వలోకములను వర్ణించెదను. ఈభూమికిఁ బైని లక్షయోజనములదూరమున సూర్యలోకమును, దానికి లక్షయోజనములమీఁదఁ జంద్రలోకమును, దానికి లక్షయోజనములపైని గ్రిహతారాగణనివాసంబును నీరీతిగా మీఁదమీఁద నితరజ్యోతిర్గణలోకములును గలవు. అంతరిక్షంబునం గలగ్రహతారకాదిగణంబు లన్నియు నేకమన్వంతరకాలంబువఱకును, వెలుంగుచు, సంచరించుచు ననంతరము పతితంబు లగుచుండును. మన్వంతరభేదంబుల ననుసరించి యాకాశంబున మేఘంబులును, గ్రహంబులును వేఱువేఱువిధంబులఁ దోఁచుచుండును. మేఘస్థానము దశసహస్రదశయోజనము లున్నతంబై యుండును. అందు నవవిధంబు లగుమేఘంబు లాగ్నేయంబులనియుఁ దక్కినవి వారుణంబు లనియుఁ గీర్తింపఁబడుచున్నవి. వానికూర్ధ్వంబున సూర్యలోకంబుగలదు. సూర్యలోకంబున కవ్వల దేవగణపూజితంబును, మహాత్మాహపూర్ణంబునగు ప్రధానస్థానంబుగలదు. సూర్యలోకంబున ననేకములగు దేవవిమానములు గలవు. అందలివారెల్లను సూర్యసమతేజులై యుందురు. సత్కర్మనిరతులును, అర్చ్నచింతకులు నగునఱువదివేలమందిమహాత్ములు సుపరిశస్తం బగుసూర్యభగవానునిదివ్యరథంబును సేవించుచుందురు. ఆయుపాసకులతోఁ గలసి యఱువదివేలమంది మహాత్ములగునాగులును, హాహాహూహూప్రభృతిగంధర్వులును, రాక్షసగణములును, అఱువేలమందియప్సరలును

విరాజిల్లుచుందురు. మఱియు గీతవాద్యమధురనాదమ్ములచేఁ బూర్ణములును, ఘంటాసమన్వితములును, వివిధరత్న విభూషితములును, విచిత్రధ్వజ శోభితములును, రత్నకింకిణీనాద కలితములును, నానారత్నోజ్జ్వలములును, సర్వకామ సమృద్ధములును, గావ్యశబ్ద సమన్విత ములును, సుందరీసహస్రవిలసితములును, కల్పవృక్ష సమంచితములు నగుశతసహస్రవిమానము లందుసంచరించుచుండును. మఱియు గగన చరములును, వాయురథకలితములు నతిసుందరములు నగుమేఘ ములు సర్వత్ర సంచరించుచు జలముల వర్షించుచుండును. సూర్య లోకమున జలదసమూహము సప్తవిధముల విభక్తంబై నిర్మలజల ములతో నిండి వివిధాంశములతో స్వర్గపథము నాశ్రయించి యప్సరలు, దేవతలు, సిద్ధులు మొదలగువారితోఁ గలసి సంచరించు చుండును. సూర్యలోకమునఁ బుణ్యాత్ములకు నివాసములును, ప్రకా శమానములును, విచిత్రములు నగు దివ్యగృహములు బహుసహ స్రమ్ములు గలవు.

ఆస్థానమున దేవగణమ్ములు విహారేచ్ఛచే విమానస్థులై వచ్చి క్రీడించుచు భోగసంపన్నులై యంతరిక్షమున విరాజిల్లుచుందురు. ఆకాశసంబంధమగుజలమంతయు సూర్యతేజస్సంభూతమైనదియే. సం సారమునుత్తరించినమహాత్ములు సూర్యలోకమున నివసించుచుందురు. ఆసూర్యలోకమున నూర్ధ్వమున నైవస్వతలోకము గలదు. అందు శుచిమంతులగు దివ్యులు శతసహస్రవిమానపరిశోభితులై సంచరించు చుందురు. దానికూర్ధ్వమున నంతకంటెను సుందరమును విశాలము నగుసోమలోకము గలదు. అందు యజ్ఞకర్తలును, మంత్రారాధన తత్పరులును, సోమయాజులును, ధనధాన్యవస్త్రప్రదాతలగుక్షత్రియ గణమ్ములును నివసించియుందురు. దాని కూర్ధ్వమ్మున మహాత్ములగు

ఋషులకు నివాసమును, సముజ్జ్వలము నగులోకముగలదు. యజ్ఞమ్ములం గావించిన బ్రాహ్మణులు దివ్యవిమానారూఢులై యందు విహరించుచుందురు. అచ్చటివా రందఱును దివ్యవసనధారులును, దివ్యాలంకారభూషితులు నై యుందురు. అదియే యాకాశగంగకును, సకలగ్రహములకును స్థానము. దానికవ్వల మహర్షిపూజితం బగు నొకలోకము గలదు. మహారణమున వీరమరణము గాంచినమహా పురుషు లందు నివసించుచుందురు. అది స్వర్గమునం దింద్రుని యమరావతీపురమును బోలి శోభిల్లుచుండును.

ఋషిలోకమున కూర్ధ్వమున నింద్రలోకమును, దానికూర్ధ్వమునఁ గోటిసూర్య ప్రభావంతమును, లక్షకోటిసాధ్య పరివృతమును, దేవలోకమునకుఁ జతుర్గుణపరిమాణము నగుధ్రువలోకమునుగలవు. అది సనత్కుమార, కార్త్తికేయ, నందనప్రభృతులకు నివాసము. శయ్యావస్త్రహిరణ్యాదిదానములఁ గావించినవా రందు సుఖభోగము లనుభవించుచుందురు. దాని కూర్ధ్వమునఁ బ్రశంసనీయం బగుజనలోకంబు గలదు. తారాలోకంబున కుపరిభాగంబున బ్రహ్మలోకంబు గలదు. అందు సిద్ధగణంబులును, మునిగణంబులును, స్వయముగఁ జతుర్ముఖుం డగుబ్రహ్మయు, సప్తర్షిగణంబును, ధ్రువుండును, మహామతి యగువిష్ణుదేవుండును విహరించుచుందురు. దాని కవ్వల సత్యలోకంబును, దదుపరి విష్ణులోకంబును, గోలోకంబును గలవు. భూలోకంబున కుపరిభాగంబున నీలోకంబు లన్నియు యథాక్రమంబుగా నున్నవి. బ్రహ్మాండమున కూర్ధ్వభాగంబున బ్రహ్మలోకంబు గలదు. దానికి శతకోటియోజనంబులమీఁదఁ గేవలము జ్ఞానులకు మాత్రమే గమనయోగ్యంబగు నొకలోకంబు గలదు. అందుఁ బ్రవేశించినంతనే జ్ఞానోదయం బగును. శివానుచరులుదక్క

నితరు లెవ్వరును నాస్థానమును జేరఁజాలరు. శివానుగ్రహం బును, యోగంబును, నైష్ఠికబ్రహ్మచర్యంబును ఆలోకప్రాప్తికి సాధ నంబులు. భగవంతుం డగుశివుఁడే యందు బ్రహ్మనై విరాజిల్లుచుం డును. ఒకప్పు డింద్రాదిసకలదేవతలును, సమస్తమహర్షిగణంబులును, నచ్చటికి వచ్చి యీబ్రహ్మదేవుని పాదకమలంబులకుఁ బ్రణమిల్లి తదీయాదేశంబున నందుఁ బరమానందముతో యథాస్థానములం దుపవిష్టులై యుండిరి. అప్పుడు బ్రహ్మదేవుఁడు ‘‘ఓమహాభాగులారా! మీకుఁ గుశలమే కద! మీకోరిక యేమి? మీ రెందుకొఱకువచ్చితిరి?’’ అని ప్రశ్నించెను. అప్పుడు దేవతలు ‘‘ఓదేవదేవా! మాకు వరంబు లతోఁ బ్రయోజనంబు లేదు. ఈజగమంతయును సృజించినమీచే మేమిట్లుసృజింపఁబడితిమి. ఇంతకంటె మా కేమికావలయును? సహస్రవరం బులకంటె మాకు మీదర్శనమే యధికమైనది. మహాత్మా! మాకొక ప్రబలసంశయము గలిగినది. దానిని మీరు నివారింపవలయును. అతిదుర్లభంబును, గోపనీయంబును, ఉత్తమంబు నగునొకప్రశ్నముం గావించెదము.’’ అని ప్రార్థించిరి.

ఇట్లు చెప్పి సనత్కుమారుండు ‘‘వ్యాసమునీంద్రా! ఇచ్ఛా ద్వేషవివర్జితులును, జితక్రోధులును, జితేంద్రియులును, ధ్యానయోగ పరాయణులును, ఈశ్వరజ్ఞానసంపన్నులును నగునైమిశారణ్యమునిపుం గవులు భృగ్వంగిరాదివృద్ధర్షులను ముందిడుకొని బ్రహ్మసభయందు నేనిదివఱ కొకప్పుడు పరమాత్ముండగుశివునియొద్ద నేవిషయముఁగూర్చి యడిగితినో యావిషయమునే ప్రశ్నించిరి. నే నాపురాణేతిహాసంబు సర్వంబును సంకీర్తంచెదను. దివ్యప్రభామయం బగు బ్రహ్మసభ కామమయాభిధానంబున విరాజిల్లుచుండును. పరమాత్మైక్యసంపన్ను లగుపురుషులుమాత్రమే యాసభ నవలోకింపఁగలరు. అచ్చట సూర్య

రశ్మిగాని, చంద్రకాంతి గాని, తారకాప్రకాశము గాని యేమియును లేదు. తమోతీతుం డగుశివుండుదక్క నాప్రదేశము నితరు లెవ్వరును బ్రకాశింపఁజేయఁజాలరు. పాపంబును, సదాచారవిహీనతయు శివ భిన్ను లగునెల్లవారికిని గొలఁదియో, గొప్పయో యుండకపోదు. తమోగుణప్రకాశమే పాపంబును, దమోగుణాప్రకాశమే పుణ్యంబు నగుచున్నవి. కేవలయోగమే మహామాయను, సర్వపాపములను నశింపఁజేయును. యోగధ్యానమువలననే జన్మాంతరకిల్బిషంబులుగూడ నశించును." అనిచెప్పుటయు వ్యాసుండు విశుద్ధచిత్తుండై వినయభక్తి పూర్వకంబుగ సర్వజ్ఞుం డగుసనత్కుమారుం గాంచి యిట్లనియెను.

మహాదేవస్వరూపవర్ణనము.

పరమయోగీంద్రా ! నీయనుగ్రహమువలన సంశయనివారణం బుఁ గావించుకొనవలయు నని యిచ్ఛగించుచున్నాఁడను. మునీంద్రా! నాయీసంశయమును నివారింపుము. ఇట్టి సందిగ్ధాంశంబులకు సదు త్తరంబు లీయఁగలవా రీమూఁడులోకంబులందును నీకంటె నధికు లెవ్వరున్నారు? మహేశ్వరానుగ్రహబలంబున మీ కట్టిసామర్థ్యంబు గలదు. కావున మీ రిప్పుడు మహాదేవుం డగు రుద్రుని మాహా త్మ్యంబు వర్ణింపుఁడు. అనుటయు సనత్కుమారుం డిట్లనియెను. పరి దృశ్యమానం బగునీచరాచరప్రపంచము పూర్వమునం దిట్లే యున్నది. ఒకప్పు డిదియంతయును జలార్ణవమైపోయెను. అప్పు డగ్ని, వాయువు, సూర్యుఁడు, దశదిశలు, చంద్రుఁడు, నక్షత్రములు, ముహూర్తములు, కరణములు, దేవతలు, రాక్షసులు, గంధర్వులు, పిశాచగణంబులు, నసురులు మొదలగువా రందఱును మహేశ్వరతేజంబుచే నాచ్ఛన్ను లై యుండిరి. ఆకస్మికముగ నిట్లగుటం గాంచి మోహితుండనై నేనొ క్కించుకసేపు నిశ్చేష్టభావంబుతో నుంటిని. అనంతరము భగవానుం

డగురుద్రదేవుండు లక్షకోటిసహస్రజీవులహితంబుకొఱకు సుదర్శనీయంబును, మనోహరంబును నగుతనసుందరవదనకమలమును వికసింపఁ జేసి మేఘదుందుభిస్వరంబున హాసంబు సేయుచు నిట్లు ప్రబోధించెను.

నేను కేవల మేకమాత్రస్వరూపుండను. నాకంటె రెండవవాఁ డెవ్వఁడును లేఁడు. ప్రతియుగంబు నీసమస్తంబును నన్నునుండియే యుత్పన్నం బగుచుండును. ఓమూఢులారా! మీరేల శుష్కవిచారంబు సేయుదురు? మాయాదేవిసాహాయ్యంబుకొఱకు నేను రుద్రుని సృజించితిని. అతఁ డీసమస్తప్రపంచమును సృజించెను. స్థావరజంగమాత్మకం బగునీప్రపంచము పూర్వమెట్లుండెనో నూతనసృష్టియందు నట్లే యుండును. ప్రజాపతి యన్నాధిదేవత. అన్నమే జీవులకు జీవనము. సకలజీవసముదాయంబు నన్నంబునుండియే యుత్పన్నం బగుచున్నది. యజ్ఞోత్పత్తి గూడ నన్నమునుండియే. యజ్ఞము నిఖిలకర్మంబులకు నుత్పత్తిస్థానము. సకలయజ్ఞంబులును బ్రహ్మయజ్ఞంబున కంతర్భూతములు. ఋగ్యజుస్సామవేదంబులును, గల్పోపనిషత్తులును, మంత్రంబులును, ఆరణ్యకంబును, రహస్యాథర్వణంబులును బ్రహ్మయజ్ఞంబునఁ బ్రతిష్ఠితంబులై యుండును. ఏకాక్షరంబగునోంకారమే పరబ్రహ్మంబని షడంగప్రస్తావంబున సాంఖ్యయోగవిశారదులు చెప్పుదురు. బ్రహ్మాక్షరాత్మకం బగునీయోంకారము సావిత్రినుండి యుత్పన్నమైనది. శక్తియు, బ్రహ్మయు, విష్ణుండును నేనుఁగూడ నాయోంకారమును బూజించుచుందుము. ఓంకారమే యజ్ఞప్రదర్శకమైనది. అని యుపదేశించి మహాదేవుం డంతర్హితుం డయ్యెను. కమలగర్భుం డగుబ్రహ్మదేవుం డావాక్యంబుల నాలకించి యనాయాసంబుగ నిత్యముక్తుం డగుమహేశ్వరునిం బొందఁగలిగెను. మహేశ్వరుండు పంచమూర్తులచే విరాజిల్లుచుండును. అందుఁ బ్రథమమూర్తి యూర్ధ్వరోమవిశిష్టమై భయంకర

మై యుండును. ద్వితీయమూర్తి సూర్యకిరణోపమంబై ప్రదీప్తంబై యుండును. పరమాత్మ యగుచంద్రమూర్తియే యాతనితృతీయమూర్తి. కుబేరునిమహాతనువు పరమేశ్వరుని చతుర్థమూర్తి. ఆదేవునిపంచమమూర్తి పరమపదం బగుబ్రహ్మస్వరూపమే. ధ్యాననిమగ్ను లగు విజ్ఞానులా బ్రహ్మస్వరూపము నవలోకించుచుందురు. భగవానుండగు రుద్రుం డీపంచవిధంబుల నుదయించుచుండును. ఆదేవునిప్రథమమూర్తి నిరంతరమును క్రీడించుచుండును. ద్వితీయమూర్తి తపశ్చరణంబు గావించుచుండును. తృతీయమూర్తి లోకసంహారంబు సేయుచుండును. చతుర్థమూర్తి ప్రజాసృష్టి సేయుచుండును. పంచమమూర్తి విజ్ఞానభావంబున సర్వజగంబు నావరించియుండును. అతఁడె సర్వేశ్వరుండును, సర్వజీవావస్థితుండును, సృష్టిప్రళయసంపాదకుండును, సకలజీవరక్షకుండును, ఈశానుండు నని కీర్తింపఁబడుచుండును.

మఱియు నాతఁడు జీవులయుత్పత్తిప్రళయంబులను, గతిసంగతులను, విద్యావిద్యలను నెఱింగినవాఁడగుటచే భగవానుం డనియు, మహాత్ములకంటె మహాత్స్వరూపుఁడును, మహాత్ములగు బ్రహ్మాదులచేఁ బూజితుండును, మహాత్పదార్థం బగుజగంబునకుఁ గారణుండు నగుటం జేసి మహాదేవుండనియు, సచరాచరపూర్ణం బగుత్రైలోక్యంబునకు సంహారకరుండును, పశుస్వరూపు లగుజీవులకుఁ గర్మబంధమోచకుండును నగుటచేఁ బశుపతి యనియుఁ, దల్లియుఁ, దండ్రియుఁ, బ్రియుండును స్వయముగఁ దానేమై స్వయముగ నవతరించినవాఁడగుటచే స్వయంభువనియు, నేకమస్తకచ్ఛేదనంబు గావించి దానిని ధరించుటకారణంబుగా బ్రహ్మదిఋషులచేఁ గపాలి యనియు, ఈలోకత్రయంబును బ్రళయకాలంబున నాతనియందు నిలయంబు నందుటంజేసి శంకరుం డనియు, తనయందే విశ్వమంతయు నుత్పన్నంబగుటయు,

దనకంటె నెవ్వరు నధికులు లేకుండుటయుఁ గారణంబుగా విశ్వేశ్వరుం డగునీశానుండనియు, మహాత్ములకంటె మహాత్ముండును, లోకంబులకు మహైశ్వర్యప్రదాయకుండును, బ్రహ్మాదిమహావ్యక్తులచేఁ బూజితుండు నగుటచే మహేశ్వరుం డనియు, సచరాచరంబగుప్రపంచమున సకల జీవులు నాతనియనుగ్రహముననే బ్రహ్మజ్ఞులగుటవలనను, బృహత్స్వరూపుఁడును, స్వయంప్రకాశుఁడు నగుటవలనను నాతఁడు బ్రహ్మయనియుఁ గీర్తింపఁబడుచుండును. అతిగుహ్యాతమం బగుబ్రహ్మపదార్థము ప్రత్యక్షవిషయము గాదు. కాని ప్రకృతిసంబంధవశంబున నా బ్రహ్మము నీలలోహితనామంబున వ్యవహరింపఁబడుచుండును. ఆ బ్రహ్మము జీవులప్రాణమయకోశంబువఱకును సంఘన్నంబై యుండును. ఏదేవదేవేశ్వరునిసాక్షాత్కారంబునఁ జిరానందలాభంబు గలుగునో యట్టికేవలుం డగురుద్రుండు ప్రకృతిభిన్నుండై యుండును. మన మందఱమును బ్రాకృతికులము. రుద్రుండు మనకు దేవుండు. మనము దేవగణంబులకు దేవతామూర్తులము. దేవగణంబులు బ్రాహ్మణులకు దేవతలు. బ్రాహ్మణులు తక్కినయందఱకును దేవతలు. ఈరీతిగా రుద్రుఁడు దేవదేవేశ్వరులకును బరమదైవతమై యున్నాఁడు.

ఈసత్యము నెవ్వఁడు గ్రహించి నిత్యమును గీర్తించుచుండునో యాతనివిపత్సమూహ మంతయు నిశ్చయముగా వినష్టంబు గాఁగలదు.

—: రుద్రమాహాత్మ్యకీర్తనము. :—

పంచభూతంబులును, దత్కారణంబులును, సమస్తప్రపంచము ను విరూపాక్షునుండియే యుత్పన్నంబగుచుండును. విష్ణుదేవుం డాతని పార్శ్వమునుండియు, దక్కసదేవతలందఱు నాతనిలింగస్వరూపమునుండి తరు నుత్పన్నులగుచుందురు. అనాదియు, సత్యయుతుఁడును, భగవా

సుండును నగుశివుండే లింగస్వరూపము. వేయిమాట లేల? అతిగుహ్యతమంబగుతత్త్వమును సంక్షేపించి చెప్పెదను. బ్రహ్మయు, విష్ణుండును ఇంద్రుండును, సకలదేవతాగణంబులునుగూడ నాతినినిమేషకాలమాత్రావస్థితులై యుందురు. బ్రహ్మాదులకుఁగూడఁ జేయశక్యముగాని కార్యములును, వారికెఱుంగరానిపరమరహస్యతత్త్వములును నాతనికి సులభములై యుండును. మహాదేవుం డగురుద్రునినియమంబు లచింతనీయములైనవి. సర్వవ్యాపి యగునాతఁ డసమానబలపౌరుషములు గలవాఁడు. ఆదేవునిమాయ నెవ్వరు నెఱుంగఁజాలరు. భక్తిమాత్రప్రియుం డగునాతని నెవ్వరును భక్తిమూలంబునం గాక పడయఁజాలరు. రుద్రుఁడు నిత్యసంస్మరణీయుఁడు. రుద్రునియందే పరమపదము నిలిచి యున్నది. రుద్రునివంటిదైవమును మేమెందును జూచి యుండలేదు. నిరంతరభక్తిభావంబున మహేశ్వరచింతానిమగ్నులగువారు దురాచారులయ్యును భావితాత్ములగుపరమమునీంద్రులతోఁదుల్యులై యుందురు. వివిధపాపవిలిప్తు లయ్యును మహేశ్వరశరణాగతులై నిత్యము నాతని భజించువారు సంసారదుఃఖంబుల నుత్తరించి సర్వోత్కృష్టులై యుందురు. నిరంతరము నశ్వమేధాదియజ్ఞంబులు సేయువారుగూడ వారియున్నతపదంబును బడయఁజాలరు. దేవదానవగంధర్వయక్షరాక్షసాదులు నిరాఘాటముగ సకలలోకసంచారు లయ్యును, కేవల భక్తగణమాత్రలభ్యంబగురుద్రలోకమున రుద్రానుమతంబు లేక ప్రవేశింపఁజాలరు. ఆరుద్రుండు సంతుష్టుం డైనచో విష్ణుత్వంబును, ఇంద్రత్వంబును, అమరత్వంబును, దేవతాగణసహవాసంబును, త్రిభువనాధిపత్యంబునుగూడఁ బ్రసాదించును. ఆపరమేశ్వరునియందు నిశ్చలభక్తులై యుండువారికి శివలోకంబున నున్నతపదలాభంబు గలుగును. నిరంతరపాపకార్యానుష్ఠానంబులచేఁ గలుషితచిత్తులగువారు

గూడ భగవంతుండగురుద్రుని భక్తిపూర్వకంబుగ ధ్యానించి మహేశ్వరసాక్షాత్కారంబును బడయఁజాలుదురు. దేవతాగణంబులకును ప్రభుండును, ఆదిదేవుండును మహాదేవుండు నగురుద్రు నసమానభక్తిభావంబున సర్వదాస్మరించువారి కెట్టిభయంబులును గలుగవు. నిరంతరము మహేశ్వరసంకీర్తనంబు సేయువారిని మోహమావేశింపఁజాలదు. దేవదేవసంకీర్తనంబునఁ జండాలాదులైనను దేజస్వులగుబ్రాహ్మణులై సర్వపాపవినిర్ముక్తులై రుద్రలోకంబు నధిగమింపఁగలరు. అక్షరద్వయసమంచితం బగురుద్రనామమును నిరంతర ముచ్చరించువిచక్షణులు నీలకంఠసంకీర్తనవశంబున బాపవిముక్తు లగుదురు. స్వధర్మభ్రష్టులును సకలపాపకలుషితులు నగువారుగూడఁ గేవలధ్యానపరాయణులై మహేశ్వరు నాశ్రయించి తమపాపంబులనుండి యుత్తీర్ణు లగుదురు.

ఈప్రపంచమున నిత్యంబును నూతనంబుగాఁ బెక్కుగర్భంబుల జన్మించి నశించుచుండు జీవులు భక్తిభావంబున మహాదేవు నాశ్రయించి ధ్యానించుచుండుటవలన భవదూరులై గర్భవాసదుఃఖమునుండి విముక్తు లగుదురు. అంతరంగంబు శివాధీనంబు గావించినమానవులు సకలపాపవిముక్తులై దేవతాగణంబులతోఁ జేరి విహారించుచుందురు. నిత్యాగ్నిహోత్రులును, బహుదక్షిణాన్విత యజ్ఞానుష్ఠానపరులును గూడ శివభక్తులషోడశాంశమునైనను బోలఁజాలరు. శివచింతాతత్పరు లగువారిలో ముముక్షులగువారికి మహేశ్వరానుగ్రహంబునఁ బరమపదలాభంబు గలుగును. సాంఖ్యయోగసంభవకరుండును, సర్వవ్యాపకుండును, అవ్యయుండును, నిత్యుండును, మహాదేవుండు నగువిరూపాక్షునియనుగ్రహంబులేక సిద్ధుండగుట కెవ్వఁడు సమర్థుండు కాఁగలఁడు? తీర్థంబులలో దివ్యమంగళస్వరూపుండును, పవిత్రంబులలోఁ బరమపవిత్రస్వరూపుఁడు నగునద్దేవుండు సర్వజనశరణ్యుఁడు. సర్వభూతేశ్వరుం

డగువిరూపాక్షుండు సర్వజీవాంతర్గతుండై యోంకారము నధిగమించి యుండును. నిష్కళుండును, బ్రధానపురుషుండును, మహాలింగలక్షణుండును, దుస్తరతాపోపశమనుండు నగునాతనిఫలస్వరూపమును దెలిసికొనుట యెట్లు? క్షీరంబులయందు ఘృతంబును, గాష్ఠంబులయందగ్నియు, భూమియందు జలంబును, జలంబులయందు శైత్యంబును నెట్లుండునో యట్లే యీశ్వరునియందు దేవతలును, ఋషులును, బ్రహ్మమానసపుత్త్రులును విలీనులై యుందురు. స్తుతిహోమచిహ్నితుండయ్యును ననిర్దేశ్యుం డగునయ్యీశ్వరుం డనామయంబును, నిష్కళంబు నగులింగస్వరూపముచే విరాజిల్లుచుండును. ఏకముహూర్తమధ్యంబున మహాసాగరోద్భూతం బగుహాలాహలంబు జీర్ణము గావించునట్టివిభుం డగునమ్మహేశ్వరునిదివ్యస్వరూపమును దేవగంధర్వభూతసిద్ధయక్షపన్నగాదు లెవ్వరును గనుంగొనంజాలరు. పార్థివలింగస్వరూపంబున విరూపాక్షు నర్చించువారికిఁ బిత్రుమానుషనాగభయంబులు గలుగవు. వారివంక యముండు తేఱిచూడఁజాలఁడు. వారికిఁ గుంభీపాకాదినరకపతనంబు లేదు. వారు కామగమనంబు లగువిమానంబుల నధిరోహించి యింద్రలోకంబునఁ దేవతలతోఁ గూడ విహరించుచుందురు.

రుద్రారాధనవిధి.

రుద్రు నెట్లారాధింపవలయునో, యాతఁ డెట్లు ప్రసన్నుం డగునో [illegible] నని మహర్షులు ప్రశ్నించుటయు బ్రహ్మ యిట్లుపదేశించెను. మునీంద్రులారా! పూర్వ మొకకోటియిరువదివేల యాఱువందలవత్సరములు విష్ణుదేవుండు శూలపాణియగు మహాదేవు నారాధించెను. [illegible] మహాత్మ [illegible] సంతుష్టుండై, విష్ణున[illegible]

సాక్షాత్కరించి శాంతస్వరంబుతో " హరీ! సకలయుద్ధంబులయం దును నీకు విజయం బగును. సుదర్శనమహాచక్రధారణంబున నీవతి బలశాలి వయ్యెదవు. నాయందు భక్తిగలనీకు మత్సమానబలంబు లభించును." అని వరం బిచ్చెను. అదిమొదలుగ విష్ణుదేవుండు శివానుగ్రహంబున నజయ్యుండును, బరమతేజోమయుండునునై సమస్తప్రపంచమును బరిపాలించుచుండెను. మహాదేవుం డగువిరూపాక్షుండు తొల్లి బ్రహ్మనగునాచే నారాధితుండై పరమానుగ్రహంబున నన్ను విశ్వతోముఖునిగను, సంహారకర్తగను గావించియున్నాఁడు. అందుచే నేను ప్రతియుగంబునను దాతను, సమాహర్తను, గోప్తను, సంహర్తను నగుచుందును. ఆదేవునిప్రసాదంబుచేతనే నాకు సురాసురపితామహత్వంబును, వేదాధిపత్యంబును, శాశ్వతత్వంబును, భావివర్తమానవిశ్వంబునకుఁ బ్రభుత్వంబును లభించెను. మఱియు నేను షడంగసహితంబగు వేదచతుష్టయంబును, పారిభాషాసహితం బగుసాంఖ్యంబును, నిష్కళత్వంబును, దివ్యం బగుబ్రహ్మలోకంబును బడయఁగలిగితిని. ఇట్లే పూర్వ మింద్రుండు జలానిలమాత్రభోజనుండును, జర్మవసనుండునై దివ్యంబును, గష్టసాధ్యంబు నగుపాశుపతవ్రతంబు నాచరించెను. అప్పుడు పినాకపాణి యగువిరూపాక్షుండు ప్రసన్నుండై యింద్రునకు మహావజ్రప్రదానంబు చేసి బలవంతునిగను, గణాధిపతిగను గావించెను. మఱలఁ దపశ్చరణమువలననే శక్రునకు స్వర్గపురంబు లభించెను. వృత్రావైరి యగునింద్రుం డాస్వర్గంబున విరాజిల్లుచుండెను.

మునివరులారా! పూర్వము సామానసపుత్త్రుం డగుసనత్కుమారుండు సప్తసహస్రసంఖ్యాకంబు లగువిమానంబులతోఁ జంద్రసూర్యప్రభావంతంబు లగువిమానంబుల నధిరోహించి కమనీయతేజస్సంపన్నుండై సుందరీజనసహస్రంబు తన్నుఁ బరివేష్టింప విహరించు

చుండెను. ఆతం డీశ్వరదత్తబలగర్వంబున సనుపమానంబులును, సువర్ణమణిఖచితంబులు నగునందలిసుందరమందిరంబులయందు సూర్యతేజోమయు లగుపురుషగణంబులతోఁ గలసి నృత్యగీతవాద్యకుశలు లగుగంధర్వాప్సరోగణంబులు దన్నుఁ గొలువ శివశైలంబును బాపంబులచేఁ బీడించుచుఁ గ్రీడించుచుండెను. ఆతనియనుగ్రహముచే ననేకరాజన్యులు శివపూజాధురంధరులై సకలలోకసంచారలాభంబు గాంచిరి. ఆతఁడు దుష్టశిక్షణంబును, శిష్టరక్షణంబును గావించుచుండెను. ఆతనిగృహారామమునందలి సకలవృక్షములును సకాలమునఁ బుష్పఫలవిలసితంబులై యొప్పారుచుండెను. ఆస్థానమున ద్వారరక్షకులును, శైలవాసులును, పాతాళవాసులును, అంతరిక్షసంచారులును, స్వర్గవాసులును, నక్షత్రగణాశ్రితులును, స్థావరజంగమాకృతు లగుసకలజీవులును బరమేశ్వరుం డగురుద్రదేవునిపార్శ్వంబున సుస్థిరులై యుండిరి. ఆదేవు నాశ్రయించి పరివేష్టించియున్న వారందఱును నిర్భయంబుగా నుష్ణవిశ్వాసంబుల విడుచుచుండిరి. ఆపార్శ్వంబునం గలగృహంబులును బాదపంబులును దివ్యములైనవి. రుద్రపార్శ్వంబునం దధివసించియు న్న ప్రమథగణంబులు కుందేందుసదృశంబు లగుకమలకుసుమమాలికలనాఘ్రాణించుచుండిరి. ఆగణంబులశరీరవర్ణంబులును, బరిణామంబులును బరగతి నొక్కవిధంబుగా నుండెను. ఇట్లు మేరుమందరపరిమాణంబున నొప్పారుప్రమథగణసమూహంబుచేఁ బరివృతుండై, గ్రహగణపరివృతుం డగుసూర్యదేవునింబోలి దేవేశ్వరుం డగుసనత్కుమారుండు గణాధీశుం డగుమహాదేవు నారాధించుచుండెను. శివారాధనబలంబున భీషణపరాక్రమశాలియు, నమితతేజస్వియు నగుసనత్కుమారునివిషయమున నేను గాంచినదానిం జెప్పితిని.

ఈగణసమూహవర్ణనము నాకర్ణించువారును, మనంబున స్మ

రించువారును, ప్రతిపర్వంబునను బఠించువారును, సర్వాభీష్టసిద్ధులై యమృతత్వంబు నంది రుద్రలోకంబునఁ గోటివత్సరంబులు పూజితులై యుందురు. దీనిని సతులఋతుకాలంబునఁ బఠించువారపత్యసంపన్ను లగుదురు; యుద్ధకాలంబునఁ బఠించువారు విజయు లగుదురు. జితేంద్రియులును, శ్రద్ధాపరాయణులునై యుభయసంధ్యాసమయంబుల బ్రాహ్మణసాన్నిధ్యమున నిత్యమును దీనిని బఠించువారికి నూఱుసారులు రుద్రాధ్యాయపఠనంబును, గోటిసారులు వేదపఠనంబును గావించిన ఫలంబు లభించును. అట్టివారు పాపాత్ములైనను రుద్రలోకంబు నధిగమింపఁగలుగుదురు. ప్రభాతకాలంబున భక్తిపూర్వకంబుగ దీని నాకర్ణించువాఁడు పాపవిముక్తుం డగును.

అప్పుడు సనత్కుమారుండు సమాగతుం డగు బ్రహ్మదేవు నుద్దేశించి యిట్లనియెను. తండ్రీ! పూర్వులగుపితృపితామహాదు లెల్లరును భగవానుండగురుద్రుని దేవతేజోమయంబగు హృదయంబు నవలోకించుచు సర్వభూతంబులయందును మాన్యులై యీశ్వరానుగ్రహంబున నుత్తమలోకవాసంబు గాంచి యున్నారు. పూర్వంబున సిద్ధగణంబులుగూడ నిట్లే మహాదేవప్రసాదంబున సిద్ధిలాభంబు నంది గర్వితులై యుండుటయేగాని శ్రేష్ఠతత్త్వంబు నెఱుంగకయే యున్నారు. అకృతకార్యుం డగుబాలకునివలె విమానంబులను, రత్నంబులను, వివిధంబులగునుత్తమగృహంబులను గాంచి నేనును ముగ్ధుండనై యున్నాను. ఇట్టివానిచే నిర్బంధితుండనైతి నని నాకు బోధయగుచున్నది. అందుచే నాకతిదుస్సహం బగుసంతాపంబు గలుగుచున్నది. కావున దేహపరిత్యాగంబు సేయఁగలను నని సంకల్పించుకొంటిని. అనుటయుఁ బుత్రునియీవాక్యంబుల నాలించి బ్రహ్మదేవుండు క్షణకాలంబు ధ్యానవిమగ్నుండై చింతాబలంబున శివమాహాత్మ్యం బంతయు గాంచి తన

కుమారుండగు సనత్కుమారుని బరమభక్తాగ్రేసరునిగా నెఱింగి యాసనమునుండి సముత్థితుండై సర్వజీవోత్పాదకుండును, సంహారకుండును, శాశ్వతుండును, భూతనాథుండును, నీశ్వరుండు నగుమహాదేవునకు నమస్కరించి యిట్లని చెప్పందొడంగెను.

వత్సా! ఎవ్వనినుండి స్థావరజంగమాత్మకంబగునీవిశ్వమంతయు నుత్పన్నం బయ్యెనో యట్టిమహాదేవుండు ప్రభువులకు మహాప్రభుండును, యోగీంద్రులలోఁ బ్రధానయోగీంద్రుండు నై యున్నాఁడు. అంబికానాథుండగు నద్దేవుండు పూర్వ మొకప్పుడు శోకార్తుం డగునందీశ్వరుంగాంచి "పుత్త్రా! శోకించుట యుచితము గాదు. జన్మగ్రహణంబు గాంచిన యెవ్వఁడు జరామరణన్యుఁడు గాఁగలిగియున్నాఁడు?" అని యూఱడించి దయాళుండై యాతని కఖిలలోకంబులను జూపించెను. ఆత్మసాక్షాత్కారముమాత్రము సుదుర్లభమైనది. కుమారా! ప్రమథులందఱు నీరీతిగా విష్ణుదేవునిచే గాణపత్యలాభంబు నందిరి. అకృతమతు లగువారిలో బ్రహ్మనిష్ఠుం డొక్కండును లేఁడు. ఎవ్వఁడు జ్ఞానిష్ఠుఁడై మహాదేవుని భజించునో యాతనికి గాణపత్యమన నెంత? ముక్తిపర్యంతము నాతఁడధిగమింపఁగలఁడు. కావున నవశ్యంభావి యగునీసుఖంబునెడల నీవస్యవిచారంబు సేయక పోయి యాపరమేశ్వరుని భజింపుము. దయాళుం డగునాతఁడు నీకాత్మదర్శనసాధనం బగుయోగంబును బ్రసాదింపఁగలఁడు. మున్ముందుగా సుదుర్లభంబగుగాణపత్యంబును బ్రసాదింపు మని యద్దేవునిఁ బ్రార్థింపుము. పూర్వము భగవానుండగువిష్ణుదేవుండును బ్రథమంబున గాణపత్యంబునే యభ్యర్థించి యనంతర మాత్మదర్శి యయ్యెను. కావున గాణపత్య మొక్కటియే యాత్మదర్శనంబునకుఁ బ్రధానోపాయంబు. ఇప్పుడు నీవు శివ

మంత్రజపంబు సకుం గడంగి క్రమంబుగ నద్దేవుని సాక్షాత్కారంబుం బడయుము.

అని యిట్లు బ్రహ్మదేవుం డుపదేశించుటయు సనత్కుమారుండు మానసజపంబుచే మహాదేవుని ధ్యానింప నారంభించెను. అనంతరము సభక్తికంబుగ నాతం డొనరించిన ఋగ్యజుస్సామవేదోక్తంబులగు వివిధమంత్రజపంబులచేతను, వివిధస్తవంబులచేతను, వివిధారాధనంబుల చేతను మహాదేవుండు సంతుష్టుండై ప్రసన్నుండయ్యెను. అప్పుడు సనత్కుమారుండు ధీమంతుండగు నమ్మహాదేవునకుం బ్రదక్షిణంబు చేసి యిట్లని స్తుతింపందొడంగెను. మహాదేవా! నీవు చరాచరప్రీతికరుండవు. ధర్మాత్ముండవు. వరదాతవు. సర్వశ్రేష్ఠుండవు. సర్వభూతపోషకుండవు. సర్వతేశ్వరుండవు. యముండవు. భూతసంసారకారణుండవు. గోపతివి. త్రిదశేశ్వరుండవు. సాంఖ్యయోగేశ్వరుండవు. కర్మకుమారుండవు. కమలేక్షణుండవు. శతసూర్యాగ్నినేత్రుండవు. చారునేత్రభూషితుండవు. చతుర్ముఖుండవు. చతుర్దంష్ట్రుండవు. చతుర్బాహుండవు. చతుర్యుగుండవు. చతుర్మూర్తివి. చతుర్వక్త్రుండవు. చతుర్నేత్రుండవు. చతుష్పథుండవు. వాయుకాలాగ్నిరుద్రస్వరూపుండవు. దిగ్వాసనుండవు. మేఘవాహనుండవు. జలాధారుండవు. అనంతుండవు. ధర్మాధర్మయుక్తులగుజీవగణంబుల కధీశ్వరుండవు. శుభంకరుండవు. శ్రీకంఠుండవు. కలినాశకుండవు. విష్ణువరదుండవు. సముద్రబడబానలుండవు. దేవాసురుల కజయ్యుండవు. దేవాసురపరాయణుండవు. కపర్దివి. శూలహస్తుండవు. అజుండవు. పరమగతివి. తాపసులకుం బరమపోష్యుండవు. పరమపదుండవు. జీవగణంబులయల్పాధిక్యంబు లెఱింగినవాఁడవు. సూర్యస్వరూపుండవు. అసితాంగుండవు. సితాంగుండవు. అసితాయతలోచనుండవు. నీవు బ్రహ్మచేఁ బ్రస్తుతుండవు. నీనాభిపంకజంబున బ్రహ్మ

దేవుండు నివసించియుండును. నీవు నీలంబులు నుగ్రంబులు నగు జటలను ధరించితివి. శంఖచక్రగదాధరుండవును, లక్ష్మీయుతుండవగుట చే విష్ణుస్వరూపుండవు నగునీకు నమస్కారము. మఱియు గృహస్థుండవును, బ్రహ్మచర్యుండవును, వానప్రస్థుండవును, భిక్షుండవును; వేద శాస్త్రోపనిషన్మంత్రాదులకుత్పత్తిస్థానుండవును, విభుండవును, సర్వలోకంబుల కీశ్వరుండవును, కారణుండవునగునీకు నమస్కారము. దేవా! నీవు పశుపతివి. బ్రహ్మాండసహస్రంబుల ధరించితివి. శతసహస్రయోజనవిస్తృతుండవగుభగవంతుండవు. భూతభవిష్యద్వర్తమానస్వరూపుండవు. శాశ్వతంబులగుభూర్భువస్స్వర్లోకములు నీయందే యుత్పన్నములైనవి. నీమార్గములను, నీవాక్యములను నెవ్వరు నెఱుంగఁజాలరు. మహాయోగివి. యోగేశ్వరుండవు నగునీకు నమస్కారము.

అని యిట్లు సనత్కుమారుండు ప్రస్తుతించుటయు నమ్మహాదేవుండు కమండలుదండధరుండును, జంద్రచూడుండును, వ్యాఘ్రచర్మపరిధానుండును, సింహచర్మోత్తరీయుండును, రుద్రాక్షమాలావిభూషితుండును, నాగయజ్ఞోపవీతుండును, గణసమూహపరివృతుండును నై జటాశిఖండ, పట్టిస, ఖట్వాంగ, వజ్ర, శూల, బాణ, హలాయుధంబులను, జంద్రకళామృగచర్మకపాలభీకరచాపంబులను ధరించి వృషభవాహనారూఢుండై సనత్కుమారునియెదుటసాక్షాత్కరించెను.సూర్యచంద్రాగ్నినయనుండగునమ్మహాదేవుని సనత్కుమారుండు పరమానందంబున సందర్శించెను. అనంతరమమ్మహాదేవుండు ‘‘సనత్కుమారా! నేను నీయెడల సంతుష్టుండ నైతిని. నన్నవలోకింపుము. దృఢవ్రతుండవును, విశుద్ధుండవు నగునీకు శుభమగుఁగాక! నేను ప్రసన్నవదనముతోఁ జెప్పుచున్నాను. నీవభీష్టంబగువరంబును బ్రార్థింపుము. నీకు క్షేమంబగుఁగాక’’ అని యనుగ్రహించెను.అప్పుడు సనత్కుమారుండు

"మహాదేవా! మహేశ్వరుండ వగునీదర్శనంబు లభించుటయే నాకు వరంబు. పూర్వము బ్రహ్మదేవునివలన నేను మీదివ్యతత్త్వంబంతయు నెఱింగితిని. మీరు నాయెడలఁ బ్రసన్నులై వరంబు ననుగ్రహింపఁ దలంచితిరేని, నాకు మీయెడల నిరంతరభక్తి వర్ధిల్లునట్లు వరంబు దయచేయుఁడు. మీకంటె నన్యులను నేనెన్నఁడైన ధ్యానించితినేని నా యపరాధంబును క్షమింపుఁడు. నామానసికంబులగు కామలోభంబులను, సర్వేంద్రియలోభంబుచేఁ గలుగు హ్నాణంబును క్షమింపుఁడు. ప్రాణాపానవ్యానోదానసమానంబులును, సర్వేంద్రియంబులును, మనంబులును నీవేగదా. ప్రభూ! నీచే నఖిలభూతంబులును యథాకాలంబున సృష్టిస్థితిలయంబులఁ గాంచుచుండును. ఎవ్వనిమనంబు నీభక్తిచే నిర్మలంబు గాకుండునో యాతనిచేఁ బ్రదత్తంబులగువస్తువులను దేవతలు పరిగ్రహింపరు. బ్రహ్మయును మీసృష్టియే. కావున నేను బ్రహ్మపదంబును వాంఛింపను. దేవా! నీవు నాగగంధర్వపిశాచరాక్షసాదిస్వరూపుండవై యుండియు మరల వారికిఁ బ్రభుండవై విరాజిల్లుచుందువు. ఈవిశ్వమంతయు నీయదియే గావున నేను త్రికరణశుద్ధిగా నీకంటె నన్యులను భజింపఁజాలను." అని సనత్కుమారుండు ప్రార్థించుటయు భూతేశ్వరుండును, ఉమాపతియు, నగుమహేశ్వరుం డిట్లనియెను.

పరమయోగీంద్రా! నీకు శుభ మగుఁగాక! సర్వధానమునిగణంబులయందు శ్రేష్ఠుండవగు నీకు నానావరంబు లన్నియును గోచరింపఁ గలవు. నాలోకమునందలి సకలవస్తువులకునుగూడ సభేద్యములగుసకలనామంబులును నీకు సువిదితంబు లగును. దీని కెట్టిసంశయమును లేదు. భవిష్యత్కాలంబున మహాతపస్వి యగుపరాశరనందనుం డుదయింపఁ గలఁడు. ఆధర్మాత్ముండు జ్ఞానియు, సూక్ష్మదర్శియునై వేదవిభాగంబు చేయఁగలఁడు. [illegible]

నిర్మలంబును, విశుద్ధంబును, జ్ఞానమయంబును, కామగమనంబును, అమూల్యరత్నఖచితంబును, ముక్తాజాలాచ్ఛన్నంబును, హేమమయంబును, హేమవేదిసమంచితంబును, దివ్యధూపసురభిళంబును, సుందరకేతనాన్వితంబును, సురాసురసేవితంబును, సూర్యసంకాశంబును, సర్వలోకోజ్జ్వలంబును నగుదివ్యవిమానంబు నధిరోహించి దేవదానవగణపూజితుండవై నాలోకంబునకు రాఁగలవు. అచ్చట మదాదేశంబున నీకు సర్వోత్కృష్టం బగునైశ్వర్యంబు లభింపఁగలదు. అని చెప్పి భగవంతుం డగుమహాదేవుం డంతర్హితుం డయ్యెను.

—• బ్రహ్మగీత. •—

బ్రహ్మ యిట్లు చెప్పందొడంగెను. మహాదేవునివరప్రసాదంబు గుటచే నంబికానందనుండును, బ్రహ్మమానసపుత్త్రుండు నగుసనత్కుమారుండప్పు డీశ్వరానుగ్రహంబున దివ్యదేహలాభంబుగాంచి త్రిభువనంబుల సంచరింపందొడంగెను. మహాదేవుం డగునీశ్వరుఁడే ప్రతియుగంబునను, దాతయుఁ, గర్తయు, సంహర్తయు నై యుండును. సృష్టిస్థితిలయకార్యంబు లాతనివే. ఆయుమాపతిని యజ్ఞేశ్వరుఁడనియు, కృతాంతుఁడనియు, హోత యనియు, హవ్యస్వరూపుఁ డనియు యజ్ఞవిదు లెఱుంగుదురు. విషయేంద్రియసంబంధంబును మహేశ్వరస్వరూపమే. ఆతఁడు జ్ఞానాతీతుఁడు. ప్రశాంతుఁడు. నిర్మలుఁడు. వ్యక్తుండయ్యు నవ్యక్తుఁడు. జ్ఞానాజ్ఞానస్వరూపుఁడు. సాంఖ్యయోగస్వరూపుఁడు. తత్త్వజ్ఞానగమ్యంబగుశివస్వరూపమును దర్శించినవారు మాత్రమే యీసత్యంబు నెఱుంగుదురు. ఎవ్వరు ప్రాణాయామాదిమార్గంబున జితేంద్రియులై, స్వయంశుద్ధులై యోగీశ్వరులకుఁ బరమపదస్వరూపుఁడును, సంసారవిమోచనంబున కేకమాత్రప్రభుండును,

అవినశ్వరుండును, యోగప్రయోగస్వరూపుండును, ఓంకారమూర్తియు నగునీశ్వరుని ధ్యానించుచుందురో యట్టియోగీంద్రులు తపోబలంబున నాతనిం బడయఁగలరు. దేవగణదుర్లభంబును, శాశ్వతంబును, విశుద్ధంబు నగునీయోగాచారమునుగూడఁ బరిత్యజించి భేదజ్ఞానవిరహితం బగువ్రతాచరణంబు గావించువారశాంతభావముతో శివపదనవివరం బున విలీనులు కాఁగలరు. సరోవరమునందలికమలములను జలంబు లంటనియట్లే ప్రధానంబగునీశివశ్రుతినాకర్ణించువారిని బాపములంటఁ జాలవు.

అనియిట్లు బ్రహ్మదేవుం డానతిచ్చుటయు ధర్మపరాయణు లగు మహర్షులావాక్యంబు లాకర్ణించి యందఱును గమలాసనునిపాదంబుల కుఁ బ్రణమిల్లి యిట్లుప్రార్థింపనారంభించిరి. దేవా! ధ్యానమే పరమ ధర్మం బనియుఁ బరమపదంబనియు నుపదేశించితివి. కావున నట్టిధ్యాన కరణంబునకు మాకనుజ్ఞ నొసంగుము. మేము నిస్పృహులమై పోయె దము. అని ఋషులప్పుడు ధూపములు,దీపములు,అలంకారములు, ఉప హారములు మొదలగువానితోడను, జపములతోడను, ప్రణవపూర్వక నమస్కారములతోడను, నృత్యగీతవాద్యానుష్ఠానములతోడను మహా దేవోపాసనము గావింప నారంభించిరి. అద్దేవుం డిట్లు పూజితుండై సాక్షాత్కరించి వారి కుపయుక్తవరప్రదానంబు లాచరించెను. అవ్య యుం డగుమహేశ్వరుం డిట్లు భక్తు లగువారి కభీష్టదానంబులు సేయు చుండును. ఆమహాదేవుండు సకలాభీష్టదాతలయందు నగ్రగణ్యుఁడు. భక్తవత్సలుఁడు. బ్రాహ్మణాదిచతుర్వర్ణములయందును దయామయుఁ డు. సకలతీర్థమయుఁడు. ఎవ్వఁడు విషయాసక్తచిత్తుం డయ్యును భక్తి పూర్వకముగఁ ద్రిరాత్రోపవాసంబు చేసి నిత్యము నీశ్వరు నారాధించు నో యాతనికిఁ గర్మసై ఫల్యంబు గలుగదు. ఈశ్వరచింతాసక్తుఁడై యు

స్సను నెవ్వరిబుద్ధి భోగాసక్తిని విడువఁజాలదో యట్టివారికిఁగూడ సూక్ష్మంబును, అభౌతికమును నగుయోగజదేహలాభంబు సిద్ధించును. శివాశ్రితులగువారు సంపూర్ణముగా నిష్కల్మషులును రజోగుణరహితులు నగుదురు.

ఇట్లు యతిగణంబుల నుద్దేశించి బ్రహ్మచేఁ జెప్పంబడినయీబ్రహ్మగీతను భక్తిపూర్వకముగఁ బఠించువారును వినువారును రుద్రలోకము నధిగమింతురు. దేవాలయమునఁగాని, బ్రాహ్మణసన్నిధానమునఁగాని దీనిని బఠించువారికి సకలకార్యసిద్ధియగును. ఈబ్రహ్మగీతాతత్త్వమును సంపూర్ణముగ నెఱింగి నిర్మలచిత్తంబున నిత్యమును బఠియించు శివభక్తులు జరామరణవిరహితులై శివసాయుజ్యంబు నందుదురు.

శివపురవర్ణనము.

సర్వోత్కృష్టంబు లగుబ్రహ్మవిష్ణురుద్రలోకంబుల పరిమాణాదులంగూర్చి సవిస్తరంబుగ బోధింపు మని వ్యాసుం డడుగుటయు సనత్కుమారుం డిట్లనియెను. వ్యాసమునీంద్రా! నలుదెసలయందు నెనుబదియాఱువేలయోజనంబులపరిమాణంబున విస్తృతంబై, అంతియపరిమాణంబున నున్నతంబై పర్వతరాజంబగుమేరుశైలము స్వర్గమర్త్యపాతాళంబులవఱకును వ్యాపించి స్తంభరూపంబున నిలిచియున్నది. స్వర్ణకాంతిమయం బగునాగిరివరంబు దేవగణంబుల కాశ్రయంబు. ఆగిరిశృంగంబులు వివిధకుసుమంబులచే మనోహరంబులై యుండును. ఆశైలదరీకందరములు మయూరమధురనాదంబులచే విలసిల్లుచుండును. శుకపికశారికాదివిహంగములును, గజవ్యాఘ్రభల్లూకాదిమృగములును, మృగరాజములు నందు విహరించుచుండును. అందు స్వర్ణస్తంభశోభి

తము లగుగృహసమూహములు గలవు. ఆసుందరపర్వతమునఁ బ్రధానా
న దేవగణములును, కుబేరాదియక్షగణములును, నారీగణసహితులగు
చిత్రసేనాగంధర్వులును, విద్యాధరగణములును, గంధర్వరాజసహితు
లగుహాహాహూహూతుంబురుప్రభృతులును బరమానందమున విహా
రించుచుందురు. చంద్రకిరణములవలె నతివిమలము లగుజలములతోఁ
బ్రవహించుచుండు నందలినిర్ఝరప్రవాహశబ్దము లాలించి మేఘగంభీర
స్వనములుగ భావించి మయూరము లానందనృత్యములు గావించు
చుండును. అందలిగంగాజలపతనస్థానమునందు దేవతాగణము లాత్మ
సాన్నిధ్యమున నింద్రియగణంబులం బోలి భాసిల్లుచుందురు. సుంద
రం బగునాభూమీధరంబు నాశ్రయించినజీవు లందఱును స్వర్ణవర్ణులై
యనుపమానం బగునాగిరిమూర్ధంబున వర్ధిల్లుచుందురు. అందలిసురభి
శైలానిలంబులు పవిత్రంబులును, మధురస్వరసమంచితంబులు నై యుం
డును. దేవతాదుర్లభంబును, సర్వోత్కృష్టంబు నగుస్వర్గం బచ్చటనే
యున్నది. అత్యున్నతం బగునాశైలంబున సూర్యచంద్రాదిగ్రహం
బులు ప్రకాశింపఁజాలవు; మేఘములు నివసింపఁజాలవు; పర్జన్యుండు
వర్షింపఁజాలఁడు. శివానుగ్రహంబు లేక దేవతలును మహర్షులునుగూడ
నామహీధరమును మనసుచేనైన దర్శింపఁజాలరు.

అందు వాసనావిరహితు లగుమహాత్ములకు నివాసయోగ్యంబు
బును, సువర్ణమయంబు నగువిజయభువనంబును, విజయానదియును
విరాజిల్లుచుండును. ఆపురంబునం దష్టాదశసహస్రయోజనపరిమితంబు
లును, సువర్ణప్రాకారశోభితంబులును, రమ్యకేతనమాలికావిలసితంబు
లును, రమణీయంబులు నగుదివ్యమందిరంబులు గలవు. ప్రతిగృహం
బును ద్వారసహస్రంబులచే భాసిల్లుచుండును. ప్రతిద్వారంబునను
బాలార్కసదృశకాంతిసంపన్నులును, పవిత్రకర్ములు నగుబ్రాహ్మణులు

ప్రకాశించుచుందురు. మఱియుఁ బూర్ణకుంభపరిశోభితంబులును, విపులముక్తాదామవిరాజితంబులును, వివిధపుష్పహారవిలసితంబులును, అగురుధూమసురభిళంబులును, బుష్పమాలికాసమన్వితంబులు నగుస్వస్తికాదిగృహంబు లందెన్నియో గలవు. ఆపురంబు రక్షకగణంబులచే సురక్షితంబై విపులైశ్వర్యసమంచితంబులును, బ్రాకారవేష్టితంబులు నగుగృహపంక్తులచే నిండియుండును. అందుఁ గైలాసగిరిశృంగంబుల వలె విరాజిల్లుప్రాసాదంబులు గలవు. అందలిస్వర్ణభవనంబులు జ్వాలానీలసన్నిభప్రదీప్తంబులై యుండును; కొన్నిమణిమయగృహంబులు శరత్కాలోదితగ్రహంబులవలెఁ బ్రకాశించుచుండును. ఆపర్వతరాజంబున మహాదేవునివిశాలభవనంబు గలదు. అందుఁ బ్రపంచమునందలి సకలపదార్థంబులును గలవు. అది సప్తసహస్రస్తంభంబులపై నిర్మింపఁబడినది. దానికి నలుదెసలను విశాలంబు లగుపరిష్కృతప్రదేశములును, రమ్యకాననంబులును గలవు. ఆభవనంబు ముక్తాదామభూషితంబు లగుగవాక్షమాలికలతోడను, సుందరయవనికాసమంచితంబు లగువిపులద్వారంబులతోడను రమణీయంబై యుండును. ఆద్వారంబు లన్నియు వివిధరత్నకేతనసమన్వితములై యుండును. అందు సుందరపుష్పఫలభూరుహంబులును, పారిజాతంబులవలె సుందరవరవర్ణంబు లగుస్వర్ణకదళీవృక్షంబులతోఁ గూడినయారామంబులును, నదులును, తటాకంబులును, పర్వతంబులును, వాపీకూపహ్రదాదులును గలవు. ఆజలాశయంబు లన్నియు సరసకమలవిసితంబులును, మదభ్రమరఝంకారస్వనకలితంబులు నై యుండును. అందలికదంబభూరుహపల్లవంబులపై శుకపికశారికామయూరాదివిహంగములు విహరించుచుండును.

ఆశివపురంబున కెనిమిదిపురద్వారములు గలవు. అందుఁ దూర్పునను న్న మొదటిశ్రీద్వారమునందు పద్మమాలికావిభూషితుండును,

తపోనిధియు, శైవుండు నగుమహాసిద్ధుండు నివసించియుండును. అనం
తరము లక్ష్మీద్వారంబునందు మహాబలవంతుఁడును, నీలనీరదదీర్ఘకా
యుఁడును, భగవానుండునగుమహాకాలుండు శూలపాణియై నిలిచియుం
డును. దానికి దక్షిణమున శివాజ్ఞచే మహాబలుం డగుగండకర్ణుండు
నివసించు శివపురంబు గలదు. ఆసమీపముననే యనేకవిధబ్రాహ్మణు
లు నివసించియుందురు. పశ్చిమంబున వరుణద్వారము గలదు. మహా
త్ముం డగుగణేశ్వరునిచేఁ బరిపాలితంబగునచ్చట నందీశ్వరుండుండును.
ఉత్తరమునఁ గీర్తిద్వారముగలదు. అందును బ్రాహ్మణులు నివసించి
యుందురు. వరుణార్కసదృశుండగుమహేశ్వరుం డాద్వారమునకు రక్ష
కుండై వివిధములగుక్రీడాపరికరంబులచే నందుఁ గ్రీడించుచుండును.
జితక్రోధులును, జితలోభులును, జితేంద్రియులును, రుద్రభక్తులునగు
బ్రాహ్మణులు భక్తిబలంబుచే నీశివలోకమును జేరఁగలుగుచుందురు.
శాస్త్రాభ్యాసనిరతులును, వేదజ్ఞులును, యోగులును, నిరంతరశివభక్త
లును, ధార్మికులును, గృహస్థులు నగుబ్రాహ్మణులును, ధర్మయుద్ధము
న రణరంగమరణము గాంచినవారును, గోమిత్రరక్షణమునకును, ధర్మ
రాజ్యపాలనమునకును బ్రాణత్యాగంబు చేసినవారును నగుక్షత్రియు
లును, జితేంద్రియులును, సత్యవ్రతులును, స్వధర్మపరాయణులు నగు
వైశ్యులును, మఱియు బ్రాహ్మణహితాభిలాషులును, రుద్రేంద్రవిష్ణు
గతప్రాణులును, సహస్రగోదాతలును, భూసురవస్త్రాదిదాతలును, సకల
జీవప్రియంవదులును, వేదపాఠనిరతులును, ధ్యానాసక్తులును, వ్రతాను
ష్ఠానపరాయణులును, ప్రచురదక్షిణలతో యథావిధిగ యజ్ఞంబులు చేసి
నవారును శివలోకము నధిగమించి యథాసుఖంబుగఁ గాలయాపనము
సేయుచుందురు. అట్టివారు చిరకాలము శివలోకసుఖంబు ననుభవించి
యనంతరము భూలోకమున విశుద్ధబ్రాహ్మణకులమున నవతరించి చిరా

సందభోగులై లోకంబు నానందింపఁజేయుచుందురు. ఇది సకలార్థ సంపన్నంబును, సర్వాభీష్టసాధకంబు నగుశివభువనవృత్తాంతంబు—

ఇఁక రజతశృంగమునందున్న విష్ణుదేవునిసర్వోత్తమభువనంబును గూర్చి చెప్పెదను. ఆవిష్ణుపురంబున కాశ్రయం బగుసుమేరురజతశృంగము చంద్రకిరణనిర్మలంబై ప్రకాశించుచుండును. అది త్రిసహస్ర యోజనపరిమితంబును, విచిత్రకేతనాలంకృతంబును, వివిధాలంకార విభూషితంబును, దివ్యరజతప్రాకారావృతంబును, మహాదేవప్రభావంబున సకలసుఖభోగస్థానంబునై విరాజిల్లుచుండును. ఆలోకంబు దివ్యరత్నఖచితంబులును, విచిత్రంబులునగుపురద్వారములతోడను, రజతమయంబులగుసహస్రద్వారంబులతోడను నొప్పుచుండును. అందు ద్విసహస్రస్తంభశోభితంబగునున్నతప్రాసాదము గలదు. ఆపురమధ్యమునఁ గైలాసపర్వతముం బోలె సుందరంబును, వివిధరత్నసమాకీర్ణంబును, నానావృక్షలతాపరివృతంబును, గైరికాదిధాతుచిత్రితంబును, చతుర్ద్వారసమన్వితంబును, విష్ణుపదనామకంబును నగునొకరజతమయభవనంబు గలదు. ఆభవనముఖద్వారంబున హృదయజ్ఞుండును, బలవంతుండును, శ్రీకృష్ణతుల్యాకారుండు నగుద్వారాధ్యక్షుండు కాచుకొనియుండును. పశ్చిమద్వారమునందు విష్ణుదేవునకుఁ బ్రాణప్రియుండును, మహాకాయుండు నగుహరిభద్రుండు ద్వారపాలకుఁడై యుండును. ఆపురంబున సువర్ణకమలశోభితంబును, హంసచక్రవాకాదిజలవిహంగసమన్వితంబును, అభిమతవిహారోపయుక్తంబు నగుమధుమతీనది ప్రవహించుచుండును. నిరంతరశివపూజాధురంధరులును, నిత్యాగ్నిహోత్రులు నగువారందు భయశోకశూన్యులై బహుకాలంబు సుఖంబులనుభవించి యనంతరము భూలోకంబున సత్కులమునం దవతరించి శాస్త్రానుసారంబుగఁ బుణ్యకర్మంబులాచరించి మరల నచిరకాల

మున నే యాలోకంబు నధిగమించుచుందురు. ఇది విష్ణులోకవృ
త్తాంతంబు.

ఇంక బ్రహ్మలోకంబునుగూర్చి ప్రశంసించెదను. మేరుపర్వత
తృతీయశృంగంబున లోహితరత్నమయంబును, బద్మాకారంబును,
ద్విసహస్రయోజనపరిమితంబును, మణిమయంబును, సువర్ణప్రాకారపరి
వృతంబును, విశోకనామకంబు నగుబ్రహ్మపురంబు గలదు. అది విచి
త్రశిఖరత్రయాలంకృతమై, సూర్యచంద్రనిభసముజ్జ్వలంబై యుండును.
అందు సహస్రస్తంభప్రతిష్ఠితంబును, ప్రాసాదశ్రేణీపరివృతంబును,
బహుగవాక్షశోభితమును, చతుర్ద్వారసమన్వితంబు నగునొకభవనము
గలదు. అందు దివ్యరత్నాలంకారభూషితుండును, సజలజలదశ్యా
ముండును, సూర్యానలసన్నిభతేజోమయుండును ద్వారాధిపనామకుం
డు నగుద్విజశ్రేష్ఠుండు ద్వారపాలకుండై యుండును. ఉత్తరద్వారమున
సాంధ్యారుణకాంతివిలసితుండగు పరయముండను బ్రహ్మపుత్త్రుండు ని
లిచియుండును. ఆ శ్రేష్ఠపురమున నద్వితీయవేదజ్ఞుండును, సురశ్రేష్ఠుం
డును, బ్రజాపతియు, భగవానుండు నగుబ్రహ్మదేవుండు విహరించు
చుండును. అందు సువర్ణవాలుకామయం బగునమృతనది ప్రవహిం
చుచుండును. ఆనదీజలపానంబున నగరవాసులెల్లరును జరాశోకశ్రమ
శూన్యులై యుందురు. ఆబ్రహ్మలోకంబును వేదాధ్యయనతత్పరులగు
సుకృతులును, జితేంద్రియులును, సత్యపరాయణులు నగుమహాత్ము
లు వడయఁగల్గుదురు. మఱియు యజ్ఞకర్తలును, దాతలును, గురుజన
ప్రియకార్యనిరతులును, భిక్షామాత్రజీవులగు తీర్థవాసులును, క్రోధ
శూన్యులును, ధర్మాసక్తులునగు బ్రాహ్మణులును, యోగధ్యానపరాయ
ణులును, నిరంతరబ్రహ్మనిష్ఠులు నగువారికి బ్రహ్మసాక్షాత్కారము
సులభంబై యుండును. బ్రహ్మలోకార్హులై నిష్పాపకర్మానుష్ఠానంబు

గావించువారు శోకమోహశూన్యులై పరమస్థానంబగుబ్రహ్మలోకం బుఁ జేరి, బహుసహస్రకల్పంబు లందు సుఖభోగంబు లనుభవించి పిదపఁ గర్మశేషంబున భూలోకప్రాప్తులై విశుద్ధాచారసంపన్నులై యథావిధిగ యజ్ఞాదిక్రియల నిర్వర్తించుచుఁ బరమసుఖలాభంబు లందఁగలరు. జితక్రోధులును, జితేంద్రియులును, సాత్వికులు నగు మహాత్ములు జ్ఞానబలంబున సర్వపూజ్యంబగు బ్రహ్మలోకంబు నందఁ గలరు. ఈ బ్రహ్మలోకంబు సనాతనంబని కీర్తింపఁబడుచున్నది.

మునీంద్రా! పర్వతరాజం బగుమేరుశైలంబున మూఁడుశిఖర ములయందును బూర్వోక్తం బగుభువనత్రయంబు విరాజిల్లుచుండును. ఆభువనములయందు నివసించు దేవగణంబులు సర్వసిద్ధిసంపన్నులును గామరూపులునై యిచ్ఛానుసారంబుగ విహరించుచుందురు.

బ్రహ్మోపదిష్టం బగునీత్రిభువనసంకీర్తనము నతిభక్తిపూర్వక ముగ నాలించువారును, బఠించువారును శోకమోహశూన్యులై సర్వాభీష్టముల నందఁగలుగుదురు. దీనిని శ్రద్ధతోఁ బఠించినమహా పాతకుండైనను మహాదేవప్రసాదమునఁ బరమపదప్రాప్తుం డగును.

—♦ రుద్రలోకవివరణము. ♦—

వ్యాసదేవుండు పుణ్యకర్మమాహాత్మ్యంబునుగూర్చియు, రుద్ర దేవప్రియంబులగుపవిత్రస్థానంబులనుగూర్చియు, బ్రహ్మాండగర్భంబున లోకోత్పత్తింగూర్చియు బోధింపు మని ప్రశ్నించుటయు సనత్కుమా రుం డిట్లనియెను. మానవపరిమాణానుసారంబుగా లక్షయోజనముల యూర్ధ్వమున బ్రహ్మలోకమును, దద్విగుణితదూరమున విష్ణులోకమును దానికిఁ గోటియోజనములమీఁద శివలోకంబును గలవు. పంచభూతా తిరిక్తం బగుషష్ఠపదార్థము బ్రహ్మలోకం బనియు, సప్తమము విష్ణు

లోకం బనియు, సప్తమము రుద్రలోకంబనియు, నీలోకత్రయంబే త్రివిష్టపంబనియుఁ బ్రసిద్ధము.అందు బ్రహ్మావిష్ణుమహేశ్వరప్రభృతులును, ప్రజ్ఞాబలవంతులగు దేవమానవగణంబులును నివసించియుందురు. ఆ త్రిభువనములలో నర్ధభాగంబగు రుద్రలోకంబు యోగిగణాశ్రయంబై యుండును. అందు శతసహస్రరుద్రులును, శతకోటివిష్ణుదేవులును గలరు. శివప్రసాదమున వారందఱును ఖడ్గయష్టిధరులును, బుష్పసుగంధకలితులును, శూలపాణులును, ద్వేషశూన్యులును, గతకిల్బిషులును, బాలచంద్రావతంసులును, వృషభవాహనారూఢులు నై విరాజిల్లుచుందురు. బ్రహ్మవిష్ణులోకములవారు త్రిభువనవిఖ్యాతులును, మహాత్ములునై యుందురు. అందలిభూప్రదేశము రత్నమయంబును, సువర్ణవాటికామయంబునై యుండును. అందుఁ జంద్రసూర్యప్రకాశముగాని, వాయుసంచారముగాని లేదు. దేవతలుగూడ నందుఁ బ్రవేశింపఁజాలరు. అందలివారందఱును సాక్షాత్సదాశివమూర్తులై యుందురు. అచ్చటిప్రాసాదంబులును, బురద్వారంబులును నానావిధచిత్రచిత్రితంబులై యుండును. ఆశివలోకమున బ్రహ్మాదిగృహస్థు లందఱును సన్మార్గసంచారులై మహాదేవునిబూజించుచు, నిత్యమును రుద్రాధ్యయమును బఠించుచు గంధపుష్పాదులచే నిరంతరమహాదేవారాధనంబునఁ బాపవిముక్తులై సూర్యసమతేజోనిధులై ప్రకాశించుచుందురు. ఆ రుద్రలోకమున కధోభాగంబుననే సకలలోకంబులు నున్నవి. సదాశివునిద్వితీయలోకంబు సర్వభువనంబులకును ద్విగుణపరిమితంబై యుండును. విష్ణులోకమునకు ద్విగుణపరిమితంబును ద్వితీయంబు నగుభవలోకంబునందు మహాయోగీంద్రుం డగునీశ్వరుండు భూతగణపరివృతుండై క్రీడించుచుండును.

అందొకదివ్యభవనంబున మాయానాథుండగుశివుండు నివసించి

యుండును. మఱియు నాస్థానంబున సర్వసమృద్ధంబులగుదివ్యమందిరంబు లనేకములు గలవు. సర్వనామకం బగుపరిభుస్థానము చతుర్థలోకంబు. పరమపవిత్రం బగునగ్నిస్థాన మాదేవునిపంచమలోకంబు. నిత్యాగ్నిహోత్రులగువారికాస్థానంబు లభించును. దానికవ్వలమహాదేవుని యుగ్రనామకంబగుషష్ఠస్థానంబు గలదు. అది యగ్నిలోకమునకు ద్విగుణపరిమితంబై యుండును. అచ్చటఁ బరమేశ్వరుండు శివభక్తులగు యోగీంద్రులతోఁ గలసి భస్మధారియై లోకానుగ్రహంబుకొఱకుఁ గ్రీడించుచుండును. శమదమసంపన్నులును, సర్వభూతదయాపరులును శివపూజాతత్పరులును, స్వధర్మానుష్ఠాననిరతులును, భిక్షామాత్రోపజీవులును, మహాయోగులు నగువారు పాశుపతం బగునాదివ్యస్థానమును జేరఁగలుగుదురు. అందుఁ జేరినవారికిఁ బునర్జన్మంబు లేదు. దానికూర్ధ్వంబున నాస్థానంబునకు ద్విగుణపరిమితంబగు మాహేశ్వరం బను సప్తమస్థానంబు గలదు. అందాద్యాప్రకృతిసహితుండగుమహాదేవుండు శైవగణపరివృతుండై యుండును. మఱియు సర్వభూతేశ్వరుం డగు నమ్మహాదేవుండు కామరూపధారియై నిఖిలభూతంబులయందును బ్రవేశించి యానందవర్ధనంబు గావించుచుండును. ఇట్టిశివలోకంబులసంఖ్యకును, బరిమాణంబులకును నిర్ణయంబు లేదు. ఆదిదేవుం డగునాతఁ డిచ్ఛామాత్రంబున సహస్రబ్రహ్మలోకంబులను, గోటిదేవలోకంబులను సృష్టించుచుండును. ఇన్నింటికిని బైభాగమున నమ్మహేశ్వరునిస్థిరస్థానంబు గలదు.

శివమాహాత్మ్యము.

ఆదివ్యస్థానంబును బరమేశ్వరానుగ్రహంబు లేక బ్రహ్మాదిదేవతలును, యోగులును, నాత్మీయులగు నన్నపూర్ణాగణేశ్వరాదులును

కూడఁ జేరఁజాలరు. అందు శతకోటియోజనవిస్తీర్ణం బగునుపపీఠం
బున నివసించి యవ్యయుం డగుశివుండు సమాధిసుఖంబు ననుభవించు
చుండును. ఆదేవునినయనద్వయంబు సితాసితప్రభంబై యుండును.
అందొకనయనంబునుండి యశస్విని యగునుమాదేవి యుదయించుటచే
నాతనికి వామలోచనుం డనునామంబు గలిగెను. ఆదేవి యాతని
వామపార్శ్వంబున నాసీనయై యుండును. మఱియు నద్దేవునిదక్షిణ
నయనమునుండి శుక్లవర్ణం బగుజలబిందువు వెలువడి భూతాదిసకల
లోకంబులను నిర్గమించి భూలోకంబునఁ బ్రవేశించి యందు గంగానా
మంబునఁ బ్రఖ్యాతం బయ్యెను. యోగనిమగ్నుండైన యాదేవుని
ప్రథమకార్యంబు గంగోత్పాదనము. యత్నశీలుం డగుబ్రహ్మ నుపే
క్షించియుఁ గామదేవు నశరీరుం గావించుట రెండవకార్యము. బ్రహ్మ
ముఖచ్ఛేదనంబు గావించి కపాలంబును ధరించుట మూఁడవకార్యము.
విష్ణుదేవునకుఁ జక్రప్రదానంబు సేయుట నాల్గవకార్యంబు. దక్షయజ్ఞా
వసరంబున వీరభద్రావిర్భావనంబు పంచమకార్యంబు. బాలార్కకాం
తిభాసితు లగురుద్రగణంబులచేఁ బరివృతుండై హిమాలయంబు నధి
గమించి యందంధకాసురసంహారంబు గావించుట షష్ఠకార్యంబు.
ఆదేవుని ద్వితీయపరివార మప్పటిరుద్రగణంబులకు ద్విగుణితంబై
యుండును. తృతీయపరివారము సువర్ణవర్ణు లగుమూఁడుకోట్లరుద్ర
గణంబులతోఁ గూడియుండును. చతుర్థపరివారము నీలవర్ణులగు నెను
బదికోట్లరుద్రగణంబులతోడను, పంచమపరివారము దానికి ద్విగుణం
బగను, గైరిక, విమల, నీలవర్ణంబులగు రుద్రగణంబులచేఁ గ్రమం
బుగ షష్ఠసప్తమాష్టమపరివారంబులును విరాజిల్లుచుండును. ఈసమస్తపరి
వారగణంబులలోఁ గొందఱు బ్రహ్మానుచరులుగను, గొందఱు విష్ణుపు
రోగాములుగను జరించుచుఁ ద్రైలోక్యంబునను సృష్ట్యాదికార్యంబులఁ

గోవించుటకు సమర్థులై యుందురు. ఇట్లానందమయంబును, విశుద్ధం బును, బరమంబు నగుశివస్థానముంగూర్చి సంకీర్తనంబు సేయువారు సురాపాయులును, పితృహంతకులును, గోఘాతుకులును, గురుదారాసక్తులును నైయున్నను బాపవిముక్తులై పవిత్రశివస్థానంబు నధిగమించి నిత్యసుఖులై యుందురు. విశుద్ధులును, శివపరాయణులును, బ్రహ్మనిష్ఠులు నగువారి కట్టిపదంబు సులభసాధ్యంబై యుండును.

—: శి వ స్తో త్ర క థ న ము. :—

సనత్కుమారుం డిట్లనియెను. వ్యాసమునీంద్రా! సకలపాపభయనివారకం బగునొకవిషయముం జెప్పెద నాకర్ణింపుము. పూర్వకాలంబున బ్రహ్మేంద్రాదిదేవతలు మహాదేవమాహాత్మ్యంబు నాకర్ణించుకుతూహలంబున మేరుశైలంబుఁ జేరి పరమేశ్వరు నాశ్రయించి యుండిరి. అప్పుడు సత్యాశ్రయుండును, శాంతుండును, వినీతుండును, జితేంద్రియుండు నగువిభీషణుం డట కేతెంచి సర్వభూతేశ్వరుం డగు నీశ్వరునకు సవినయంబుగ సాష్టాంగప్రణామంబు చేసి ‟ దేవదేవా! వృషభధ్వజా! ఈదేవతాగణంబులకును బ్రార్థనీయం బగునాసందేహమును దీర్పవలయును.” అని యభ్యర్థించుటయు శంకరుం డిట్లనియెను. మహారాజా! విభీషణా! నీవడిగిన యీవిషయం బతిగోపనీయంబు. ఛాగలాంగము, భద్రకర్ణము, గోకర్ణము, వారాణశి, ఉజ్జయిని యనునీపంచస్థానంబులును, మహాదేవుని శ్రేష్ఠనివాసస్థానంబులు. ఈసకలస్థానంబులను దర్శించినంతమాత్రమున జీవులకు మోక్షపదలాభంబు గలుగును. అందు విశేషించి కాశీక్షేత్రంబున నేను నిత్యసన్నిహితుండనై యుందును. ఇది పరమ రహస్యంబు. ఎవ్వఁ డోంకారస్వరూపి యగుమహాదేవుని ధ్యానించుచుండునో యాతనియె

డల నేను నిత్యంబును సంతుష్టుండనై యుందును. అట్టివాని కశ్వ మేధఫలంబు లభింపఁగలదు. పూర్వోక్తంబు లగుపంచస్థానంబులయం దు నేస్థానంబున నేను జాగరూకుండనై జీవులకు ముక్తిదానంబుసేయు చుందునో యట్టికాశీక్షేత్రంబున సుకృతిరహితులకు దుర్లభంబును, నగ్నిప్రాకారపరివృతంబును, దేవతామందిరపరివేష్టితంబు నగుమధ్యభ వనంబు గలదు. మఱియు రమణీయం బగుహరిశ్చంద్రపదంబున రుద్ర రూపంబునను, యోగీశ్వరప్రదేశం బగుసువర్ణపురియం దాదికేశవ రూపంబునను, తరువనంబున దండధరుండనై మహాకాలరూపంబునను, నేను విరాజిల్లుచుందును. భైరవంబును, గమలంబును నాదిగాఁగలస్థా నంబులయందాయామూర్తులం దాల్చియుందును. మఱియుఁ గాలం జలపర్వతంబునఁ గర్కటేశ్వరుండనై యుందును. భూతేశ్వరంబునఁ వామకూటుండనై, పరమగుహ్యం బగుకేదారంబునఁ గేదారనాథుం డనై తోఁచుచుందును. ఆకేదారంబున దేవదారువనంబున నేనెల్లప్పు డును విహరించుచుందును.

ఇవియే పరమగుహ్యంబు లగునాపవిత్రస్థానంబులు. నిరంతర మును నన్ను ధ్యానించుచుండునాభక్తు లీదివ్యస్థానంబుల నివసించి సర్వశ్రేష్ఠులై యుందురు. (ఆపుణ్యక్షేత్రయాత్రలఁ గావించువారు చిరకాలము రుద్రలోకనివాసులగుదురు.) పాపాత్ములైనను, ఘోర కర్ములైనను, స్త్రీలైనను, నపుంసకులైనను, మ్లేచ్ఛులైనను మఱియె వ్వరైన నెట్లయినఁ బవిత్రంబు లగునాదివ్యక్షేత్రములను దర్శింపఁగలి గినచో నిఁక వారెట్టియపవిత్రస్థలంబుల మృతులైనను, శివసాయుజ్యం బు నందఁగలుగుదురు. అట్టిపుణ్యాత్ములకు నేననుగ్రహపూర్వకముగ గణాధిపత్యంబును బ్రసాదింతును. భక్తులగువారు సకలపాపవిముక్తులై నాసన్నిధానంబునఁ బరమగతిలాభంబు నందుదురు. అట్టివారికి యజ్ఞ

దానాదిసత్కార్యంబులతో నిమిత్తంబు లేదు. వారు భక్తిబలంబున నన్నుఁ జేరి యజ్ఞదానాదిఫలంబు లనుభవించుచుందురు. అతికఠోరం బగుతపంబు నాచరించుటవలనఁ గలుగుఫలంబు నన్నుఁ బూజించుట చేతనే లభింపఁగలదు. మదీయం బగుశివలింగంబు నర్చించువారికి మాఘమాసంబునఁ బ్రయాగతీర్థస్నానఫలంబును, శతాహోరాత్రస్నానఫలంబును, శతచాంద్రాయణానుష్ఠానఫలంబును లభించును. గోమూత్రమిశ్రితంబగుయవాహారంబును, భిక్షాలబ్ధంబగుశాకాన్నభక్షణంబును గావించి సహస్రసువర్ణదానంబులు సేయువారి కెట్టిఫలంబు గలుగునో నన్నుఁ బూజించువారి కట్టిఫలంబు లభింపఁగలదు. నాలింగార్చనంబు గావించుబ్రాహ్మణుల కష్టశతప్రస్థపరిమితంబగుతిలదానంబు చేసినఫలంబు లభించును. మహాపాతకములు గావించినవారుగూడ మల్లింగార్చనంబునఁ బరమగతిం గాంచఁగలరు. తపశ్చరణంబును, మానసపూజయు, దానంబును, యోగాభ్యాసంబును, కఠోరవ్రతాచరణంబును, శివలింగార్చనంబుతో సమములు గాఁజాలవు. విభీషణా! నేను ప్రతియుగమునను సృష్టిస్థితిలయంబులఁ గావించుచుందును. సర్వభూతకారణం బగుపరమాత్మను నేనే. బ్రహ్మయు, విష్ణుండును, ఇంద్రుండును నేనే. పరిదృశ్యమానంబగునీసమస్తంబును నాస్వరూపం బని యెఱుంగుము. పరమప్రమాణంబులగు శాస్త్రంబులకు నేనే కర్తను. మఱియు నింద్రాదిదేవగణంబులును, వసంతాదిఋతువులును, గంగాదినదులును, వాసుక్యాదినాగగణంబులును, కైలాసాదిపర్వతంబులును, ప్రహ్లాదాదివైష్ణవగణంబులును, లవణాదిసముద్రంబులును, స్థావరజంగమస్వరూపంబు లగుసమస్తమును మత్స్వరూపంబనియు, నాకంటె నన్యం బగుపదార్థంబేదియు లేదనియు గ్రహింపుము. వత్సరముగాని, మాసముగాని, పక్షముగాని, యేకాహోరాత్రముగాని శివపూజాపరా

యణుండగువాఁడు నాయందు సత్యబుద్ధి యగుటంజేసి సర్వాభీష్టంబు లను బడయఁగలఁడు. (పవిత్రహృదయములో విశుద్ధబ్రాహ్మణునకు దీపదానంబు చేయువానికి శివలోకగమనమును, సువర్ణదానము సేయు వానికి గణాధిపత్యలాభమును గలుగును.) అర్ఘ్యపాత్రప్రదాతలకును, ధూపదాతలకును నాయనుగ్రహమున బవిత్రగతిప్రాప్తి యగును. శివ లింగార్చనమున బహుయజ్ఞానుష్ఠానఫలంబును, సర్వాభీష్టసిద్ధియు నగు ను. పుణ్యాత్ము లగునట్టివారిదోషములు నశించి యుత్తమగతిప్రాప్తి యగును. శివపూజాపరాయణులగువారికిఁ ద్రికరణంబులఁ గావించిన పాపంబులు నశింపఁగలవు. ఏకవత్సరము శివలింగార్చనము గావించిన వానియెడల నేను సంతుష్టుండనై వానికి గణాధిపత్యంబును బ్రసాదిం తును. ఎవ్వనిచిత్తము తీర్థస్థానంబులకును, శివధ్యానంబునకును, బరా ఙ్ముఖంబు గాకుండునో యాతనియింటఁ బ్రభాసపుష్కరప్రయాగాది తీర్థంబులు సుస్థిరంబులై యుండును.

శివసేవావిహీనుం డగునరాధముండు కోటితీర్థంబుఁ బరిభ్రమిం చినను వృథాశ్రమంబు కాఁగలదు. అట్టివారికిఁ బుణ్యలాభంబు గలు గనేరదు. పాపచిత్తులగువారు నన్ను దర్శింపఁజాలరు. మదర్చనామా త్రంబున మాసోపవాసఫలంబు లభించును. అరణ్యమునఁగాని, గిరిగు హాంతరమునఁగాని, గృహంబునఁగాని యేకాగ్రచిత్తంబున నన్నర్చించు వాఁడు మరణానంతరంబున రుద్రగణలోకంబున గణాధిపత్యలాభంబు నందును. శివమాహాత్మ్యప్రకాశకం బగునీయధ్యాయమును బఠించు వాఁడును, గీర్తించువాఁడును సర్వపాపవిముక్తుండై శివలోకంబున సద్గతి లాభంబు నందఁగలఁడు. ఈమాహాత్మ్యంబును నిత్యధారణంబు గావిం చుశివపూజాపరాయణుఁడు దారుణనరకంబును ద్యజించి సూర్యచంద్రాదు లచే స్వప్రకాశితంబగుదివ్యస్థానమున నపరిమితతేజస్సంపన్నుఁడై ప్రకా

శించుచుండును. దేవార్చనాదిపుణ్యకార్యప్రారంభములయందు మం
త్రరూపంబును, సర్వభూతనమస్కృతంబును నగునీమాహాత్మ్యమును
విశుద్ధభావముతోఁ బఠించువారును, కవచరూపంబున ధరించువారును
నాయనుగ్రహంబున సకలపాపవిముక్తు లగుదురు.

అని యిట్లు సర్వేశ్వరుం డానతిచ్చుటయు విభీషణుండు భక్తి
పూర్వకంబుగ నిట్లని వినుతింప నారంభించెను. సర్వభూతేశ్వరా! విశ్వ
తోముఖుఁడవు, అక్షయుఁడవు, అప్రమేయుఁడవు, పురాణుఁడవు, పురు
షోత్తముఁడవు నగునీకు నమస్కారము. అగ్నియు, అనలుండును,
అఘోరుండును, భక్తనదీసాగరుండును, దేవగణప్రభుండు నగునీకు
నమస్కారము. సర్వలోకపూజనీయుండ వగునోదేవదేవా! అక్షమా
లాలంకృతా! మహాప్రభూ! నీభక్తుండ నగునాకష్టైశ్వర్యములను
బ్రసాదింపుము. సర్వభూతంబులకును నీవేకమాత్రశరణ్యుండవు. సక
లగ్నిగణంబులును నిన్నారాధించుచుందురు. మహాత్మా! ఉత్తమవరప్ర
దానంబున నన్ననుగ్రహింపుము. మోక్షంబును, ఇంద్రుండును, అగ్ని
యుఁ, బుణ్యంబులగుధర్మకార్యంబులయందుఁ బండితులసంకల్పంబును
నీస్వరూపంబులు. తుష్టియు, శరీరంబును, మేధయు, బుద్ధియు, కా
మ్యంబులును, మనంబును నీవ. అతివిశుద్ధంబును, శివంబు నగునీరూ
పమును దేవతలును, ఋషులును సందర్శించుచుందురు. నీవు శాంతి
స్వరూపుఁడవు. పరమాత్మవిదుండవు. నిఖిలజీవానందవర్ధనుండవు.
పరమేశ్వరా! రుద్రా! త్రిలోకవర్తనుండ వగుశివా! నీకు నమస్కా
రము. విశ్వమూర్తీ! నీచరణంబులును, నయనంబులును, మస్తకంబు
లును, వదనంబులును నెల్లయెడల నిండి యున్నవి. నీ వప్రమేయుండ
వు. యోగీశ్వరుండవగునీ విచ్ఛామాత్రంబున దేహధారణంబు గావిం
చుచుందువు. నీభూతభవిష్యద్రూపంబుల మేమెంతమాత్రము నెఱుఁ

గంజాలము. ప్రభూ! నీస్వరూపం బెట్టిదె ననేమి. అట్టినీమూర్తికి నమ స్కారము. అని యనేకవిధంబుల స్తుతించుచున్నవిభీషణుం గాంచి మహాదేవ్రుండు ప్రసన్నహృదయంబున నిట్లనియెను.

విభీషణా! అతిపవిత్రంబును, దేవగణపూజితంబును, మదుక్తం బు నగునీసంవాదమును బఠించువాని కశ్వమేధఫలంబు లభించును. బ్రహ్మచింతాపరులై లింగార్చనంబు గావించువారికిని, అష్టమీచతు ర్దశీతిథులయందు శివమాహాత్మ్యశ్రవణంబు సేయువారికిని, శ్రద్ధావం తులకును, శివభక్తులకునుమాత్రమే మదుక్తం బగునీరహస్యంబు నుప దేశింపవలయును. కాని యన్యుల కుపదేశింపరాదు. ఈశివస్తవంబు నాకర్ణించువారికి స్వర్గలాభంబు గలుగును. ఇందెంతమాత్రమును సం దియంబు లేదు.

—♦ శి వ లిం గా ర్చ న వి ధి. ♦—

యజ్ఞయాగాదులును, మహాదానంబులును, పుణ్యతీర్థయాత్ర లును, మొదలగునత్కార్యంబు లాచరింపకుండఁ దత్ఫలంబులు లభి యించునుపాయం బానతీయవలయు ననివ్యాసదేవుం డడుగుటయు సన త్కుమారుం డిట్లనియెను. మునీంద్రా! కౌశికియు, ధర్మార్థమోక్షదా యిని యగుభగవతిగంగానదియు, కురుక్షేత్రంబును, ప్రయాగయు, నైమిశారణ్యంబును, పుష్కరప్రభృతితీర్థంబులును, త్రివేణియు, పయో ష్ణియు, గండకియు, బ్రహ్మపుత్త్రయు, అతిపవిత్రం బగుయమునయు, గంగాద్వారంబును, సహస్రాశ్వంబును, భదరికాశ్రమంబును, దృష ద్వతియు, కరతోయయు, మహానది యగులోహితయు, సరయువును, సరస్వతి యగుసాగరంబును, కోకయు, అరుణయు, తామ్రయు, శోణ హ్రదంబును, గోదావరియు, నర్మదయు, వేత్రవతియు, కృష్ణయు,

కావేరియు, వితస్తయు ననునవి సారస్వతతీర్థంబు లని సాధుజనులు ప్రశంసించుచుందురు. ఇట్టితీర్థములనిరంతరాశ్రయ మేకమాత్రశివలింగ ప్రణామఫలమున షోడశాంశమైనను గాఁజాలదు. ఏకమాసమాత్రం బగుశివలింగార్చనంబువలన బహువర్షములు వివిధతీర్థయాత్రలం గావించినఫలము లభించును. సచరాచరం బగుత్రైలోక్యంబును శివలింగోత్పన్నంబే కావున శివలింగంబు సర్వతీర్థమయంబు. ధ్యానయోగంబుచే శివలింగార్చనంబు గావించినచో ముహూర్తమధ్యంబున నసంఖ్య తీర్థఫలప్రాప్తియు, ముక్తిలాభంబును గలుగును. ఈవిశ్వమంతయును శివలింగమునుండి యుత్పన్నం బైనవిధంబును, శివలింగస్వరూపంబును, శివలోకప్రాప్తి లగుచాటెనం బునరావృత్తియు, అపునరావృత్తియు నగు విధంబును దొల్లి నేను బ్రహ్మదేవునివలన వినియుంటిని. దానిని నీకు వినిపించెద నాకర్ణింపుము.

సృష్ట్యాదియందు మహేశ్వరుండు ప్రకృతిసంగతుండై నప్పుడు మహావాయువు ప్రాదుర్భూతంబయ్యెను. ఆవాయువునుండి యగ్ని యుదయించెను. ఆయగ్నినుండి కోటిసూర్యసమప్రభం బగులింగం బుత్పన్నం బయ్యెను. ఆలింగంబు శతయోజనవిస్తీర్ణంబును, లక్షయోజనోన్నతంబును, బహుసువర్ణమణిభూషితంబును, బ్రహాంతప్రభాకరతేజస్సంపన్నంబు నై యుండెను. అప్పు డాలింగమును గాంచి బ్రహ్మాదిదేవగణములు విష్ణుసహితముగా సంజ్ఞాహీనులై సుదుఃఖితులగుచుండిరి. మఱియు విరూపాక్షుం డగునీశ్వరుండును, సత్వరజస్తమోగుణములును, క్షేత్రజ్ఞుం డగుపురుషుండును, ప్రకృతియు, సాంఖ్యయోగమును, పర్వతములును, నదీనదములును, సాగరములును, హ్రదములును, పృథివియు, అంతరిక్షమును, గ్రహములును, నక్షత్రములును, దిక్కులును, విదిక్కులును, మాసములును, వత్సరములును,

సమస్తము నాలింగమున విలీనములై పోవుచుండెను. భగవానుండగు నీశ్వరుండు లింగమునుండియే పుత్త్రరూపమున బ్రహ్మదేవుని సృజించి యాతనికిఁ బ్రజాపాలనకార్యమును నియోగించెను. అనంతరము లీలాగర్భమునుండి దేవలోకపూజనీయుం డగువిష్ణుదేవుని సృజించెను. అందఱును బూర్వస్మృతిలోపమున లింగమునం దంతర్హితులై పోయిరి. పూర్వము నిఖిలబ్రహ్మాండమును జలమయం బై యప్పు డాజలమధ్యమున మహాతేజోమయమును, గోళాకారమును నగుమహాదేవునిబృహల్లింగము జ్వాలాభీలమై సకలజీవభయంకరమై ప్రకాశించుచుండెను. ఆ లింగం బగ్నిరూపం బగుటచేఁ దనతేజమున స్వర్గమర్త్యాదిలోకముల నాక్రమించి తేజోమండలమధ్యమున వెలుఁగొందుచుండెను. ఆతేజముచేఁ ద్రిభువనములును దగ్ధములై పోవుచుండెను. దేవదానవగంధర్వయక్షరాక్షసాదులును, బంచభూతములును, స్థావరజంగమస్వరూపములగుసకలపదార్థములును, శివమాయామోహితములై యాశివలింగముచే నాకర్షింపఁబడిపోవుచుండెను. ఆదృఢాకర్షణవేగమునఁ బ్రవృద్ధం బగుమహాప్రభంజనము విజృంభించి భీకరశబ్దములచే గగనవిదారణము గావించుచుండెను. అట్లాశివలింగతేజముచే ననేకజీవకోటులు దగ్ధంబులై యింకను దహింపఁబడుట కగ్రేసరములగుచున్నసమయమునఁ జైతన్యవిహీనులై దుఃఖితహృదయులై యున్నబ్రహ్మాదిదేవగణములు విష్ణుసహితులై యమ్మహాలింగమును సమీపించి శివమాయామోహితులై, భీతిభావమునఁ బరస్పరముఖావలోకనము గావించుకొనుచు బలవిహీనులై యమితతేజోమయుం డగుమహాదేవుని ధ్యానించుచు నిద్రాభిభూతులై పోయిరి. అనంతరము వారు పూర్వస్మృతివశమున జ్ఞానలాభము నంది యఖిలశరణ్యుం డగుమహాదేవు నాశ్రయించి సర్వభూతేశ్వరుం డగునాతని నిట్లు సన్నుతింప నారంభించిరి.

ప్రభూ! నీవు కుమారుండవు. కుమారరూపముననే జన్మించితివి. నీవు సర్వతోముఖుండవు. దేవదేవా! సర్వభూతోత్పాదకా! ప్రణవమును, వషట్కారమును, దండనయు నీస్వరూపములు. బ్రహ్మాదిదేవగణములును, బృహస్పతిప్రముఖులగుఋషిగణములును, యజ్ఞనిచయములును, నింద్రుండును, భగవానుం డగువిష్ణుండును నీయందే జనియించి నీలోననే విలీను లగుచున్నారు. పరాశక్తి యగుమాయాదేవిసాహాయ్యమున మే మీశ్వరుండ వగునిన్ను దర్శింపఁగలుగుచున్నాము. అని యిట్లు ప్రస్తుతించుటయు మహాదేవుండు ప్రసన్నుండై వారికిఁ బరమవిజ్ఞానమును, బరమైశ్వర్యలాభమును, జరామరణరాహిత్యమును, బరమరూపమును, గామగమనమును, స్వర్గధామమునఁ బూజ్యత్వమును బ్రసాదించి యంతర్హితుం డయ్యెను. సర్వజీవసంహారకాలమున జగంబంతయు నేకార్ణవంబై యున్నప్పుడు శివుం డొక్కఁడుమాత్రమేయుండి మరల విశ్వసృజనంబు గావించుచుండును. ఇట్లే సృష్ట్యవసానకాలమునఁ బ్రళయమును, బ్రళయావసానకాలమున సృష్టియు నగుచుండును. భగవంతుం డగుబ్రహ్మదేవుండు ప్రజాపతియైయుండును. త్రిరాత్రములు భక్తిపూర్వకముగఁ గావించినశివలింగార్చనమువలన శతాశ్వమేధఫలంబును, ఏకమాసలింగార్చనంబువలన సహస్రాశ్వమేధఫలమును మాసత్రయలింగారాధనమున సహస్రరాజసూయఫలమును, లభియించును. సర్వతీర్థస్నానమును, సర్వస్వదానమును, నానావిధయజ్ఞానుష్ఠానంబును నియమోపవాసపూర్వకం బగువివిధవ్రతాచరణమునుగూడమాసత్రయశివపూజనమునకు సమములు గాఁజాలవు. జితేంద్రియుండును, శమదమసంపన్నుండునై తొమ్మిదిమాసములు శివార్చనము గావించువానికి సర్వాభీష్టములును సిద్ధించును. మఱియు హిమవంతము, మందరము, మేరువు, కైలాసము, గంధమాదనము, వింధ్యము, అర్బుదము, పుర

శ్చంద్రము, మహేంద్రము, మలయము మొదలగుపర్వతములును, వాలఖిల్యాదిమహర్షులును, నైమిశారణ్యవాసు లగుతపోధనులును, అప్సరోగణములును, మాతృగణములును, తారాగ్రహగణములును, పితృగణములును, చారణోదుంబరసిద్ధవిద్యాధరగణములును శివలింగార్చకుల కభీష్టసాధనము గావించుచుందురు. శివలింగమునఁ బరమవిశ్వాసియై యుండువానియెడల వృషభధ్వజుండగుమహాదేవుండు ప్రసన్నుండై యుండును. ఏకదినమాత్రశివపూజారతుండగువాఁడు పాకయజ్ఞములను, హవిర్భాగములను గావించినఫలము నందఁగలఁడు. అట్టివాని కేకాదశరుద్రస్థానముల శివారాధనము చేసినఫలము లభించును.

బ్రహ్మపుత్త్రుం డగుసనత్కుమారుండును, పులస్త్యుండును, పులహుండును, క్రతుండును, గణనాయకుండును, నందీశ్వరుండును, మహాకాలుండును, భృగుండును, అంగిరుండును, మరీచియు, దధీచియు, యముండును, శుక్రుండును, బృహస్పతియు, చ్యవనుండును, జమదగ్నియు, ఉతంకుండును, అగస్త్యియు, ప్రజాపతిశ్రేష్ఠుండగుదక్షుండును, ఆతనిపుత్త్రిసప్తకంబును, భగవానుం డగుమనువును, ప్రహ్లాదుండును, నముచియు, అత్రియు, వసిష్ఠుండును, భగవానుం డగుకశ్యపుండును, మహాతపుండగుగౌతముండును, భరద్వాజుండును, సుసంశితుండగు విశ్వామిత్రుండును, ద్వాదశాదిత్యులును, అష్టవసువులును, రుద్రులును, మరుత్తులును, అశ్వినీకుమారులును, సాధ్యవిద్యాధరపన్నగగణములును, ఋషులును, విశ్వేదేవతలును, ధర్మార్థకామదేవతలును, పంచాపత్రంబును, క్షీరోదంబును, పుష్కరంబును, భగవతిగంగయు, శ్మశాన దేవతలును మొదలగువారందఱును శివలింగార్చనంబువలననే యెల్లయెడల విఖ్యాతచరిత్రు లైరి. ఇది సృష్టిప్రశంసనీయంబు.

వ్యాసమునీంద్రా! క్రీడాసక్తములగు బాలురు ప్రసంగవిస

మునఁ బరమేశ్వరుండు భూతసంఘములతోఁ గ్రీడించుచుండును. ఆతని కార్యమువలన మనము వ్యాకులచిత్తులమై శివయజ్ఞానుష్ఠానము గావింపవలయునని తెలిసికొనుచుందుము. బ్రహ్మ, విష్ణుదేవుఁడు, ఇంద్రుఁడు, సూర్యచంద్రులు, వాయువు, యముఁడు, కాలుఁడు, మృత్యువు, వరుణుఁడు, కుబేరుఁడు, అగ్ని, వేదములు, ఇతిహాసములు, గాయత్రిమొదలగువారందఱును శివారాధనమువలననే శ్రేష్ఠపదలాభము నందఁగలిగిరి. భక్తిపూర్వముగఁ దపోనుష్ఠానము సేయుచు శివలింగసామీప్యమున శివగృహమున వల్మీకమృత్తికతో విలేపనము గావింపవలయును. సమ్మార్జనముచే శతగుణఫలమును, విలేపనముచే సహస్రగుణఫలమును లభించును. పుష్పోపహారధూపములు విలేపనసదృశఫలములు. శివలింగమునకు జలాభిషేకముచే దశాపరాధములును, క్షీరాభిషేకముచే శతాపరాధములును, ఘృతాభిషేకముచే సహస్రాపరాధములును బరిమార్జితము లగును. వరార్థియగువాఁడు శివలింగమునకు ఘృతక్షీరాభిషేకములఁగావించి ఘృతయుత మగుగుగ్గులుధూపము నర్పింపవలయును. దశసువర్ణపుష్పములు శివున కర్పించువానికిఁ గోరినకోరికలు సిద్ధించును. విధిబోధిత మగుబాహ్యపూజాదికముకంటె జపయజ్ఞము దశగుణాధికఫలదముగావున లక్షరుద్రాక్షమాలికచే రుద్రనామము జపించువారికి దశగుణాధిక మగుశివపూజాఫలము సిద్ధించును. జపయజ్ఞముకంటె మానసపూజ శతగుణములును, దానికంటె మానసికధ్యానము సహస్రగుణములును, ఫలాధిక మగును.

మహాదేవపూజార్థము తదుపయుక్తము లగుతృణగుల్మలతాదులను ఛేదించుటగాని, ఫలపుష్పపత్త్రాదులను గోయుటగాని హింసగానేరదు. అది యుత్తమధర్మమే కావున నట్టివారికి స్వర్గగమనమున కెట్టియాతంకము నుండదు. శ్రద్ధాపరులై నిశ్చలచిత్తమున శివలింగా

ర్చనము గావించువారికి సకలఫలసిద్ధి యగును. నిరంతరశివలింగార్చ
నాపరులగువా రిహలోకమున నెట్టికష్టమును ననుభవింపక, పరకాల
మున స్వకర్మార్జితము లగుశ్రేష్ఠస్థానములఁ బూజింపఁబడుచుందురు.
కల్పాంతరములయందు శివలింగములు స్థాపింపఁబడినదివ్యక్షేత్రముల
యం దేకాగ్రచిత్తమున యథావిధిగ లింగసంస్థాపనము గావించి భక్తి
పూర్వకముగఁ బవిత్రభావముతో నేకవత్సరము నిత్యారాధనము
సేయువారు సహస్రకోటికల్పములు రుద్రలోకమున శివసహితముగ
నేకత్రనివాసము గాంచఁగలరు. ప్రతిదినమును బూజార్థమై గంధమా
ల్యములు సమకూర్చనివాఁడు శివపూజాపరాయణుం డయ్యును నధా
ర్మికుండును బాపకర్ముఁడు నగును. కావున నానందహృదయుండై భ
క్తుం డగువాఁడు గంధమాల్యములతో శివారాధనము గావింపవలయు
ను. భక్తశ్రేష్ఠుం డగువాఁడు తనయభీష్టసిద్ధికొఱకు సర్వభూతాంత
ర్యామియు, సర్వభూతజనకుండును, సర్వభూతేశ్వరుండును, సర్వమ
యుండును, భక్తప్రియుండును, భగవానుండు నగువిరూపాక్షుని శివ
లింగరూపమున నిత్యము నర్చించుచుండవలయును. శివలింగస్థితమగు
పర్యుషితమాల్యము నెత్తి పరిశుభ్రము సేయువానికి సహస్రగోదాన
ఫలము గలుగును. శుచియును నియమవంతుఁడునై శతరుద్రవిధా
నమున శివలింగాభిషేకము సేసినవానికిఁగూడ నట్టిఫలము సిద్ధించును.
స్త్రీశూద్రమ్లేచ్ఛాదులకు నమస్కారసహస్రముచేతనే యట్టిఫలము
లభించును. అట్టివారికిఁ బ్రణవమంత్రవివర్జితం బగునమశ్శబ్దమే విహిత
మైనది. నిజమంగళాకాంక్షియగువాఁడు విశుద్ధజలములచే నిత్యమును
మహాదేవాభిషేకము సేయుచుఁ జందనాదులచే నంగరాగమును, సువా
సితపుష్పమాల్యములచే నలంకారమును జేయుచుండవలయును. పుష్ప
వస్త్రోపహారనైవేద్యములచే సర్వదా సర్వేశ్వరుని బూజించువాఁడు

మహాదేవానుగ్రహంబున మనోరథసిద్ధుం డగును. శివధర్మనిరతుండగు వాఁడు నియమపూర్వకంబుగాఁ బరమేశ్వరుని సువర్ణకలశంబులతోఁ గాని, రజతకలశంబులతోఁగాని, ఉదుంబరకలశంబులతోఁగాని, మృణ్మయకలశంబులతోఁగాని జలాభిషేకంబు సేయుచు, అమూల్యమణిమిశ్రితంబుగా నర్ఘ్యప్రదానంబు చేసి, నవరత్నహారంబుల భక్తిపూర్వకంబుగా సమర్పించి, మనోజ్ఞంబు లగుసంగీతంబులచేతను, వివిధమధురమంగళవాద్యంబులచేతను నద్దేవుని సంతుష్టుం గావించి యర్చింపవలయును.

ఎవ్వఁడు విశుద్ధనియమంబున స్తవంబులచేతను, వాద్యంబులచేతను, నమస్కారంబులచేతను, సర్వస్వప్రదానంబులచేతను, మనఃపూర్వకంబు లగుప్రియవస్తుప్రదానంబులచేతను,మఱియు ననేకవ్రతానుష్ఠానంబులచేతను సర్వదా భగవదారాధనంబు గావించునో యట్టివాఁడు సర్వపాపవిముక్తుఁడును, బరమపవిత్రుండునై స్వర్గాదిలోకంబులయందభీష్టభోగంబుల ననుభవించి యనంతరము సర్వదుఃఖవివర్జితం బగురుద్రలోకంబు నధిగమించి సర్వశ్రేష్ఠులై విరాజిల్లుచుందురు. మఱియుఁ బూర్వోక్తవ్రతాదినియమానుష్ఠానంబు సేయుచుఁ ద్రిసంధ్యలయందును విశుద్ధభావంబున మహాదేవు నర్చించువారు సర్వదుఃఖవివర్జితులును, సర్వపాపవినిర్ముక్తులు నగుదురు. పూర్వకాలంబున మహాదేవుండు తనపూజావిధానం బంతయును యోగసాధనసంపన్నుం డగునొకబ్రాహ్మణున కుపదేశించెను. ఆతఁడు పూర్వోక్తవిధానంబున మహాదేవు నారాధించి ముక్తుండయ్యెను. మునీంద్రా! ఇఁక శివమూర్తివిశేషంబుల నభివర్ణించెద నాలకింపుము. సర్వజీవోత్పత్తికి హేతుభూతం బగునమ్మహాదేవుని నైంద్రినామకం బగుప్రథమమూర్తి పూర్వదిక్కునం దింద్రునాశ్రయించి యుండును. దక్షిణానామకం బగునాతనిద్వితీయమూర్తి

సంహారకార్యప్రవృత్తుం డగుయము నాశ్రయించి దక్షిణంబునను, తృతీయం బగువారుణీమూర్తి సకలజీవసంతుష్టిదాయకంబై వరుణు నాశ్రయించి పశ్చిమంబునను, వరదానామకం బగుచతుర్థమూర్తి సర్వసుఖసంపాదకమ్మై కుబేరు నాశ్రయించి యుత్తరంబునను, పంచమమూర్తి తపోమయంబై మహాముని యగు కపిలు నాశ్రయించి పాతాళంబునను, వైష్ణవీనామకం బగుషష్ఠమూర్తి వేదయాగాదులకేకమాత్రశరణ్యంబై విష్ణుదేవు నాశ్రయించి యూర్ధ్వంబునను విరాజిల్లుచుండును. ఈమూర్తులు గాక సర్వజీవసుఖసంపాదకంబును, నిరుపాధికంబును, జ్ఞానస్వరూపంబు నగునొకమూర్తి గలదు. ఆమూర్తిని జరామరణభీరు లగుయతీంద్రు లారాధించుచుందురు.

పూర్వోక్తప్రకారంబున నీశ్వరుని గ్రహింపఁగలవారు పాశుపతవ్రతంబుఁ జేసినవారగుదురు. ప్రభుడు సర్వవ్యాపకుం డని గ్రహించినవారికి దుఃఖంబు లేదు. జ్ఞానులగువారట్లు తెలిసికొని యదృచ్ఛాలాభసంతుష్టులై యుందురు. వ్యాసమునీంద్రా! సృష్టి, ప్రళయము, శివమూర్తివిభేదము, శివలింగపూజావిధానము, శివసంతుష్టికరంబు లగు విశేషారాధనవిధులు మొదలగువిషయములను సంక్షేపముగ నీకెఱింగించితిని. మహాదేవునిసకలమూర్తులకంటెను దక్షిణామూర్తి పరమపూజనీయ మైనది. అదియే వృత్తి, శ్రద్ధ, సుఖము, కామము, మఱియు జీవగణంబులసర్వాభీష్టంబులను బ్రసాదించుచుండును. మునీంద్రా! యోగమగ్నుండవై విశుద్ధచిత్తంబున నీదక్షిణామూర్తి నారాధింపవలయును. చిత్తశుద్ధియే సర్వకామార్థసిద్ధికి సాధనమైనది. నీకిప్పు డుపదేశించినపరోత్కృష్టం బగునీశివలింగపూజావిధానమును, భక్తిశ్రద్ధలతో నిచ్ఛాపూర్వకంబుగ నాకర్ణించువారు పరమగతిలాభంబు నందఁగలరు. ఈశ్రవణంబున సకలవ్యాధులును, సకలదుఃఖంబులును నశింపఁగలవు.

శివలింగదర్శనంబును, ప్రశంసనంబును, స్తవాదికంబును, శివలింగపురి మాణశ్రవణంబును, శివనామకీర్తనంబును బాపనాశకంబులు. పూర్వోక్తకార్యంబులు గావించినవా రెట్టివారైనను, నశ్వమేధాదియజ్ఞఫలంబు నంది శివలోకప్రాప్త లగుదురు. బ్రహ్మోక్తం బగునీశివేతిహాసము ఘోరమోహవినాశకంబును, సర్వపాపసంహారకంబును నై వెలయుచున్నది. శివమందిరముకం దీయితిహాసము నొకసారి పఠించినచో నశ్వమేధయజ్ఞఫలంబు లభింపఁగలదు. దీనిని నిత్యంబును భక్తియుక్తుఁడై పఠించువాఁడు సర్వపాపవిముక్తుండై యంతంబున శివసాయుజ్యంబు నందఁగలఁడు.

——♦ ముక్తిక్షేత్రవర్ణనము. ♦——

త్రిభువనంబులయందును దివ్యంబులగుశివస్థానంబు లెన్ని యున్నవి? ఏయేస్థలంబులయం దమ్మహాదేవుఁడు నిత్యసన్నిహితుఁడై యందలిభక్తజనంబుల ననుగ్రహించుచుండును? అట్టి సకలతీర్థముల నామంబులును, అందు శివానుగ్రహంబుకొఱకు భక్తజనంబులు సలుపవలసినయారాధనక్రమంబును సవిస్తరంబుగాఁ దెలుపవలయునని వ్యాసుండు ప్రశ్నించుటయు సనత్కుమారుం డిట్లు చెప్పందొడంగెను.

ఆదిదేవుండును, బింగళుండును, గపర్దియు, భక్తవత్సలుండును, సర్వదేవతారాధితుండు నగుపరమేశ్వరునకు నమస్కారము. వ్యాసమునీంద్రా! సర్వజీవహితకరం బగుశివక్షేత్రచరిత్రంబుఁ జెప్పెద నాకర్ణింపుము. ఆదేవుఁ డసంఖ్యరూపంబులతో నఖిలజీవస్థానంబులను నిండియుండును. భక్తజనంబు లనేకనామంబులతోడను, ననేకవిధంబులచేతను నాతని నారాధించుచుందురు. బ్రహ్మ, విష్ణుదేవుఁడు, సూర్యుఁడు, స్కందుఁడు, అగ్ని, ఇంద్రుఁడు, చంద్రుఁడు, కుబేరుఁడు, వాయువు, వరుణుఁడు, ఉమాపతి, మరుద్గణము, కపిలుఁడు, ఋష్యశృంగుఁడు,

బుద్ధి మొదలుగాఁగలనామంబులతో నమ్మహాదేవునే యుపాసకు లుపా సించుచుందురు. భక్తు లేరూపము నారాధించినఁ బరమేశ్వరుం డా రూపముతోనే సాక్షాత్కరించి వరప్రదానంబు గావించుచుండును. ఆదేవునిదివ్యక్షేత్రసంఖ్యంగూర్చి కీర్తించుటకు సహస్రవర్షంబులైనను జాలవు. కావున సంక్షేపముగ నభివర్ణించెద నాకర్ణింపుము. భూలో కంబున సర్వోత్తమంబగురుద్రపదము, మాహేశ్వరపదము, శ్లేష్మాతక ము, అవిముక్తము, మహాలయము, గోకర్ణము, భద్రకర్ణము, స్వర్ణము ననునివి యష్టస్థానములు.

అందు మహాదేవుండు నిత్యసన్నిహితుండై భక్తజనంబుల నుద్ధ రించుచుండును. అందు మాహేశ్వరపదంబు దేవదేవర్షిసిద్ధసేవితంబై యలరారుచుండును. అది యోజనద్వయదీర్ఘంబును, నంతియవిస్తారం బు నై యుండును. ఆదివ్యస్థానంబున మృతులగువారికిఁ బునరావృత్తి రహితంబగుశివపదంబు లభించును. ఈదివ్యస్థలంబులయందు మరణిం చినవారు పాపాత్ములైనను రుద్రలోకప్రాప్తు లగుదు రని తొల్లి భగవతి యానతిచ్చియుండెను. శ్లేష్మాతకక్షేత్రంబున మహాదేవుండు సర్వదా యక్షరాక్షసనాగపిశాచపరివృతుండై యుండును. యోజనద్వయపరిమి తంబగునీస్థానంబున మేను దొరంగినపురుషుండు ముక్తుం డగును. యో జనద్వయచతురం బగురుద్రపదక్షేత్రంబున రుద్రదేవు నారాధించి దేవదానవగంధర్వాదులు తపోధనులలో సర్వశ్రేష్ఠులైరి. మహాదేవు నకు నిత్యావాసంబగునచ్చట దేహత్యాగంబు గావించినవారికి గాణ పత్యలోకలాభంబు గలుగును. మేరుశైలమధ్యంబున నర్ధయోజనవిస్తీ ర్ణం బగుసువర్ణక్షేత్రంబున భగవానుండగుత్రిలోచనుని విష్ణుండును, ఇంద్రుండును, చంద్రుండును, సూర్యుండును, వాయుదేవుండును, అశ్వినీకుమారులును నిత్యము నారాధించుచుందురు. అవిముక్తక్షే

త్రంబున నోంకారగమ్యుండును పరమాత్ముండును, భగవానుండును, సనాతనుండును నగుదేవుండు విశ్వేశ్వరనామంబునఁ బూజింపఁబడు చుండును. ఆక్షేత్రంబున సర్వతేజోమయంబును, సురసిద్ధగణదుర్లభం బును, కల్యాణమయంబు నగుదివ్యలింగంబు విరాజిల్లుచుండును. అందుఁ గలియుగంబున మహాదేవుం డంతర్లింగస్వరూపుఁడై భక్తరక్ష ణంబు గావించుచుండును. ఆకాశీక్షేత్రంబున నిత్యసన్నిహితుండును, ఓంకారస్వరూపుఁడు నగువిశ్వేశ్వరుని దేవర్షిగణంబులును, రాజర్షిగణం బులును ధ్యాననిష్ఠులై నిత్యంబును బ్రణామస్తవంబులచే నారాధించు చుందురు. మఱియు, వేదాధ్యయనసంపన్నులును, వ్రతానుష్ఠానతత్ప రులును నగుసిద్ధర్షిగణంబులు నిత్యయోగానుష్ఠానంబున నిర్మలప్రశాంత హృదయులై యచ్చటికర్దమేశ్వరప్రభృతిపంచస్థానంబులయందును ని రంతరసుస్థిరుండై యున్నపరమేశ్వరు నుపాసించుచుందురు.

ఆపంచాయతనంబున నచింత్యం బగుపరమేశ్వరునిశాంతిమయ మూర్తి విరాజిల్లుచుండును. ఆదివ్యస్వరూపంబున మహాత్ములగుజ్ఞాను లు విలీను లగుచుందురు. యోజనద్వయపరిమితం బగునాకాశీక్షేత్ర మును విశ్వేశ్వరుం డొక్కప్పుడును విడిచియుండఁడుగావున నయ్యవిము క్తక్షేత్రం బనుపమానమైనది. ఇట్టి భద్రకర్ణక్షేత్రంబునం దీశ్వరుని బ్రహ్మాగ్నిచంద్రేంద్రాదులును, విష్ణుండును, బృహస్పతియు, నదీనద సముద్రంబులును, ద్వీపంబులును, ఓషధులును, సకలజీవులును సర్వ దా సేవించుచుందురు. అత్యుజ్జ్వలం బగునీస్థానము పరమపవిత్రమైన దని పూర్వమే చెప్పంబడియెను. దానితో సమానంబగుక్షేత్రంబు లేదు. అది యతిపవిత్రంబును, రమణీయంబును, బరమేశ్వరునకు నిత్యనివాసంబు నగుటచే నతినియమపూర్వకంబుగ నిత్యమును సేవించు నివసించియుండును. ఆదివ్యక్షేత్రంబు నిత్యంబును సిద్ధజనసంసేవ్యంబై

యుండుటచే స్వధర్మపరులును, పాపాత్ములు నగువారి కగమ్యంబై యుండును. బ్రహ్మావర్తంబునకు దక్షిణంబుననున్న పురాతనపుణ్య స్థానం బగునీమహాధననామకక్షేత్రమునందు నిత్యంబును సిద్ధఋషులు తపస్సంసక్తులై యుందురు. ఈసకలక్షేత్రంబులయందును బురాతన మహర్షులు తపంబు గావించి సర్వసిద్ధులను, దివ్యమాహేశ్వరభోగంబు లను, అక్షయశక్తులను బడయఁగలిగిరి. మునీంద్రా! అతులంబును, పుణ్యజనకంబును, పాపవినాశకంబును నగుశివస్థానమాహాత్మ్యంబు నభి వర్ణించితిని. దీని బ్రాహ్మణులుగాని, శివభక్తిపరాయణులగుమఱియు వ్వరుగాని పఠించినచో వారికి వేదపాఠఫలంబు లభించును. అతిప్రశంస నీయంబును, బుణ్యప్రదంబునగు నీవిషయము నన్యదేవతారాధకులకు ను, శఠులకును, క్రూరులకును, ఆత్మశ్లాఘాపరాయణులగునీచులకును నుపదేశింపఁ దగదు.

—♦ శ్రీస్థానాఖ్యానము. ♦—

వ్యాసమునీంద్రుండు సనత్కుమారుం గాంచి యిట్లనియెను. మునీంద్రా! మఱియు నితరంబు లగునుత్తమస్థానంబులమాహాత్మ్యంబు ను, గోపనీయంబులగుతీర్థంబులును, దేవగృహంబులును, వానిని సేవిం చుటవలనిఫలంబును విస్పష్టంబుగ బోధింపుము. పూర్వోక్త [illegible] శ్రవ ణంబున నాకింకను దృప్తి జనించుట లేదు. దేవదేవుండును, మహా త్ముండు నగుశంకరునిమాహాత్మ్యం బింకను వినవలయుననియే కుతూ హలమగుచున్నది. అనుటయుఁ బరమతేజస్వియగుసనత్కుమారుం డు మృదుమధురవచనంబుల [illegible] నిట్లనియెను. వ్యాసమునీం ద్రా! అత్యాశ్చర్య [illegible] ను నాకెఱ్ఱిం పుము. మంగళకరంబ [illegible]

ధరించునట్టియుఁ, గవచరూపంబున ధరించునట్టియుభక్తుల కిందఱిలోక ప్రాప్తియగును. పవిత్రంబులగునీవాక్యములు భగవానుండగునీశ్వరు నిచే స్వయముగఁ జెప్పంబడినవి. సావధానుండవై యాకర్ణింపుము. భగలాండము, కురుండము, ముకుటము, మండలేశ్వరము, కాలంజర వనము, గదగండము ననునీసకలస్థానంబులయందును, భగవానుండగు నీశ్వరుండు దేవగణపూజితుండై ప్రమథగణసహితంబుగఁ బరమానం దంబున సర్వదా విహరించుచుండును. ఈస్థానంబులన్నియుఁ బ్రత్యేక ముగఁ జతుర్దశయోజనవిస్తీర్ణంబులును, సిద్ధగంధర్వాదిసేవితంబులునై యుండును. ఆస్థానంబులను దర్శించి యందేకాహోరాత్రంబు వసించి, సర్వంబును బరమేశ్వరాధీనంబు సేసి, పితృతర్పణాదిమూలంబున విగత కిల్బిషుండై పవిత్రుం డగుభక్తునకు రాజసూయాశ్వమేధయాగఫలంబు సిద్ధించును. అంతంబునం దాతనికిఁ బరమేశ్వరుండు ప్రసన్నుండై ముక్తిప్రదానంబు గావించును. ఆదివ్యక్షేత్రంబులయందు దేహత్యా గంబు సేయువారు దేవతలైనను, దానవులైనను, శివప్రియులైనను, అప్రియులైనను నగుదురుగాక! అట్టివా రిహలోకంబున ననుపమైశ్వ ర్యంబులను, బరంబున నీశ్వరసాయుజ్యంబును బడయఁగల్గుదురు. పూర్వోక్తస్థానంబులయందు మునిగణపరివృతుండును, సురగణపూజితుం డునై యుండుమహాదేవునిమాహాత్మ్యంబు శ్రద్ధతో నాకర్ణించువారు సాధారణదుర్లభంబగుసద్గతిని గాంచఁగలరు.

మహాపురాదివర్ణనము.

సనత్కుమారుం డిట్లనియెను. వ్యాసమునీంద్రా! పరమరహ స్యంబు లగుదివ్యక్షేత్రంబులఁగూర్చియు, పరమేశ్వరుండు భక్తుల నను గ్రహించువిధముంగూర్చియు నెఱింగించెద నాకర్ణింపుము. పూర్వము

వాలఖిల్యాదిమునీంద్రులును, విగతకిల్బిషు లగుమహర్షులును బరమేశ్వ రుని సందర్శించి యీవిషయంబునే ప్రశ్నించుటయు భక్తవత్సలుండు ను, బ్రభుండు నగుమహాదేవుండు వారిభక్తికి సంతుష్టుండై దయాపూ ర్వకంబుగ వారికి దర్శన మిచ్చెను. ఆమహర్షులు మహాదేవసందర్శనం బున నానందసాగరనిమగ్నులై యావృషభధ్వజునకు భక్తితోఁ బ్రణా మంబు లాచరించి కృతాంజలిపుటులై యిట్లు ప్రార్థింపఁదొడంగిరి. ప్రభూ! నీవు నీభక్తుల మగుమాసకలమనోరథంబులను దీర్చుటకు సమర్థుండవు. నీవచింత్యుండవు గావున వరసహస్రంబులచేనైనను నీదర్శనము దుర్లభమైనది. మేము నీదయకుఁ బాత్రుల మగుదుమేని మాకీవరంబును బ్రసాదింపుము. మేమిప్పు డతిగుహ్యంబులగుభవదీయ పవిత్రస్థానంబుల నెఱుంగవలయు నని కుతూహలపడుచుంటిమి. ఇంత కంటె మాకెట్టికోరికయును లేదు. అనుటయు మాయారహితుండును, భక్తప్రియుండును, అనాదిదేవుండు నగురుద్రుండు పుణ్యాభిలాషులగు నమ్మునులయెడఁ బ్రసన్నుండై యిట్లు బోధింపఁదొడంగెను. మునీం ద్రులారా! మహాపురము, చక్రపురము, శ్రీపర్వతము, జాప్యేశ్వరము, ఆమ్రాతకేశ్వరము, దేవదారువనము, మహాభైరవము ననునివి గోప్యం బులగు పవిత్రస్థానములు. ఈసకలస్థానంబులను భక్తిశ్రద్ధలతో దర్శిం చుభక్తుండు నాకతిప్రియుండు. అట్లు గావించుసామర్థ్యంబు లేకున్న-చో నీదివ్యక్షేత్రనామంబులను భక్తిపూర్వకంబుగ నుచ్చరించుచుఁ బుష్ప పహారచందనాదులచేతను, నమస్కారంబులచేతను నన్నుఁబూజించిసను మత్పదప్రాప్తి లభించును. బ్రహ్మక్షత్రియవైశ్యశూద్రులలో నెవ్వరై నను, అనాచారు లగుమ్లేచ్ఛులైనను, సకాములైకాని, నిష్కాము లైకాని పూర్వోక్తస్థానంబులయందు నన్నుఁ బూజించువారు సుస్థిరం బగుగాణాపత్యలాభంబునంది యింద్రలోకంబునఁబూజ్యులై యుందురు.

మఱియు నాక్షేత్రంబులయందు మృతులగువారికిఁ గూడ స్వర్గఫలంబు సిద్ధించును. ఆక్షేత్రంబులయందు శ్రద్ధాపూర్వకంబుగఁ బితృదేవతల నుద్దేశించి కుశాస్తరణంబునఁ బిండతిలోదకప్రదానంబు గావించు మహాభాగుఁడు తనపితృగణంబులతోఁగూడ ననంతకాలము స్వర్గలోకస్థితుండై యుండును. ఇది సర్వజీవదుర్లభంబగునిగూఢవిషయము. అతిగుహ్యంబగునీయాఖ్యానమును భక్తితో నాకర్ణించువారు స్త్రీలైనను, శూద్రులైనను, మ్లేచ్ఛులైనను మఱియెవ్వరైనను సద్గతిలాభంబు నందఁగలరు.

కావునఁ బండితులగువారు దీని నధ్యయనంబు గావింపవలయును. అశాంతుఁడును, అహితకారియు, కర్కశుండును, అపవిత్రుండును శఠుండును, ఖలుండును, చపలుండును, నిష్ఠురుండు నగువాని కీరహస్యాఖ్యానంబు నుపదేశింపఁజనదు. పుత్రశిష్యుఁడును, ప్రియశిష్యుఁడును, ఆత్మశ్లాఘాహీనుఁడును, ప్రశాంతతపస్వియు, ప్రియంవదుఁడును, శివభక్తుఁడును, శ్రోత్రియుఁడును, యతియు, జ్ఞానవంతుఁడు నగువాని కీపవిత్రవిషయంబు నెఱింగింపవలయును. ఈయధ్యాయమును బ్రతిపర్వంబునను బ్రాహ్మణునకు వినిపించువాఁడును, దీనిని దాళపత్రంబున లిఖించి ధరించువాఁడును రుద్రలోకప్రాప్తుం డగును. వేదశాస్త్రోక్తం బగునీవిషయము పరమరహస్యం బని పండితులు చెప్పుదురు. కావున నిది యతిగుహ్యం బని నిర్దిష్టం బయ్యెను. పూజనీయములగు నీసకలక్షేత్రములను దర్శించి యందుఁ దపోనుష్ఠానంబు గావించువానికిఁ జిత్తం బతినిర్మలమును, గల్యాణమయము నగును. పూర్వోక్తస్థానములయందును, గంగాద్వారమునందును నేను నిలయపూర్వకముగా నివసించియుండును. ఆద్యంబులగునీక్షేత్రంబులయందు భగవానుండగు మహేశ్వరుని నిత్యము నారాధించువారు సర్వపాపవిముక్తు లగుదురు.

అష్టమహాత్మ్యములకుఁ బునరావృత్తిరహితం బగుశివసాయుజ్యంబు లభించును.

మునీంద్రా! ఈశ్వరాధిష్ఠానంబు లగుదివ్యక్షేత్రములంగూర్చి నీకు సంక్షేపముగాఁ జెప్పితిని. ఈపవిత్రచరిత్రము నాకర్ణించువాఁడు నిష్ఠురుండైనను సద్గతిలాభము నందఁగలఁడు. సదాచారసంపన్నుఁడై యీమాహాత్మ్యము నాలకించువానికి సర్వాభీష్టములును సిద్ధించును. ఈయుత్తమస్థానముల నిత్యము నెవ్వఁడు యథార్థరూపమునఁ గీర్తించుచుండునో యాతఁడు దుర్గతిదూరుండై రుద్రలోకావాసుం డగును.

—♦ లింగోద్భవకథనము. ♦—

బ్రహ్మవిష్ణుమహేశ్వరులయందుఁ గర్మప్రభావముచే నెవ్వరధికులో భూతభవిష్యద్వర్తమానవిదుండవగునీవు విస్పష్టముగ నెఱింగింపవలయు నని వ్యాసుండు ప్రశ్నించుటయు బుద్ధిమంతులలో నగ్రగణ్యుం డగుసనత్కుమారుం డిట్లని చెప్పందొడంగెను. మునీంద్రా! ఈవిషయంబునఁ బురాతనేతిహాసంబు గలదు. పూర్వకాలమున మహారాజగుబలిచక్రవర్తి త్రైలోక్యవిజయుండై విజృంభించుటయు, భగవానుం డగువిష్ణుదేవుండు స్వకీయప్రభావమున నాతని బంధించి మరలఁ ద్రిలోకములను వశపఱుచుకొనియెను. దైత్యులందఱు నాతనిపరిభావమునకు భీతులై పోయిరి. అప్పుడు క్షీరసముద్రతీరమున విశ్వమూర్తియై నిలిచియున్నవిష్ణుదేవునిసన్నిధికిఁ బ్రహ్మాదాదులు చనుదెంచి సనాతనుం డగుదేవదేవుని సందర్శించిరి. మఱియు, సిద్ధసాధ్యవిద్యాధరగణంబులును, నదీనదసాగరంబులును, బ్రహ్మర్షులును, అప్సరోగణంబులును, గంధర్వులును సర్వాభీష్టప్రదుండగునాదేవదేవు నవలోకించి పరమానందహృదయారవిందులై యిట్లు వినుతింపనారంభించిరి.

దేవదేవా! నీవు కామక్రోధభయాహంకారములకు సృష్టవు; ప్రతిపాలకుఁడవు. ప్రభూ! నీవే యీత్రిలోకములను సృజించి పరిపాలించుచుందువు. ఇప్పుడు నీయనుగ్రహమువనే త్రిభువనములకు నతిశయ కల్యాణము లభించినది. నీప్రభావముచేతనే దుష్టాసురసంహారమును, బలిబంధనమును నైనవి. పూర్వమునఁగూడ నీవు దుష్టశిక్షణము సేసి స్థావరజంగమాత్మకంబగునీవిశ్వమును సంరక్షించితివి. నీవు దేవగణాశరణ్యుండవు. యోగీశ్వరుండవు. జగత్ప్రభుండవు. నిత్యుండవు. సర్వరక్షకుండవగునీకు నమస్కారము. అని యనేకవిధముల వినుతించుచున్న మహాత్ములగువారింగాంచి పురుషోత్తముం డగువిష్ణుదేవుం డిట్లనియెను. సురశ్రేష్ఠులారా! సకలబ్రహ్మాండములకు నాదికారణుండగుసర్వేశ్వరుం గూర్చి చెప్పెదను వినుండు! పూర్వకాలమున బ్రహ్మదేవుండు సర్వభూతదయాపరుండగు నమ్మహాదేవునియనుగ్రహముచేతనే సృష్టికర్తృత్వలాభమునంది తనమాయాబలమున నీలోకసప్తకమును సృజియింపఁ గలిగెను. ఆమహాదేవప్రసాదమువనే నేనును సర్వశ్రేష్ఠత్వలాభము నందితిని. ప్రళయకాలమున ననిర్వచనీయం బగునంధకారముచే నీ జగంబంతయు నాచ్ఛన్నంబై నప్పుడు నేనీభువనత్రయమును గ్రసించి మాయాబలముచే సహస్రశీర్షుండను, సహస్రలోచనుండను, సహస్రపాదుండను, శంఖచక్రగదాధరుండనునై విమలసముద్రజలముల నేకాంతముగ శయనించియుంటిని. అప్పుడు కృష్ణవర్మపరిధానుఁడును, కమండలుభూషితుఁడును, విమలప్రభుఁడును, జగత్ప్రభుండు నగుకమలాసనుండు నాయెట్టయెదుట సాక్షాత్కరించి యొక్కనిమేషమధ్యమునఁ బురుషోత్తముండును, లోకపితామహుండు నగునాతఁడు నన్ను సమీపించి "ఓయీ! నీవీసముద్రజలమధ్యమున నేలశయనించియుంటివో యాలసింపక యథార్థముగఁ జెప్పుము. నేను సర్వలోకకర్త నగుననాది

దేవుండ నని యెఱుంగుము.

అనుటయు నేనిట్లు చెప్పితిని. కమలాసనా! నేను సర్వలోకం
బుల సృష్టిస్థితిలయంబులం గావించుజగత్ప్రభుండనగు నారాయణుఁడను.
అనియీవిధముగా మేమిరువురమును వాదోపవాదంబులం గావించుచు
న్నయవసరంబున నుత్తరదిగ్భాగంబున నతిభయానకం బగునొక తేజఃపిం
డము మాకు దృష్టిగోచరంబయ్యెను. ఆతేజఃప్రభావంబున నితరంబు
లగుజ్యోతిర్గణంబులన్నియుం బ్రజ్వలింపనారంభించెను. క్రమముగా నా
జ్యోతిర్మండలము భూమ్యంతరిక్షంబులకు వ్యాపించి వర్ధిల్లుచుండుటం
గాంచి మేముభయులమును విస్మయావిష్టహృదయులమైపోయితిమి. ఆ
జ్వాలామధ్యంబున ద్వాదశాంగుళపరిమితంబును, దుర్నిరీక్ష్యంబును,
దుర్నిరూప్యంబును, దుస్సహంబును, అతిస్థూలంబును, అధికతేజస్సంప
న్నంబును, మహాబలయుతంబును, జ్వాలామాలికాపరివృతంబును,
సకలజీవభయంకరంబును, దారుణంబును, నిర్మలంబు నగునొకతేజో
లింగంబు గానంబడియెను. అప్పుడు బ్రహ్మదేవుండు నన్నుం గాంచి
యిట్లనియెను. నారాయణా! మనమిరువురము నీతేజోలింగంబునాద్యం
తంబు లరసివత్తము రమ్ము! దీనిమూలంబు గాంచుసంతవఱకును నీవధో
లోకగమనంబు గావించి పరిశీలింపుము. నేనూర్ధ్వగామినై పోయెదను.
అని యీవిధంబుగా మేముభయులమును నియమంబు చేసికొన్న
పిమ్మట మహావ్రతుండగుబ్రహ్మదేవుండు యోగంబుచే మనోవేగం
బున నూర్ధ్వంబునకుం బోవుటయు, నేనుగూడ మనోజవంబున నధోదే
శంబున కరిగితిని. మేమిరువురము నిట్లె సహస్రవర్షంబు లాతేజోమయ
లింగానుసంధానంబు సేయుచుండియు నాద్యంతములం గనుంగొనఁ
జాలక యతిపరిశ్రాంతులమై క్రమ్మఱి సముద్రజలంబులం జేరితిమి.
మహాబలవంతులమయ్యును మేమిప్పుడు భయవిస్మయాభిభూతులమై,

మాయామోహితులమై, జ్ఞానహీనులమై, కొంతకాలం బువఱకు నేమియు నెఱుంగజాలకపోయితిమి. అనంతరము వనజోదరుండు ధ్యాన బలంబుచే సర్వకాలంబులకుఁ గారణుండును, సర్వభూతంబులయుత్పత్తి విలయంబులకుఁ గర్తయు, సర్వవ్యాపియు, భగవానుండు నగుమహాదేవుని లింగస్వరూపునిగా నెఱింగి, అవ్యక్తుండును, అనంతుండును, శూలపాణియు నగునద్దేవునకుఁ బ్రణమిల్లి కృతాంజలిపుటుండై యిట్లు స్తుతింప నారంభించెను.

త్రిలోకనాథా! సురేశ్వరా! భూతనాథా! సత్వగుణావలంబీ! సత్త్వకారణా! అనంతా! నీకు నమస్కారము. దేవా! నీవుబ్రహ్మకు బ్రహ్మవు. పరమాత్ముఁడవు. యోగీశ్వరులపరమపదంబవు. సూర్య తేజస్సంపన్నుండవు. కామదేవుఁడవు. రుద్రుఁడవు. కార్తికేయుఁడవు. అవ్యయుఁడవు. ప్రభూ! వేదశాస్త్రంబులును, యజ్ఞంబులును, వషట్కారోంకారస్వాహాకారనమస్కారంబులును, పుణ్యవ్రతంబులును, బ్రహ్మచర్యాదినియమంబులును, మంత్రంబులును నీవ. నీవు సర్వవ్యాపివి. కామక్రోధసంభూతంబులగుదుఃఖస్వరూపంబులును, ఇచ్ఛాద్వేషశమదమక్రియావ్యాధులును నీకంటె నన్యంబులు గావు. నీవు సుఖదుఃఖాతీతుండవు. ఋతువత్సరంబులును, విద్యావిద్యలును, ఇంద్రియంబులును, ఇంద్రియవిషయంబులును, నీవ. స్థూలసూక్ష్మవిశ్వరూపుండవగునీరూపంబనిర్వచనీయమైనది. నీవు తేజంబులకుఁ దేజంబవు. శబ్దస్పర్శరూపరసగంధంబులును, జలంబులును నీస్వరూపంబులు. నీవు భూపతివి. జగత్పతివి. ఆకాశమూర్తివి. ఛందోరూపుఁడవు. లోకనాథుఁడవు. అక్షయుఁడవు. నీవు సర్వభూతంబులకును సృష్టిస్థితిలయకారణుండవై త్రిభువనంబులను ధరించియుందువు. దేవా! నీపశ్చిమవదనంబునుండి వరుణుండును, సుందరంబగునీయుత్తరముఖంబునుండి భూద్భవ

సువర్లోకంబులును, సర్వజీవులును సంజాతులైరి. నీవు ప్రజానాథుండవై బహువిధంబుల నిగ్రహించుచుండుదువు. జగన్నాథా! సురాసురవసు రుద్రగణంబులును, వరుణుండును, అశ్వినీకుమారులును, సిద్ధవిద్యాధర నాగయక్షాప్సరోగణంబులును, యోగసిద్ధులును, బ్రహ్మర్షులును, ఆకాశసంచారులగుచారణులును, తపోధనులగుమునులును, సహస్రాధికులగుసిద్ధతపస్వులును మహాబలపరాక్రములు నజరామరులు నగుప్రమథులును నిన్నుండియే యుత్పన్నులైరి. మఱియు సహస్రమస్తకుండగు ననంతుండును, వసువును, వాసుకియు, అధికతేజోబలసంపన్నుండగు గరుడుండును, ధర్మార్థకామకీర్తిమోహంబులును, వాయువును, అగ్నియు, సముద్రంబులును, నీవలననే సంభవించెను. లక్ష్మి, సీత, కాళిక, గాయత్రీదేవి, సంపత్తు, కీర్తి, సిద్ధి, మేధ, లజ్జ, స్మృతి, తుష్టి, పుష్టి, నందాదేవి, జయాదేవి, సరస్వతి, మొదలగుదివ్యమూర్తులకు నీవే కారణుండవు. మహాభాగా! శుక్లకృష్ణపక్షంబులును, దివారాత్రంబులును, కాలంబును, నిమేషముహూర్తంబులును, నక్షత్రగ్రహగణంబులును, అశ్వ గోమేధాదికంబులును, యజ్ఞహవ్యాదులును, పరిదృశ్యమానంబు లగు సకలపదార్థములును నీయందే సంభూతంబు లయ్యెను. దేవదేవా! జీవులు రజోగుణంబుచేతను, మాయచేతను, సంఛన్నులై నిన్ను దర్శింపంజాలకున్నారు. ఆత్మసాక్షాత్కారసమర్థు లగుయోగీంద్రులును, నిత్యముక్తులునుమాత్రి మనోనయనంబుగ నిన్ను దర్శింపంగలుగుదురు. మాయాతమస్సంఛన్నం బగుసీవిశ్వము యయు ననిత్యమైనది. నీవొక్కండవుమాత్రమే సనాతనుండవు. పురుషోత్తముం డగువిష్ణుండును, నేనును నీయందే యుత్పన్నులమైతిమి. నీయందాద్యంతమధ్యంబుల నెఱింగిన వారొక్కరును లేరు. అనుభవైకవేద్యం బగుభీస్వరూప మబోధ్యమైనది. అనాదిదేవా! నీవేకమాత్రక్షేత్రియుండవు. పరమపవిత్రుండవు.

పరాత్పరుండవు. పరమసూక్ష్మమూర్తివి, పురుషోత్తముఁడవు. పురాణపురుషుఁడవు. అవ్యయుఁడగుపరమేశ్వరుఁడని మునీంద్రులు నిన్నుఁ బ్రశంసించుచుందురు. నీవదనమస్తకంబులుసూర్యతేజోమయంబులు. నీవు వజ్రిపినాకపాణివి. అంశుమాలివి. భూతనాథుఁడవు. కామసంహారుఁడవు. భస్మవిభూషితశరీరుఁడవు. సూక్ష్మస్వరూపుఁడవు. విధాతవు. యముఁడవు. అనంతమూర్తివి. భూతభవిష్యద్వర్తమానస్వరూపుఁడవు. అలౌకికవాసా! అవిముక్తనాథా! నీకు నమస్కారము. నీవు సర్వమయుండవయ్యును సకలంబునకు నూర్ధ్వంబగుపరమపదంబున నివసించియుందువు. ఓహిరణ్యగర్భా! హిరణ్యరేతా! హిరణ్యవాసా! నీకుఁ బ్రణామంబులు. నీకరచరణంబులయనమస్తకంబులును, సర్వరూపంబును, సర్వంబునుగూడ హిరణ్మయమైయుండును. దేవా! నీలకంఠా! నీవు లోకకళ్యాణకరుండవగుపార్వతీశ్వరుఁడవు. నీలలోచనా! సహస్రమూర్తీ! సర్వజగద్గురూ! నీకు వందనము. భవా! నీవు భూతగణంబుల నాడీరూపకమగుయజ్ఞోపవీతమును ధరించువాఁడవు. సకలజీవులును నిన్ను యజ్ఞకర్మాదులచేఁ బూజించుచుందురు. నీవు సిద్ధచారణమహర్షిగణంబుల కేకమాత్రపూజనీయుండవు. అసంఖ్యయజ్ఞస్వరూపుఁడవు. కల్పసహస్రభూషితుఁడవు. ఋషభా! పద్మనాభా! అవ్యయా! ఆత్మస్వరూపా! నీకునమస్కారము.

అని వనజోదరుండు బహుప్రకారముల వినుతించుచుండ వరదుండును, బ్రభుండునగుమహేశ్వరుండు సంతుష్టుండై యేకగ్రీవుండును, సుజఠరుండును, నానాభరణభూషితుండును, నానామణివిచిత్రాంగుండును, నానాగంధానులేపనుండును, పినాకపట్టసవజ్రశూలధరుండును సర్వయజ్ఞోపవీతుండును, కౌపీనపరిధానుండును, కోటిసూర్యప్రభామయుండును, మేఘనినాదభిగంభీరస్వరుండునునై దివ్యరూపమున సాక్షా

త్కరించి త్రైలోక్యభీకరముగాఁ బెద్దనవ్వునవ్వి, అశనికోటివినిందిత మగుభీమస్వరమున “మహాత్ములగు బ్రహ్మవిష్ణులారా! నేను మీయెడ లఁ బ్రసన్నుండనై తిని. మీరాదు నిర్భయులై నారూపమును సంపూర్ణ ముగ నవలోకింపుఁడు. వనజాసనా! నీవు నాదక్షిణభుజంబవు. మఱియు నీవిష్ణుండు యుద్ధంబులయం దపరాజితం బగునావామబాహువు. మీ రిరువురును నాతనయులు. ఓసువ్రతులారా! మునీంద్రులకనురూపం బగువరంబు నర్థింపుఁడు.” అని యానతిచ్చుటయు హరివిరించు లానం దితహృదయులై యద్దేవునిచరణకమలంబులకుఁ బ్రణమిల్లి యిట్లు ప్రా ర్థించిరి. ప్రభూ! నీవు మాయెడలఁ బ్రసన్నుండవై వరప్రదానంబు సేయఁదలంచితేని—పరమేశ్వరా! మాకు నీయందలిభక్తి నిశ్చలంబై యుండునట్లనుగ్రహింపుము. అని కోరుటయు భగవంతుం డగుమహే శ్వరుండు మీరు విశేషముగఁ బ్రజాసృష్టి గావింపుఁ డని యభిలషిత వరప్రదానంబు లొసఁగి యంతర్ధానము నొందెను. వ్యాసమునీంద్రా! జగత్కారణుండును, జగత్స్రష్టయు, సర్వజితుండు నగునద్దేవదేవుని మాహాత్మ్యమును సంక్షేపముగఁ బ్రశంసించితిని. దీని నాకర్ణించువారికి స్వర్గంబును, ఆయువును, శుభలాభంబును గలుగును. పవిత్రుండును, జితేంద్రియుండును, బ్రహ్మచారియు, యోగాసక్తుఁడునై యీమాహా త్మ్యమును బఠించువానికి యక్షరాక్షసదైత్యగ్రహపిశాచభయంబులు గలుగవు. అట్టిపుణ్యమూర్తి యశ్వమేధయజ్ఞఫలంబును బడయఁ గలఁడు.

పుష్పదానాదిఫలవివరణము.

శివలింగస్థాపనము, పుష్పపూజనము, క్షీరాద్యభిషేచనము మొదలగువానిఫలంబులంగూర్చి యానతీయవలయు నని వ్యాసుఁడు

ప్రశ్నించుటయుఁ ద్రికాలజ్ఞుండును, సర్వధర్మపారంగతుండు నగుసన త్కుమారుం డిట్లనియెను. పరాశరనందనా! శివలింగస్థాపనంబుచే సప్తాగ్నిష్టోమాదియాగఫలంబును, బహుసువర్ణదక్షిణలతోఁ గావింపఁ బడినపుత్త్రికామేష్టిఫలంబును సిద్ధించును. శివలింగస్థాపకుఁ డగువాఁడు శివునిచేఁ బుత్త్రిరూపంబున సంరక్షింపఁబడుచు, అయుతార్బుదకోటి వర్షంబులు శివలోకావాసుం డగును. ఒక్కశివలింగమును బ్రతిష్ఠించి నవారు స్త్రీలైనను, బురుషులైనను, గ్లీబులైనను జిరకాలమువఱకును శివసన్నిధిని నివసించియుందురు. మహాదేవునకు సుగంధచందనప్రదాన ము సేయువారు ప్రతిమాసమును గంగాదిపుణ్యనదీజలములయందు నిరంతరస్నానములఁ గావించినఫలమును బడయఁగలరు. మహేశ్వరున కు సుగంధిచందనాదిపరిదానమువలన భూసువర్ణాదిదానములకంటెఁ జతు స్సహస్రగుణాధిక ఫలము సిద్ధించును. శివలింగాభ్యంగదానము చందన దానముకంటెను షష్టికోటిగుణాధికఫలదంబు. శివలింగమునకు క్షీరాభి షేచనము గావించినచో సువర్ణభూషితములగుచతుష్షష్టిసహస్రగోవుల ను దానము చేసినఫలము లభించును. ముఖవాద్యాదిసమన్వితముగాఁ బ్రతిపక్షమునను శివలింగాభిషేకముసేయువాఁడు యావజ్జీవమును బ్రతి మాసమునను త్రిషవణస్నానము గావించినఫలము నందఁగలఁడు. మహా దేవుఁడు వారిశతాపరాధములను క్షమింపఁగలఁడు. శివోద్దేశమునఁ బుష్పదానము నాచరించినచో సహస్రగోదానఫలము సిద్ధించును. భక్తు లు తామరపువ్వులు, గన్నేరుపువ్వులు, సంపెంగపువ్వులు, అర్కపల్లవ ములు, బిల్వపత్త్రములు మొదలగువానిచే సర్వదా శివలింగము నర్చిం చుచుండవలయును. ఎప్పు డేవస్తుప్రదానముచే శివార్చనముగావింప వలయునో చెప్పెదను వినుము.

శ్రావణశుక్లపక్షమున నుత్పలములచేతను, భాద్రపదశుక్లపక్షము

నఁ బుండరీకములచేతను, ఆశ్వినశుక్లపక్షమునఁ గుశలచేతను, ఉత్తరేణి చేతను శివపూజ గావింపవలయును. సర్వకాలములయందును మహా దేవుని శ్వేతకుసుమములచేతనే పూజింపవలయును. బకపుష్పము, కర వీరపుష్పము, అర్కపుష్పము, దుత్తూరపుష్పము ననునీచతుర్విధకుసుమ ములగంధమును శంకరుండు విశేషముగ నాఘ్రాణించుచుండును. ఎన్నఁటికిని బకపుష్పమును, పద్మమును, నిర్మాల్యములు గానేరవు. సహస్రకరవీరంబులకంటె నొక్కయుత్పలమును, సహస్రచంపకంబుల కంటె నొక్కదుత్తూరమును నధికఫలప్రదములైనవి. మఱియు సహస్ర దుత్తూరపుష్పములకంటె నొక్కనాగపుష్పమును, సహస్రనాగపుష్పము లకంటె నొకపున్నాగమును, సహస్రపున్నాగపుష్పములకంటె నొక్క కర్ణికారమును, సహస్రకర్ణికారములకంటె నొక్కబృహస్పతీపుష్పమును శ్రేష్ఠములైనవి. మహాదేవున కధికసంతోషదాయకం బగుబిల్వపత్త్రి ముకంటె నధికం బగుపుష్ప మేదియునులేదు. భక్తులు సుగంధకలిత ములగుపవిత్రవస్తువు లన్నిటితోడను మహాదేవారాధనము గావింప వచ్చును. కాని నీలపుష్పములచే నాదేవు నెన్నఁడు నర్చింపరాదు. ఒక్కబిల్వపత్త్రిముచే శివునిబూజించినచోఁ జతుష్షష్టిపుష్పములచే న ర్చించినఫలము గలుగును. ప్రతిపక్షమును యథానియమముగఁ బుష్ప ములతో శివుని బూజింపవలయును. నిత్యమును భక్తిపూర్వకముగాఁ బుష్పపత్త్రాదులచే శివపూజ సేయువానికి దుర్దశలు గలుగవు గావునఁ బుష్పపత్త్రిములచే శివారాధనము గావించుట యవశ్యకర్తవ్యము. పుష్పాభావమునఁ బత్త్రిములచేఁ బూజింపవచ్చును. భక్తిశ్రద్ధలతో శివునకు దీపనైవేద్యము లర్పించువాఁడు శివత్వప్రాప్తుఁడై పూజ్యుం డగును. మహాదేవు నెట్టిభావముతో నారాధించిన నట్టిఫలము లభించును. ఆయీశ్వరుని సర్వగతునిగా భావించి యెల్లయెడల నారా

ధించువాఁడు మహాపుణ్యమును, శివసాయుజ్యమును బడయఁగలఁడు.

—♦ పూజాఫలకథనము. ♦—

పరమేశ్వరుఁ డగుమహాదేవు నేయేవిధముగా నారాధించిన భక్త ప్రియుఁడగునాతఁడు ప్రసన్నుఁడగునో యింకను విననగోరెద నని వ్యాసుండు ప్రశ్నించుటయు సనత్కుమారుఁ డిట్లనియెను. సాత్యవతేయా! పూర్వకాలమునం దయుతసూర్యతేజోమయుఁడును, ప్రమథగణేశ్వరుఁడు నగునందికేశ్వరుఁడు మహాదేవమాహాత్మ్యమును దెలిసికొనఁగోరి యాదేవదేవునిసన్నిధిం జేరి చరణకమలములకుఁ బ్రణమిల్లి "ప్రభూ! నేను భవదీయంబగుమాహాత్మ్యమును వినవలయునని యభిలాషపడు చుంటిని. కావున దయతో నా కెఱింగింపవలయును." అని ప్రార్థించుటయు మహేశ్వరుండు ప్రసన్నుండై యానందికేశ్వరునుద్దేశించి దేవీసాన్నిధ్యమునఁ దనమాహాత్మ్యము నభివర్ణించి చెప్పెను. ఆనందికేశ్వరునివలన దానిని నేను వినఁగలిగితిని. మునిశ్రేష్ఠా! పూర్వము భగవానుఁడగుమహేశ్వరుఁడు తనమాహాత్మ్యముంగూర్చి పార్వతి కిట్లుపదేశించెను. వరవర్ణినీ! ఎవ్వఁడు కైలాసగిరిసన్నిభంబగురమణీయమందిరమునందు మదీయంబగులింగమును, మత్సహచరగణములను బ్రతిష్ఠించునో యాతఁ డణిమాద్యష్టసిద్ధులను బడసి యంతమునందు మదావాసమును జేరఁగలఁడు. నన్నుద్దేశించి కర్షమాత్రసువర్ణప్రదానము చేసినవానికిఁ గైలాసశిఖరమునందు బాలార్కసదృశంబగుసువర్ణమందిరమున సుస్థిరావాసము సిద్ధించును. దేవీ! నన్నుఁగూర్చి సువర్ణదానముగాని, గోదానముగాని చేయువాని కత్రిఫలము సిద్ధించును. మదుద్దేశముగా వృషభదానమును, తిలమిశ్రితం బగునన్నదానమును గావించువాఁడు సర్వాభీష్టదాయకమును, నిరుపద్రవమును నగుభూలాభము నం...

గలఁడు. నాయనుగ్రహముచే నాతఁడు రత్నవృషభాదిలాభమునుగాంచి పాపవిముక్తుండగును. తపములచేతను, ఉపవాసాదివ్రతములచేతను, రుద్రసూక్తాదిజపములచేతను, పాయసాది వివిధోపహారనివేదనములచేత ను, నృత్యగీతవాద్యాదులచేతను నిత్యము నన్నర్చించువాఁడు బ్రహ్మ లోకప్రాప్తుండై బ్రహ్మసాక్షాత్కారముం గాంచి నారదాదిమహాము నీంద్రులచేఁ బూజితుండగుచుండును. నాప్రీతికొఱ కగ్నిష్టోమాదియా గములఁ గావించువాఁడు దేవలోకంబుఁ జేరి మహేంద్రునియేకాసనము న దేవతలచేఁ బూజింపఁబడుచుండును. దేవీ! (ప్రతిదినమును బ్రాతఃకాల మున నన్నర్చించువాఁ డద్వితీయసంపద్విభవుం డగును.) (మధ్యాహ్న సాయంకాలములయందు నన్నారాధించువాఁడు యక్షకులమున జన్మిం చి యతిబలవంతుండును, యక్షప్రభుండును గాఁగలఁడు.) (మదీయలింగ ప్రతిష్ఠాపనము చేసి ధూపదీపచందనాదులచే నిత్యమునర్చించువాఁ డింద్రాదిలోకపాలురకుఁ బ్రభుండగును.) ఆతనికి మాయామోహము గలుగదు.

ఎవ్వఁడు మదీయంబగుమందిరమును సమ్మార్జనంబు గావించి, గోమయాదులచేవిలేపనాదిసంస్కారము లాచరించునోవాఁడు పూర్వోక్త భక్తగణంబులకంటె సహస్రగుణాధికుండగును. (బంగారముచేతను, వెం డిచేతను నాలింగమును బూజించువారు శివలోకమున గాణపత్యలాభ ముం గాంచఁగలరు. శివలింగమునకుఁ దైలాభ్యంగన మాచరించువారు వారికంటెను బంచశతగుణాధికులై యుందురు. తైలాభ్యంగముకంటె నభిషేచనఫలంబు ద్విగుణితంబు. అందు గంగోదకాభిషేచనమును, బంచగవ్యాభిషేకమును, గర్పూరదానమును ద్విసహస్రగుణాధికఫలదం బులు. క్షీరాభిషేకము హానికంటెఁ బంచశతగుణంబులును, మాల్యదాన మంతకంటెఁ బంచశతగుణంబులును నధికమైయుండును. అట్లాచరిం

చువారు నాయనుగ్రహముచేశివలోకంబున గాణపత్యలాభముంగాంచఁ గలరు. మధురభాషిణీ! అగురుచందనప్రదానము పూర్వోక్తకర్మంబులకంటె శతసహస్రగుణాధికమైనది. గంధద్రవ్యదానము దానికంటె దశగుణములును, మాల్యప్రదాన మంతకంటెను బంచశతగుణములు ను నధికంబగును. నిర్మాల్యగ్రహణము దత్సమానమైనది. ధూపంబును, కృష్ణాగురుచందనప్రదానమును గాంచినఁజతుస్సహస్రగుణాధికంబును, కృష్ణాగురు, చందన, ధూపదానం బంతకంటె ద్విగుణితంబును నగును. ఘృతసహితమగుధూపదానము చతుర్గుణాధికము. ఈసకలోపచారంబులచే నన్నుఁ బూజించువారిసహస్రాపరాధములను నేను క్షమింతును. ఒకసంవత్సరము నియమపూర్వకముగా మత్సన్నిధిని కృష్ణసారగుగ్గులుధూపంబు సేయువాఁడు నందీశ్వరసమానుం డగును. దేవీ! మత్ప్రియంబుగా ఘృతప్రదానమును, గాయత్రీమంత్రపూర్వకముగా నైవేద్యసమర్పణమును గావించి బ్రాహ్మణులకు దక్షిణలొసఁగువాఁడు, దివ్యమూర్తిని, దివ్యజ్ఞానమును, మోక్షలాభమును బడయుటకు సమర్థుం డగును. ఆతనిచేనివేదింపఁబడినసమస్తపదార్థములు నతి పవిత్రములుగా నెఱింగి పితృదేవతలు పరిగ్రహింతురు. తన్నివేదికములగుఘృతోదకాదు లిహపరములయందుఁ జిరకాలమువఱకును ఫలప్రదములై యుండును. శ్రద్ధతో నొకసంవత్సరము కమలబీజాన్నముం బోలికోమలప్రకృతియు, పాపవినాశకుఁడును నగుమహాదేవుని ఘృతాభిషేకరూపమున నారాధించువాఁ డెన్నఁటికిని మృత్యుముఖమునంబడక గాణపత్యలాభముం గాంచగలఁడు. పూజాద్రవ్యములలోఁ బ్రధానంబగుదీపదానమును శివలింగసాన్నిధ్యమునం దాచరించువాఁడు రుద్రగణతుల్యప్రభావశాలియై వృషభారోహణపూర్వకముగా భూతలమున సంచరింపఁగలఁడు. శుక్లకృష్ణపక్షములయందలి యష్టమీచతుర్దశులయం

దు విధివిధానమున భక్తిపూర్వకముగా మహాదేవునకు ఛత్రదానముచే యువాఁ డింద్రతేజుఁడై మహాదేవసాయుజ్యము నందగలఁడు. దేవీ! నీకునునాకును భక్తుండగువాఁడు నియమయుక్తుఁడైనను, నియమరహితుఁడైనను నాయనుగ్రహముచే నెట్టిఫలసిద్ధిం గాంచగలుగునో చెప్పెదను వినుము.

మద్భక్తుం డగువాఁడు స్వచ్ఛందనిరతుండై విహంగముంబోలి వ్యోమచారియై, యజితుండును, సర్వలోకపూజ్యుండును స్వర్గాధిభోగ సంపన్నుండును గాఁగలఁడు. మత్కథాశ్రవణమాత్రంబున నాయందు భక్తినిరతులగువారు మదనుగ్రహంబున గాణపత్యలాభముం గాంచఁ గలరు. వారికి మదీయంబులగుపుణ్యస్థానంబుల సేవించినఫలము సిద్ధించును. అట్టివారికి మృత్యుభయంబులేదు. నిష్కాముఁడై త్రికరణ శుద్ధిగా భక్తితో నన్నుపాసించువాఁడు ప్రళయకాలమునందుఁగూడ జీవించియుండును. ప్రతిపదంబునను విఘ్నములం గాంచుచుఁ దమోగుణావేశముచే నున్మత్తుఁడై భక్తినిరతుండు గాఁజాలనివాఁడు నిత్యవ్యాధిగ్రస్తుండగును. సత్యసంధులును, జితేంద్రియులును, సమాధిసంపన్నులు నేకాగ్రచిత్తులునై సర్వదా నన్ను భావించువారికి శతకోటియుగముల కైనను నపాయము గలుగఁబోదు. అల్పధనశాలియగుటచే విధిపూర్వకముగా నన్నర్చింపఁజాలనివాఁడు కేవలమాత్రభక్తితో నన్నుపాసించిన చో నేను వానికి సర్వాభీష్టములను బ్రసాదింతును. ఉత్తమగతిలాభమునకు మదర్చనాదికముకంటె నితరమార్గములేదు. ఇది దేవతలకైనను నవేద్యమగుపరమరహస్యము. ఇంకను నతిగుహ్యం బగువిషయమును జెప్పెద నాకర్ణింపుము.

దేవీ! ఆత్మీయులగు నీవును, స్కందుండును బ్రతిమారూపమున నన్నర్చించినదానికంటె నితరులు లింగరూపమున నన్నారాధించుట

యే నాకధికప్రియమని యెఱుంగుము. నేను దేవగణపూజితుండనై వారికి మోక్షదానము సేయుచుందును. ధూపదీపగంధమాల్యకాంజన రక్తవస్త్రాములచే నన్నర్చించువారు గాణపత్యలాభముం గాంచఁగలరు. ఏకరాత్రోపవాసియై నన్నారాధించువానికిఁ బుండరీకఫలమును, సకల యజ్ఞఫలమును లభించును. అతనికి స్వర్గమునందు విపులభోగానుభవము గలుగును. పవిత్రుండై నియమపూర్వకముగా భక్తితో నన్నభిషేకించువాఁడు భువనత్రయము నతిక్రమించి శివలోకము నధిగమింపఁ గలఁడు. సాంఖ్యయోగకుశలు లగువారుభక్తిపూర్వకముగా నన్నుపాసించి శివలోకావాసు లగుచుందురు. భిన్నభావులై యితరదేవతల నుపాసించువారు దారుణు లగుదురు. దేవీ! దేవతలైనను ధ్యానయోగ వ్యతీతమగుతపస్సుచే నన్నవలోకింపఁజాలరు. ధ్యానముచేతనే నాదర్శనలాభము గలుగును. ఇతరదేవతల నారాధించుభక్తులకు నియమితఫలలాభంబగుచుండును. కానిమద్భక్తులపుణ్యఫలంబునకుమాత్రము పరిమాణము లేదు. ప్రళయకాలమునందు స్థావరజంగమాత్మకములగు సకలపదార్థములకును వినాశము గలదు; గాని నాభక్తులకుమాత్రమెన్నఁటికిని నాశములేదు. భక్తిపరతంత్రులై శ్రద్ధతో నెవ్వరేదేవతనుపాసించినను నేను వారి కామార్తితోఁ బ్రసన్నుండ నగుచుందును. నన్ను సర్వమయునిగా భావించి సకలపదార్థములందును మత్స్వరూపమును దర్శించువాని కెన్నఁటికిని వినాశంబు గలుగదు. నేనును విముక్తుండ నాతని ననుసరించి యుందును. మనోబుద్ధులను సత్యమునందర్పించి భక్తితో నన్ను భావించువాఁడు మదనుగ్రహంబున సర్వపాపవిముక్తుండగును. సర్వవిధపాపాచారి యయ్యును సర్వదా నన్ను స్మరించువాఁడు శివలోకంబుఁ జేరి మత్సందర్శనలాభముం గాంచగలుగును. సకలకార్యారంభములయందును సర్వదా నన్ను ధ్యానించి స్మరించు

చుండువాఁడు ధర్మాధర్మకామమోక్షంబుల సర్వోత్కృష్టఫలభోగి యగును. షడంగన్యాసపూర్వకముగా నిత్యము నన్నర్చించువానికి మత్సాయుజ్యలాభము గలుగును. దుత్తూరపుష్పము, చంపకప్రసూనము, బిల్వపత్త్రము, మొదలగువానిని నాకు నివేదించినను, అలసభావము లేకుండ వానిచే భక్తిపూర్వకముగ నన్నర్చించినను గాణపత్యలాభము సిద్ధించును. ప్రశస్తములగు పద్మములచేతను, అర్కపుష్పములచేతను నన్నుఁ బూజించినను, సహస్రకరవీరపుష్పములు నాకు నివేదించినను బూర్వోక్తఫలప్రాప్తి యగును.

అర్కపుష్పములు వేయింటిచేఁ బూజించుటకంటె నొకకమలకుసుమమునఁ బూజించుట యధికఫలదాయకము. సహస్రకమలకుసుమములతో నొకబకపుష్పమును, గుందపుష్పమును సమానమైనవి. సహస్రకుందకుసుమములును నొకబకప్రసూనమును సమానము. సహస్రబకపుష్పములకంటె నొకయుత్పలము శ్రేష్ఠమైనది. సహస్రోత్పలములకంటెను నేకమాత్రబిల్వపత్త్ర మధికఫలదంబు. శివపూజకుఁ జంపకదుత్తూరకుసుమములు సమానములు. ఒక్కదినముమాత్రము భక్తిపూర్వకముగా నీసకలప్రసూనములచేతను, జందనాద్యుపచారములచేతను నన్నారాధించువానికి,సంవత్సరము ప్రతిదినమునొక్కటేపుష్పముతో నన్నుఁబూజించినఫలము లభించును. బకప్రసూనముతో నన్నుఁ బూజించువాని_కెనుబదిరతులసువర్ణమును దానము చేసినఫలము లభించును. నిశ్చలభక్తిపూర్వకముగా నన్నారాధించువాఁడు నావలెనే త్రిశూలధారియు, వృషారూఢుండు నై మత్సాయుజ్యము నందిగగనభాగమున వాయువుంబోలి యెల్లయెడల విహరించుచుండును.

దేవీ! నానిర్మాల్యమును బాదములతో స్పృశించువాఁడు షష్టిసహస్రవర్షంబులు తిర్యగ్జాతులయందు జన్మించుచుండును. ముప్పది

యూఁడువేలమంది దేవదానవరాక్షసులు ధర్మకామార్థసిద్ధికై నిత్యము
ను నన్నుఁ బూజించుచుందురు. సకాముఁడైనను, నిష్కాముఁడైనను
నెవ్వఁడు నిత్యము నీశివమాహాత్మ్యమును బఠించుచుండునో, వినుచుం
డునో యాతఁడు శివలోకమును జేరి మహాదేవునకుఁ బ్రియుండై
యుండును.

పూజావిధానము.

దేవదేవుఁడగుశంకరుం డెట్లు సంతుష్టుఁడగునో, పుష్పాభావమున
నాతని నెట్టివస్తుప్రదానమున నర్చింపవలయునో, ఏపువ్వులచేఁ బూజిం
చిన నెట్టిఫలము గలుగునో, శాస్త్రసమ్మతము లగునేయేముద్రలచేఁ
బుష్పదానము గావించిన మహాత్ఫలం బగునో, శివపూజ యేవిధము
గా నాచరింపవలయునో, ధూపదానోపవాసములవలన నెట్టిఫలము
గలుగునో దయతో నెఱింగింపవలయు ననివ్యాసదేవుండు ప్రశ్నించుట
యు సనత్కుమారుం డిట్లు చెప్పఁదొడంగెను. మునీంద్రా! పూర్వకా
లమునం దొకప్పుడు భగవతి పార్వతీదేవి దేవగురుండును భూతనాథుం
డును, భగవానుండు నగుమహాదేవునుద్దేశించి "నాథా! ఏవిధముగా
మిమ్మారాధించిన మీరు సంతుష్టులగుదురు? మానసికజపము, పూజ
మొదలగునెట్టికర్మములచే జీవులకు ముక్తిలాభం బగును? ఈవిషయము
లను బరమానుగ్రహముతో నాకెఱింగింపుము" అని ప్రార్థించుటయు
మహాదేవుండు మందహాసముసేయుచు సాధువాదపూర్వకంబుగా నిట్లనిరి
యెను. దేవీ! భక్తానుగ్రహార్థమై నీయడిగినప్రశ్నము సర్వోత్తమ
మైనది. పుష్పములు రక్తపీతాదివర్ణవిలసితములును, నిర్గంధ, సుగంధ,
దుర్గంధ, నానాగంధకలితంబులును, సూక్ష్మకంటకాకులితంబులునై
వివిధరీతుల నలరారుచుండును. వీనిలో నేపుష్పములచే నేదేవతల్లఁ

బూజింపవలయునో చెప్పెదను. సుగంధశుక్లపుష్పములచే దేవతలను, దుర్గంధకుసుమములచే దానవులను, కఠినక్షుద్రకంటకప్రసవంబులచే రాక్షసులను, అకాలప్రసవములగువనప్రసూనములచే బితృదేవతలను బూజింపవలయును.

అని చెప్పుటయుఁ బార్వతీదేవి “హృదయేశ్వరా! వివిధకుసుమములచే మిమ్ముఁ బూజించుటవలనను, మీగృహసమ్మార్జనవిలేపనములవలనను, ధూపదీపాదిదానములవలనను, అభ్యంగాభిషేచనములవలనను, నృత్యగీతవాద్యాద్యుపచారములవలనను భక్తుల కెట్టిపుణ్యఫలము లభించునో యానతీయవలయును” అని ప్రార్థించుటయు శంకరుం డిట్లనియెను. దేవీ! సకలద్రవ్యములయందును, సమస్తవస్తువులయందును బహుమూల్యమైనదగుటచే సువర్ణము సర్వశ్రేష్ఠమైనది. కావున భక్తవరుం డగువాఁడు సువర్ణముచే నన్నుఁ బూజించినచో నాతఁడు నాయనుగ్రహమున శివలోకపూజితుండై దశసహస్రవర్షము లప్సరోగణసహితముగా శివలోకమున విహరించుచు భోగావసానసమయమున మరల భూలోకమునం దవతరించును. ఎనుబదికర్షములప్రమాణమైనను, ఏకాదశమాషప్రమాణమైనను గలకాంచనమును భక్తిపూర్వకముగా నాకర్పించువాని కపారపుణ్యఫలము సిద్ధించును. ఒక్కొక్కపుష్పముగూడ సువర్ణమువలెనే ఫలప్రదమైనది. నాకతిప్రియములగు ద్రోణపుష్పమును, కుందకుసుమమును, బిల్వపత్త్రమును సువర్ణసమంబులు. జపాకుసుమమును, నాగపుష్పమును సువర్ణముకంటె ద్విగుణఫలదంబులు. జాతీమల్లికాచంపకపుష్పములు బహుసువర్ణసమానములు. ఘృతాభావమైనప్పుడు భక్తిపూర్వకముగాఁ దైలదీపముచే నన్నారాధించువాఁడు శతకోటివత్సరములు శివలోకమునఁ బూజితుండై దీపదానప్రభావముచే సందుఁ జంద్రునివలె విరాజిల్లుచుండును. మద్గృహసమ్మా

ర్జనము దీపదానముకంటె శతగుణాధికఫలదంబు ; గృహవిలేపనము సహస్రగుణాధికఫలదం బగును. ధూపదీపపుష్పోపహారాదులచే నన్నుఁ బూజించుట యంతకంటెను శతగుణాధికఫలదంబు. శతసహస్రమాలికాదానముకంటె జపము శతగుణాధికం బగుచున్నది. భక్తప్రదత్తములగు నగురుచందనాదిసుగంధధూపము లేకవింశతిసువర్ణసదృశంబులు. భక్తులు ఘృతచందనాదులచే శివలింగాభ్యంగనంబును, క్షీరంబులచే నభిషేచనంబును, ఘృతసహితముగా ధూపసేవనంబును గావింపవలయును. దేవమానవు లీవిధి ననుసరించియే నన్నర్చింపవలయును. పితృగంధర్వయక్షపన్నగరాక్షసాదులకుఁగూడ నిదియే పూజావిధానంబు.

పార్వతీ! ఈసకలవిషయములును లోకహితార్థమై నీయెదుటఁ బ్రశంసించితిని. యథావిధిగ నన్నారాధించువాఁడు యథాకాలంబున నందిపదలాభము నందఁగలఁడు. కాలాంతరమునందాతఁడు కేవలవృషధ్వజుం డగుప్రమదనాథుండు గాఁగలఁడు. వ్యాసమునీంద్రా! భగవానుం డగుమహాదేవుండు లోకహితసాధనంబునకై యుపదేశించిన యీపుష్పదానవిధానంబు యథారూపమున నీకు వినిపించితిని. దీనిని భక్తితోఁ బ్రతిదినమును బఠించువాఁడును, వినువాఁడును, ప్రతిపర్వమునను భక్తులకు వినిపించువాఁడును పాపవిముక్తులై శివలోకమున సుస్థిరులై యుండఁగలరు.

ఉపవాసవిధి.

వెండియు సనత్కుమారుం డిట్లనియెను. పరాశరనందనా! ఒకప్పుడు దేవగంధర్వమునిగణంబులు పరమగుహ్యంబును బురాతనంబు నగునుపవాసవిధింగూర్చి సంక్షేపముగ నాకర్ణించి యంతమాత్రంబునఁ దనివినందఁజాలక భగవానుండును, త్రిలోచనుండును, త్రిపురశాసకుం

ముసు నగుమహాదేవునివలన విస్పష్టముగఁ దెలిసికొనవలయు ననుకుతూ హలముతో సిద్ధగంధర్వగణపరివృతులై హిమాలయంబునకుం జని యమ్మహాదేవు నిట్లు వినుతింపనారంభించిరి. మహాదేవా! నీవింద్రాగ్ని యమస్వరూపుఁడవు. సనాతనుఁడవు. ధర్మార్థకామములును, మనీషి వర్యులమనస్సంకల్పమును నీస్వరూపంబులు. తుష్టియు, ధైర్యంబును, మేధయు, శ్రద్ధయు, కామంబును, మనంబును నీవే. నీప్రసాదంబుచే నీభక్తులు దుఃఖప్రదంబగుభీషణనరకమునుండి యుత్తీర్ణు లగుచుందురు. నీభక్తగణంబులు విహరించుచోట వారితేజముచే సూర్యచంద్రులు హీనప్రభులగుచుందురు. మనీషిగణంబులు దేవపితృకార్యంబులయందు భవదీయమంత్రము నీవిధముగానుచ్చరించుచుందురు. సురశ్రేష్ఠా! శ్రద్ధతో నియమవంతుఁడై నీమాహాత్మ్యమును జదించువాఁడును, బత్రంబున లిఖించి ధరించువాఁడును విగతకిల్బిషుం డగును. జగన్నాథా! నీవు సర్వభూతేశ్వరుఁడవు. సర్వవ్యాపివి, పంచముఖుండవునగునీకు నమస్కారములు. దేవా! నీవవ్యయుఁడవు. అప్రమేయుఁడవు. పురుషోత్తముఁడవు. పంచభూతములును నీస్వరూపములు. దేవాదిదేవా! నీకు నమస్కారము.

అని వినుతించుటయు భగవానుం డగుమహాదేవుండు ప్రసన్నుం డై యిట్లనియెను. సురవరులారా! మత్పూజావిషయంబున జాతీయూధికామల్లికాపుష్పములు పంచసువర్ణములకును, రక్తోత్పలాదిపుష్పములు సప్తసువర్ణములకును, బిల్వపత్రంబును, అశోకపుష్పమును, దశసువర్ణం బులకును, సకేసరంబు లగునాగపుష్పము లేకాదశసువర్ణములకును, స్థలపద్మము ద్వాదశసువర్ణములకును, సురభిళంబు లగుకాంచనవర్ణపు ష్పములు త్రయోదశసువర్ణములకును, పద్మకుసుమము ద్వాత్రింశత్సు వర్ణములకును, కుశపుష్ప మష్టాశీతిసహస్రసువర్ణములకును, అర్కపు

ష్పము త్రిసహస్రసువర్ణములకును, బకపుష్ప మశీతిసువర్ణములకును, దుత్తూరపుష్పము శతసహస్రసువర్ణములకును సమానంబు లని చెప్పంబడియెను. అర్క, కరవీర, కుశ, దుత్తూరపుష్పములచే భక్తియుక్తుండై నన్నుం బూజించువాండు గాణపత్యలాభముం గాంచును. ఈసకలపుష్పసుగంధములను నే నతిప్రియంబుగ నాఘ్రాణించుచుందును. కృష్ణాష్టమియందును, చతుర్దశియందు నపరాహ్ణకాలంబున మన్నామోచ్చారణము సేయుచు నీసకలపుష్పములచేతను నన్నుం బూజించువాండు నాలోకంబున నెల్లవారిచేతను బూజితుండై సకలలోకవిహారలాభంబు గాంచి నేను పూజింపంబడుస్థానములందెల్ల నెన్నగాం బూజింపంబడుచుండును. ఏకాగ్రచిత్తంబున నన్నారాధించువాండు నరకాదుల నుత్తరించి శివపదలాభంబు గాంచంగలండు. దేవత లాతనికి విఘ్నములం గూర్పంజాలరు. ఆతండు మదనుగ్రహంబున నిహపరలోకసుఖసంపన్నుం డగును. ఆతనికిం దపోయోగవ్రతానుష్ఠానములతో నిమిత్తము లేదు. క్లేశసాధ్యములగు తపోనియమాదియాతనలచే నాతండు కృశింపనక్కఱలేదు. సర్వయోగేశ్వరుండ నగునన్నుపాసింపక కేవలబ్రహ్మవాదు లగువారు మిథ్యాశబ్దపాశంబులచే బంధితులును, వంచితులునై పోవుదురు.

మఱియు ధారోష్ణంబు లగుక్షీరంబులచే మదీయంబగులింగము నభిషేకించి, పూజించి యభిమతానుసారముగా నివేదన మాచరించువాండు శతసహస్రకోటివర్షములు హిమాలయమునందుం బూజితుండై యుండును. శివమంత్రదీక్షితుం డగుభక్తుం డొక్కకృష్ణాష్టమీదినమున నేస్థలమునందైనను, ఏవిధానముచేనైనను నన్ను భక్తితోం బూజించి ధారోష్ణంబు లగుక్షీరములచే మదీయం బగుశివలింగము నభిషేకించినచో నాతండు నాకతిప్రియుండై నాలోకమున మత్సన్నిధాన

మునఁ గోటియుగంబులవఱకును నివసించియుండును. సరళ దేవదారు ధూపములచే నర్చించువాఁడు నూటయేఁబదిరెండు కనకకుసుమము లచే నన్నుఁ బూజించిన పుణ్యముం గాంచి షష్టిసహస్రవర్షములు శివ లోకమున నానందభోగము లనుభవించుచుండును. నాపూజాసమయ మున సఘృతంబు లగునగురుగుగ్గులముల దహనంబు సేయువాఁడు కోటిసహస్రయుగములవఱకును శివలోకమునఁ బూజితుం డగును. అంధకారవినాశనమునకై యొకసంవత్సరము యథాకాలమున నన్నుద్దే శించి దీపదానము చేయువానిహృదయాంతరమునందు భక్తిప్రియుం డగుశంకరుఁడు, నిరంతరమును సుస్థిరుండై యుండును. ఉపవాసియై యెవ్వఁడు శివలింగసన్నిధిం జేరి కృతాంజలిపుటుఁడై "దేవదేవా! అం గుష్ఠమధ్యమునందు సులక్షణమగుయవరేఖచే విలసిల్లునీకు నమస్కా రము. సర్వభూతసమస్కృతుండ వగునీవు సర్వజీవశరణ్యుండవు. మహా మతీ! నీకు వందనములు. అక్షయములైన యష్టైశ్వర్యములను నాకుఁ బ్రసాదింపుము." అని ప్రార్థించునో యాతనికి మహత్తరం బగుశ్రే యము లభింపఁగలదు.

అనుటయు మహాదేవి యగుపార్వతి యిట్లనియెను. త్రిలోక నాథా! నిఖిలలోకారాధ్యా! నీవు నిఖిలజీవహితకరంబు లగువిషయము లను బోధించుటకు సమర్థుఁడవు. దేవా! మానవు లేవిధముగా నేకాల మున నుపవాసవ్రతం బాచరించిన నేట్టిఫలంబును గాంతురో సవిస్తర ముగా నుపదేశింపవలయును. అనిప్రార్థించుటయు మహాదేవుం డిట్లు చెప్పందొడంగెను. ప్రియా! పూర్వము నైమిశారణ్యవాసు లగువాల ఖిల్యాదిమునిగణంబులకును, ధనికులును, దరిద్రులును, దుఃఖజీవులు నగువారికిని నాచేఁ జెప్పంబడిన యోగమార్గానుసారం బగుదివ్యోప వాసఫలవిధానము నిప్పుడు సవిస్తరముగా నీకు బోధించెదను. సావధా

నచిత్తముతో నాకర్ణింపుము.

మద్ధ్యక్షం బగువాఁడు పంచమి, షష్టి, పూర్ణిమాతిథులయం దుప వాసము చేసినచోఁ బ్రియదర్శనుండును, మహాజ్ఞానియుఁ, బరమభాగ్య సంపన్నుండు నై యుండును. కృష్ణాష్టమీకృష్ణచతుర్దసులయందు మ త్ప్రియంబుగా నుపవసించువాఁడు బహుధనాఢ్యుఁడును, బహుపుత్త్ర వంతుఁడును, విద్వాంసుఁడును గాఁగలఁడు. శుక్లాష్టమీచతుర్దసులయం దుపవసించువారు జ్ఞానులును బరమసుందరులు నగుదురు. నవమినాఁ డేకాహారియై శివపూజ గావించువాఁడు కృషిజీవియై బహుధనపుత్త్ర లాభముం గాంచఁగలుగును. ద్వాదశినాఁ డిట్లు గావించినచో ధనవం తుఁడును విద్వాంసుఁడు నగును. ఒకసంవత్సర మమావాస్యాంతర మగుతిథిరాత్రోపవాసంబు గావించుచు శివపూజ నాచరించువాఁడు శతసహస్రవర్షంబులు స్వర్గలోకపూజితుండై యుండును. ఇట్లె యొక సంవత్సరము ప్రతిమాసమునందును దివారాత్రోపవాసవ్రతం బాచరిం చువాని కాకాశపథంబున నప్సరోగణసహితముగా విమానవిహారభా గ్యంబు లభింపఁగలదు. అతఁడు కాలాంతమునం దొకప్పుడు స్వర్గచ్యు తుం డయ్యును సత్కులప్రసూతుండు గాఁజాలును. నియమోపవాసి యు, నేకాహారియునై కార్తికమాసంబున దీపప్రదానము సేయుచు, మార్గశీర్షమాసంబున నితరాహారములఁ బరిత్యజించి కేవలజలపానమా త్రంబునఁ గాలక్షేపము సేయుచు, మరల బౌషమాసమునం దేకాహారి యై యామాసాంతమున విశుద్ధబ్రాహ్మణసమారాధనంబు గావించి దక్షిణలతో వారికిఁ దృప్తింగూర్చువాఁడు మరణానంతరంబున హంస సారసమన్విత మగువిమానము నధిరోహించి దేవగణపూజితుం డగుచు మహాత్ములగువారు నివసించు దివ్యలోకంబులయందు విహరించుచుం డును. అతఁ డాలోకంబులయందు లక్షవర్షంబులవఱకును సుఖభోగం

బులనుభవించుచునుండి మరల భూలోకమునందు శ్రేష్ఠకులంబునం
దవతరించి పూర్వజ్ఞానసంపన్నుండై సర్వదా ధర్మాచరణంబు సేయుచు
నెన్నఁటికిని దుర్దశాపన్నుండుగాక మఱి ప్రియుండై యుండును.

మాఘమాసంబునఁ దివారాత్రోపవాసమాచరించి యుపవాసాం
తమున శివపూజచేసి వివిధాన్నపానాదులచే బ్రాహ్మణులను సంతుష్టు
లం గావించి యథాశక్తిని దక్షిణల నర్పించువానికి బ్రహ్మజ్ఞానమును
షష్టిసహస్రవర్షములు శివసాక్షాత్కారలాభమును, గామరూపంబును, గా
మగమనమును, వైశ్వానరతేజోమయంబగుదివ్యలోకంబునఁ జిరనివా
సంబును, సిద్ధించును. అనంతర మాతఁడు సకలజనమానవితుం బగు
బ్రాహ్మణకులమునం దవతరించి సార్వభౌమపూజితుండగును. మఱియు
నేకాహారనియమములతో ఫాల్గుణమాసమును గడపుచు మాసాంత
మున శివపూజనంబు సేసి యథాశక్తి దక్షిణలతో బ్రాహ్మణసమారా
ధనము గావించువాఁడు శతయోజనవిస్తీర్ణంబును, అగ్నిసదృశ తేజోమ
యంబు నగువిమానము నధిరోహించి బ్రహ్మలోకమునఁ దేజోమూర్తి
యైవిహరించుచుఁ జిరకాలముండి పిమ్మట వేదవిదుండును, విజ్ఞానసంప
న్నుఁడును, ధర్మజ్ఞుఁడును, వినీతుఁడును, పరమయాజ్ఞికుఁడును, అనుకూ
లదారుఁడు నగుబ్రాహ్మణుఁడై యవతరించును.

దేవీ! ఈవిధముగాఁ జైత్రమాసము నతిక్రాంతముగాఁ జేయు
చు మాసాంతమున నన్నారాధించి యథావిధిగ సద్బ్రాహ్మణుల
నన్నపానాదిసంతృప్తులం గావించి యోపినకొలఁది దక్షిణల నొసఁగు
వాఁడు త్రింశత్సహస్రవర్షములు స్వర్గలోకమునఁ బూజితుఁడై యుండి
మరల భూలోకమున గోసహస్రదాతయై జన్మించును. ప్రియా! మద్భ
క్తుం డగువాఁడు జ్యేష్ఠమాసంబున నేకాహారుండై పూర్వోక్తప్రకార
ముగ నాచరించి తత్ఫలంబును బడయఁగలఁడు. ఈమాసమునం

దొక్కదినమైన భక్తితో నేకభుక్తంబు సేయువాఁడు మహాపాతకవిము
క్తుండు గాఁగలఁడు. మాసాంతంబువఱకును యథానియమముతో నుం
డువానికిఁ బునర్జన్మమే లేదు. ఈశ్వరప్రభావముంగూర్చియు, వర్షవ్యా
ప్తమగునుపవాసవిధానముంగూర్చియు సంక్షేపముగ నెఱింగించితిని.
సర్వాభీష్టసాధకమును, అక్షయము నగునీయుపవాసవిధానమును భక్తి
తో నాకర్ణించువారు పితృలోకమున నిజపితృగణంబులతో సుఖముగఁ
గాలయాపనము సేయఁగలుగుదురు. దీనిని బఠించి బ్రాహ్మణునకు
గోదానంబుసేయువారు సూర్యసమతేజంబును, నిర్మలంబును, దేవకాం
తాగణసమన్వితంబు నగువిమానము నధిరోహించి దశసహస్రవర్షపర్యం
తమును స్వర్గలోకమున సుఖవిహారంబు సేయుచు ననంతరము ప్రసిద్ధ
మానవకులంబున నుదయించి సర్వదుఃఖరహితులై సకలబంధవిముక్తు
లై శతవర్షములు రాజత్వలాభముం గాంచఁగలరు. దేవీ! ఇంతకంటె
ను బరమగుహ్యంబగువిషయమును దెల్పెదను. పూర్వోక్తవిధానంబున
నన్నారాధించువాఁ డేకవింశతికల్పంబులవఱకును బునర్జన్మంబు నందఁ
డు. పిమ్మట నాతఁడు రాజధర్మము నాశ్రయించియు ధర్మపరిత్యక్తుం
డు గానేరఁడు. ఆషాఢమాసమున సప్తమి, అష్టమితిథులయందొక్క
సారిమాత్రము ఫలభక్షణమాచరించి మదీయం బగుదక్షిణామూర్తి
నుపాసించువాఁ డనంతపుణ్యఫలసిద్ధుం డగును.

శ్రావణమాసమంతయు నేకాహారియై కడపుచు మాసాంతమున
శివారాధనమాచరించి వివిధాన్నపానాదులచే బ్రాహ్మణులను సంతుష్టు
లుగఁజేసి శక్తికొలఁది దక్షిణలనర్పించువాఁడు హంససారససహితం
బగువిమానము నారోహించి నానాస్థానంబుల విహరించుచు నయుత
వర్షములు చంద్రలోకమునఁ బూజితుఁడై సుఖముగ నివసించియుండు
ను. ఆతనిమొదలఁ బితృగణంబులు ద్విసహస్రవర్షంబులవఱకును సంతు

ష్ఠులై యుందురు. అనంతరమాతఁడు భూలోకమున దేవగంధర్వపూజితుఁడును, పుత్త్రపౌత్త్రసంపన్నుండు నగుబ్రాహ్మణుఁడై పుట్టి పరమబ్రహ్మవిదుం డగును. ఈరీతినే భాద్రపదమాసమునం దాచరించువాఁడు లక్షవర్షములు వాయులోకమునఁ బూజితుఁడై పిమ్మటభూలోకమునం దుత్తమకులంబున జన్మించి సర్వభూతశాసనసమర్థుఁడై సవిశేషంబుగ వేదాధ్యయనతత్పరుం డగును. మఱియు నిట్లే యాశ్వినమాసంబునఁ గావించువాఁడు శ్రీధ్ధానుష్ఠితంబగురాజసూయయజ్ఞమునకుఁ ద్రిగుణిత మగుఫలలాభము నంది షష్టిసహస్రవర్షములు సూర్యలోకమునఁ బూజితుఁడై యుండి యనంతరము మేధావియు, బలిష్ఠుఁడును, ధనవంతుఁడునై యుత్తమకులంబున జన్మించి సర్వజనసన్మానితుం డగును.

నిరంతరశివారాధనతత్పరులై యేకదినాంతరోపవాసంబులు సేయువారును, పక్షోపవాసులై పక్షాంతంబునను, మాసోపవాసులై మాసాంతంబునను భుజించువారును, కేవలశాకభక్షణంబుచేఁ గాని, జలపానంబుచేఁగాని, దినములఁ గడపువారును, సర్వదా జలశయనులై యుండువారును, ఫలమూలమాత్రభక్షణముచే బ్రహ్మచర్యవ్రతాచరణము గావించువారును, సంవత్సరమున షష్ఠభాగంబుగాక తక్కినదివసంబు లన్నియునుపవాసంబులతోఁ గడపువారు నగుమద్భక్తులు సహస్రాశ్వమేధవాజపేయఫలప్రాప్తులు గాఁగలరు. అహింసాపరాయణులై ప్రాతస్సాయంకాలములయందుమాత్రము భుజించి తన్మధ్యంబున జలపానంబునైనఁ గావింపక నియమముతో నుండువారు పౌండరీకయజ్ఞఫలసిద్ధు లగుదురు. హింసారహితుఁడై నాలుగుమాసములు గందమూలఫలాశనుఁడై యరణ్యమున నియమముతో సంచరించువాఁడయుతవర్షములు స్వర్గలోకమునఁ బూజితుఁడై యుండి పిమ్మట నుత్తమకులంబున జనియించి యనామయదీర్ఘాయుష్కుం డగును. ద్వాదశ

వర్ష పర్యంతము నహింసావ్రతనియమముచే నేకాహారియైయుండువాఁడు, నిశ్చయముగా సకలయజ్ఞఫలసిద్ధుం డగును. ఆపుణ్యమూర్తి చిరకాలంబువఱకును దివ్యవిమానారూఢుఁడై పుణ్యలోకంబులయందు విహరించుచు నిహలోకమునఁ బరమసుఖసంపన్నుఁడును, బరలోకమునఁ బూజ్యుండునై యుండును. కాలక్రమంబున నాతఁడు పుణ్యలోకచ్యుతుండై యుత్తమకులంబున మహారాజై జన్మించి నీరోగదీర్ఘాయుష్కుఁడై మరల సత్కార్యాచరణంబున సకలయజ్ఞఫలసిద్ధిం గాంచి పుష్పకవిమానారోహణంబున దేవలోకవిహారంబు గావించుచు సుందరీసహస్రశోభితమగు రమణీయప్రదేశములందు సవిలాసముగఁ గ్రీడించుచు రమణీమణులమనోహరనూపురకాంచీకలనినాదములచే నిద్రించి సుశ్రావ్యంబులగు వేణువీణామృదంగాదివాద్యస్వనంబులచే మేల్కాంచుచు నిజాచరితతపంబున కనురూపంబు లగుసుఖభోగముల ననుభవించుచుండును.

రాగద్వేషవిరహితుఁడై ‘‘నమఃశివాయ’’ అనునీపంచాక్షరమంత్రమును దివంబునఁ బంచశతపర్యాయములును, రాత్రి సహస్రవారంబులును జపించువాఁడు వజ్రస్ఫటికప్రవాళమణిమండిత మగువిమానము నధిరోహించి చిరకాలమువఱకును స్వర్గంబున విహరించుచుఁ గాలక్రమంబున మహాత్ములమునందు బలవంతుఁడును సుందరుఁడునై జన్మించి సర్వైశ్వర్యసంపన్నుం డగును. దేవబ్రాహ్మణప్రీతికరముగా దీపదానముం గావించువారు తత్ప్రభావంబున నక్షయసద్గతిలాభంబు నందుదురు. శ్రద్ధాయుక్తుఁడై బ్రాహ్మణులకుఁ బానీయప్రదానముం గావించువానికిఁ బుణ్యోదకనదీమధ్యవాసంబు లభించును. బ్రాహ్మణులకుఁ గర్పూరదానము సేయువారికి వివిధహర్మ్యశోభితంబగుగృహలాభంబు గలుగును. గోదానంబు సేయువాఁడు ధేనుగాత్రమునం దెన్నిరోమకూపము

లుండునో యన్ని వేలవత్సరములు స్వర్గలోకమునఁ బూజితుఁడై యుండి పిమ్మట సత్స్వభావసంపన్నుఁడును, విద్వాంసుఁడును, బరమసుందరుఁడు నై జన్మించును. నూతనవస్త్రదానముచేయువాఁ డక్షయఫలభాగియై నవసహస్రవర్షములు స్వర్గమునందు సుఖభోగము లనుభవించి పిమ్మట నుత్తమకులంబున జన్మించును. విశేషించి వేదోక్తవిధానంబున బ్రాహ్మణునకుఁ గన్యాదానంబు సేయువాఁడు దేవపూజితుండై స్వర్గలోకంబున బహువర్షంబులుండి పిమ్మట శ్రేష్ఠవంశంబున జన్మించును. శయ్యాదానము చేయువానికి షష్టిసహస్రవర్షములు స్వర్గావాసము లభించును.

వ్యాసమునీంద్రా! నీ మొదలఁ బ్రేమవశంబున దానవిధానమును, సనాతనంబును, బవిత్రంబు నగునుపవాసవిధానమును నీకెఱింగించితిని. ప్రతిపర్వమునను దీనిని బఠించువాఁ డీపుణ్యకార్యంబుల నాచరించినఫలంబు నందఁగలఁడు. అసదాచరణంబువలనం గలుగుపాపం బాతని సెంతమాత్రము నంటఁబోదు. అతినియమముతో దీని నాకర్ణించువాఁ డనామయుఁడై దుఃఖపాపభయవిముక్తుఁడై పరమధర్మాత్ముం డగును. శ్రద్ధతో దీని నాకర్ణించువారు సత్యవాదులును, హింసాద్వేషరహితులు నగుమహాత్ములంబోలి యనంతధర్మలభ్యంబగు స్వర్గలాభంబు నంది దేవలోకపూజితులై యుందురు. నిత్యంబును బ్రాతఃసమయమునందు మేల్కాంచి శ్రద్ధతో దీనిని బఠించువారికి సకలాభీష్టసిద్ధి యగును. అట్టివాని కెట్టికష్టములును దటస్థింపఁబోవు.

—◆ సోమాష్టమీవ్రతవిధానము. ◆—

"త్రిభువనేశ్వరా! త్రినయనా! దేవదేవా! నీవు సంగ్రామమునందుఁద్రిపురవినాశము గావించితివి. రాక్షసులు నీయనుచరులు.

త్రిశూలపాణీ! రిపుంజయా! గంగాధరా! ప్రమథనాథా! దేవా! నీలకంఠా! నీవష్టవసువులకు నధీశ్వరుండవు. భూతగణపరివేష్టితుఁడవు. వ్యాఘ్రచర్మపరిధానుఁడవు. దేవాదిదేవా! భక్తవత్సలా! కపర్దీ! నీ వెట్టి యారాధనాదులచే భక్తులకుఁ బ్రసన్నుండ వగుదువు? తద్విధాన మెట్టిది? శాశ్వతఫలదాయక మగువ్రత మేది? నిన్నుపాసించుట యెట్లు? ఏనియమములచే నెట్టిపుష్పఫలాదులచే నేతిథియందు నిన్నుఁ బూజింప వలయును? ప్రసన్నుండవై యెఱింగింపుము." అని భగవతి పార్వతీదేవి ప్రశ్నించుటయు మహాదేవుఁడు చెప్పందొడంగెను.

చారునయనా! మద్భక్తుం డగువాఁడు చతుర్దశియందును, అష్టమియందును నుపవాస మాచరించి సకలోపచారములచే నన్నారాధింపవలయును. జితేంద్రియుఁడును, నిర్మలాంతఃకరణుండునై మద్భక్తుం డష్టమీదినంబున గోక్షీరములచే మదీయం బగులింగాభిషేకం బాచరించి, ప్రతిష్ఠావిధానముచే మత్సాన్నిధ్యంబు గల్పించుకొని గంధమాల్యాదులచే నన్నర్చించి మచ్చింతాపరత్వంబున జపము సేయుచు సిద్ధమంత్రసాధనముం గావించి విధిపూర్వకముగా శాకమూలఫలాదులయ గ్రంబులఁ దునియించి నాకు నివేదింపవలయును. అనంతరము సాధకుఁడు నాసన్నిధిని వినమ్రుఁడై మోకరించి పరమభక్తిపూర్వకముగా నాచతుర్విధమూర్తులను మంత్రజపంబుచే నన్నుఁ బ్రసన్నుం గావించుకొనవలయును. ఈసకలకార్యములును శ్రద్ధతోఁ గావించినప్పుడే భక్తిప్రకాశము గాఁగలదు. అశ్రద్ధతో నివేదించిన ఖండ, ఖాద్యాది చిత్రపదార్థములును, దివ్యాన్నములును మత్ప్రరిగ్రహయోగ్యంబులు గానేరవు. అట్లు గావించువానియెడల నేనెప్పటికిని బ్రసన్నుఁడను గాఁజాలను.

ఓవిశాలలోచనా! "వ్యాఘ్రముంబోలి యుచ్చగతినై, సింహ

రథారూఢుఁడై విహరించు కమలదళలోచనుఁ డగురుద్రునిఁ బ్రణవ మూలంబున నావాహనము చేయుచున్నాను. ఆదేవుం డనుచరులగు సకలదేవగణంబులతోఁ బరమేశ్వరీసహితముగా నిటకు విచ్చేయుఁ గాక !" అనుమంత్రంబుచే నన్నావాహనము చేసి ‚‚భగవతే మహాదేవాయ పార్శ్వస్థితాయ అనుచరాయస్వాహా !" అనుమంత్రముతో నూతన్మామలకఫలరసంబున శివలింగాభిషేచనంబు గావింపవలయును. అనంతరము ‚‚ప్రదక్షిణం పరావర్తే సర్వమేవ ఉమాయుతే స్వాహా !" అనుమంత్రమును జపించుచుఁ బ్రదక్షిణము చేయవలయును. పిమ్మట ‚‚ప్రభూ! ఈజలము శాంతమైనది. శాంతతమమైనది. అమృతమయమైనది. అమృతతమమైనది. అతిపవిత్రమైనది. బ్రహ్మపవిత్రమైనది. సూర్యకిరణములచేఁ బవిత్రమైనది. దీనిని బరిగ్రహింపుము." అనుమంత్రముతోఁ బానీయమును, ‚‚ఆఘ్రేయః సర్వదేవానాం గంధోయం ప్రతిగృహ్యతామ్" ఇత్యాదిమంత్రముతో గంధప్రదానమును గావింపవలయును. ‚‚ఓప్రభూ ! వేదమంత్రములచేతను, సూర్యకిరణముల చేతను బవిత్రమైనయీపుష్పమును భక్తిపూర్వకముగా సర్పించుచున్నాను. దీనిని బరిగ్రహింపుము. నీకు నమస్కారము." అనిచెప్పుచుఁ బుష్పము నర్పింపవలయును. ‚‚ఓప్రజాపతీ ! భక్తవత్సలా ! నీకు నమస్కారము. నీవీధూపమును గ్రహింపుము." అని పఠించుచు ధూపమర్పింపవలయును. మఱియు ‚‚ ఆపోజ్యోతిశ్చ " అనుమంత్రమును బఠించుచు ‚‚శివలింగస్వరూపా ! ఈదీపమును గ్రహింపుము. నీకు నమస్కారము." అని దీపప్రదానము గావించి యనంతరము దేవతామనోహారం బగునుత్తమగంధనివేదనము చేసి ‚‚పూతోబ్రహ్మపవిత్రేణపూతః సూర్యస్యరశ్మిభిః ఆహారః సర్వదేవానాం నైవేద్యః ప్రతిగృహ్యతాంస్వాహా" అనుమంత్రముతో నైవేద్యము సర్పింపవలయును.

అనంతర మా దేవదేవు నుద్దేశించి "ప్రభూ! నేను యథాశక్తితో గంధపుష్పోపహారాదిప్రదానములచే నిన్నుఁ బూజించితిని. నీవు ప్రసన్నుండవై యీభక్తునియెడల దయాళుండవు గమ్ము." అనిప్రార్థింపవలయును.

ఓవరారోహా! ఇఁకఁ జతుర్దశీవ్రతవిధానంబు దెలిపెద నాకర్ణింపుము. భక్తుఁ డగువాఁడు చతుర్దశీదినమున రక్తచందనాదులచేతను, హరితాళాదివిలేపనద్రవ్యములచేతను మత్ప్రతిమామూర్తి కంగరాగము గావించి, కరవీరాదిసుగంధపుష్పములచే నర్చించి కదంబకింశుకాశోకాదిప్రసూనములను, నితరంబులగుపత్ర ఫలంబులను దూర్వలను నాకర్పించి నైవేద్యదానము గావింపవలయును. నైవేద్యప్రదానమున కశక్తుం డగువాఁడు జలమూలంబునఁ దత్కార్యము నిర్వహింపవలయును. మఱియు సఘృతం బగుగుగ్గిలమును ధూపమంత్రము నుచ్చరించుచు మత్సన్నిధిని దహింపవలయును. అనంతరమున "భక్తప్రియ! లోకనాథా! మహాదేవా! విష్ణూ! హరిహరేశ్వరా! శ్రీవత్సలాం· పినాకపాణీ! శంఖచక్రగదాధరా! గంగాధరా! పార్వతీనాథా! జ ద్వీపనాథా! త్రిభువనేశ్వరా! నీకు నమస్కారము. ప్రభుండ భగవానుఁడును భగవతియగుపార్వతియు నాకుఁ బ్రసన్నులయ్యెదరుగాక!" అనునీస్తోత్రమును ప్రాతస్సాయంకాలపూజానంతరమునఁ బ్రతిదినమును బఠించువాఁడు ప్రతిదినమును గావించుపాపములనుండి విముక్తుండగును. దేవీ! ఈపవిత్రస్తోత్రమును రజస్వలలగుస్త్రీలయొద్దఁ బఠింపఁగూడదు. దీని నాకర్ణించినపురుషుఁడు కురూపుఁడైనను సుందరుం డగును; మృతాపత్యయగుయువతి దీర్ఘాయుష్మంతులగు పుత్త్రులు గలది యగును. గృహమందైనను, విదేశమందైనను, మఱియెచ్చటనైనను భక్తిపూర్వకముగా నీస్తోత్రమును బఠించువానియెడల నేను సంతుష్టుఁడనై యాతని కిహపరసుఖంబులఁ జేకూర్చుచుందును. అని

యీాపవ్రికారముగా మహాదేవుండు పార్వతీదేవికిఁ జతుర్దశ్యష్టమీపూజా విధులను బోధించెను.

అనుటయు వ్యాసమునీంద్రుండు "మహామునీంద్రా! మానవు లేరీతి నుపవసించి మహాదేవు నేవిధముగాఁ బూజింపవలయునో, అష్ట మీతిథియందా దేవు నేనామముతో నుపాసింపవలయునో యనుగ్రహ పూర్వకముగా నాకెఱింగింపుము" అని ప్రార్థించుటయు సనత్కుమా రుం డిట్లనియెను. ఓసువ్రతా! పూర్వము భగవతి యగుపార్వతి హి మాలయంబున సమాసీనయై భగవానుం డగుమహాదేవునుద్దేశించి వ్ర తవిధివిషయంబున నుపదేశింపు మని ప్రార్థించెను. ఆసమయమున మ హాత్మునిచే నుపదేశింపఁబడిన నామాష్టమీవ్రతవిధానమును నేనాల కించినవిధముగా నీకెఱింగించెద నాకర్ణింపుము. ఈమాహాత్మ్యశ్రవణ మాత్రమున మానవు లకల్మషులై శివలోకప్రాప్తు లగుదురు. మార్గశీర్ష త్రిపథమునం దష్టమీతిథియందుఁ గేవలగోమూత్రమాత్రప్రాశనుండై పత్రిగపుష్పాద్యుపచారములచే మహాదేవునిఁబూజించువాఁడు సర్వపాప పవముక్తుం డగును. విశేషించి యీతిథియం దుపవాసము చేయుటచేత చే యక్షయపుణ్యలాభం బగును. ఈవిధముగాఁ బౌషమాసాష్టమి యందు ఘృతమాత్రభక్షణంబునఁ బరమేశ్వరునిఁ బూజించినచో బ హుధర్మలాభం బగును. ఆదినమున నుపవాసముచేయుట యంతకం టెను బుణ్యప్రదమైనది. మాఘమాసమునం దష్టమియందు క్షీరపా యసభక్షణమాత్రంబున భగవంతుండగుదక్షిణామూర్తిని యథావిధిగఁ బూజించినను, ఆదినమునందు శుష్కోపవాసము చేసినను బహుతరపు ణ్యలాభం బగును. ఈవిధముగా ఫాల్గునమాసాష్టమియందుఁ దిలమా త్రభోజనుండై శాంతభావముతోఁ దర్యంబకునిబూజించినను, ఉపవా సము చేసినను అపారమగుధర్మలాభముం గాంచును. చైత్రాష్టమి

యందు యవభోజనంబు సేసి సనాతనుం డగుదేవునిఁ బూజించినను, వైశాఖమాసాష్టమియందు జలపానమాత్రంబున శాంతభావముతో సదాశివుని బూజించినను, ఆదినమునం దుపవసించినను బహుధర్మలాభంబగును. జ్యేష్ఠాష్టమియందు గోమయభక్షణము చేసి భగవానుం డగుదక్షిణామూర్తిని బూజించినను, ఉపవాసము చేసినను, ఆషాఢాష్టమియందు ఫలాహారియై నీలకంఠుని నిర్మలచిత్తముతో నారాధించినను, [illegible] ను, శ్రావణమాసాష్టమియందు లవణోదకపానమాత్రమున [illegible] బూజించి బ్రాహ్మణసంతర్పణమాచరించినను, భాద్రపదమాసాష్టమియందు దధిభక్షణంబు సేసి శివపూజ గావించినను, ఉపవసించినను, ఆశ్వీజమాసాష్టమియందుఁ దండులోదకపానమాత్రంబునను, కార్తికమాసంబున దధిభక్షణమాత్రంబునను దక్షిణామూర్తిని బూజించినను, అతిథులయం దుపవాసము చేసినను నిస్సీమంబులగు నక్షయధర్మలాభంబు లందఁగలరు.

నిష్కపటభక్తియుక్తుఁడై దేవదేవుఁ డగునుమాపతిని గంధపుష్పమాల్యధూపాదులచే నిత్యము నర్చించుచు బ్రాహ్మణులకు సువర్ణదక్షిణలతో భోజనంబు లిడువాఁడు మరణానంతరమున శివలోకప్రాప్తుండై యందుఁ జంద్రశేఖరుఁడును, వృషభవాహనుఁడును, త్రినయనుండునై, దివ్యాప్సరోగణపరివృతయై భవానీదేవివిహరించుపవిత్రప్రస్థానములయందు యథేచ్ఛావిహారము గావించుచుండును. అనంతర మాతఁడు సౌభాగ్యశాలియు, బుద్ధిమంతుఁడును, సకలశాస్త్రపారంగతుఁడును, సర్వభూతహితార్థియునై భూతలమునందు శ్రేష్ఠకులంబున జన్మించి రాజ్యలాభముం గాంచి ధర్మశీలుండును, మిథ్యాదండవిరహితుండునై విరాజిల్లుచుండును. నిత్యమును రుద్రదేవుని బూజించునాతఁడు మరల స్వర్గలోకమును జేరి రుద్రలోకమునం జెల్లవారిచేతను

బూజితుండై యుండును.

—♦ నామలక్షణాష్టమీవిధానము. ♦—

ఏసత్కర్మలముచేఁ గుజ్జులును, రోగులును, దరిద్రులునగువారు సులక్షణసంపన్నులును, సౌభాగ్యవంతులును, బ్రియదర్శనులు నై జన్మింతురో యారహస్యముంగూర్చియు, అష్టమీవ్రతము సకలశుభ ప్రదాయకమగుటంగూర్చియు సప్రమాణముగ బోధింపవలయు నని పార్వతీదేవి యుండుప్రశ్నించుటయుఁ బూర్వము మహాదేవుండు పార్వతీ దేవి కుపదేశించినప్రకారము సనత్కుమారుం డిట్లు చెప్పందొడంగెను. ఎవ్వఁడు శివభక్తితత్పరుఁడై కార్తికమాసమునం దష్టమినాఁడుపవసించి యహోరాత్రములు జాగరణము చేసి గంధమాల్యాదులచే మహాదేవు నర్చించి గోరోచనకుంకుమాదుల నివేదించునో యాతఁడు నాయనుగ్రహముచే విష్ణుపదనామకమగు రుద్రభవనమును జేరి దివ్యక్రీడాసక్తుఁడై యందుఁ బరమసుఖభోగము లనుభవించుచుఁ గాలయాపనము సేయు చుండును. అనంతరమాతఁడు మత్ప్రసాదముచే నచ్చటనే ముక్తిలాభమునొందును. ప్రతిపురుషుండును దనకు శివస్వరూపప్రాప్తి యగు వఱకును మహాదేవునారాధించుచుండవలయును. అందువలన నాతఁడు సర్వలక్షణసంపన్నుఁడై శ్రేష్ఠకులంబున జన్మింపఁగలఁడు.

"దేవాదిదేవా! శూలపాణీ! నీవు సంక్షేపముగనుపదేశించిన యీవిషయమును నేను సంపూర్ణముగ నెఱుంగఁజాలకున్నాను. అష్టమీవ్రతనిర్వహణసమయమునందు శరీరస్థానవిశేషములలో నేస్థానమునం దేనామముతో నిన్నుఁ బూజింపవలయునో సవిస్తరముగ బోధింపుము" అని పార్వతీదేవి ప్రశ్నించుటయు మహేశ్వరుం డిట్లనియెను. దేవీ! పార్వతీ! సావధానముగ నాకర్ణింపుము. మద్భక్తుం డగువాఁడు

నాథనామముతో మస్మస్తకమును, శంకరనామముతోఁ బదయుగళ
మును, అతిరుద్రనామముతో జంఘాద్వయమును, ఈశాననామముతోఁ
గటిప్రదేశమును, త్ర్యంబకనామముతో శేఫంబును, కపర్దినామ
ముతో నష్టాంగములను, శూలపాణినామముతో వక్షస్థలమును, వృష
ధ్వజనామముతో స్కంధదేశమును, త్ర్యంబకనామ
ముతోఁ గక్షదేశములను, గర్ణద్వయమును, త్రిపురఘ్ననామముతో
నయనయుగళమును, ఉమాపతి పశుపతినామములతో నాసాపుటమును,
శ్మశానవాసినామముతో భ్రూమధ్యమును, భూతనాథనామముతోఁ
గపోలద్వయమును, దక్షయజ్ఞవినాశినామముతో దంతపంక్తిని, జటిల
నామముతో జిహ్వను, పశుపతినామముతో శిరోదేశమును, శశాంక
శేఖరనామముతో మస్తకమును, ఉమాప్రియనామముతో లలాట
మును, గంగాధరనామముతోఁ గేశసముదాయమును, శివనామముతో
సర్వాంగములను యథావిధిగఁ బూజింపవలయును. అనన్యచిత్తముతో
విధిపూర్వకముగా నెవ్వఁ డష్టమీతిథియం దుపవసించి గంధమాల్య
ధూపదీపాదులచే భక్తియుక్తుఁడై నన్నుఁ బూజించి పూజాంతమునందు
నిజవిభవానుసారముగా బ్రాహ్మణారాధనమాచరించి యథాశక్తిని
సువర్ణదక్షిణలర్పించి జలపూర్ణంబగు తామ్రఘటంబును, తైలపూర్ణం
బగు మృణ్మయపాత్రంబును దానము సేయునో యట్టిపుణ్యాత్ముఁడు
మరణానంతరమున స్వర్గలాభముంగాంచి మహేంద్రసన్నిధానమునం
దప్సరోగణపరివృతుండగును, దివ్యభూషణభూషితుండునై దేవమానాను
సారముగా సహస్రవర్షము లందు సుఖభోగము లనుభవించుచుండును.
అనంతరము కాలక్రమంబున నాతఁడు మహీతలమునం దుత్తమకుల
మున జన్మించి సర్వలక్షణసంపన్నుఁ డగుమానవశ్రేష్ఠుఁడై యెందును
లోపంబనుమాటలేక మహైశ్వర్యవంతుఁడై యుండును.

—♦ వి వి ధ దా న ప్ర శం స. ♦—

మహేశ్వరుం డిట్లనియెను. దేవీ ! ఇప్పుడు నీకు దానధర్మాది విశేషములం గూర్చి విశేషించి చెప్పద నాకర్ణింపుము. ఓభవానీ ! అన్నమువలననే సమస్తజీవులకును దేహధారణ మగుచుండునుగావున నన్నదానముకంటెను బ్రశస్తములగు నితరదానము లేవియును లేవు. కావున నన్నదానమే యన్నిటికంటె నుత్తమమైనదని ప్రశంసింపఁబడు చుండును. అర్థులగువారికి సుసంస్కృతమును, వ్యంజనాదిసహితము నగునన్నదానమును గావించుపుణ్యాత్ముఁడు మయూరహంసశోభితమును, అభిలషితైశ్వర్యపరిపూర్ణమును, ప్రభాకరసదృశతేజోమయమును, రమణీయము నగుదివ్యవిమానము నధిరోహించి బహుకాలమువఱకును సమస్తలోకవిహారము గావించుచుండును. కాలక్రమమున నాతఁడు ధనధాన్యాదిసంపన్న మగుమానవకులమునం దుద్భవించి శుభరూప తేజోమయుండై విరాజిల్లుచుండును. ఉత్తముఁడగు బ్రాహ్మణునకు శక్త్యనుసారముగా నన్నదానము సేయువాఁడు తత్ప్రభావముచే బ్రహ్మలోకప్రాప్తుం డగును. ఎప్పుడే నొకప్పుడు బ్రాహ్మణునకు సుసంస్కృతమగు నన్నమును దానముచేయువాఁ డిహలోకమున శతగుణములును, బరలోకమున సహస్రగుణములును బుణ్యఫలలాభముం గాంచి పరమసుఖుం డగును.

అపరిశుభ్రమును, దుర్గంధదూషితమును, గుత్సితము నగునన్నము నవజ్ఞాపూర్వకముగా దానముసేయువాఁడు భీకరనరకమునందుఁ బతితుండై రాక్షసగణంబులచే నిరంతరమును బీడింపఁబడుచు నన్నాద్యుపభోగద్రవ్యవిహీనుండై బాధనొందుచుండును. నరకభోగాంతమునం దాతఁడు హీనకులమున జనించి దుర్విలాసలంపటుఁడై యుండును. దేవీ ! అన్నమే యఖిలపదార్థములకంటెను బ్రశస్తమైనది. దానికం

కెను బ్రశస్తమైనవస్తు వేదియును లేదు. సకలజీవాధార హేతువగుటచే నన్నము ప్రజాపతిస్వరూపముగాఁ బ్రశంసింపఁబడుచున్నది. ఆప్రజాపతి సంవత్సరస్వరూపుఁ డనియు, సంవత్సము యజ్ఞస్వరూపమనియుఁ జెప్పంబడును. ఆయజ్ఞమునుండియే స్థావరజంగమాత్మకము లగుసకల జీవగణంబులు నుత్పన్నము లయ్యెను. కావుననే యన్నము సకలపదార్థములకంటెను, అన్నదానము సకలదానములకంటెను శ్రేష్ఠంబు. అన్నమునుండియే సకలభూతములు నుద్భవించెను గావున సకలభూతములు నన్నమునే ప్రశంసించుచుండును.

దివ్యరసకలితమును, సురభిళమును, శీతలము నగుజలదానము చేయువాఁడు దివ్యాప్సరోగణపరివృత మగుదివ్యవిమానము నధిరోహించి స్వర్గమునందు వరుణలోకంబున నెనుబదివేలవత్సరములు దేవతుల్యుండై సుఖనివాసంబు చేసి యనంతరము భూలోకమునందుఁ బవిత్రవంశమునందు జనించి మహైశ్వర్యసంపన్నుఁడై యుండును. భక్తిపూర్వకముగా నుత్తమబ్రాహ్మణున కన్నపూర్ణంబగుభాండమును దానముచేయువాఁడు పుణ్యాశ్రయుండై స్వర్గలోకమునఁ బూజితుండగును. ఈవిధముగా ననేకాన్నభాండములను గావించువానిపితృగణంబులు సుస్థిరపిండదానమును బరిగ్రహించినవారుంబోలి సంతుష్టులై యుందురు. యథాసమయపిండదానాభావముచేఁ గలుగునసంతుష్టి వారికెన్నఁడును సంభవింపదు. గోవులుమొదలగు వివిధజంతువులకు జలపానార్థమై తటాకాదినిర్మాణంబుగావించుసంపన్నుఁడు నిజపితృపితామహాదులను దరింపఁజేసి విష్ణులోకమునందు దేవతుల్యుఁడై యయుతవర్షంబులు నివసించి నిఖిలపూజితుఁడై నిత్యసుఖభోగంబుల ననుభవించుచుండును. అనంతర ముత్తమమానవవంశమున జన్మించి పరమభోగియు, ననామయుండును, దాతయు, యాగకర్తయు, సౌభాగ్యవంతుఁ

డును, ప్రియదర్శనుఁడును నగురాజామాత్యుఁడై విరాజిల్లుచుండును.

ఓశుచిస్మితా! జలపూర్ణం బగునొకగర్తమును నిర్మించి యష్టపతాకాభిశోభితమును, విచిత్రధ్వజాలంకృతమును, బుష్పమాలికావిలసితము నగుదానిని సకలజీవోపయోగకరంబుగా నుత్సర్గంబు సేసి శక్తికొలఁది సదక్షిణంబుగాఁ బవిత్రబ్రాహ్మణారాధన మాచరించు మానవశ్రేష్ఠుఁడు తనపితృగణంబులనెల్లఁ బరితృప్తులం గావించుటయే గాక దివ్యాప్సరోగణమధురసంగీతసంపన్నమగు సుందరమణివిమానము నధిరోహించి వరుణలోకమున యథేచ్ఛావిహారియై చిరకాలమువఱకు నభీష్టభోగముల ననుభవించుచుండును. సువర్ణదానమును, గాంచనవర్ణభూదానమును, దిలదానమును, రత్నదానమును, గావించుపుణ్యాత్ములు లబ్ధమనోరథులై యింద్రలోకమున దివ్యవిమానము నధిరోహించి పరమానందభోగముల ననుభవించుచుఁ జిరకాలమువఱకును సుఖవిహారముఁ గావించుచుందురు. అనంతరము వారు భూలోకమునం దవతరించి యనాయాసముగాఁ దపఃఫలప్రాప్తులై సర్వైశ్వర్యసంపన్నులుగాఁగలరు. రాజమార్గములయందు మార్గస్థులకు నీడంగూర్చుటకై ఫలపుష్పసమన్వితంబులగువృక్షంబులను స్థాపించుదేవసము లగుమానవులు తమపితృగణంబులనెల్లఁ దరింపఁజేయఁగలుగుదురు. అట్టిఫలవృక్షములను సద్బ్రాహ్మణులకు దానము చేయువా రాతరుపుష్పఫలాదులను జీవులెన్నినాళ్లుసుఖముగా నుపయోగించుచుందురో యన్నివేలసంవత్సరములవఱకును జంద్రలోకమునం దసాధారణఫలభోగములచే విరాజిల్లుచుందురు. అట్టిపుణ్యపురుషులు తమపితృగణంబుల ననాయాసముగఁ దరింపఁజేయఁగలుగుదురు. ఫలదానము నాచరించువారు సువర్ణరత్నమయఫలలాభముం గాంచుటయేగాక పరమసుందరులును, బ్రియదర్శనులును గాఁగలరు. సువర్ణమణినిర్మిత మగుపాత్రమును దానముచేయు

హాఁడు స్వర్గమునం దప్సరోగణపరివృత మగుదివ్యవిమానము నధి రోహించి పరమానందముతో బహుకాలము విహరించుచుండును. రజతపాత్రదానము సేయువానికి గంధర్వలోకమునం దూర్వశీలాభము ప్రాప్తించును. తామ్రపాత్రమును దానము చేయువాఁ డధికబలశాలి యై కుబేరలోకసుఖంబును గాంచును.

సకలపదార్థసంపన్నంబగుగృహమును దానము చేయువాఁడు స ర్వాభీష్టసంసిద్ధుఁడై శతకోటిసంవత్సరములవఱకును బ్రహ్మలోకసుఖభో గముంగాంచి యనంతరము మహాదాతయు, మహాభోగియు నగుగృహ స్థుఁడై భూలోకమునం దవతరించును. ఓషధీదానముసేయువాఁడు సం పూర్ణమనోరథుఁడై సప్తసహస్రవర్షములు చంద్రలోకసుఖంబు ననుభ వించి పిమ్మట మహాభోగియై మహీతలమున జన్మించును. భూదానముసేయువాఁడు కామరూపియై సుందరవిమానము నధిరోహించి బ హుసహస్రవర్షంబులవఱకును నానాలోకవిహారము సేయుచు సుఖభోగ ములనుభవించి పిమ్మట మహీతలంబున జన్మించి సర్వకామప్రదంబగు విశేషభూలాభముం గాంచఁగలుగును. నిర్మలహృదయముతో భక్తి పూర్వకముగాఁ బశుదానముం గావించువాఁడు చంద్రలోకమునందుఁ జిరకాలమువఱకు యథేచ్ఛావిహారియైయుండును. పరిశుభ్రమును, సుఖ భోజ్యమునగునన్నదానముంగావించువాఁడిహలోకమునరాజ్యేశ్వరుఁడై పరంబున స్వర్గభోగముల ననుభవించును. సమలంకృతశయ్యాదానము సేయువాఁడు శతాయుతవర్షములుపితృలోకమున సుఖావాసుండై య నంతరము భూలోకమున సద్వంశమున జనించి యనుకూలభార్యాసహి తుండును, సర్వసిద్ధిసంపన్నుండును, బుత్రవంతుండునై సుఖించును. స్వర్ణాలంకారభూషితమును, సర్వలక్షణసంపన్నము నగు నుత్తమాశ్వ మును దానము చేయువాఁడు బహువర్షంబులవఱకును వాయులోకభో

గంబుల ననుభవించుచుండును. యథావిధిని మంత్రసహితముగా న
శ్వయుతంబగురథమును, దాసిని, కన్యను, గృహమును, కాదేనిభూమిని
దానము చేయువాఁడు మహామహీశ్వరుఁడై జన్మించును. భూమిదేవి
ధేనురూపముతో నాపురుషశ్రేష్ఠునిగృహమునందుండి యాతనిధర్మఫల
స్వరూపముగా సకలాభీష్టప్రదానమును గావించుచుండును. జలధేను
దానము చేయువానికి బహుకూపతటాకాదు లధీనములై యుండును.

సద్బ్రాహ్మణులను సురభిళప్రసూనములచేఁ బూజించి పుష్ప
మాలికాలంకృతములును జలపూర్ణములు నగుకలశములను దానము
చేసి వారిని భక్ష్యభోజ్యాదిపరితృప్తులఁ గావించి యనంతరము తిలపా
త్రలనువిశేషదక్షిణలను సమర్పించినచో సర్వాభీష్టములును సిద్ధించు
ను. ఈవిధముగా ధేనుదానముం గావించినచో బ్రహ్మలోకపర్యంత
మును బానీయశాలలను బ్రతిష్ఠించినఫలముం గాంచును. తిలపాత్రస
హితముగా వస్త్రదానము చేయువానికి సువర్ణసమృద్ధియు వివిధఫల
లాభంబును గలుగును. శాస్త్రానుసారముగా ఘృతదానము సేయువాని
కి సర్వశ్రేయములును గలుగును. ఘృతదానమును గ్రహించువాఁడు
"గోవులవలన ఘృత ముత్పన్నమగుచున్నది. ఘృత మీపృథ్వీతలమునఁ
బ్రతిష్ఠితమైనది. ఘృత మగ్నిస్వరూపము. ఘృతము దేవతాస్వరూపము.
ఇప్పుడట్టిఘృతమును నాకు దానము చేయుము." అనుమంత్రమును బ
ఠించుచుఁ గైకొనవలయును. దాత బ్రాహ్మణులను సుగంధపుష్పమా
ల్యాదులచేఁ బరితృప్తులం గావించి యనంతరము ద్రవ్యదానము చేయ
వలయును.

గోప్రదానసమయమునందు సకలదేవతలు నాధేనుశరీరము
నాశ్రయించి యుందురు. బ్రహ్మదేవుఁ డాగోమస్తకమందును, మ
హేంద్రుఁడు కపాలమునందును, చంద్రసూర్యులు నేత్రములందును,

వాయువు ప్రాణములందును, వైశ్వానరుఁడు ముఖమందును, సోముఁడు జిహ్వయందును, అశ్వినీకుమారులు కర్ణములందును, రుద్రులు శిరోదేశమునందును, లోకపాలకులును, సకలపన్నగగణంబులును బాదప్రదేశములందును నివసించి యుందురు. ఆగోవుజఠరమునందు సప్తసముద్రములును, గ్రీవమునందు సూర్యదేవుఁడును, స్తనప్రదేశమునందు సరిల్లలామయగు గంగాదేవియును, పార్శ్వదేశములందు వసుసాధ్యగణంబులును, పుచ్ఛమునందు విశ్వదేవగణంబులును, పురీషమునందు లక్ష్మీదేవియు, శ్వాసవాయువులందు నాగగణంబులును నిలిచి యుందురు. సకలమంత్రములును, యజ్ఞములును, దానములును, నియమములును, మహర్షులును, గ్రహములును, నక్షత్రములును, జ్యోతిర్మార్గులగు నితరగ్రహములును, దేవి యగుగాయత్రియు, విష్ణుదేవుఁడును, ఛందములును, వేదములును, లోకమాతృగణంబును, మేఘములును, వృష్టియు, ధర్మమును, నారాయణుఁడును, సకలభూతగణంబులును, నదులునుగూడ భగవతీమూర్తి యగునాగోవుశరీరమునందలి ప్రతిరోమకూపము నాశ్రయించి యుందురు. మఱియు యక్షరాక్షసులును, పిశాచములును, పక్షులును, యజ్ఞదక్షిణలును, అప్సరస్సుందరులును, గంధర్వులును మొదలుగాఁగలమహాత్ములందఱును గోశృంగముల నాశ్రయించి యుందురు. కావుననే గోవు సర్వదేవతలకు నాశ్రయస్థానమని ప్రశంసింపఁబడుచుండును. “ఓగోదేవీ! నీవు సర్వదేవమయివి; సర్వలోకమయివి; నీవు సర్వజీవులకును గారణమవు; సకలజీవులును నీకు నమస్కారముచేయుదురు. ఇట్టినిన్ను నేను దానము చేయుచున్నాను. నాకక్షయశుభంబులను బ్రసాదింపుము.” అనుమంత్రమును బఠించుచుఁ గుశలు, తిలలు, తెల్లావలు, సువర్ణము మొదలగువానితోఁగూడ ధేనువును దానము చేయవలయును. ఇట్లు గోదాన

ము చేయువాఁడు దేవతుల్యుఁడై సర్వస్థలములయందును సంపూర్ణ మనోరథుఁడై యుండును. ఆధేనువుప్రతిష్ఠానమునందును విపత్తులనుండి యాతని నుద్ధరించుచుండును. ఆతఁ డుత్తరజన్మమునందు సహస్రధేనువుల కధికారియై, మహైశ్వర్యవంతుఁడును, బుత్త్రపౌత్త్రాదిమహావైభవ సంపన్నుఁడు నగును.

సువర్ణమయశృంగవతియు, రజతఖురసమన్వితయు, అర్ధప్రసూతయు, పయస్వినియు నగుధేనువును దానముచేయువాని కుత్తరజన్మమునందు జాతిస్మరణంబు గలుగును. క్షీరంబులు లేనిగోవును దానము చేసినను నది దాతను భీషణనరకమునుండి తరింపఁజేయును. బ్రహ్మచారులకు మృగచర్మదానము చేయువారు భూదానఫలప్రాప్తులై సర్వయోగాశ్రియు లగుదురు. యోగికైనను, బ్రహ్మచారికైనను, గృహస్థునికైనను నివాసస్థానమునుదానముచేయువాఁడశ్వమేధపౌండరీకాదియజ్ఞఫలంబును, సహస్రధేనులాభంబును, పూర్వస్మరణలాభంబునుగాంచి యచిరకాలంబుననే యోగసిద్ధుం డగును. కమండలుదానము గావించు నరశ్రేష్ఠుఁడు నిత్యానంతధర్మలాభముం గాంచఁగలుగును. రోగపీడితుఁడై చైతన్యశూన్యుఁడై యున్నదీనునకుఁ జికిత్స చేసి శక్తికొలఁది నుపచారాదులం గావించి యాతనిం దేల్చువాఁడు బ్రహ్మహత్యాది మహాపాతకములనుండికూడ విముక్తుం డగును. దరిద్రుండగు నుత్తమ బ్రాహ్మణునకు సువర్ణదానము గావించువాఁడు దశాశ్వమేధయాగ ఫలలాభముం గాంచును.

ప్రియా! సురమ్యంబులగు దానవిధులంగూర్చి సవిస్తరముగాఁ బ్రశంసించితిని. ఈసకలదానముల నేకకాలముసం దనుష్ఠించుపుణ్యపురుషుఁడు సార్వభౌముఁడై జనియింపఁగలఁడు. ఈదానమాహాత్మ్యమును బ్రతిదినము నాకర్ణించుచు శక్తికొలఁది దానములం గావించి

నను, ఎవ్వరైన దానములుచేయుచున్నప్పు డాసక్తితో నాలోకించినను స్వర్గలోకసుఖభోగంబు గలుగును.

—♦ వివిధోపవాసాదిఫలకథనము. ♦—

పరమేశ్వరుండు మఱియు నిట్లనియెను. దేవీ! పూర్వోక్తకల్యాణమయంబు లగుదానము లేవియును గావింపకయే కేవలోపవాసనియమము నాచరించినంతమాత్రమున నెట్టియుత్తమపుణ్యఫలము లభించునో మరల విస్పష్టముగాఁ దెలిపెద నాకర్ణింపుము. మార్గశీర్షమాసమంతయు నేకాహారియై గడపువాఁడు నిత్యమును నన్నారాధించుపుణ్యఫలమును గాంచఁగలఁడు. పౌషమాసమునం దిట్లు గావించినఁ బ్రిణవోపాసనఫలంబును, మాఘమాసమునం దాచరించిన మహాలక్ష్మీలాభంబును గలుగును. ఫాల్గుణమాసము నిట్టినియమముతో నిత్యమును గడపువానికి సౌభాగ్యవతి యగుసుందరపత్నీలాభమును, మహైశ్వర్యప్రాప్తియు నగును. ఏమానవశ్రేష్ఠుఁడు చైత్రమాసము నేకాహారియై యతివాహితముగఁ జేయునో యాతఁడు సర్వైశ్వర్యసమంచితమగు సత్కులమునందుఁ బరమసుందరుఁడై జన్మించును. వైశాఖమాసమునం దిట్లు గావించువాఁడు ధనవంతుఁడును, జ్ఞాతిశ్రేష్ఠుఁడును, జ్ఞాతిపూజితుఁడు నగును. ఏకాహారియై జ్యేష్ఠమాసమును గడపువాఁడు సద్వంశమునందు జ్యేష్ఠపుత్త్రుఁడై జన్మించి యశేషభోగముల ననుభవించుచుండును. ఆషాఢమాసమునం దిట్లు చరించువాఁడు రాజపూజితుఁడై సంపూర్ణమనోరథు లగును. శ్రావణమాసము నీవిధముగాఁ గడపువానికి వాఁడు బలవంతుఁ డగుసేనా నాయకుఁడై జన్మించును. భాద్రపదమాసమునం దేకభుక్తము చేయువానికిఁ దత్కర్మబలముచే ధనలాభము గలుగును. ఆశ్వీజమాసమునం దిట్లు నియమముతో నుండు[illegible]

గృషి వాణిజ్యలాభమును, అసంఖ్యపశులాభమును గలుగును. కార్తిక మాసమునం దిట్లు గావించువాఁ డశ్వమేధయాగఫలప్రాప్తుఁడై యగ్ని లోకమున సకలజనపూజితుం డగును. మార్గశీర్షమాసంబునం దేకభుక్తము సేయువాఁడు ప్రభాకరసదృశవిమానారూఢుఁడై యింద్రలోకమున యథేచ్ఛావిహారము గావించుచుండును.

ఓ దేవీ ! ఎవ్వఁడు సంపూర్ణముగా నొకసంవత్సరము నిత్యము నేకాహారియై గడపునో యట్టివాఁడు మహారాజుగా జన్మించి మహేంద్రునివలె రాజ్యపాలనముం గావించును. ఒక్కయహోరాత్రము మాత్ర మేకాహారియై గడపువానికి దశసువర్ణదానఫలము లభింపఁ గలదు. ప్రతిమాసమునందు నేకదినోపవాసంబు గావించువాఁడు పాపవిముక్తుం డగుటచే ఘోరనరకములకు దూరుఁడై యుండును. అతఁ డెన్నటికిని శమనునిదృష్టిపథమునఁ బడఁబోఁడు. ప్రతిమాసమునను ద్విరాత్రోపవాసము సేయువాఁడు కుబేరలోకమునఁ బరమసుఖభోగి యగును. ఏమానవు డతిపవిత్రుఁడై త్రిరాత్రోపవాసము చేసి చతుర్థదినమున భోజియించునో యాతఁడు గంధర్వలోకమున దేవతుల్యము లగునానందభోగముల ననుభవించును. అశ్రద్ధసేయక ప్రతిమాసమునను నాలుగుదినము లుపవసించి యైదవనాఁడు భుజించువాఁడు కొంత కాలము వాయులోకసుఖభోగియై యనంతరము స్వర్గప్రాప్తుం డగును. నిత్యనియమముతో నైదుదినము లుపవసించి యాఱవనాఁడు భుజించువాఁడు వరుణలోకమునఁ గొంతకాలముండి పిదప బ్రహ్మపదలాభముం గాంచును. ఆఱుదినము లుపవసించి యేడవనాఁడు భుజించువాఁడు దేవగణసేవితమును, సుఖకరము నగుసూర్యలోకమున సుస్థిరుఁడై యుండును. సప్తదినంబు లుపవసించి యష్టమదినమున భుజించువానికి వాయులోకగమనానంతరమున స్వర్గప్రాప్తియు, అష్టదినోపవాసంబు చేసి

నవమదినంబున భుజించువానికి వరుణలోకావస్థానంతరమున ననుపమ ఫలప్రాప్తియు, నవదివసోపవాసానంతరమున దశమదినమున భుజించు వానికిఁ బరలోకమున సాగ్నికులగువారియెదుట నగ్నితుల్యపవిత్రత్వం బును, సర్వదాసూర్యసన్నిభతేజమును, ఉత్తరజన్మమున దశసుందర పత్నీప్రాప్తియు నగును.

ఏకాదశదినోపవాసముచే నేకాదశీవ్రతానుష్ఠానఫలమును, సకల యజ్ఞఫలంబును లభించును. ద్వాదశదినోపవాసముగావించువాఁడు శుక్రలోకమున దివ్యసుఖభోగము లనుభవించుచుండును. పిమ్మట నాతఁ డిహలోకమున జన్మించి ధనధాన్యసంపన్నుఁడును బవిత్రుఁడు నై యుండును.* ఈవిధముగాఁ జతుర్దశాహోరాత్రము లుపవసించు వాఁడు రణనాయకుం డగును. అర్ధమాసోపవాసము సేయువాఁడు స్వర్గమునందు మహేంద్రతుల్యుఁడై చిరకాలముండి యనంతరము మ హీతలమునఁ దాను జన్మించినచోటనే ప్రధానుఁడగురాజగును. ఎవ్వఁ డు ధీరుఁడును, జితేంద్రియుఁడును, జితక్రోధుఁడునై యేకమాసోపవా సము గావించునో యాతఁడు సూర్యాగ్నితేజస్సంపన్నమగురూపముం దాల్చి నిరంతరము నప్సరోగణపరివృతుఁడై దేవభావమున సకలజీవ పూజాస్తవంబులకుఁ బాత్రుఁడై దివ్యవిమానము నధిరోహించి సకల లోకములను విహరించుచుండును. అనంతరమాతఁడు బ్రహ్మలోకమున రాజోచితవస్త్రాలంకారవిభూషితుఁడై దశసుందరీవల్లభుఁడై విరాజిల్లు చుండును. పిమ్మట భూలోకమునం దాతఁడు బ్రాహ్మణుఁడై పుట్టి పరమైశ్వర్యభోగముల ననుభవించి క్రమముగా యోగసిద్ధుఁడై నిర్వా ణపదలాభముం గాంచఁగలుగును.

సుస్నాతుఁడై పవిత్రభావముతో నగ్నిహోత్రంబు గావించి

* త్రయోదశదినోపవాసప్రశంస యిందు విలుప్తమైపోయినది.

మనంబును విషయాంతరములనుండి మరలించి యుపవాసము నాచరిం చువాఁడు దుగ్ధపాలనై శ్వాసరుల కాశ్రయుం డగుటచే సకలమానవ పూజనీయుం డగును. ఎవ్వఁడు రాగద్వేషాదిదోషవిహీనుండై స్త్రీ శూద్రసంగపరిత్యాగముం గావించి నిత్యమును బగటివేళ ననాహారుం డును, కుశాసనోపవేశనుండునై యథావిధిగ రుద్రగాయత్రీమంత్రమును రుద్రనామమును జపించుచు రాత్రికాలమున భుజించి భూశయ్యను శయనించుచు నీవిధముగా నెన్నిదినములాచరించునో యంతమంది బ్రాహ్మణులను నిమంత్రించి నిజవిభవానుసారముగా వస్త్రాలంకారతిల పాత్రదానాద్యుపచారములచే వారినిఁ బూజించి యొక్కొక్కనికి వే యింటినిగాని, నూఱింటినిగాని ధేనువులను యథావిధిగ దానము చేసి హావిష్యభోజనముచే సంతృప్తులం గావించునో యట్టివాఁ డితరజనదుర్ల భం బగువరలాభముం గాంచఁగలుగును.

నీలవృషభమును, బయస్విని యగుధేనువును దానము చేయు వాఁ డాధేనువృషభములశరీరములం దెన్నిరోమములుండునో యన్ని వర్షములు స్వర్గమునందు సుఖభోగముల ననుభవించును. అమావాస్య యందుఁగాని, అష్టమియందుఁగాని శ్రద్ధాయుక్తుఁడై సద్బ్రాహ్మణున కుఁ దిలపాత్రదానముం గావించువానికి బహుపుణ్యఫలప్రాప్తి యగును. నిశ్చలచిత్తముతో విధివిహితముగాఁ జాంద్రాయణవ్రతము నాచరించు మానవశ్రేష్ఠుఁడు తనపితృగణములను బరితృప్తులం గావించి పితృలోక ము నధిగమించి దేవతుల్యుఁడై యక్షయసుఖభోగములం గాంచఁగలఁ డు. ఓదేవీ! ఇది వివిధోపవాసవ్రతఫలవిధానంబు. ఇఁకఁ బవిత్రప్రా యశ్చిత్తవిధానముంగూర్చి ప్రశంసించెద నాకర్ణింపుము.

ఒక్కప్రాజాపత్యవ్రతము నాచరించువాఁడు ప్రజాపతిసమానుఁ డై ప్రజాపతిలోకమునందు సుఖభోగముల ననుభవించుచుండును.

సాధారణులకుఁ గష్టసాధ్యం బగుసాంతపనవ్రతాచరణంబువలన సకల కష్టవినాశనమును, నగ్నిలోకనివాసప్రాప్తియు నగును. ఏకాగ్రచిత్తము తో మహాసాంతపనవ్రతము నాచరించువాఁడు విజ్ఞానలాభముం గాంచి బ్రహ్మలోకము నధిగమింపఁగలుగును. విశుద్ధహృదయముతోఁ దులా పురుషదానముం గావించువాఁడు సకలపాపవిముక్తుఁడును, సకలదేవతా గణపూజితుండును, స్వచ్ఛందవిహారియునై విరాజిల్లుచుండును. అతి కృచ్ఛ్రవ్రతాచరణముచే శివలోకగమనంబును, కృచ్ఛ్రాతికృచ్ఛ్రవ్రతాచర ణంబున గాణపత్యప్రాప్తియు నగును. ఏమానవశ్రేష్ఠుఁడు త్యాగియై సర్వస్వమును దానము చేయునో యాతనికిఁ గోరినకోరిక లన్నియును సిద్ధించును.

మానవుఁ డీకర్మభూమియందుఁ గష్టసాధ్య మగునేవ్రతము నా చరించినను దత్ప్రభావముచేతనే సిద్ధుఁడై దేవత్వలాభముం గాంచఁ గలుగును. ఒక్కసంవత్సరమువఱకు గోమూత్రముచే సంస్కరింపఁబడిన యావకముగాని, తిలపిష్టముగాని, కేవలవాయువుగాని యాహారముగాఁ బ్రతిదినమును సర్వదా నానామమంత్రమును జపించుచు నన్నుఁ బూ జించువాఁ డశ్వమేధయాగఫలభోగియై బ్రహ్మలోకమును జేరి యశేష పాపవిముక్తుండును, సకలబంధపరిత్యక్తుఁడునై సూర్యసమతేజస్సంపన్న మగువిమానము నధిరోహించి బ్రహ్మదేవునింబోలి సర్వదా సర్వస్థాన ములయందును విహరించుచుండును.

దేవీ! ఈసకలవిషయములను సంక్షేపముగా నభివర్ణించితిని. ఈయన్నిటిలో నొక్కసత్కార్యమునైన నాచరించుమానవుఁడు తత్ప్ర భావముచేఁ బాపవిముక్తుఁడై యిహలోకమున మహత్తరకీర్తిలాభమును బరలోకమున బ్రహ్మసాక్షాత్కారరూప ముక్తిలాభమును గాంచుట యేకాక మహైశ్వర్యతేజస్సంపన్నుఁడై యభీప్సితవరలాభముంగాంచి

సుఖమైయుండును. పూర్వోక్తంబు లగునీసమస్తవ్రతంబులును శూద్రు లగువారు మంత్రము లేకుండఁగనే యాచరింపవలయుననిభగవానుం డగుప్రజాపతి యానతిచ్చెను. అమంత్రకకర్మానుష్ఠానముచేతనే శూద్రులకుఁ బాపవిముక్తి కాఁగలదు.

స్త్రీజనంబులకుఁ బతియే దైవతము. వారి కంతకంటె నితర దేవతలు లేరు. పతియే వారి కుత్తమగతి యనియుఁ, బరమధర్మమని యు, బరమపదం బనియు శాస్త్రములయందు నిర్దిష్టం బయ్యెను. కావున నారీమణి తనపతియానతిననుసరించి భక్తిపూర్వకముగా నీసకల ధర్మముల నాచరింపవలయును. అట్లు గావించునామెకు సంపూర్ణ ఫల లాభంబు గలుగును. పతియానతిలేకయుండ ధర్మాచరణమునకుఁగడం గినసతీమణికిఁ దత్ఫలప్రాప్తి లేకుండుటయేకాక పాపఫలముగూడఁ బ్రాప్తించును. ఏనారీమణి పతియనుమతిం బడసి మహత్తరధర్మకార్యా చరణంబును, ధర్మశాస్త్రపఠనశ్రవణంబులను గావించునో యట్టిభాగ్య వతి యనంతఫలలాభముంగాంచి యిహపరలోకములయందు సర్వా భీష్టసంసిద్ధుల నంది సౌభాగ్యవతియు, స్వాధీనభర్తృకయునై విరాజిల్లు ను. మఱియు నామె స్వామిప్రియతమయై పుత్త్రవతి యగును. ఆమె కెన్నటికి నెట్టికష్టమును గలుగఁబోదు. ఓవరాననా! నీయెడలఁ బ్రేమ వశంబున నేనీపరమార్థమును నీకెఱింగించితిని.

—♦ ని య మ ని రూ ప ణ ము. ♦—

భగవతి యగుపార్వతి యిట్లనియెను. దేవా! లోకకర్తవు, ఈశ్వరుఁడవు, సర్వజ్ఞుఁడవు, శూలపాణివి. అపరాజితుఁడవు, త్రినయ నుఁడవు నగునీకు నమస్కారము. భూతభవిష్యద్వర్తమానవిషయము లన్నియును నీకు విదితములగుటంజేసి నీవు సర్వగతుండ వైతివి.నాథా!

నేను నీయనుగ్రహపాత్రురాలనై తినేని, నాయెడల నీకుఁ బరిపూర్ణసౌహార్దము గలదేని నేనడిగినప్రశ్నమునకు సదుత్తరము నొసఁగుము. ప్రభూ! బ్రాహ్మణ, క్షత్త్రియ, వైశ్య, శూద్రులకు విధాయకములగు నియమములనుగూర్చియుఁ, దదితరనియమములవలనిఫలములంగూర్చియు నాకెఱింగింపుము. మఱియు నేయేతీర్థములు సంపూర్ణశుభఫలదాయకములో, యేయేస్థానములం దెట్టియోగధ్యానతపోనియమాదులు ఫలప్రదములో విస్పష్టముగ బోధించి నామనోవ్యాకులకారణంబగుసంశయమును భాస్కరుఁడు నీహారముం బోలి శమింపఁజేయుము. అనిప్రార్థించుటయు మహాదేవుం డిట్లు చెప్పందొడంగెను.

దేవీ! మానవుఁడు యథావిధిగ, దుష్కరనియమాచరణముం గావించినచో సంపూర్ణఫలలాభముం గాంచఁగలుగును. ఆపాతసుఖమయముగా నగపడుచుండు మానవత్వము కేవలమును జలబుద్బుదముం బోలి యనిత్యంబై నదగుటచే మానవున కెల్లవిధముల దుష్కరనియమాచరణంబవశ్యకర్తవ్యమైనది. అతిలోభులును, ధర్మద్వేషులు నగుమానవులు వర్తమానసుఖాసక్తులై పరిణామమునం దధికసుఖదాయకమగుధర్మమునందుఁ బ్రవృత్తులు గాఁజాలకుందురు. ప్రతిజ్ఞాపూర్వకముగా నాత్మనియమములనాచరించువాఁడు సహస్రవర్షము లశేషపుణ్యఫలభోగము లనుభవించును. దేవతలు నియమాచరణముననే యసామాన్యమగుదేవత్వలాభముం గాంచఁగలిగిరి. నక్షత్రములు నియమాచరణముచేతనే సముజ్జ్వలతేజస్సంపన్నము లయ్యెను. ఓవరారోహా! మానవుఁ డెన్నటికి నాత్మనియమముల నతిక్రమింపఁగూడదు. నియమావలంబనమూలముననే వహ్ని ప్రజ్వలించుచుండును; సూర్యభగవానుఁడుప్రకాశించుచుండును; వాయువు ప్రవాహిత మగుచుండును; పృథ్వి యీ బ్రహ్మాండమును ధరించుచుండును. ఓశుభాననా! నీవును నియమపూ

ర్వకముగాఁ దపోనుష్ఠానముం గావించుటచేతనే సర్వపాపవిముక్తుఁ డైనా యర్థాంగివి గాఁజాలితివి. ఇందెంతమాత్రమును సంశయములేదు.

ఏమానవుఁ డొకసంవత్సరము నియమపూర్వకముగా ధర్మకార్యాచరణముంగావించునో యాతఁడు బ్రహ్మలోకాదినానాస్థానముల యందు దేవతాతుల్యుఁడై సుఖవిహారము సేయుచుండును. పార్వతీ! నిత్యనియమానుష్ఠానపరుం డగు నొకపుణ్యాత్ముఁడు తననియమఫలము నెట్లుపొందఁగలిగెనో యావిషయమును సప్రమాణముగఁ దెలిపెద నాకర్ణింపుము. ఈచరిత్రము నిరంతరసత్క్రియాచరణతత్పరులగుసత్పురుషుల కతిప్రియమైనది. కావున సావధానవై యాలకింపుము.

పూర్వకాలమునఁ గాశీధామమునందుఁ గేవలనామమాత్రధారి యగు నొకబ్రాహ్మణుఁ డుండెను. ఆతనిపైతృకనివాసస్థానమాంధ్రదేశము. ఆతఁ డతికురూపియు, జాతికర్మముల కయోగ్యుఁడును, పరద్రవ్యాపహారియు, నృశంసుఁడును, అపవిత్రుఁడును పాపాత్ముఁడునై స్వకులోచితధర్మంబులఁ బరిత్యజించి కపటసమ్రభావముతో సర్వదా పరనిందారతుఁడై దేవతలకును, దాసవులకునుగూడ ధిక్కారపాత్రుఁడై యుండెను. అధార్మికుఁ డగునానాస్తికుఁడు నిరంతరము నాత్మశ్లాఘాపరాయణుఁడై వేదములనుగూడ నిందించుట కారంభించెను. ఆయపవిత్రుఁ డగువిప్రుఁడు పరద్రవ్యలోభముచే సంతోషించువాఁడు గావునఁ గాశీక్షేత్రమునందు శూద్రాదివర్ణభేదమునుగూడఁ బాటింపక, దేవబ్రాహ్మణులకు నమస్కారములం గావింపక యొకసారియైనను బ్రణవమంత్రము నుచ్చరించుటయనుమాటయేలేక యథేచ్ఛావిహారియై కాలము గడపుచుండెను.

ఈవిధముగా నాతఁడు గృహస్థితం బగుసర్పముంబోలి యెల్లవారికి నుద్వేగకారణం డగుచుండుటచే నాతనిసహవాసము నెవ్వరు సహే

క్షింపక యుండిరి. ఆఖలుండు జాతిచే బ్రాహ్మణుం డయ్యును, వేదము
నం దొక్కయక్షరమునైన నుచ్చరించుట యనుమాటలేక దంతములు
లేనిసర్పమువలెను, శృంగములులేని వృషభమువలెను, ఱెక్కలులేని
పక్షివలెను, పుష్పములులేనివృక్షమువలెను, సగ్రగణ్యుఁడై యావారాణసి
యందలిబ్రాహ్మణులనందఱను బీడించుచు నిరంతరధనాపహరణతత్ప
రుఁడై వాసము సేయుచుండెను. ఆపాపాత్ముఁడు ప్రియులు, నప్రియు
లు నను భేదంబులేకుండ నాక్షేత్రమునం గలయెల్లవారికిని దుష్టసర్ప
ముంబోలి నిరంతరదుఃఖసంపాదకుఁడై యుండెను. ఆతఁడు నిత్యము
సంగడివీథులందుఁ దిరుగుచుఁ గాలక్షేపము సేయుచుండెను.

ఈవిధమునఁ దొమ్మిదేండ్లతక్కువగా శతవర్షములవయసు గడపి
నను, ఆదురాత్మునకు సద్బుద్ధి గలుగనేలేదు. ఇట్లుండఁ గొంతకాలము
న కొకదినంబున సిద్ధగంధర్వపూజితుఁ డగునంబుజపదుం డనునొక
సిద్ధుఁడు సర్వదేవతావందితుఁడును, ఓంకారస్వరూపుఁడు నగుమహాదే
వునిదర్శించుకుతూహలముతోఁ గాశీధామమునకు విచ్చేసెను. అచ్చట
నాతఁ డితరసిద్ధమునిగణంబులచేఁ బూజితుఁడై నియమపూర్వకముగాఁ
బంచాయతనసంస్థితుం డగునోంకారనాథుని దర్శించుటకై బయలుదే
ఱెను. కలికాలమునందు వివిధదుఃఖాదులచేఁ బీడింపఁబడుచుండుమాన
వులు కాశీక్షేత్రమునందలిమణికర్ణికాతీరంబునంగల పంచాయతనక్షే
త్రమున నివసించియున్నమహాదేవుని దర్శించి ప్రణామంబు లాచరించి
భవకారణములగుపాపములను దొలఁగించుకొనుటకై సర్వదా పరమే
శ్వరునకుఁ బ్రదక్షిణనమస్కారములం గావించుచుఁ దదాలయమునం
దు నివసించి తత్ప్రసాదరూపంబులగుజలాదుల నాహరించుచు సుఖ
విహారంబు గావించుచుందురు.

ఓవిశాలలోచనా! ఆదివ్యస్థానమునందు సకలదేవతలు సదృశ్య

మూర్తులై సంచరించుచుందురు. అప్పుడు పరమసిద్ధుం డగునంబుజ పదుండును నిజస్వరూపము నుజ్జగించి యొకవికృతం బగురూపముం దాల్చి యాప్రదేశమునందుఁ బరిభ్రమించుచుండెను. ఆసమయము నందుఁ బూర్వోక్తకపటసిద్ధుం డగుద్విజాధముఁడు మహాత్ముఁ డగు నా సిద్ధపురుషుం దర్శించి యాతండును దనవలెనే వికృతాకారుఁడై యుం డుటం గాంచి యుపహాసరూపముగా భక్తియుక్తుండునుంబోలి చటాలు న లేచి యథోచితప్రణామాదులచే నాతనికిఁ గపటసన్మానములాచరిం చి ‹‹ఆహా! మీదివ్యదర్శన మపూర్వమైనది. మహాత్మా! మీ రెచ్చటి నుండి యేయుద్దేశముతో నిచ్చటికి విచ్చేసితిరి? కమనీయతేజోమయు లగుమీరు దేవలోకమునుండి యేతెంచితి రని నాకు బోధయగుచు న్నది. మీవంటితపఃప్రభావసంపన్నులగుదివ్యపురుషుల నీభూమండల మునం దేనెచ్చటను గాంచియుండలేదు. కావునఁ దపోధనులగుమీరు స్వర్గమునుండియే యవతరించి యుందు రని నేను భావించుచున్నాను.

అనియనేకవిధముల నవ్విప్రాధముఁడు కపటవినయముతో సంభాషించుటయు నావాక్యముల నాకర్ణించి సిద్ధపురుషుండిట్లనియెను. మహాత్మా! మీరు స్వర్గవాస్తవ్యులగువారినందఱను బాగుగ నెఱింగి యుందురు. కావుననే యీవిధముగా ననుమానింపఁగలిగితిరి. నేను నిజముగా స్వర్గలోకమునుండియే యిచ్చటికి వచ్చియుంటిని. ఈవిష యమునం దెట్టిసంశయమును లేదు. మీకుఁ గావలసినసకలవిషయము లంగూర్చియు నన్నుఁ బ్రశ్నింపవచ్చును. నేను మీకు సంతృప్తికరము గాఁ బ్రత్యుత్తరముల నీయఁగలను. అనుటయు నావిప్రుండు మహా పురుషా! నీవు స్వర్గలోకమునందు నివసించువాఁడవే యైనచో నించుక సేపిటఁగూర్చుండి నావాక్యముల నాలింపుము. నీ వెన్నఁడైన నప్సర స్సుందరీరత్నమగురంభను సందర్శించితివేని నాకెఱింగింపు మనియెను.

ఆమాటకు సిద్ధుం డించుక యాలోచించి విప్రశ్రేష్ఠా! స్వర్గలోక వాసినులగునప్సరఃకాంతలలోఁ బేరు గాంచియున్నరంభను నేను బాగు గా నెఱుంగుదును. కావున నామెంగూర్చి నీవడిగినవిషయముల నన్ని టిని సంపూర్ణముగాఁ దెలుపఁగల నని చెప్పెను. బ్రాహ్మణుం డందు లకానందించి మహాత్మా! స్వర్గలోకవాస్తవ్యులలోఁ జంద్రరేఖంబోలి మనోహారిణి యగురమణీమణిరంభ నెఱుంగనివాఁ డెవ్వఁడుండును? ఓ సాధుశేఖరా! నీవు మరల నెప్పుడైన స్వర్గలోకమునకుఁ బోవుదువేని నేను రంభ క్షేమము నడిగితి నని యామెతోఁ జెప్పుమని ప్రార్థించెను. సిద్ధుం డామాట కాశ్చర్యపడి యోద్విజసత్తమా! అప్సరోరమణులలో నగ్రగణ్య యగురంభను సందర్శించుటకై నేను మరల స్వర్గమునకుఁ బోవుట తటస్థించినచో నవ్వాను తప్పకుండ నీయాదేశమును బరిపాలిం చెదను. అని చెప్పి యాసిద్ధుండు బ్రాహ్మణుని సంతుష్టుం గావించి యాక్షణంబుననే వాయువేగగమనముతోఁ గమనీయం బగుస్వర్గనగర మునకుంబోయి యంబరమునుండి వెలువడినచంద్రరేఖంబోలి యప్పుడే గృహమునుండి బయలుదేఱి వచ్చుచున్నట్టియుఁ, బద్మవిరహిత యగు పద్మాలయంబోలి మనోహరమూర్తియై విరాజిల్లుచున్నట్టియు సుందరీల లామయగురంభను సందర్శించెను.

ఆమెసుందరవదనము సంపూర్ణచంద్రమండలసదృశమై మనోహ రమై యుండెను. ఆమెసకలాంగకములు ననంగదేవతాధిష్ఠితములై మ నోజ్ఞములై యుండెను. మదగజకుంభస్తనియు, పీనవిస్తీర్ణకటిమండల యు, సమున్నతవిశాలవక్షోభాగయు, నయననాసికాదిసర్వాంగసుందరి యు, సిద్ధప్రసిద్ధదేవగణమనోహారిణియు, శోభనాంగియు, నగునాదివ్య రమణీలలామ రక్తోత్పలదళసదృశములగుతనకోమలచరణంబులచే స్వర్గ తలంబును బల్లవితంబుగాఁ జేయుచు వీణాపాణియై వచ్చుచుండుటం

గాంచి సుకృతాత్ముఁ డగునాసిద్ధుం డామెతో నిట్లనియెను. ఓవరాంగీ! వారాణసీధామంబున నివసించుచుండు నొకబ్రాహ్మణుఁడు నీక్షేమము నడిగియున్నాఁడు. నీకాతనితోడిపరిచయమున్నచో నాకుఁ దెలుపుము. అనుటయు దివిజకాంతారత్నమగురంభ యించుక యాలోచించి ''నే నెంతగాఁ బ్రయత్నించిచూచినను నాకాతనితో సంబంధ మున్న ట్లింం తమాత్రము నగపడుటలేదు.,, అని చెప్పెను.

సిద్ధశేఖరుం డారంభవాక్యములనాకర్ణించి ''ఓయిందీవరాక్షీ! ఇఁక నీభవనంబునకుఁ బొమ్ము." అని చెప్పి యాతఁడు మరల వారాణసీనగరంబునకుఁ జనుదెంచి సిద్ధసహస్రపూజితుండై పంచాయతనక్షేత్రంబున నివసించియుండెను. అనంతరము గొంతకాలమున కాబ్రాహ్మణుండుమరల నచ్చటికి వచ్చి యాసిద్ధుని సందర్శించి ''మహామునీంద్రా! అప్సరస్సుందరీరత్నమగు రంభను మీరు సందర్శించితిరా? మీకు దర్శనం బిచ్చినయాదేవాంగనాశిరోమణి నాప్రశ్న కేమనియుత్తరమిచ్చినది?" అని యడుగుటయు సిద్ధుండు ''భూసురేంద్రా! నేను స్వర్గమునకుఁ బోయి రంభను దర్శించితిని. నీమాట లామెకు నివేదించితిని. అప్పుడామె కొంతసేపటివఱకు నాలోచించి మీరు ప్రశంసించినయాతఁ డెవ్వఁడో యాతనిపేరైన నేనెన్నఁడును వినియుండలేదని చెప్పినది." అనియెను.

అంతనాబ్రాహ్మణుండు ''తేజోమయా! నేను బ్రాహ్మణుఁడను. నీవు నాయందు దయయుంచి మరల స్వర్గలోకమునకుఁ బోయి యారంభను దర్శించి నీవాబ్రాహ్మణు నెఱుంగకుండుటకుఁ గారణమేమని ప్రశ్నింపుము" అనివేడుటయు నాసిద్ధశ్రేష్ఠుఁడు బ్రాహ్మణునిప్రార్థనము నంగీకరించి మరల సుకృతిగణనివాసయోగ్యంబగుస్వర్గనగరమునకుం జని పృథునితంబినియు, పద్మరాగసమప్రభయు నగురంభం గాంచి మం

దహాసంబు సేయుచుఁ జంచలహృదయ యగునామెను ద్దేశించి ఓసుందరీ! నీకుఁ బరమప్రియుండును వారాణసీనగరవాస్తవ్యుఁడు నగునాబ్రాహ్మణుఁడు మరల "నిన్నింతగాఁ బ్రేమించుచున్ననన్ను నీవిట్లనాదరము చేయుటకుఁ గారణమేమి" అని ప్రశ్నించిరమ్మని నన్నుఁ బంపినాఁడు.

అనుటయు నాదివిజకాంతాశిరోమణి చిఱునవ్వు ముఖమండలమునఁ దులకింప సిద్ధసహస్రశ్రేష్ఠుండగునమ్మహాత్ముని సంబోధించి యిట్లనియెను. ఓసిద్ధశేఖరా! నీవు మరల నాబ్రాహ్మణునొద్దకుఁ బోయి నావాక్యములుగా నిట్లు చెప్పుము. ఓబ్రాహ్మణా! రంభతోఁ బరిచయము గల్పించుకొనవలయు నని నీకుఁ గుతూహలమున్నచో నీవు నియమవంతుఁడవు గమ్ము! ఆమూలమున నీవు స్వర్గలోకమును జేరఁగలవు. అని రంభయాబ్రాహ్మణునింగూర్చిచెప్పి యాసిద్ధశ్రేష్ఠునకుఁ బ్రణామం బాచరించిసకలాప్సరస్సఖీసహితముగా నందనవనమునకుం బోయెను.

అనంతరము దేవగంధర్వవందితుఁడగునాసిద్ధవర్యుఁడు మరలఁ గాశీధామమునకు వచ్చి స్వర్గసందర్శనసుఖమును స్మరించుకొనుచు నాబ్రాహ్మణుని సందర్శించి విప్రోత్తమా! సురసుందరీమణియగురంభకును సకలదేవతాగణంబులకును నీపరిచయమును గలిగించుకొనవలయునని యభిలాషయున్నచో నీవువిశేషనియమపరిజ్ఞానంబు గాంచి నియమానుష్ఠానముం గావింపు మని చెప్పెను. ఆవచనంబు లాకర్ణించి యాబ్రాహ్మణుండు సుస్థిరహృదయముతో సిద్ధశేఖరా! నేనీదినమునుండి పాషాణభోజనముం గావింప నని నియమము చేసికొంటిని. నీవు స్వర్గలోకమునకుఁ బోయి యారంభను మరల దర్శించి పూర్వము నన్నుఁ బ్రశ్నించినవాఁడు పాషాణభోజనము చేయనని నియమము చేసికొన్నవాఁడుసుమా యని చెప్పుమనియెను.

సిద్ధుండును బ్రాహ్మణునియావాక్యముల నాలించి యథోచిత సంభాషణలచే నాతని సంతుష్టుంగావించి మరలవాయువేగంబున స్వర్గపురమునకుం బోయి రంభను దర్శించి సుందరీ! పాషాణభోజనముచే యుపవి నియమము చేసికొన్నయాబ్రాహ్మణుని నీవెఱుఁగవా? ఈసంగతి తెలిసికొని రమ్మని యాతఁడు మరల నన్నంపినాఁడని చెప్పెను. రంభయు నాబ్రాహ్మణుఁ డట్లు నియమము చేసికొన్నదినమునుండి యాతనింగూర్చి భావించుచుండెను. క్రమముగా నాబ్రాహ్మణునియసాధారణనియమమూలంబున సకలవస్తువులును రాత్రులయందు బ్రదీపకాంతిలోఁ బ్రకాశించువిధంబున దేదీప్యమానము లగుచుండెను. కాశీధామవాస్తవ్యులకందఱకును సేవల. మప్రియుం డగునాబ్రాహ్మణుఁ డానియమప్రభావముచేతనే యెల్లవారికిని బ్రియుండయ్యెను. ఎన్నఁడు నాతని మందిరమునకుఁ బోవుట కిచ్ఛగింపనివారును దమగృహంబుల కెప్పుడు నాతఁడు వచ్చుట కంగీకరింపనివారునుగూడ నాతనిదర్శింపకుండజీవింపఁ జాలనంతటిస్థితికి వచ్చిరి.

ఆబ్రాహ్మణుఁడును గ్రమముగా నిర్జనస్థానమున నివసించి నియమపరిపాలనముంగావించుచుఁ బరమసిద్ధిలాభముం గాంచిబ్రహ్మమయుఁడై బ్రహ్మలోకప్రాప్తిం గాంచఁగలిగెను.

ఓదేవీ! పార్వతీ! యమునియమాదుల నల్పముగాఁగాని యధికముగాఁగాని యుపాసించునుపాసకులు స్వప్రభావముచేస్వర్గప్రాప్తులుగాఁ జాలుదురు. చిరకాలము యశస్కరములగుకర్మముల నాచరించువారైన నునియమవ్రతులవలెననాయాసముగా బ్రహ్మలోకమునుబడయఁజాలరు. ఓశతపత్రముఖీ! పర్వతాత్మజా! ఇఁక జెప్పవలసిన దేమున్నది? ఆ బ్రాహ్మణుఁడు నియమావలంబనమూలమున బ్రహ్మలోకమును జేరి శచీపతి యగుమహేంద్రునింబోలి స్వర్గనగరమునందు సుఖనివాసముం

గాంచఁగలిగెను. ఓసూర్యచంద్రతేజశ్శాలినీ! ఇది నియమఫలప్రకారంబు. కావున నియమమునందు సర్వదా విశుద్ధభావముతో నుండవలయును.

—• చంద్రశేఖరత్వహేతుకీర్తనము. •—

భగవతి యగుపార్వతి యీవిధముగా నియమఫలసంకీర్తనము నాకర్ణించి పరమానందహృదయముతో లోకకర్త యగునాత్మభర్త నుద్దేశించి మరల నిట్లనియెను, మహాదేవా! నియమఫలముంగూర్చి నీచేఁ జెప్పంబడినవిషయము నాకర్ణించితిని. ఆబ్రాహ్మణుఁడు దుష్కర్మనిరతుఁ డయ్యును నియమప్రభావముచే బ్రహ్మలోకప్రాప్తుండయ్యెను. ఓంకారేశ్వరప్రసంగవశమునఁ నీచేఁ జెప్పంబడిన నిత్యనియమఫలంబు నాలకించితిని. కాని యిప్పు డతిగోప్యం బగు నింకొకవిషయముంగూర్చి వినవలయు నని నాకభిలాష గలుగుచున్నది. ఓసుధాకరసన్నిభా! నీవు నిరంతరమును నీమస్తకమునం దర్ధచంద్రుని ధరించుచుండుటకు నిమిత్తమును, నీకుఁ జంద్రశేఖరనామము గలుగుటకుఁ గారణమును విస్పష్టముగా నెఱింగింపవలయును. నీవు నీయర్ధశరీరమునందు నన్ను ధరించినవిధముననే చంద్రునిగూడఁ దలపై ధరించుటకుఁ గారణమేమి? ఎవ్వనిచరణరజోలేశమును దలఁదాల్చుటకు దేవతలుగూడ నభిలషించి ప్రార్థించుచుందురో యట్టినీయుత్తమాంగమునందుఁ జంద్రుఁ డేవిధముగా నధిరోహింపఁగలిగెను? పరమేశ్వరా! నేను నీసహధర్మిణి నగుటంజేసి నాయెడలఁ బరమానుగ్రహమునుబ్రకటించుచు నీరహస్యమును విస్పష్టముగా నాకు బోధింపుము.

అని యీవిధముగాఁ దత్కథాశ్రవణమునకై యత్యుత్కంఠితయై పార్వతి ప్రశ్నించుటయు మహాదేవుండు ప్రేమపూర్వకముగా

నాగిరిరాజనందనం గౌఁగిలించుకొని యిట్లు చెప్పందొడంగెను. ఓసు ముఖీ! వినుము. నీవు పూర్వము సతీరూపమును బరిత్యజించినప్పుడు నేను నీవిరహమును సహింపఁజాలక నిర్వేదముతో నరణ్యావాసము సుఖకరం బగునని భావించి యాత్మమాత్రద్వితీయుఁడనై వనవనంబునకును బరిభ్రమింప నారంభించితిని. మఱియును దపశ్చరణంబునకు నిశ్చయించి గృహంబును బరిత్యజించి రమణీయములగు పర్వతగుహాంతరములయందును, నదీపులినములయందును, వృక్షవాసిగణంబుల సమీపమునందును, దరుషండములయందును, దేవోద్యానములయందును, సాధారణవనములయందును సంచరించుచు నిందీవరసమన్వితంబులగుజలాశయములసమీపమునందు నివసించుచుంటిని. నేనట్లు కఠోరతపోనియమము నవలంబించి యుండుటచే నప్పుడు నేనాశ్రయించిన సమస్తవృక్షములును, సమస్తపర్వతములును దపోనలంబుచే దగ్ధములై పోవుచుండెను. కొన్నిపర్వతములశృంగములు ధూమాకీర్ణములును, మఱికొన్నిపర్వతములశిఖరములు జ్వాలాభీలములునై నాతపఃప్రతాపముచే సకలపర్వతములును దగ్ధములగుట కారంభించెను. ఆతపస్తేజముచే సూర్యచంద్రాదిగ్రహగణంబులు ప్రభాహీనములై పోయెను. లోకనియంత యగుయముండు జరాపీడితునివలె నై పోయెను. మఱియు సురాసురసమన్విత మగుత్రైలోక్యమును బరిఖిన్నమై పోయెను.

అప్పుడు సకలదేవతలును, బ్రహ్మేంద్రసహితముగా మదీయమగుతేజముచే సమాకీర్ణులై మందరాచలశిఖరమునందుఁ జేరియుండిరి. ఆసమయమున సకలదేవతాధీశ్వరుఁ డగుమహేంద్రుఁడు బ్రహ్మదేవు నుద్దేశించి, మహాత్మా! ఈయద్భుతసంఘటనమునకు నిమిత్త మేమి? మేమీయగ్నిజ్వాలలచే నీవిధముగాఁ బీడితులమగుటకుఁ గారణమేమి? ఈదారుణానలజ్వాలలు చల్లారుట కుపాయ మేమి? నిన్నాశ్రయించి

యున్న యీయాపన్నులమగుమాకు సదుపాయము నుపదేశింపుము. అని
యింద్రుండు ప్రార్థించుటయుఁ జతుర్ముఖుండు సజలజలదగంభీరస్వర
ముతో నిట్లనియెను.

మహేంద్రా! ఎవ్వనితపఃప్రభావముచే నీత్రిభువనంబులును
దగ్ధము లగుచున్నవో యామహాత్ముఁ డగుమహాదేవుని యసాధారణ
విక్రమము నెఱుంగుటకు నేను సమర్థుండను గాఁజాలను. ఆమహాదే
వునిసన్నిధిని మాసంబంధ మగునెట్టియధికారమును నిలువఁజాలదు.
ఆతనియుద్దేశమునకు వ్యతిరేకముగా నెవ్వరు చరింపఁగలరు? నేనిప్పుడు
జగత్కల్యాణముకొఱకు నీకు హితకరమగుమార్గమును బోధించెదను.
వినుము. ఆరుద్రుండు చంద్రధారణంబు గావించునంతవఱకును సౌ
మ్యుండు గాఁజాలఁడు. కావున నీవిపత్సముద్రమునుండి తరింప నభిల
షింతువేని రమ్ము. మనమందఱమును జంద్రుని వెంటఁబెట్టుకొనిపోయి
యామహాదేవునిమస్తకమునందు సంస్థాపింతము. ఆపరమేశ్వరుఁడు సతీ
వియోగముచే దివసమునందలి వీతిహోత్రునింబోలి ప్రజ్వరిల్లుచు మనల
నందఱను దహింపఁజేయుచున్నాఁడు. ఆదేవదేవుఁడు నిశ్చయముగా
దేవతాస్వరూపుఁ డగుసుధాకరునిఁ దనయుత్తమాంగమునందు ధరింపఁ
గలఁడు. అప్పు డయ్యీశ్వరునిమస్తకమునందలిచంద్రచూడాశ్రితమణి
వినిర్మలశోభామయమై దారుణతపస్తేజమును సులభముగా నుపసంహ
రింపఁగలదు. ఇట్లు గావించినచో మనకార్యసిద్ధి యగుటయేగాక
యాసదాశివుండును సంతుష్టుండు గాఁగలఁడు. మఱియు నాహిమాం
శునిప్రభావముచే నాదేవునిసకలసంతాపమును దూరీభూతం బగుటచే
నాతండును శాంతస్వరూపుఁడు గాఁగలఁడు.

అని యిట్లు బ్రహ్మదేవుం డుపదేశించుటయు నింద్రాదిసమస్త
దేవతాగణంబులును లోకహితకరం బగునాయుపాయము నంగీకరించి

మంగళకరంబగుచంద్రరూపమణిరాజమునుండి యొకయమృతకుంభము
ను నొకవిషకుంభమును గ్రహించి యందఱును వినీతభావముతో మ
త్సన్నిధానమును జేరియుండిరి. అప్పు డేకహస్తపరిమాణములును,
వస్త్రావృతంబులు నగునయ్యమృతవిషకలశములు పుష్పవిశిష్టంబగుచం
దనముంబోలి మనోహరపరిమళకలితంబులై విరాజిల్లుచుండెను. ఆసమ
యమున వాయుప్రభృతు లగుసకలదేవతలహృదయములు నింద్రియ
ములును సుప్రసన్నములై యుండెను. అంతఁ బితామహుం డగువన
జాసనుఁడు మహాదేవుం డగునన్ను సంబోధించి దేవదేవా! ఈయమృతవిష
పూర్ణంబు లగునీకలశములను దయతోఁ బరిగ్రహించి నీసన్నిధి నాశ్ర
యించియున్న యీయమరగణంబులకందఱకును భవదీయదివ్యదర్శన
లాభమును బ్రసాదింపు మని ప్రార్థించెను.

ఓపరమేశ్వరీ! అప్పుడు నేను బ్రహ్మదేవునివాక్యముల నాకర్ణిం
చి యాకలశద్వయమునందును ముందుగా నమృతకలశమును గైకొం
టిని. అది నాయుత్తమాంగమునం దప్పుడు చంద్రరేఖారూపమునఁ
బరిణమించి విరాజిల్లుచుండెను. తదనంతరము నేనా రెండవవిషకుంభ
మును నామధ్యమాంగుళిచే స్పృశించి యాయంగుళితోనే నాగ్రీవదే
శమునందు విలేపనము చేసికొంటిని. దేవీ! నాయుత్తమాంగమునం
దమృతముండుటచేఁ జంద్రశేఖరుఁడనియు, గ్రీవదేశమునందు హాలా
హాలముండుటచే నీలకంఠుఁడనియు నామద్వయము నాకప్పుడు లభిం
చెను. ఏకకాలముననే నామస్తకగ్రీవములయందుఁ జంద్రహాలాహ
లములు దైహికచిహ్నములవలెఁ బొడసూపఁదొడంగెను. సౌమ్యపదా
ర్థములన్నిటికంటెను నతిసౌమ్యుం డగు చంద్రుఁడు నాయుత్తమాంగ
మున నధిరోహించియుండుటచే నప్పుడు నాతపస్తాపమంతయును శీతలమై
పోయెను. అప్పు డాహాలాహాలముచే నాకంఠప్రదేశము శ్యామలవర్ణ

విభాసిత మయ్యెను.

ఓవామలోచనా! నేనప్పుడు దేవతలకెందఱకును సౌమ్యుఁడను శివస్వరూపుఁడను నై ప్రసన్నభావముతోఁ బ్రియదర్శనుఁడనై తిని. ఆ విషామృతచిహ్నములచే నలంకృతుఁడ నై యున్న నేను పూర్వముకంటె ను మనోహరాకారుఁడనై యెల్లవారికిని దర్శనీయుండనై తిని. దేవీ! ఈదివ్యచరిత్రము నాకర్ణించువారు గాణపత్యలాభముం గాంతురు. పుణ్యప్రదమును, సర్వదా శుభకరమును, పితృగణస్వర్గప్రాపకము నగు నీయితిహాసమును బఠించువారు సకలకలికల్మషవిముక్తులు గాఁగలరు. నిర్మలహృదయముతో నద్భుతం బగునీచంద్రజన్మాధ్యాయము నధ్య యనముసేయువానియెడల నేనతిప్రియుండనై దేహాంతమునం దాతనికి విషయసంపర్కవిరహిత మగుగాణపత్యపదలాభమును బ్రసాదింతును.

—♦ విభూతిమాహాత్మ్యము. ♦—

అవ్యయయు, నగేంద్రనందనయు, మహాభాగయు నగుపార్వతీ దేవి సకలదేవతాధీశ్వరుం డగునీశ్వరునుద్దేశించి యిట్లనియెను. ఓ దిగంబరా! దేవదేవా! సర్వభూతాధినాథుఁడవు, సర్వదేవతాసార్వభౌ ముఁడవు నగునిన్నుఁ బతిగాఁ బడయుటచే నీవిశ్వమునందు నాకంటెఁ బుణ్యవతు లగుసతు లెందును లేరని యానందించుచున్నాను. శ్మశాన ప్రదేశములయందుఁ బ్రమథగణసహితుండవై యానందతాండవము గావించునప్పుడు పరమైశ్వర్యసమన్వితమును, భస్మవిభూషితము నగునీ దివ్యమూర్తిని నేను సందర్శించుచుందును. సకలశుభకరంబులగునభిల షితవరంబులను భక్తులకుఁ బ్రసాదింపఁగల సమర్థుఁడవగునీవు సకలాంగకములను విభూతిరజోలేపనముం గావించుకొనుటకుఁ గారణమేమి? చందనగోరోచనాది పరమోత్కృష్టవిలేపనములుండఁగా నీవు కేవలము

ను విభూతిని నీయర్థాంగినగునాకంటెను బ్రియంబుగాఁ దలంచి యుప యోగించుటకు నిమిత్త మేమి? దేవాదిదేవా! బాలేందుశేఖరా! ఈ భూతిజన్మస్థానంబును, ఇది నీకతిప్రియం బగుటకు నిమిత్తమును విస్ప ష్టముగా నాకెఱింగింపఁగోరెదను.

అనియిట్లతికుతూహలమునఁ బ్రార్థించుచున్న ప్రజ్వలానల సన్నిభసముజ్జ్వలాంగి యగు దుర్గాదేవిని గాఢాలింగనపూర్వకముగా నాదరించి పరమేశ్వరుం డిట్లు చెప్పందొడంగెను.

ఓగౌరీ! చంద్రముఖీ! నేను నిరంతరమును భస్మధారణముం గా వించుటకుఁ గారణమును జెప్పెద నాలకింపుము. బ్రహ్మదేవునిచే సృష్టింపఁబడినయీవిశ్వమునందు మహోత్కృష్టంబగుభృగువంశమున కు భూషణమై యనుపమానతేజస్సంపన్నుఁడగునొకబ్రాహ్మణుఁ డుం డెను. అతఁ డతికఠోరనియమముల నవలంబించి తీవ్రం బగుతపంబు గావించుట కారంభించెను. ఆనియమవ్రతుఁడు నిశ్చలదీక్షతో గ్రీష్మ కాలమునందుఁ బంచాగ్నిమధ్యమున నిలిచియు, శీతకాలమునందు జలమధ్యమున శయనించియు, వర్షాకాలమున ధారాధరసమూహము నుండి వెలువడు ప్రబలజలధారలను సహించుచు నాకాశమధ్యమునం దుండియు నీవిధముగాఁ దపంబు సేయుచుండెను.

ఇట్లు నియమాన్వితుఁడై తపశ్చరణంబు గావించుచున్నయాత నికి క్షుదోబ్ధ యగుచుండుటయు నాతఁడు కాలక్రమమున నాలుగు ఐదు, ఆఱు, ఏడు పదిదినములకొకసారిమాత్రము మితభాషియు మి తాహారియునై కాలమును గడపుచుండెను. భల్లుక, శరభ, సింహ, శృగాలాదిజంతువులు పరిచారకులంబోలి ఫలమూలాదులం గొనితెచ్చి యమ్మహాత్మునకు సమర్పించుచుండెను. ఆతనితపఃప్రభావముచే నా తపోవనమునందలి సస్యకుశాద్యాహారము లగుమృగంబులును, గేవల

మాంసాహారములగుజంతువులును సహజములగుతమపరస్పరశత్రుత్వ
ములను బరిత్యజించి యన్యోన్యానువర్తనంబు గలిగి మెలంగుచుండె
ను. క్రమముగా నాతపోధనుండును దీప్తానలముంబోలి సముజ్జ్వలప్ర
భామయుం డయ్యెను. ఆతనియతిభీషణతపస్తాపముచే సకలలోకములు
ను దపించుట కారంభించెను.

పిమ్మట నాతఁడు లవణవిరహితంబు లగుశాకములనుమాత్రమే
భుజించుచుండుటకు నియమము చేసికొనియెను. అందుచే నానియమ
దీక్షితునకుఁ ద్రిలోకములయందును బర్ణాదుం డనునామము విఖ్యాతం
బయ్యెను. అశ్లాఘ్యపుణ్యపురుషుఁడు పర్ణమాత్రభోజనంబుచేతనే సంపూ
ర్ణముగ మృష్టాన్నభోజనముం గావించినంతటి సంతృప్తిం గాంచుచు
బహుదినములు, బహువత్సరములు కఠోరనియమములచేఁ గడపివై
చెను. అనంతరము గొంతకాలమున కాధర్మపరుం డగుమునివరుండు
తనలోఁ దానే, "నేను నిరంతరమును సత్యధర్మముల నవలంబించి
చిరకాలమునుండి తపోనుష్ఠానముం గావించుచుంటిని. కాని యెంతకా
లమువఱకు నాశరీరమునందలిరక్తము శాకరసరూపమునఁ బరిణమింప
కుండునో యంతకాలమువఱకును మదనుష్ఠితం బగుధర్మము సంపూర్ణ
ముగ ఫలింపఁజాలదు." అని నిశ్చయించుకొనియెను.

ఓపార్వతీ! ఆమహాత్ముఁ డిట్లు భావించుకొని మఱికొంతకాల
మున కొకనాఁడు స్వధర్మనిర్వాహణంబునకై వనంబునఁ బ్రవేశించి పద్మ
గర్భసవర్ణంబు లగుదర్భలను సంగ్రహించుచుండెను. ఆసమయమునం
దసితీక్ష్ణం బగునొకదర్భ యామునిప్రవరునితర్జనికిం దగిలి గీచుకొని
పోవుటచే గాయమై యాగాయమునుండి కేవలము శాకరససదృశంబగు
శోణితము స్రవింప నారంభించెను. ఆసంయమీంద్రుం డారక్తముం
గాంచినంతనే పెద్దసవ్వసవ్వుఁ బరమానందమున నాట్యము చేయ

నారంభించి గంభీరగర్జనంబులచే సమీపాశ్రితంబు లగుజంతువులకుఁ గూడ మహాభయమును గల్పించుచుండెను. ఆనందతన్మయుం డగు నాపరమపురుషునివికారచేష్టితములం గాంచి యటనున్న సింహశార్దూలాదిమృగంబు లన్నియును భయముచేఁ బలాయితములు గానారంభించెను.

ఓశైలేంద్రా ! ఆపుణ్యమూర్తికిఁ గ్రమముగాఁ జిత్తోన్మాదంబు గలుగునేమో యని శంకించి నేనప్పుడు వృద్ధబ్రాహ్మణరూపముం దాల్చి యాతపోధనునకుసాక్షాత్కరించితిని. అట్లు పొడసూపి నేనంతగాఁ బలుకరించినను దన్మయుం డగునాపర్ణాదమునీంద్రుండు నావచనములను జెవులం బెట్టకుండఁగనే యెప్పటివలె గర్జించుచు నృత్యము సేయుచుండెను. కాని నేనంతతో నూరకుండక యాతనికి మఱింత దగ్గఱగాఁ బోయి నిలుచుటయు నాకస్మికముగా నాతఁడు నన్నుం గాంచి తనవికృతనటనాదులనుండి చటాలున విరతుం డయ్యెను. అప్పుడు నేనత్యాదరముతో నాతనిచేయి పట్టుకొని, విప్రశ్రేష్ఠా ! ఇదియేమి ? ఇప్పుడు నీకిట్టియభూతపూర్వం బగుభావోదయ మగుటకుఁ గారణ మేమి ? చంద్రునినుండి యంధకార ముదయించుట యెట్లసంభవమో, యట్లే పుణ్యమూర్తివగు నీహృదయమునుండి యిట్టివికృతభావ ముదయించుట యనుచితముగదా ! ఆత్మశ్లాఘనమును బరిత్యజించినచో నశ్రమంబుగఁ దపోధనలాభంబు సిద్ధించును. యజ్ఞస్వరూపమును, కీర్తిస్వరూపమును దపమే గావునఁ జిరసంచిత మగుతపఃఫలమును వినాశము చేసికొనకుము.

నేను సుందరుండ నని చంద్రుండును, నేను తేజోమయుండ నని సూర్యుండును, నాకంటెదహించువా రెవ్వరును లేరని యగ్నియు, నెన్నటికి నహంభావమును బ్రకటించుటలేదు. మునీంద్రా! జన్మసంచిత

మగునీతపశ్శక్తి దానధర్మాదులచే నతివినిర్మలమై యున్నది. ఆత్మశ్లాఘనంబుచే సకలధర్మంబులును గలుషీభూతములగుచుండును గావున నీవు తపోవిషయంబున నహంకారమును సంపూర్ణముగాఁ బరిత్యజింప వలయును. శరీరరూపిణి యగునీపృథ్వి యాత్మకంటె నతిరిక్తమైనది. దానియందు నానావిధంబు లగురసంబులు పరిదృశ్యమానము లగుచుండును. కావున నీవు నాశరీరమునుండి శాకరసము వెలువడుచున్నది గదాయని విస్మయమునకు వశీభూతుఁడవు గావలదు. ఈభూమండలమునందు నీకంటెను దపఃప్రభావసంపన్నులగు సంయమిశ్రేష్ఠు లనేకులున్నారు.

విప్రోత్తమా ! ఇటు చూడుము. నీవలెనే నాశరీరముగూడఁ దపస్తేజముచే నిష్కల్మషమై యున్నది. కాని “నేను నిష్కల్మషుఁడ” నని నీవభిమానపడుచున్నాఁడవు. కావున నీవు కిల్బిషకలితుఁడవని నే ననుమానించుచున్నాను. దహ్యమానం బగుతృణమునుండి యేవిధముగా భస్మము బహిర్భూతం బగునో యావిధముగానే నాశరీరమునుండికూడ వెలువడఁగలదు.

పార్వతీ ! నేనిట్లు చెప్పుచు నేనాబ్రాహ్మణునిసమక్షమునందే నాతర్జన్యంగుళిచ్ఛేదనముం గావించుకొంటిని. అప్డు డాయంగుళినుండి యతివిమలంబు లగువిభూతిధారలు, యజ్ఞమునుండి వసుధారలవలెనే ప్రవహింప నారంభించెను. ఆబ్రాహ్మణోత్తముం డట్లు నాయంగుళినుండి వెలువడుచున్న భస్మధారలం గాంచి యత్యాశ్చర్యావిష్టహృదయుఁడై సాధువాదము గావించుచు, “మహాత్మా ! ఈపృథ్వీతలము బహురసకలితమైన దని నీవిదివఱ కానతిచ్చినమాట సత్యమైనది. నేను నాయంగుళినుండి శాకరసము వినిర్గతం బగుటం గాంచి గర్వించితిని. ఆయహంకారమును నీవు నీయంగుళినుండి భస్మధారలను బ్రవహింపఁ

జేసి సంపూర్ణముగ నణచివైచితివి. మహాత్మా! నీవెవ్వరు? నిజనమ్రగ్ర హణముచే నేవంశము పవిత్రమైనది? నీనామ మేమి? ఏవిధానము నవ లంబించి నీవు తపంబు గావించుచుంటివి? ఆహా! నీయంగుళినుండి భస్మధారలు వెలువడుచున్నవి. నేను బహుసహస్రవత్సరములనుండి మహాదేవానుగ్రహమును గోరి యతికష్టముతోఁ దపం బాచరించుచుం టినని నీవు నాయందుఁ గరుణించి నవజలధరతేజోమయదివ్యస్వరూప ముతో సాక్షాత్కరించినవిష్ణుదేవుఁడవు గాదుగద! నీవు మేఘవాహనుఁ డగునిందుఁడవో, దేవాదిదేవుండగు మహేశ్వరుండవో యనుగ్ర హించి నాకెఱింగింపుము. అనియిట్లావిప్రోత్తముండు ప్రశ్నించుటయు నేనప్పుడు దర్శనీయం బగునిజస్వరూపముతో నాతనియెదుట సాక్షాత్క రించితిని. అంత నాపుణ్యపురుషుండు ససంభ్రమంబున నాచరణసన్ని ధానమున సాష్టాంగాలింగితధరణీతలుండై వ్రాలి యిట్లు నన్నుస్తుతింప నారంభించెను.

(దేవాదిదేవా! బ్రాహ్మణస్వరూపుఁడవు, శూలధారివి, మహే శ్వరుఁడవు నగునీకు నమస్కారము. బ్రహ్మేంద్రాదులకును, విష్ణుదేవున కును బూజనీయుం డగుదేవునకు నాప్రణామంబులు. ప్రభూ! భస్మాం గరాగుఁడవు, భస్మోత్పత్తివికారుఁడవు, భస్మలిప్తశరీరుఁడవు, దుఃఖాంత ఫలదాయకుఁడవు నగునీకు వందనములు.)

దేవీ! ఇట్లు స్తోత్రము సేయుచున్న సద్భావవిశుద్ధచిత్తుం డగు నాతపోధనుం గాంచి నేనును విశుద్ధభావచిత్తుండనై యిట్లంటిని. ఓమునిసత్తమా! నీచేఁ గావింపఁబడిన యీస్తోత్రమునకు నేను సంతు ష్టుండనైతిని. ఈస్తవంబునకు ఫలంబును నిర్దేశించెద నాకర్ణింపుము. ఈపవిత్రస్తోత్రమును బఠించువాఁడు సర్వైశ్వర్యసంపన్నుఁడును సకల, దుఃఖవివర్జితుండును గాఁగలఁడు. నీవు నాకతిప్రియుండ వగుగణాధిపతివి

గాఁగలవు. నో బ్రిహ్మణదేవతాగణంబులయందు నీకు నిరంతరమును శ్రిద్ధాభక్తులు నిశ్చలంబులై యుండునుగాక! గణేశ్వరా! నీవు యోగబలంబుచేఁ బరమానందకందళితహృదయారవిందుండవై నాకుఁ బ్రి యొమంబు గావించి మేరుశైలస్థితంబును, దేవయోగ్యంబును, మహ్త్తంబు నగుసుఖావాసమునందు నివసించియుండుము. అని వరంబిచ్చి యమ్మునిశ్రేష్ఠు ననుగ్రిహించితిని.

(అమృతసుగంధీ! ఏతత్కారణంబుచే విభూతి నాకతిప్రియతమ పదార్థం బయ్యెను. విభూతిలేపనమాత్రంబున సర్వోత్తమస్నానఫలంబు సిద్ధించును. పుణ్యంబగు కనఖలతీర్థంబునను, బ్రియాగతీర్థంబునను స్నానముచేసినఫలము విభూతిస్నానముచేతనే లభింపఁగలదు. మఱియు విభూతిస్నానముచేఁ బుష్కర, ప్రభాసాదితీర్థంబులయందు భక్తితోఁ గ్రుంకులిడినపుణ్యఫలంబుకంటె శతగుణాధికఫలంబు లభించును. బ్రిహ్మయు, విష్ణుండును, అనంతుండును, శక్రుండును, యముండును, వైశ్వానరుండును, వరుణప్రభృతిదేవగణంబులును విభూతిస్నానప్రిభావముచేతనే సర్వైశ్వర్యసంపన్నులై సకలజీవులకును బూజనీయులుగాఁగలిగిరి. ద్వాదశాదిత్యులును, అష్టవసువులును, ఏకాదశరుద్రిలును, మరుత్తులును, అశ్వినీదేవతలునుగూడ నీవిభూతిస్నానము నుపాసించియే దేవత్వలాభముం గాంచఁగలిగిరి. మఱియుఁ దపోధనులును, సిద్ధులును, ఉరగులును, చారణులును విభూతిస్నానమాహాత్మ్యముచేతనే మోక్షపదప్రాప్తులైరి.)

ఓపార్వతీ! విభూతిస్నానము నాచరించువారికి యక్షరాక్షస పిశాచాదులవలన నెన్నఁడు నెట్టిబాధలును గలుగవు. దేవీ! మత్స్నమానులును, యోగవిషయంబున మత్సదృశప్రిభావసంపన్నులు నగు వీరందఱును విభూతిస్నానమాహాత్మ్యముచేతనే మదనుచరులు గాఁగలి

గిరి. మద్విభూతినుండి యుత్పన్నంబైనస్వర్గము పరిమితఫలప్రదాయక మైనది. కాని నావిభూతిమాత్రము వివిధపుణ్యఫలప్రదానసమర్థమైనది. విభూతినే యాధారముగజేసికొనియుండుమద్భక్తులయుత్తమకార్యములకు రాక్షసులైనను విఘ్నముల నాపాదింపఁజాలరు. పరమంబగువిభూతినా శ్రయించియుండువారు నాయాజ్ఞానువర్తులై మదీయంబగు నుత్తమలో కమునందు యథేచ్ఛావిహారములం గావించుచుందురు. ఓవామలో చనా! స్నానము లన్నిటియందును విభూతిస్నానమే సర్వోత్కృష్టమై నది. విభూతిస్నానమువలన నెట్టిఫలము లభించునో యావిషయంబం తయును గణేశ్వరుఁడు బాగుగ నెఱుంగును. గంగానదివంటితీర్థమును, వేదమువంటి శ్రుతులును, మృత్యువువంటి శాసకులును నెట్లు లేకుం దురో యట్లే విభూతితో సమం బగుతపంబు మఱియొకటి లేదు. హింసకజంతువులు పరహింసితమును, ప్రమత్తము నగుజంతువు నెట్లు హింసింపక విడిచిపెట్టునో యట్లే విఘ్నసమూహములు విభూతిస్నా నము చేయువానిని స్పృశింపఁబోవు.

ఓకమలదళలోచనా! నేనీవిధముగాఁ బరమమునీంద్రుం డగు పర్ణాదు ననుగ్రహించుటకే నాసకలాంగకములయందును విభూతివిలే పనముం గావించుకొంటిని. ఓహిమాచలతనయా! ఈవిభూతి యేవి ధముగా నుత్పన్నం బైనదో, యేకారణముచే నాకది యంగరాగం బై నదో యాపూర్వవృత్తాంతమును నీకిప్పు డెఱింగించితిని. మానవులు గాని, దానవులుగాని, మఱి యెవ్వరుగాని నాకతిప్రియం బగునీభస్మ స్నానము నుపాసింపఁగలుగుదురేని మత్ప్రియభక్తు లగునట్టివారు నా ప్రమథగణంబులలో శ్రేష్ఠులును, సూర్యచంద్రాగ్నిసదృశతేజస్సంప న్నులును, దేవగంధర్వసిద్ధగణప్రపూజితులును, రమణీయాకారులు నై యుందురు.

—: రుద్రవృత్తాంతకీర్తనము. :—

పవిత్రియుఁ గమలదళవిశాలలోచనయు, గిరీంద్రనందనయు, నగుదుర్గాదేవి విభూతిసంబంధమగునుపాఖ్యానము నాకర్ణించి వెండి. యుఁ బతి యగుపశుపతినుద్దేశించి యిట్లనియెను. ఓపరమేశ్వరా! సకలజీవులకు నంత్యకాలనివాస మైనట్టియు, శవదహనధూమముచేఁ గన్నులను మండించునట్టియు, వేలకొలఁదిచితులయందుఁ బ్రజ్వలించుచున్నచితానలజ్వాలలచే నతిభయంకర మైనట్టియు, ఎల్లదెసలయందును సిద్ధచారణాదులచే సంకులీకృత మైనట్టియు, మృతకళేబరములనరములచేతను, గ్రిల్లినమాంసఖండములచేతను దుర్గంధదూషితమైనట్టియు, వినిందితభూతప్రేతాదులచే సమాకీర్ణమైనట్టియు, మేదోరుధిరంబులచేఁ బంకిలమైనట్టియు, శివారవంబులచే నతిభీషణమైనట్టియు, కాకోలూకశతంబులచే నాకులమైనట్టియు, నానావిధమృగవిహంగాదులచే నాకీర్ణమైనట్టియు, శ్వానభైరవారావంబులచేఁ బ్రతిధ్వనితం బగునట్టియు, పశుక్షతంబులగునంగకములుగలశవమాలికలచే నిండియున్నట్టియు శ్మశానప్రదేశమునందు రాత్రికాలంబున వసాపూర్ణంబులగుకపాలములను జితానలంబుపై నుంచి 'మహిషమును బచనముసేయుచు, భయంకరాట్టహాసపూర్వకముగా నానందతాండవం బాచరించుచు సర్వభూతభయంకరుండవై యేకకాలంబున సకలదానవగణసంహారముం గావించువాఁడవుం బోలి యేల యున్మత్తవిహారంబు గావింతువు? ప్రభుగణంబులకెల్లను బ్రభుండ వగునీవు శుద్ధశాంతస్వభావుండవయ్యు నట్టియపవిత్రస్థానమునం దున్మత్తునిం బోలి యేలశయనించియుందువు?

ఓపరమేశ్వరా! ఇట్టియకార్యంబు గావించుట నీవంటివాని కుచితముగా నున్నదా? ఆప్రదేశమునందుఁ గుశాస్తరణంబులపై మృతవ్యక్తులనుద్దేశించి విడువంబడినపిండంబులును, బ్రాహ్మణశవంబులయజ్ఞ

సూత్రములును నిపతితంబులై యుండును. ముసలములు, నులూఖలము
లు నందందుఁ బొరలాడుచుండును. శృగాలసమూహంబులు శ్రుతి
కఠోరంబుగాఁ గూతలువెట్టుచుండును. ఆజ్యాహుతిప్రదానంబులచేఁ
జితానలంబులు ప్రజ్వలితంబు లగుచుండును. మృతకళేబరసంపర్కము
చే నపవిత్రంబులగుమంచములు, పీటలు, చేటలుమొదలగునవి యం
దందుఁ బడియుండును. మృతదేహములయందలి వస్త్రవిభూషణాదు
లందందుఁ జెదరి పడియుండును. మహారణ్యమధ్యమునఁ గ్రూరమృగం
బులకుఁగూడ నతిభయంకరమును, దుర్గంధపూరితమును, దుర్గమము
నగునాప్రదేశము రౌద్రాద్భుతభయానకబీభత్సరసంబులకు లీలాభూమి
యైయుండును.

ఓనాథా! నీవు వేదవేద్యుండవును, త్రిలోకనాథుండవు నగు మ
హాదేవుఁడవు. నీపవిత్రనామమును, దివ్యచరిత్రమునుగూడ సర్వజనస్తు
వనీయములై నవి. అట్టిమహాత్ముండ వగునీవిట్టియసత్కార్యము నాచరిం
చుట యనుచితముగా నున్నది. పరమేశ్వరా! నీయాజ్ఞానుకారిణినగుస
హధర్మిణినగుటచేఁ ద్రిలోకపూజ్యురాల నైననాకుఁగూడ నీయనాచా
రము హృదయసంతాపకరముగాఁ దోఁచుచున్నది. సర్వదేవమయా!
సకలదేవతలును నిన్నారాధించి తరించుచుండుటచే నీవు మహాదేవనా
మముచేఁ బ్రసిద్ధుండవైతివి. అట్టినీప్రవర్తన మంతనింద్యముగాఁ దోఁ
చుటకు నిమిత్తమేమి? జగదీశ్వరా! ఇట్టికుత్సితాచారుఁడ వగునీవుమ
హాదేవుఁడ వెట్లైతివి? ఇట్టియకార్యంబులు దేవోచితంబులు గానేరవు.
కావున నీవంటివాఁడిట్టికార్యాచరణంబునకుఁ గడంగుట కేదియో మ
హత్తరకారణం బుండవలయును. దేవదేవా! ఇది యంతయు నాకవే
ద్యము గానున్నది. నాయందుఁ గరుణించి యీరహస్యవిషయమును
విస్పష్టముగా నాకెఱింగింపఁ గోరెదను.

అని పార్వతీదేవి యనేకవిధంబులఁ బ్రార్థించుటయు మహాదేవుండు మందహాససుందరవదనారవిందుండై వికసితనయనంబులనుండి కరుణాకటాక్షముల నద్దేవిపైఁ బ్రసరింపఁజేయుచు నిట్లుచెప్పఁదొడంగెను. ఓగౌరీ! తపఃకాలస్వరూపుఁడను, గరాళవదనుండను నగునేను పూర్వకాలంబున రౌద్రిముహూర్తాసన్నకాలమునందు వికటస్వరముతో రోదనము చేయ నారంభించితిని. అప్పు డనాదిపురుషుండును, అవ్యయుండును, సనాతనుండు నగునాదిదేవుండు నన్నుం గాంచి కుమారా! నీవే కారణముచే భయార్తుండవై యిట్లతిఘోరముగా రోదనము చేయుచుంటివి? అని యడుగుటయు మహావక్త యగునద్దేవుం గాంచి మహాదేవా! నాకుఁ దగిననామకరణంబు గావింపుమని కోరితిని. అప్పు డద్దేవుండు నీవనిమిత్తంబుగా రోదనము గావించుచుంటివిగావున నింతటినుండి రుద్రనామంబున విఖ్యాతుండవు గాఁగలవని యానతిచ్చెను.

ఓమత్తకాశినీ! అప్పుడు నేనటనుండి లేచి యింకను రోదనము చేయుచుండుటం గాంచి యాపరమేశ్వరుండు మరల నిట్లనియెను. ఓనీలలోహితా! నీవింకను నిట్లేడ్చుచుండుటకుఁ గారణమేమి? శోకంబును విడువుము. నీకోరిక యేమో తెలుపుము. నేను దానిని దీర్చెదను. అని యమ్మహాదేవుం డానతిచ్చుటయు నేనట్లు దుఃఖించుచునే నాకింకను నామప్రదానంబు గావింపవలయు నని యడిగితిని. అప్పుడమ్మహాపురుషుండు నాకు మఱియును సప్తనామంబులను బ్రసాదించెను. ఓదేవీ! అప్పటికిని నేను రోదనమును విడువకుండుటం గాంచి లోకేశ్వరుండగు నాకేశవుండు స్వయముగా నాచేయి పట్టుకొని యొకటేవిధముగ రోదనము గావించుచున్న నన్నుం గాంచి నీవు మాటిమాటికి నిట్లేల విశేషముగ రోదనముంగావించుచుంటివి? నీయీరోదనమునకునిమిత్తమేమి? అని యడుగుచు నాకింకనుననేకములగునామములు ననుగ్రహించి విడి

తాత్ముం డగు నమ్మహాపురుషుండు నాహృదయాభిప్రాయము నెఱింగి నీవు సకలదేవగణంబులకును బ్రధానుండవై మహాదేవనామంబున విఖ్యాతుండ వగుమని యాదేశించెను. అప్పుడు నేను నారోదనమును జాలించితిని.

ఓప్రియా! నాకప్పుడు లభించినపవిత్రనామంబులయర్థంబు సర్వంబు నెఱింగించెద నాకర్ణింపుము. నేను సుందరీజనపరిత్యక్తుండనై యపవిత్రపదార్థంబుల నర్థించుచు లోకవిద్రావణుండనై విహరించుటం జేసి రుద్రుండనియు, ప్రళయకాలంబున సకలభూతసంహారంబు గావించుచుండుటం జేసి హరుండనియు, "శృ- సృ-" అనుధాతువులు గ్రసనార్థబోధకంబులుగావున నంత్యకాలంబున నేను సర్వలోకాగ్రసనంబు గావించుచుండుటం జేసి శర్వుండనియు, సర్వుండనియు, కాలస్వరూపుండనై విహరించుచుండుటం జేసి మహాకాలుం డనియు,పూర్వభవంబులఁ దలపించి జ్ఞానసంపాదనార్థమై సాధువులగుపండితులహృదయంబులయందు భయోత్పాదనంబు గావించువాఁడ నగుటం జేసి భవుం డనియు, శ్రేష్ఠంబులగుబలిప్రదానాదులచేతనే యుగ్రత్వమును త్యజించువాఁడనగుటం జేసి యుగ్రుండనియు, మహత్పదార్థములన్నిటికంటెను మహాత్ముండనై మహీతలాదిసకలలోకంబులకును మహేశ్వరుండనై, మహాశబ్దనిరతుండనై విరాజిల్లుచుండుటం జేసి మహాదేవుండనియు, ఈశ్వరులకు నీశ్వరుండను, సృష్టిస్థితిప్రళయకారణుండను నగుటం జేసి పరమేశ్వరుండనియుఁ బవిత్రనామంబులచేఁ ద్రిభువనంబులయందును విఖ్యాతుండనై యుంటిని. దేవీ! లోకంబులకువిరుద్ధములగు కర్మముల నాచరించుచుండువాఁడనగుటంజేసి నాకు రౌద్రకర్ముం డను నామము నిర్దిష్టం బయ్యెను.

ఓహైమవతీ! నాకతిప్రియంబులగునీపవిత్రనామము లతిగోప్య

ములైనవి. ఈదివ్యనామములతో శ్మశానపరిదేశములందు నన్నుం బూజించువాఁడు సకలదేవతాగణపూజితుఁడై బ్రహ్మాదిలోకేశ్వరులతోఁ దుల్యపరిభావుండు గాఁగలఁడు. ఈపావననామములను బత్రమునందు లిఖించి ధారణముం గావించువారు నిత్యగాణపత్యపదప్రాప్తు లగుదురు. ఫలాకాంక్షను బరిత్యజించి విధివిధానానుసారంబుగాఁ గావించినసత్కర్మంబులు సుప్రసిద్ధంబులు గాఁగలవు. అట్లుగావించువానికాకర్మంబుల వలనిశుభాశుభఫలభోగానుభవము లేకుండును. పురుషునకవశ్యకర్తవ్యములని విధింపఁబడిన కర్మములు సుసాధ్యములైనను, దుస్సాధ్యములైనను నగుఁగాక. వానిని బురుషులు ముఖ్యముగా నాచరించితీరవలయును. లోకకర్త యగువిధాత్రునాజ్ఞకు వ్యతిరేకముగ జరిగించుట కెవ్వరును సమర్థులు గాఁజాలరు. సకలభూతంబులు నాతనికి వశీకృతంబులై యుండును. ఆతఁడు సకలజీవులకును స్వస్వధర్మంబుల నుపదేశించుచుండును.

ఓవరవర్ణినీ ! ఇక్కాలికాలంబున నేనుగూడ నమ్మహాపురుషుని యాదేశానుసారంబుగనే కర్మాచరణంబుఁ గావించుచుందును. ప్రజాసంహారకారి నగునేను గాలస్వరూపుఁడను. నాసహధర్మిణి వగునీవు కాలరాత్రిస్వరూపిణివి. దేవీ ! నీవు నన్ను బాగుగ నెఱుంగుదువు. నేనును నిన్ను విశేషించి యెఱింగియుంటిని. నారాయణపదత్రయపరిమిత మగునీభువనత్రయము మనస్వరూపము. ఆచారము నీతికి విరుద్ధంబు గాకుండునట్లు విధాతచే నాకీయుచితకర్మము విధింపఁబడినది. పుణ్యమయంబును, రమణీయంబును, సిద్ధక్షేత్రస్వరూపము నగుశ్మశానభూమియే నాకతిప్రియం బగుటం జేసి నేనిందు నిరంతరమును సుఖవిహారంబు గావించుచుందును. ఈగణాధ్యక్షు లందఱునుగూడ నందే విశేషసుఖులై యుందురు. వీరికోరికచేతనే నేనుగూడ నందుండి పర

మానందానుభవముం గాంచుచుందును. అందుచేతనే శ్మశానము నా కతిప్రియతమస్థానమైనది. విధాత యెవ్వని నేవిషయమున నియోగించునో యాతఁడు దానినే యవలంబించి స్వచ్ఛందముగ విహరించుచుండును. అతని కదియే మహైశ్వర్యముగదా! నేను శ్మశానమే హితకరమని భావించినట్లే యందఱును విధాతృదత్తములగువిషయములు విమలగుణసంపన్నములుగా భావించి నిరంతరమును వాని నతి ప్రియముగా నవలంబించి చరించుచుందురు. విభూతిస్నానముచే నాగమశుద్ధితీర్థాదులమూలమునం గలుగుపుణ్యఫలంబు లభించునని నేను చెప్పియుంటిని. అట్టివేదవిహితధర్మాచరణముం గావించువాఁడనగుటం జేసి నాకు దేవదేవుఁ డగుజగన్నాథునిదర్శనము లభించుచుండును.

అని సదాశివుం డానతిచ్చుటయు నుమాదేవి ప్రమథార్తిహరుం డగుమనోహరుం గాంచి యోకాలకాలా! చంద్రకళావతంసా! కాలస్వరూపా! పృథివి, అగ్ని, చంద్రుఁడు, సూర్యుఁడు, ఆకాశము, వాయువు, లింగము మొదలగువానిని భక్తిపూర్వకముగాఁ బూజించువారికిని, నృత్యగీతాదులచే నిన్నారాధించి నిర్నిమేషనయనులై ధ్యానపూర్వకముగా నీకుఁ బ్రణామంబు లాచరించువారికిని, ఘృతము, దధి, క్షీరములు, సుగంధజలము, గోమయము మొదలగువానితో నీకభిషేకముంగావించువారికిని, గంధధూపమాల్యాద్యుపచారంబులచే నిన్నర్చించువారికిని లభించుపుణ్యఫలం బెట్టిది? అపర్యుషితంబు లగుపుష్పమాల్యములను నీకర్పించువాని కెట్టిపుణ్యఫలంబు లభించును? దేవా! నాయెడలఁ బ్రసన్నుండవై యీసమస్తవిషయంబులును సవిస్తరంబుగా నా కెఱింగింపవలయు నని ప్రార్థించెను.

ఉమాపతియగు మహాదేవుండును దేవివాక్యంబుల నాకర్ణించి మధురప్రియభాషణంబులచే నామెను సంబోధించుచు నోసరళభాషిణీ!

నేను నీయడిగినప్రశ్నంబుల కన్నింటికిని సదుత్తరంబుల నొసంగెద సావధానచిత్తవై యాలకింపుము. దేవీ! నాకు భక్తుం డగువాఁడు నీయెడలను భక్తియుక్తుండై యున్నచో నాతనిసకలకర్మంబులను సంపన్నంబులు గాఁగలవు. ఈవిషయమును నీవును బాగుగనెఱుంగుదువు. ఎంతటివేదవిద్వరులైనను నితరులీయర్థంబు నెఱుంగఁజాలరు. నాభక్తులయెడల నెవ్వరుభక్తిగౌరవములు గలిగియుందురో వారిని నేను భవాంబుధినుండి తరింపఁజేయుచుందును. ఇఁక స్నానపూజాదులఫలంబుం గూర్చి చెప్పెద నాకర్ణింపుము.

ఓపార్వతీ! సుగంధజలంబులచే నన్నభిషేకించువాఁ డగ్నిష్టోమముం గావించినఫలంబు నందఁగలఁడు. సుగంధతైలముచే నన్నభిషేకించువాని యెడల నేను ప్రసన్నుండనై వానికతిరాత్రయజ్ఞఫలంబును బ్రసాదింతును. మధువుతో నన్నభిషేకించువానికి వాజపేయయజ్ఞఫలంబు సిద్ధించును. అర్చారూపంబున నన్నుఁబూజించువాఁడశ్వమేధఫలంబుం గాంచి స్వర్గలోకంబునఁ బూజ్యుఁడగును. ఈవిశ్వమంతయును లింగమయంబని యెఱింగి యెవ్వఁడు నాలింగస్వరూపము నారాధించునో యాతనికంటె నాకతిప్రియు లగువా రెవ్వరును లేరు. చతుర్దశియందు ఘృతదుగ్ధదధితైలజలంబులచే నన్నభిషేకించువారు దేవతుల్యులు, అజరులు, అక్షయులు, అమరులు, విశ్వవిజయులు, నాకతిప్రియతములు నై యుందురు. ఏకాగ్రచిత్తముతో శివలింగమును బూజించువారు, బ్రహ్మవిష్ణులోకములందును, గోలోకమునను, అమరలోకంబునందును స్వేచ్ఛావిహారులై యుందురు. శివలింగము నారాధించువారిని మహేంద్రుఁడును, సోముఁడును, భగుండును, పూషుండును, అనిలుండును, అనలుండును, దివాకరప్రభృతిదేవతలును బూజించుచుందురుగావున మానవులు సర్వదా శివలింగార్చ

సముం గావించుచుందురు.

ఓదేవీ! లింగస్వరూపమున నన్నుఁ బూజించువాఁడు గంధర్వ్వులయు, నప్సరస్సుందరులయుగీతవాద్యములచే సేవింపఁబడుచుండును. ప్రతిమారూపమున నన్ను శతవత్సరములపర్యంతమును బూజించినఫలము, లింగస్వరూపముచే నన్నొకదినమాత్రము పూజించుటచే లభింపఁగలదు. శివలింగపూజార్థమై యుపహారములను సేకరించువాఁడు గాణపత్యపదప్రాప్తుండై యభిలషితోపహారంబుల నుపభోగించుచుండును. పర్యుషితంబు లగుపుష్పమాల్యాదులను శివలింగమునుండి యపనయించువాఁడు స్వర్గలోకమునందు బహుకాలంబువఱకును సుఖభోగముల ననుభవించుచుండును. శివలింగమున కుపహారంబులను, వివిధములగు పుష్పమాల్యాదులను సమర్పించువారును, దధిక్షీరఘృతాదులచే శివలింగము నభిషేకించువారును, విశుద్ధభావముతో మాటిమాటికిని శివలింగమును బూజించువారును మిగులఁబరిశుద్ధమూర్తులై స్వర్గమునధిగమించి ప్రశంసనీయులై విరాజిల్లుదురు. ఓదేవీ! నేను నీతోఁగలసి యెట్లువిలాసవిహారముం గావించుచుందునో యట్లే వారును స్వర్గమునందుఁ దమతమభార్యలతో సుఖవిహారముం గావించుచుందురు. పింగళరుద్రనారాధించువాఁడు దేవాదిదేవుండ నగునాకుఁ బుత్రస్వరూపుఁడు గాఁగలఁడు.

ఓకాంచనాంగీ! లింగార్చనరూపంబున నన్ను సంతుష్టునిం గావించువారెకి బ్రాహ్మణత్వమున నెంత? అట్టిపుణ్యపురుషులకుఁ బొందరానిదేదియును లేదు. దేవీ! నీవేవిషయములను వినవలయునని విశేషముగఁ గుతూహలపడుచుంటివో వాని నన్నిటిని సంపూర్ణముగా నెఱింగించితిని. పర్వసమయములయందు బ్రహ్మసభామధ్యంబునఁ బూజాప్రశానాదులం గావించి వేదపాఠ సహితముగా నీయధ్యాయమును

బఠించువారు దేహాంతమునందు మత్సాయుజ్యలాభముంగాంచఁగలరు.

—: అష్టషష్టి క్షేత్ర వివరణము. :—

మందరాచలమున సుఖోపవిష్టుండై యున్నమహాదేవుని సందర్శించి బ్రహ్మదేవుండు స్వామీ! నీవేయేక్షేత్రములం దేయేరూపములతో సాక్షాత్కరించుచుందువో యెఱింగింపవలయునని ప్రార్థించుటయు మహేశ్వరుం డిట్లనియె.

ఓవనజాసనా! నేను వారాణసియందు మహాదేవరూపమునను, ప్రయాగయందు మహేశ్వరరూపమునను, నైమిశక్షేత్రమునందు దేవదేవస్వరూపమునను, గయాతీర్థమునందు బ్రపితామహరూపమునను, కురుక్షేత్రమునఁ గాలేశ్వరరూపమునను, ప్రభాసమున శశిభూషణరూపమునను, పుష్కరమునం దయోగంధరరూపమునను, విమలేశ్వరమందు విశ్వరూపమునను, అట్టహాసక్షేత్రమునందు మహానాదరూపమునను, మరుత్కోటియందు మహోత్కటరూపమునను, శంకుకర్ణంబున మహాతేజోరూపమునను, గోకర్ణమునందు మహాబలరూపమునను, రుద్రకోటియందు మహాయోగిస్వరూపమునను, స్థలేశ్వరమున మహాలింగరూపమునను, అవంతియందు మహాకాలరూపమునను, మధ్యమేశ్వరమున శర్వరూపమునను, కేదారమునం దీశానరూపమునను, హిమాలయమునందు రుద్రరూపమునను, సువర్ణాక్షమునందు సహస్రాక్షరూపమునను, వృషక్షేత్రమునందు వృషభధ్వజరూపమునను, భైరవక్షేత్రమునందు భైరవరూపమునను, భద్రపథమునందు భద్రాకారమునను, కనఖలక్షేత్రమునం దుగ్రాకారమునను, భద్రకర్ణహ్రదంబున శివాకారమునను, దేవదారువనంబున భిన్నాకారమునను, కళింజంగలంబున చండాకారమునను, సురండక్షేత్రమునందూర్ధ్వకేతుమూర్తి శోభను, మంగళాండము

నందు గపర్దిమూర్తితోడను, కృత్తివాసక్షేత్రమునందు వరదాకృతితోడను, ఆమ్రాడికేశ్వరమునందు సూక్ష్మాకృతితోడను, కాలంజరక్షేత్రమున నీలకంఠాకృతితోడను, ధ్యానసిద్ధేశ్వరమున యోగాకృతితోడను, ఉత్తరేశ్వరమున గాయత్ర్యాకృతితోడను, కాశ్మీరమున విజయరూపముతోడను, మరుకేశ్వరమున జయమూర్తితోడను, యమాంగక్షేత్రమున స్థాణుమూర్తితోడను, కరవీరక్షేత్రమునఁ గాపిలమూర్తితోడను, కాయావతారక్షేత్రమున లగుడస్వరూపముతోడను, దేవికాక్షేత్రమునం దుమాపతి, హరిశ్చంద్రేశ్వరరూపములతోడను, పురచందక్షేత్రమున శంకరమూర్తితోడను, కాలేశ్వరమున జటిమూర్తితోడను, కుక్కుటకేశ్వరమున సౌమ్యమూర్తితోడను, సంధ్యాక్షేత్రమునఁ దామ్రమూర్తితోడను, బదరికాక్షేత్రమునఁ ద్రిలోచనమూర్తితోడను, జలేశ్వరమునఁ ద్రిశూలమూర్తితోడను, శ్రీశైలమునఁ ద్రిపురాంతక మూర్తితోడను, లేపనక్షేత్రమునఁ బశుపతిమూర్తితోడను, అంగేశ్వరమునఁ దీప్తమూర్తితోడను, గంగాసాగరక్షేత్రమునం దమరమూర్తితోడను, అమరకంటకక్షేత్రమునం దోంకారమూర్తితోడను, సప్తగోదావరీక్షేత్రమున భీమమూర్తితోడను, పాతాళమునందు హాటకేశ్వరాకృతితోడను, కర్ణికారక్షేత్రమున గణాధ్యక్షాకృతితోడను, కైలాసమునఁ ద్రిపురాంతరాకృతితోడను, హేమకూటమున విరూపాక్షాకృతితోడను, గంధమాదనమున భూర్భువస్స్వరూపముతోడను, దిడీశ్వరమునం దనలస్వరూపముతోడను, స్థలేశ్వరమునందు జ్వలల్లింగస్వరూపముతోడను, భూతేశ్వరమునందు గణాధ్యక్షాకృతితోడను, కిరాతక్షేత్రమునందుఁ గైరాతాకృతితోడను, వింధ్యాచలమునందు దానవవినాశార్థమై వరాహాకృతితోడను, గంగాహ్రదంబున హిమస్థానాకృతితోడను, బదరాముఖంబున మానవాకృతితోడను, తీర్థమునందు శ్రేష్ఠికోటీశ్వరాకృతితోడ

ను, ఇష్టకాపథంబున విశిష్టాకృతితోడను, కుకుసుపురంబున బ్రహ్మాకృతితోడను, లంకయం దలకేశ్వరాకృతితోడను, నివసించి యుందును. ఈవిషయమును మహాత్ముం డగుబ్రహ్మయు, సకలపౌరాణికులును గానము చేసియున్నారు. నియమపూర్వకంబుగా విశుద్ధహృదయముతో నుభయసంధ్యలయందును దీనిని పాఠముసేయువాఁ డేకకాలంబున దశాశ్వమేధంబులు గాంచినపుణ్యఫలంబును బడయఁగలఁడు.

—♦ శివవిభూతిమాహాత్మ్యము. ♦—

నానారత్నవిభూషితంబగు మందరాచలశిఖరమునం దాసీనుఁడై యున్న దేవదేవుం డగుమహేశ్వరుని నందీశ్వరుండు సందర్శించి సకలదేవతాధీశ్వరా! త్రిపురాంతకా! భవదీయం భగువిభూతిం (ఐశ్వర్యము) గూర్చి యనుగ్రహపూర్వకముగా నాకు బోధింపవలయు నని ప్రార్థించుటయు భక్తసులభుండగు మహేశ్వరుం డిట్లనియెను.

నందీశ్వరా! నావిభూతిమాహాత్మ్యముం దెలిపెద నాకర్ణింపుము. నేను నిరంతరము నగ్నిప్రాకారకోటిచే నావృతుండనై యుండి సురాసురగణసమక్షమునఁ జతుస్సముద్రముద్రిత మగునీభూమండలమంతటను నిస్సంశయముగా సంచరించుచుందును. అనావృతంబులగు చత్వరాదిస్థానములయందు యథేచ్ఛముగ నివసించియుందును. మఱియు దేవీసహితుండనై పరమానందముతో నెల్లప్పుడును బర్వతములయందు విహరించుచుందును. అట్టినన్నుద్దేశించి భక్తితోఁ బ్రదక్షిణంబు గావించువాఁడు నూఱుగోదానములు గావించినఫలముం గాంచఁగలుగును. మఱియు నాతఁడు శతసహస్రగోదానఫలప్రాప్తిం గాంచుననుటకునుసందేహములేదు. నేను చంద్రుఁడను; వరుణుఁడను; నిరంతరము సిద్ధశైలమున నివసించి యుందును. నేనే దినమును, రాత్రి

యు, సంధ్యలును, గాలమును, మృత్యువునై యుంటిని. ప్రళయకాల మునందైనను నాకు వినాశనంబు లేదు. వేదవాదులు నన్ను ఛంద స్స్వరూపునిగా వ్యవహరించుచుందురు. నేనింద్రియస్వరూపుఁడనై విషయంబుల నుపభోగించుచుందును. నేను నిత్యానిత్యస్వరూపుఁడ ను; సర్వభూతవిజయుండను; మఱియు వినాశకుండను. దేవతలును దానవులును, పవనుండును, దహనంబును నాస్వరూపములే. నేను వాయురూపుఁడనై మేఘసంచాలనమూలంబున జలమును వర్షించు చుందును. నేను జలస్వరూపుఁడను. నేను సకలభూతంబులను సృష్టించి ప్రతియుగమునందును సంహరించుచుందును. నామాయాబలంబుచే జీవులు శతసహస్రగర్భంబులఁ బరిభ్రమించుచుందురు. నేను గోపించి నచో శచీచరు లంపఱును భూపతితులై పోవుదురు.

నిశ్వాసపవనమాత్రముననే త్రిభువనములను గంపింపఁజేయుసా మర్థ్యముగలనేను మహాబలుండనై సకలదానవసమూహమును నశిం పఁజేయుచుందును. నిశ్చయంబుగా నేను సకలభూతసంక్షయంబు గా వించుచు మరల సర్వభూతములను యథాస్థానమున నెలకొల్పుచుం దును. వేదపురాణేతిహాసాదులు నానిత్యనివాసంబులై యుండును. నేను లేనిప్రదేశ మేదియును లేదు. నేను సర్వదా నాభక్తగణంబుల యెడలను, నన్నాశ్రయించినభూతగణంబులయెడలను, నిశ్చలచిత్తము తో నన్నారాధించుచుండువారియెడలను బ్రసన్నుండనై వారికి గాణ పత్యపదంబును బ్రసాదించుచుందును. నేను సర్వదా పుష్పితలతల యందును, ఫలవృక్షములయందును, నారీమణులరూపయావనముల యందును నివసించియుందును. నే నేకకాలమునందే నియోజ్యనియో జకభావములతో భృత్యుండను, బ్రభుండనుగూడ నై యుందును. అహంకార, దర్ప, రజ, స్సత్వ, తమోగుణస్వరూపుఁడను నేనే.

ఓ నందీశ్వరా! మదీయంబగు నీవిభూతిమాహాత్మ్యమును శ్రద్ధాభక్తులతోఁ బఠించువాఁడు సర్వతీర్థగమనఫలంబును, సకలోపవాసానుష్ఠానఫలంబును గాంచఁగలఁడు. ఆతని కెట్టివ్యాధులును గలుగఁబోవు; ఆతనికిఁ దీరనికోరిక లేవియు నుండవు. బ్రహ్మచారులు, సత్యవాదులు మొదలగువారికి లభించు సకలపుణ్యఫలంబులు నాతనికి సిద్ధింపఁగలవు. మహాత్ముఁ డగునాతఁడు, సర్వజనశ్రేష్ఠుఁడై, జరామరణవివర్జితుఁడై, సకలపాపవిముక్తుఁడై రుద్రలోకమునఁ బూజాభాజనుండు గాఁగలఁడు.

ధ్యా న ఫ ల క థ న ము

సనత్కుమారుం డిట్లనియెను. ప్రమథగణసహితుం డగుమహేశ్వరునిం బోలి యెవ్వరాత్మీయజనపరివృతులై శాంతభావముతో సుఖాసీనులై సత్కర్మములనాచరించుచుందురో యట్టివారు తమకర్మప్రభావముచే సకలదానఫలంబులను, సకలశుభములను, సకలశుభలోకనివాససుఖంబులను గాంచఁగలుగుదురు. చండాలురు, సూకరపక్షిపోషకులు, క్రవ్యాదులు, సర్పోపజీవులు మొదలగునట్టినీచవృత్తులైనను శివభక్తులైనచో సర్వపాపవిముక్తులై సర్వోత్తమగతిలాభంబు నందఁగలుగుదురు. వ్యాసమునీంద్రా! మహాదేవునకుఁ బ్రణామం బాచరించి మానవుల కధ్యాత్మధ్యానయోగంబులభించువిధానము నెఱింగించెద నాకర్ణింపుము. తమతమకర్మంబులననుసరించిపోవుచుండు మానవు లీధ్యానయోగము ననుభవపూర్వకముగా గ్రహించునంతవఱకును సంసారచక్రమునఁ బరిభ్రమించుచునేయుందురు. అసురులును, దేవతలును, ఋషులును, పితృదేవతలును, బ్రహ్మాదిదేవగణంబులును ధ్యానప్రభావముచే విరాజిల్లుచుండువిధంబుననే గృహస్థులు, బ్రహ్మచారులు, వానప్రస్థులు, భిక్షుకులుమొదలుగాఁగల మానవులుగూడ ధ్యానయోగబ

లంబున దేదీప్యమానులు గాఁగలరు. అట్టివారెంతమాత్రమును గర్మలిప్తులు గాకుందురు. బ్రహ్మక్షత్రియవైశ్యశూద్రులును, సంకీర్ణజాతులునుగూడ ధ్యానమహిమచేతనే తేజస్సంపన్నులగుదురు. మఱియుఁ జండాలాదులును, నిరంతరపాపకర్మరతు లగునీచజాతులవారునుగూడ ధ్యానప్రభావముచే నుత్తమలోకప్రాప్తులగుదురు. వారిపాపములన్నియును దగ్ధమ్ములైపోవును. వాగాడంబరవిరహితంబును, బరమగుహ్యంబును, సారభూతంబు నగునీవక్ష్యమాణప్రబంధమును బఠించి గ్రహించినచోఁ బాపకర్మరతులగుమానవులుగూడఁబరమసిద్ధులు గాఁగలరు.

సాత్యవతేయా! నీయందలిస్నేహముచే మోక్షద్వారస్వరూపమగుధ్యానయోగముంగూర్చి ప్రశంసించెద నాలకింపుము. గురుజనుల నవమానించుమూఢుల కీపవిత్రధ్యానయోగంబు విహితము గానేరదు. ధ్యానయోగము నవలంబించినమహాత్ముఁడు, బ్రహ్మహత్య, సురాపానము, గురుపత్నీగమనము, బహుజీవజంతుహింసనము, మొదలుగా గలమహాపాపసమూహమును, శుష్కకాష్ఠసంచయమును, వైశ్వానరుండునుంబోలి నిమిషములో దహింపఁజేయుటకు సమర్థుం డగును. కుమారీదూషణము, మాతంగీగమనము, మొదలగుపాతకములు కేవలధ్యానమూలముననే నశింపఁ గలవు. ప్రదీప్తానలము బంగారము నెట్లు పరిశుద్ధముగాఁ జేయునో యట్లే ధ్యానయోగియగువాఁడు, అభక్ష్యభక్షణము, అపేయపానము మొదలుగాఁగలపాపసమూహమును బరిశుద్ధముగాఁ జేయఁగలుగును. సముద్రమును జేరఁబోవునదులు తమమార్గముల నెట్లు లక్ష్యము సేయకుండునో యట్లే తత్త్వజ్ఞానము నాశ్రయింపఁదలఁచుధ్యానయోగులు పాపములను లక్ష్యము సేయకుందురు. ధ్యానయోగవిధులనెఱింగినవారయ్యును వాసనావశంబున మోక్షంబును బడయఁజాలనివారు బ్రహ్మనిష్ఠులోకములంగనుఁగాని, చంద్రసూర్యేంద్రాదిదేవ

వతాలోకములందుఁగాని స్వేచ్ఛానుసారంబుగ సుఖభోగముల ననుభవించుచుందురు. ధ్యానయోగావలంబి యగువాఁడు యమలోకము నందైనను దేవతాగణపూజితుండై యుండును. యథోక్తనియమానుసారముగా విశుద్ధాంతరంగముతో ధ్యానపరాయణుఁ డగువాఁడు ప్రతిపదమునందును శుభఫలములం బొందుచుండును. వేదములను, వేదాంగములను, ఉపనిషత్తులనుగూడ నధ్యయనము చేసినవాఁడు ధ్యాననిరతునిపుణ్యఫలమునందు షోడశాంశమైనను బడయఁజాలఁడు. శౌచాచారసమన్వితముగా దేవదేవుని బూజించుట, సహస్రాశ్వమేధములఁ గావించుట, శతరాజసూయములు నిర్వహించుట మొదలగుపుణ్యకర్మములన్నిటికంటెను ధ్యానమే యుత్తమమైనది. సమాధియుక్త మగుధ్యానయోగముచేఁ గలుగుఫలము కోటిక్రతువులు గావించినను లభింపఁజాలదు.

చతుర్వేదాధ్యయనముకంటెను ధ్యానమే గురుతరమైనది. ఆకాశము పంకసంకలితంబు గానివిధంబున ధ్యానయోగావలంబియగువాఁడు పాపలిప్తుండు గానేరఁడు. ధ్యానవంతుం డగునొక్కబ్రాహ్మణుని బరితృప్తుంగావించినచో నానావిధభోజ్యపదార్థములచే సహస్రబ్రాహ్మణులను సంతృప్తులం జేసినఫలంబు లభింపఁగలదు. మంత్రవిదుండగు వాఁడు మంత్రబలముచే సత్యవాదులగుసహస్రబ్రాహ్మణులను మృష్టాన్నభోజనంబులచేఁ బరితుష్టులం గావించినఫలమును బడయఁగలఁడు. వేయిమందిసత్సంకల్పవంతులకును, నూఱుమందిపుణ్యస్నానపరులకును నెంతపుణ్యములభించునో ధ్యానయోగిప్రియపూర్వకముగా నంతఫలమును బడయఁగలఁడు. వేయిమందిధార్మికులగుగృహస్థులకంటెను, నూర్గురుబ్రహ్మచారులకంటెను, వేయిమంది వానప్రస్థులకంటెను, నొక్కయతియే యధికుఁ డగుచున్నాఁడు. సాంఖ్యయోగవిశుద్ధు లగువారిలోఁ

బవిత్రుం డగు నొక్కయోగవిదుం డెవ్వనిమఖశాలయందు భుజించి సంతృప్తిం గాంచునో యాతనియగ్నిం బ్రాహ్మణముసందే సర్వసంపన్నం బు గాఁగలదు. ధ్యానాసక్తుండు గానివాఁడు పాపరతుండగును. మహాత్ముండగువాఁ డెల్లరియొద్దను బ్రతిగ్రహంబు సేయుచుఁ బాపగ్రస్తుం డగుచుండును. ధ్యానియగువాఁ డెవ్వనిం గూర్చి కోపించునో యాతనికి శుభంబులు గలుగవు. అతఁ డెవ్వనియెడలఁ బ్రీతుండగునో యాతని సద్వంశము పుత్రపౌత్రక్రమంబుగా వర్ధిల్లఁగలదు. ధ్యానయోగనియతుం డగువాఁడు దశదెశలయందును సంచరించుటకు సమర్థుం డగును. ధ్యానులగువారు జ్ఞానప్రదానముచే నితరులను బవిత్రులఁ గావింపఁ గలుగుదురు. వారిని బాపతమఃకల్మషంబు లంటనేరవు. మృగరాజము లుపర్వతమునాశ్రయించి సుఖించునట్లు తత్త్వవిశ్వవిదులగు బ్రహ్మజ్ఞులు యోగము నాశ్రయించి యానందించుచుందురు. అనిలుండు గ్రీష్మ వాటములందలి సకలపదార్థములను దహించియు వానిచే లిప్తుండు గాని విధంబున విశ్వవిదుండగువాఁడు సర్వకర్మంబుల నాచరించియు నిర్లిప్తుం డై యుండును.

—♦ యో గా భ్యా స ము. ♦—

ఎట్టిధ్యానమువలన నుత్తమఫలము లభించునో, యేమంత్ర మూలంబున నట్టిధ్యానము సిద్ధించునో, ధ్యాన మెన్నివిధములు గలదియో, అక్షరులగు బ్రహ్మవిష్ణుమహేశ్వరుల నెట్టిధ్యానముచే నెఱుంగనగునో పరమేశ్వరుం డుపదేశించినవిధంబున నానతీయవలయు నని సనత్కుమారుం డడుగుటయు నందీశ్వరుం డిట్లనియెను.

వామపార్శ్వంబున బ్రహ్మయు, దక్షిణపార్శ్వంబున విష్ణుండును, మధ్యప్రదేశమున రుద్రుండునుగా ముగ్గురుపురుషులు నేకాత్మ

లై యేకశరీరులై యేకీభవించి యుందురు. పూర్వాహ్ణంబున బ్రహ్మ దేవుని, మధ్యాహ్నమునందు విష్ణుదేవుని, సాయాహ్నమునందు రుద్ర దేవుని ధ్యా[illegible]గావింపవలయును. కాని యీముువ్వురు నేకమూ ర్తులె. త్రిభువనములయందును రుద్రవిష్ణుపితామహులు దేవదేవుని స్వరూపములు. లోకానుగ్రహంబుకొఱకును, భక్తజనులను బరిపాలించుకొఱకును దేవదేవుఁడు తనశరీరమును మూఁడువిధములుగా విభాగించి యుండెను. ఈమూఁడుమూర్తుల నేకమూర్తిగనే భావించి యెవ్వరు ధ్యానింతురో వారు రుద్రసాయుజ్యముం గాంతు రని మహాదేవుం డగుశివుం డానతిచ్చియుండెను. ఆదేవదేవుని నిత్యంబును నిర్మలహృదయంబున స్మరించుచుండువారు [illegible] యంతంబున స్వర్గధామముం జేరఁగలుగుదురు.

ధ్యానతత్పరులగువారు 'అ' కారము విష్ణుస్వరూపమనియు, 'ఉ' కారము బ్రహ్మస్వరూపమనియు, 'మ' కారము స్వయముగ రుద్రస్వరూప మనియు నెఱుంగవలయును. ఓంకారప్రయోగసమయమునందు ముందు 'అ'కారమును గొలఁదిగా నుచ్చరించి యనంతరము 'ఉ'కార 'మ'కారములను మాత్రాసహితముగ నుపయోగింపవలయును. అకారము హృదయమునం దుత్పన్నమైనసంతనే, ఉకారమును దానితోఁ జేర్చి మకారమును మృదుస్వరముతో నుచ్చరింపవలయును. ఈవర్ణత్రయంబును గలసి ప్రణవరూపముగాఁ బరిణమించుచున్నది. అకారోకారసంయుత మగుమకారము బ్రహ్మజ్ఞానస్వరూప మనిచెప్పంబడియెను. మఱియు అకారోకారములను విడిచి మకారము ప్రత్యేకముగ నిలిచి విరాజిల్లుచుండును. అక్షరత్రయాత్మక మగునీయోంకారమును బరబ్రహ్మస్వరూపముగా భావించి ధ్యానించువానికిఁ బునర్జన్మంబు లేకుండును. యోగవిదుం డగువాఁ డోంకారమును హృదయ

మునందుంచి ధ్యానింపవలయును. ఓంకారసాధకుఁ డగువాఁ డోంకారమునుండి బ్రహ్మస్వరూపమును దర్శింపవలయును. ఓంకారయోగముచే మనస్సు సర్వోత్కృష్టంబు గాఁగలదు. యోగవిదుండు సర్వేంద్రియములను నిగ్రహించి తనహృదయమునం దమ్మహాదేవు నంగుష్ఠమాత్రస్వరూపునిగా భావించుచు ధ్యానము గావింపవలయును.

మఱియు, సాంఖ్యతత్త్వగుణవిశిష్టుండును, విఖ్యాతుండు నగుపురుషుని భ్రూమధ్యంబునను, అచ్యుతుండును, లోకపావనుండును, చంద్రప్రభుండు నగుపురుషుని లలాటమధ్యంబునను, అవ్యయుండును సూక్ష్మభావుండును ప్రభుండును నగుశివుని మస్తకంబునను భావించి ధ్యానింపవలయును. విశ్రాంతుఁడై యోగము నవలంబించి యోంకారమును బ్రహ్మస్వరూపముగా భావించి ధ్యానింపవలయును. కేవలమాత్రబ్రహ్మోచ్చారణమూలంబునఁ బ్రశాంతబ్రహ్మము తిరిభంబగును గావున నట్లు గాకుండుటకై యుచ్చారణంబు సేయకుండవలయును. బ్రహ్మత్రయాత్మకంబును, గుణత్రయాత్మకమును, స్థానత్రయాత్మకమును, అక్షరత్రయాత్మకమును, మాత్రాత్రయాత్మకమును, అర్ధమాత్రాత్మకమును నగుబ్రహ్మము ననుభవముచే నెవ్వఁడు తెలిసికొనఁగలుగునో యాతఁడే వేదవిదుండు. ఆత్మవిదుం డగువాఁ డట్లుచ్చారణంబు సేయుచున్నను నాత్మసంయమనంబు గావించుకొని ప్రాణాయామమూలంబునఁ జాలకాలమువఱకును మాటిమాటికిఁ బ్రాణసంయమనము సేయుచు నిమేషమాత్రంబైనను ధ్యానయోగంబు గావింపవలయును. యోగవిదుం డగువాఁ డోంకారసంయోజనంబు గావించి నిత్యమును ధ్యానించుచుండవలయును. అట్టివాఁడు [illegible] [illegible]బంధవిముక్తుఁడై యవ్యయంబగు శివపదంబును బడయఁగలఁడు.

[illegible] డగువాఁడు సుఖాసక్తంబులగు తనసర్వేంద్రియములను

కూర్మము తనయంగకములనుంబోలి సంహృతంబులుగాఁ జేసి యాత్మ నునిర్వాతప్రదేశమునందలిదీపకళికవలెఁ బ్రకాశమానముగాఁ జేయవల యును. ధీరుం డగువాఁడుగుప్తస్తనితనిస్వనుండై విశుద్ధంబగునంతరాత్మ చేఁ దైలధారంబోలి యవిచ్ఛిన్నంబుగా నోంకారమును ధ్యానించు చుండును. అప్పు డాతఁడు కంపనమును, ఉచ్ఛ్వాసనంబును, అంగవిక్షే పంబునుగూడ లేకయుండును. ప్రాణాయామముచే వాయువును శక్త్యా నుసారముగా స్తంభింపఁజేసి ప్రత్యాహారముం గావింపవలయును. ఇట్లు ప్రాణాయామములచే మనంబునుగూడ స్థిరముగా వశపఱచుకొనవల యును. అకారోకారమకారములనునీవర్ణత్రయమునం దొకొక్కటియే ప్ర త్యేకముగ మూర్తిత్రయాత్మకములుగాఁ బరిగణితంబు లగుచుండును.

అని నందికేశ్వరుం డుపదేశించుటయుఁ దపోధనుండగుసనత్కు మారుండు పరమానందంబున నాతని కౌఁగిలించుకొని యభినందించి పరమేశ్వరుం డగుచంద్రశేఖరు ననేకవిధంబుల సన్నుతిసేయ నారం భించెను.

—♦ యోగ విధి. ♦—

శివప్రోక్తంబు లగుసనాతనయోగధర్మములను సవిస్తరముగా నెఱింగింపువాఁడై తపోధనుండగుసనత్కుమారుండు వ్యాసునుద్దేశించి యిట్లనియెను.

వ్యాసమునీంద్రా! ప్రాణాయామము, ప్రత్యాహారము, ధ్యాన ము, ధారణము, యోగము నను నివి పంచధర్మములుగాఁ బ్రశంసింపఁ బడుచుండును. మహాదేవుం డానతిచ్చినవిధంబున నీపంచధర్మములకు ను బ్రత్యేకభిన్నస్వరూపలక్షణాదులను వర్ణించెదను. పంచప్రాణనియ మనంబుకొఱకుఁ బ్రాణాయామ మేర్పడియెను. ఆప్రాణాయామము

మందము, మధ్యమము, ఉత్తమము అని మూఁడువిధంబులఁబరగుచుం
డును. ద్వాదశప్రణవము లుచ్చరించుట కెంతసేపు పట్టునో యంత
సేపటివఱకును బ్రణవశ్వాసమూలంబునఁ బ్రాణాపానాదివాయువుల
నిరోధించుటయే ప్రథమం బగుమందప్రాణాయామము. చతుర్వింశతి
మాత్రోచ్చారణకాలమువఱకు నట్లాచరించినచో ద్వితీయం బగుమ
ధ్యమప్రాణాయామం బగుచున్నది. ముప్పదియాఱక్షరముల నుచ్చ
రించునంతకాల మట్లు సాధించునది యుత్తమప్రాణాయామము. ఇది
ప్రాణాయామభేదలక్షణంబు.

వనచరంబు లగుగజసింహాదిక్రూరమృగంబులును, జలచరంబు
లగుమకరాదిజంతువులును యోగనిష్ఠుం డగుమహాత్ము నెంతమాత్ర
మును బాధింపఁజాలవు. అట్టియోగీంద్రుం డెందును దోషలిప్తుండు గా
కుండును. అశ్వములు, సింహములు, మదగజములు మొదలగువన
జంతువు [illegible] క్రమముగా మానవులకు వశీభూతము
లై [illegible]ంబులగు[illegible]నే సంచరించుచుండునట్లు యోగా
భ్యాసముం గావించువారికిఁ గాలక్రమంబున వాయువులు వశీభూతంబు
లై పోవును. క్రమముగా నాతనికి వశ్యత్వసిద్ధి లభించును. ప్రాణాయా
మాభ్యాసముచే దేహస్థితంబులగుసర్వదోషంబులను నశింపఁజేయు సా
మర్థ్యము గలుగఁగలదు. తీర్థసేవనాదులు, నియమములు, వ్రతములు,
యజ్ఞములు మొదలగుసత్కర్మములవలన నెట్టిఫలము లభించునో యట్టి
ప్రాణాయామమూలమున నట్టిపుణ్యఫలము సిద్ధించును. ప్రాణాయా
మములచే సకలదోషములును, ధారణలచే సకలకిల్బిషములును, ప్ర
త్యాహారములచే సకలేంద్రియవృత్తులును, ధ్యానముచే సకలగుణము
లును నశింపఁగలవు. కావున యోగతత్పరుఁడగువాఁడు సర్వదా ప్రా
ణాయామాచరణంబు గావించుచుండవలయును. అట్లాచరించువాఁడు

సకలపాపవిముక్తుండై బ్రహ్మపదలాభముం గాంచఁగలుగును.

స్వస్తికాసనము, పద్మాసనము, భద్రాసనము అని యాసనములు మూఁడు విధంబులు. ఒకపాదమును రెండవపాదముపై నుంచి పాణితలంబులపై నిలిచియుండి నిశ్చలచిత్తముతో స్థిరగ్రీవుండై పాదములను సంగ్రహించి పాదతలములను నూరుజానుమధ్యంబుల నెలకొల్పి సమగ్రీవమస్తకుండై యున్నచో స్వస్తికాసనం బగును. ఊరుద్వయోపరిభాగమున నుభయపాదతలంబులను సంస్థాపించి వామహస్తముతో దక్షిణాంగుళిని, దక్షిణహస్తముతో వామపాదాంగుళిని గ్రహించియున్నచోఁ బద్మాసనం బగును. ఈయాసనంబువలనఁ బాపరోగభయంబులు నశింపఁగలవు. అండంబులకధోదేశమునందున్న యుభయరేఖలయందు గుల్ఫద్వయమును నిక్షేపించి జానుపార్శ్వద్వయమును బాహుద్వయముచే బంధించి పట్టియుంచినచో భద్రాసనం బగును. ఈభద్రాసనమువలన విషరోగములు వినాశము లగును.

సంవృతాస్యుండును నిమీలితాక్షుండును నై యుండి వాక్యసంయమంబు గావించి కాలిమడమలచేతను, శేఫముచేతను అండములను సంవరణంబు గావించి నిరంతరమును రక్షింపవలయును. మొగము నించుక వంచి దంతములచే దంతములను స్పృశింపకుండ నిశ్చలజిహ్వుండై పాషాణమూర్తింబోలి చలింపకుండవలయును. రజోగుణముచేఁ దమోగుణము నాచ్ఛాదించి సత్వగుణముచే రజోగుణమును నివారింపవలయును. ఇట్లు యోగి యోగబలంబుచే నిశ్చలుండై సమాధి నవలంబించి యింద్రియములను, నింద్రియార్థములను, మనంబును, బంచవాయువులను నిరోధించి కచ్ఛపంబును బోలి సకలాంగములను సంకుచితంబులుగాఁ జేయుచు విషయనివృత్తిరూపకం బగుప్రత్యాహారము నాచరింపవలయును. అనంతరము ద్వాదశమాత్రలో

చ్ఛారణకాలము ప్రాణాయామముం గావింపవలయును. ద్వాదశప్రా ణాయామములచే ధారణ నభ్యసింపవలయును. అధ్యాత్మయోగి ప్రతి దినమును పదినుండి యారంభించి క్రమముగాఁ బంధ్రెండు, ఇరువది, ఇరువదినాల్గుగుధారణల నభ్యసింపవలయును. ఈరీతి యోగముచే నెవ్వఁడు దివ్యంబగుపరమాత్మ సాక్షాత్కారముం గాంచునో యాతని కీశఁ బునర్జన్మ మెక్కడిది? అట్లు యోగీంద్రుండు శక్త్యనుసారముగా ధారణ నభ్యసించి ప్రత్యాహారమును సాధింప నారంభింపవలయును. సర్వేంద్రియములను మెల్లమెల్లగా వశపఱచుకొనుచు ధ్యానమునకుఁ గడంగవలయును. అజితేంద్రియుఁ డగువాఁ డెంతటి మహాత్ముఁడై నను విషయాకృష్టుఁడై మూఢుం డగునుగావున నెల్లవిధముల నింద్రియంబులను జయింపవలయును.

ప్రాణవాయువుల స్వైరవిహారమును నిరోధించుటయే ప్రాణాయామము. అంతరంగమునందు వాయుధారణ గావించుటయే ధారణ. విషయనివృత్తియే ప్రత్యాహారము. ఈయన్నింటిసహాయమునను యోగలక్షణ సిద్ధించును. ధ్యానయోగి జలంబులందోఁచుచంద్రునింబోలి తనయాత్మయందుఁ బ్రతిబింబించుపరమాత్మను దర్శింపఁగలఁడు. పరమాత్మసాక్షాత్కారముచే మోక్షప్రాప్తి యగును. ఈతత్త్వలక్షణము దేశకాలవిదులకు విజ్ఞేయమైనది. ఇతరుల కిది యతిదుర్లభమైనది.

—♦ ధ్యానమాహాత్మ్యము. ♦—

యోగప్రకారము నింకను విస్పష్టముగాఁ దెలుపవలయు నని వ్యాసుం డడుగుటయు సనత్కుమారుం డిట్లనియెను. మునిశ్రేష్ఠా! సుఖాసీనుండై యున్న స్వయంభువగు మహాదేవుని సందర్శించి దుర్వాసుం డిట్లు ప్రశ్నించెను.

పరమేశ్వరా! పాపవృత్తు లగు బ్రహ్మక్షత్రియవైశ్యశూద్రులును, సహజపాపులగు శ్వపాకమ్లేచ్ఛచండాలసూకరజీవపక్షిఘాతకులును, బాహ్యాశ్రయులగు లుబ్ధకకృతఘ్నులును, హవిఃప్రతిబంధకులును, కన్యాదూషకులును, కులఘ్నులును, నపుంసకులును, మాతృత్యాగులును, పితృత్యాగులును, రాజఘాతకులును, పరద్రవ్యాపహారులును, రణపరాఙ్ముఖులును, పరవృత్తిహరులును, మత్స్యఘాతకులును, అగమ్యాగమనాసక్తులును మొదలగుపాపాత్ములకు ముక్తిలాభము సిద్ధించుట కుపాయ మేమి? ఇట్టివారు పాపగతినుండి యెట్లు నిష్కృతిం గాంచఁగలుగుదురు? ఈనాసంశయమును దీర్పవలయునని ప్రార్థింటయు మహాదేవుం డిట్లనియెను.

మునీంద్రా! పాపపరాయణు లగుమానవు లేజాతివారైనను క్షణమాత్రమున నిశ్చలధ్యానబలంబుచే సకలపాపసమూహమును దగ్ధము సేయఁగలుగుదురు. ధ్యానమూలంబున నాత్మవిదులును విశుద్ధబుద్ధులు నగుయోగులకు మోక్షము లభించును. శుద్ధధ్యానముచే సర్వసిద్ధులును లభించును. ఏకాగ్రచిత్తముతో ధ్యానచింతాతత్పరులగు ధ్యానయోగు లేకధ్యానయోగముచేతనే సకలపాపములను దహింపఁజేయుదురు. పితృభార్యాస్వపత్నీగమనము, భగినీగమనము మొదలగు మహాపాపములు ధ్యానబలముచే నశింపఁగలవు. దృఢవ్రతుండై నిత్యాభ్యాసము గావించువారికిఁ బరిశ్రమమూలంబున ధ్యానము సుస్థిరమై ధారణాబలము సిద్ధించును. యతియగువాఁ డతిప్రయత్నముతో ధారణాలాభతత్పరుండై యుండవలయును. ధారణాలాభముచే సర్వసిద్ధులును లభింపఁగలవు. ధ్యానతన్మయుం డగుపురుషునకు మోక్షము మస్తకమునందే చేరియుండును. అతఁడు రుద్రలోకము, సూర్యలోకము, అగ్నిలోకము, ఇంద్రలోకము, విష్ణులోకము మొదలగువానిలో

దేనిని వాంఛించినను, బ్రజాపతిలోకమును, బ్రహ్మత్వమును, మోక్ష
మును వాంఛించినను దప్పక సిద్ధించును. అతని కప్రాప్యమగునది
యేదియు లేదు.

కాశీవాసనిర్దేశము.

మహాదేవుం డిట్లు బోధించుటయు దుర్వాసుండు వెండియు
నిట్లు ప్రార్థించెను. దేవదేవా! ధ్యానమన నెట్టిది? ఎట్టివాఁడు నిత్యము
ను ధ్యానించుచుండవలయును? ఈసకలవిషయములును నాకు బోధించి
నన్నుఁ గృతార్థుని జేయుము అనుటయు మహేశ్వరుండు చెప్పం
దొడంగెను.

ధ్యానయోగము మోక్షద్వారవిమోచనోపాయము. యోగిం
ద్రుండు పరమధ్యానస్వరూపమగునోంకారము నుపయోగించి గురు
గణంబులకు నమస్కారపూర్వకముగా నమ్మంత్రమును ధ్యానించుచు
నుపయుక్తాసనమున నుపవిష్టుండై యతిప్రయత్నముతో బ్రాణనియ
మనంబున కుపయుక్తమగుయోగమును బ్రయోగింపవలయును. పద్మ
మండలము, స్వస్తికము, రుద్రపీఠము, వజ్రదండోన్నతము మొదలు
గాఁగల వివిధాసనవిశేషములును, వానిలక్షణములును, గుణములును
శాస్త్రంబులయందు నిర్దిష్టంబులై యున్నవి.

యోగవిదుం డీయాసనంబులలో నొకయాసనమును గ్రహించి
నియమితాహారుండును, జితక్రోధుండునై నిర్జనస్థానంబున నిరామయ
భావముతో శిష్టసంసర్గమునుగూడఁ బరిత్యజించి, సాధారణజనదర్శనం
బును, దదభిగమనంబును వర్జించి శాస్త్రోపదేశానుసారముగా నిరంతర
ధ్యానచింతానిమగ్నుండై యుండవలయును. ఈవిధముగా నేకాగ్ర
చిత్తుం డగుసాధకునకు యమంబు సిద్ధించును. ఉత్పన్నంబైనయాశరీరం

బవశ్యము వినాశంబు గాఁగలదని యేకాగ్రచిత్తముతోఁ జింతించు చుండవలయును. ఈదేహము నెంతమాత్రమును హింసింపరాదు. ‘‘శుక్రశోణితమూలంబున నిర్మితంబైనయీశరీరముతో నుపయోగ మేమున్నది? అనిత్యం బగునీదేహము మేదోమాంసపరిపూర్ణమైనది. నాడీజాలావృతంబగు నీశరీరరూపనగరము, ఇంద్రియరూపము లగునవ ద్వారములతోఁ గూడియున్నది. శ్లేష్మమూత్రపురీషాదినీచస్థానముల నుండి యుత్పన్నంబులగుదుర్గంధములచేతను, వ్యాధులచేతను, శోకా దులచేతను నతిభయంకరం బగునీశరీరమునందు మూఢుఁడు మమకార ము గలిగియుండును. కాని, యోగవిధుండుమాత్ర మాత్మయొక్కటి యే నిత్యంబనియు, శరీరము కేవలమనిత్యమనియు భావించుచుండును.

ఈశ్వరుఁ డగుమహాదేవుఁడు రుద్రావాసమగుకాశీధామమునం దు విరాజిల్లుచుండును. ప్రాణసమూహము రుద్రస్వరూపము గావున నట్టిరుద్రనకావాసంబగునీశరీర మవిముక్తం బని భావింపవలయును. ఇది యభ్యంతరయోగము. ఇఁక లోకహితార్థమై బాహ్యయోగము నభివర్ణించెదను. యోగవేద్యం బగునీపరమయోగము నిత్యశ్రవణ యోగ్యమైనది. త్వక్కు, చక్షుద్వయము, శ్రోత్రద్వయము, జిహ్వ అనునీయైదును, అవ్యక్తము, బుద్ధి, అహంకారము, మనస్సు, చిత్తము ననునీయైదును, పృథివి, జలము, తేజము, వాయువు, ఆకాశము నను నీయైదుభూతములును జ్ఞానస్వరూపములని బ్రహ్మభావార్థము జ్ఞానా భ్యాసముం గావింపవలయును. అవ్యక్తవిచారముకొఱ కారంభింపఁ బడినప్రాణాయామమే ధారణ యగుచున్నది. మేధావి యగువాఁడు నకలేంద్రియసంచాలక మగుమనంబును బ్రాణాయామముచే వశీభూ తంబుగావించుకొని మనోమూలంబునఁ బ్రాణయోగంబు నాచరింప వలయును. మనస్సనుల్లంఘించి యేకర్మమును జేయరాదు. మనమే

సకలంబునకును మూలమైనది. అనంతరము యోగముచే మస్తకము నందు సకలతత్త్వములను వేఱువేఱుగా భావించుట నభ్యసింపవలయును. మనఃప్రాణేంద్రియంబుల నైక్యంబు చేసి యాత్మచే నాత్మను భావించుచు నోంకారమును ధారణగావింపవలయును.

—♦ వివిధయోగవిధి. ♦—

ఆత్మబలంబుచేఁ బంచవాయువులను నాత్మయందు ధారణ గావింపవలయును. నఖములు, అంగుళులు, పర్వసంధులు, పాదములు ఊరువులు, జంఘలు, శేఫము, అండములు, పాయూపస్థలు, కటిస్థానము, బాహువులు, హృదయమధ్యము, పృష్ఠము, లలాటము, జిహ్వగ్రము, తాలుమధ్యము, చక్షువులు, నాసిక, భ్రూమధ్యము, శ్రోణిభాగము, మూర్ధము ననునీస్థానములయం దీపంచవాయువులును సంచరించుచుండును. మఱియునీశరీరమునందు నాభీమధ్యమున జ్వాలామాలికాసహస్రములచేఁ బ్రజ్వలించుసూర్యమండలము విరాజిల్లుచుండును తన్మధ్యమునందు వెలుంగుచున్న సుందర[illegible]మండలమందుఁ బరమాత్మ యధిష్ఠించి యుండును. పీత, శ్వేత, రక్త, కృష్ణములు, పింగళ, లోహిత, శబలాదివర్ణంబు [illegible]. ఆతఁ డస్థిస్నాయుశిరామాంసవివర్జితుఁడై, దుఃఖాతీతుఁడై ప్రకాశించుచుండును. విచక్షణులగువా రాపరమాత్మ నాదిత్యవర్ణుండగుపురుషునిగా భావించుచుందురు. చింతనీయుం డగునయ్యాశ్వరుండు లోకకర్తగాఁ బ్రశంసితుండగుచుండును. శుద్ధస్ఫటికాసంకాశుఁడగునాపురుషునిదివ్యస్వరూపము చక్షుర్గోచరంబు గాదు. సముద్రమును జల మావరించినవిధంబున నాపురుషుండీవిశ్వమంతటను వ్యాపించి యుండును.

అమ్మహాదేవుఁడు విలాసముకొఱకును, విఖ్యాతికొఱకును జగ

త్సృష్టిఁ గావించుచు సకలజీవులను గ్రీడాపరికరములుగాఁ జేసికొని క్రీడించుచుండును. పలాశపత్రమునం దంతటను దంతుసమూహము వ్యాపించియున్నట్లు పరమాత్మ సకలలోకములందును వ్యాపించియుండును. సూర్యరశ్మి సకలతేజములను వహించియున్నట్లు పమాత్మ నకల రూపములను దాల్చి విరాజిల్లుచుండును. ఈవిధముగా జ్ఞానాభ్యాస ముంగావించి పరమాత్మస్వరూపమును గ్రహింపవలయును. ఆత్మచే నాత్మయందు సకలభూతంబుల దర్శించుచు నిత్యజ్ఞానాభ్యాసబలంబునఁ బరమాత్మస్వరూపమును దర్శింపవలయును.

ప్రాణవహంబు లగుపదినాడులు శరీరస్థితంబులై యుండును. అధఃప్రదేశ[illegible] నాలుగునా[illegible], పార్శ్వములందు రెండునాడులును, ఊర్ధ్వ[illegible]నాడులును గలసి పదినాడులు. ఇంకను శరీరమునందు [illegible] గలవని చెప్పుదురు. [illegible] నాడులు శరీరమునం దంతటను వ్యాపించి యుండును. హృదయప్రదేశమునందు పద్మసంకాశంబగు నొకస్థానము గలదు. అందు సూక్ష్మస్వరూపుఁడును, శుద్ధస్ఫటికతేజుండును, నిర్గుణుండును, నిత్యుండును, ధ్రువుండును, నిరంజనుండును, మద్భక్తిపరతంత్రుండును, అక్షరుండును, అవ్యయుండును, బరమాత్మ స్వరూపుండు నగుపురుషుండు వెలుంగుచుండును. అతఁడే సర్వశరీర స్థితుండు; సర్వలోకస్రష్ట ; విధాత; ప్రయోక్త ; భవకారణుఁడు ; నకల లోకకర్త; ప్రవర్తకుఁడు; సృష్టిసంహారకర్త; అతఁడే యగ్నిస్వరూపుఁడు; అతఁడే యాదిత్యస్వరూపుఁడు :—అని యీవిధముగా విజ్ఞాను లగువారు భావించుచు యోగాభ్యాసముఁ గావించుచుందురు.

—: యో గ ల క్ష ణ ము. :—

ప్రాణాదివాయువులు నాలుగు నూర్ధ్వగతంబులై యుండును. ఆవాయుసాహాయ్యముచే నెవ్వఁడు పరమాత్మ నాత్మయందు సంచరింపఁజేయఁగలుగునో యట్టిధ్యానపరాయణుఁ డగుపురుషుఁ డాక్షణము నందే యోగీంద్రనామమున కర్హుం డగును. పాపాత్ము లీమార్గమునఁ బరమాత్మను దర్శింపఁజాలకుందురు. నిత్యపాపకర్మరతుం డైనను నిత్యధ్యానపరాయణుండు గాఁగలిగినచో నాతని కెట్టిపాపములును గలుగకుండును. అనలజ్వాలచే నరణ్యకాష్ఠములు దగ్ధములైనవిధంబున ధ్యానానలముచే నఖిలకర్మంబులును దగ్ధములై పోవును. వేదాధ్యయనములు, యజ్ఞములు, జపములు, యోగములు, శౌచములు, మానసారాధనములు, బ్రహ్మచర్యాదినియమములు, మొదలగువానివలనఁగూడఁ బడయరానిపరతత్త్వజ్ఞానము కేవలధ్యానసాగరసేవనమువలన మానవులకనాయాసముగా లభింపఁగలదు. ధ్యానార్ణవమును సేవింపఁజాలనివాని కెంతమాత్రమును బరమపదప్రాప్తి గానేరదు. ఆతనికిఁ బుణ్యనదీజలస్నానము, తీర్థసంసేవనము, దీక్షావిధానము, శిరోముండనము, దేవపూజ, త్రిదండధారణము మొదలగువానివలన నెట్టిప్రయోజనమును లేదు. సర్వత్ర సమదర్శనుఁడై సర్వభూతముల నాత్మస్వరూపములుగా నెంచుచు, సర్వమునాత్మస్థితంబుగా భావించుచుండు మహాత్ముఁడే సిద్ధుఁడు.

—• ష డం గ యో గా ది క థ న ము. •—

మఱియు మహాదేవుం డిట్లనియెను. ప్రాణాయామంబును ధ్యానంబును గలసి ధారణాయోగం బగుచున్నది. ప్రాణవాయువులను నిగ్రహించుటయే ప్రాణాయామము. యోగప్రవృత్తుం డగువాఁడు నిజ

స్థానంబున నిశ్చలహృదయముతో నోంకారమును ధ్యానించుచుండ వలయును. ధ్యానమువలననే మహత్వంబు వర్ధిల్లుచుండును. సకలేంద్రియములను, సకలేంద్రియవిషయములను బ్రజ్ఞాబలముచే సంకోచింపఁ జేయుటయే ప్రత్యాహారము. దశేంద్రియంబులకు నోంకారసంయోగంబు గావించి జపించుటయే యోగం బనఁబడును. అహింసయు, సత్యభాషణంబును, అస్తేయమును, అకాపట్యమును, బ్రహ్మచర్యము ననునివి యైదును నియమములు. అక్రోధనము, గురుసేవనము, శౌచము, సంతోషము, ఆజ్ఞత యనునివియైదును నియమంబులు. ఈయైదును శుద్ధవిజ్ఞానమును గలసి షడంగయోగం బగుచున్నది. షడంగయోగసిద్ధునకు నిత్యం బగుపరమపదంబు సిద్ధింపఁగలదు. ప్రథమమునం దు నియమసాధనంబున కసమర్థం బగుశరీరము నియమాదులు సిద్ధించినంతనే సర్వసమర్థంబై యెట్టిభంగంబును లేకయుండును.

నిరంజనమును, అవ్యక్తము నగుజ్ఞానమే త్రిగుణాత్మకప్రకృతి యని పండితులు చెప్పుదురు. ద్రష్టయు, స్రష్టయు, పితయు, మంతయు, బోద్ధయు, ధ్యానచక్షువులచేతనే దర్శనీయుండును, నిత్యుండు నగునూత్మస్వరూపుఁడే పురుషుండని ప్రశంసింపఁబడుచుండును. ఆతని దర్శింపవలయు ననుసమూహాలముతో ననేకవిధంబులగు యోగముల నవలంబించి ప్రయత్నించుచుందురు. యోగసిద్ధు లగువారి కాతనిసాక్షాత్కారము లభింపఁగలదు. ఈశరీరమునందు మనస్సు, బుద్ధి, అహంకారము, అవ్యక్తము, త్రిగుణాత్మికయగుప్రకృతి శాశ్వతుఁడగు పురుషుఁడును సంస్థితులై యుందురు. జీవుండు రజస్తమోగుణంబులచే నష్టదృష్టియై, సదసద్విచారణంబున కసమర్థుండై సప్పుడు పురుషుఁడే హృదయమునందుండి చతుర్థగతికిఁ గారణుం డగును. ఎవ్వఁడీపంచవింశతితత్త్వములయుత్పత్తినాశములను భావాభావములను మహాదేవుని

యందు భావనసేయఁగలుగునో యాతఁ డష్టావింశతిదర్శకుం డగును.

మోక్షమును బ్రమాణాదులచేఁ దెలిసికొనుట యసంభవము. పంచవింశతత్త్వముల నెఱుంగఁజాలినవారు తత్ప్రతిపాద్యుం డగునీశ్వరు నెఱుంగుటకు సమర్థు లగుదురు. సకలంబునకు నూర్ధ్వభాగంబున రుద్రావాసమునందు సంచరించుచుండు నోంకారమును దర్శింపఁగలిగిన పురుషుఁ డవిముక్తుండుగాఁ బ్రశంసితుండు గాఁగలఁడు. దేనిమూలము న మోక్షము లభించునో, దేని నెఱుంగుటవలన మోక్షమార్గము విదితంబగునో గ్రహింపఁగలవిజ్ఞాన మాతనికిఁ గరతలామలకం బగును. పురుషుఁడు పంచవింశతితత్త్వరూపుఁడనియు, షడ్వింశతిస్వరూపుఁడని యు, ఊనవింశతితత్త్వస్వరూపుఁడనియుఁ దత్త్వజ్ఞానియగువాఁ డెఱుంగఁ గలఁడు. ఆతఁ డాపురుషుని వింశతితత్త్వాత్మకునిగా నెఱింగి ముక్తిలా భముం గాంచును. సప్తవింశతితత్త్వస్వరూపుఁ డధ్యక్షుఁడనియు,అష్టా వింశతితత్త్వాత్మకుఁడు పురుషుం డనియు, త్రింశత్తత్త్వవేద్యుం డగువాఁ డు పురుషలోకధరుం డనియు వ్యవహరింపఁబడుదురు.

ఎవ్వఁడు శస్త్రాదులచే నచ్ఛేద్యుఁడై యుండునో, స్వరవ్యంజ నాదివర్ణంబులచే నెవ్వనిస్వరూపము నిర్ణీతంబు గాకుండునో, మాత్రా క్షరవిరహితుం డగు నెవ్వనిమూర్తిని యతీంద్రులు నిరంతరమును ధ్యా నించుచుందురో, కాశీధామమునం దెవ్వఁడు గౌరీదేవిదక్షిణభాగంబున విరాజిల్లుచుండునో పంచాయతనక్షేత్రస్థంబగునట్టియోంకారశివస్వరూ పమే శోకమోహాభయవినాశకం బగుపరమేశ్వరస్వరూపము. ఆదేవుని యనుగ్రహంబుచేతనే మానవులు మాయావిరహితు లగుదురు. ఆ యీశ్వరుఁడే నిష్కళుం డని యోగీంద్రులు నిత్యమును ధ్యానించు చుందురు.

అని మహాదేవుం డుపదేశించుటయు దుర్వాసుండు మహాత్మా!

ఆయీశ్వరుండు మాత్రాక్షరవిరహితుండని యానతిచ్చితిరి. అట్టివానిని దెలిసికొనుటయెట్లు? పరమగోప్యం బగునీవిషయమును విస్పష్టంబుగాఁ దెలిపి నన్నుసంతుష్టునింగావింపవలయు నని వేడుకొనియెను. అప్పుడు మహాదేవుండు వెండియు నిట్లు చెప్పందొడంగెను.

ఓంకారమే పరమం బగుబ్రహ్మస్వరూపము. దానికంటె నన్యం బగునది యేదియునులేదు. ఆబ్రహ్మము పంచమాత్రాత్మకంబుగాఁ బ్రకీర్తిత మగుచుండును. ఆతని ప్రథమద్వితీయమూర్తులు స్వరవ్యంజనాత్మకములు. తృతీయమూర్తి యతిసూక్ష్మమైనది. దానిని యోగులు ధ్యానించుచుందురు. అది యతిసూక్ష్మపదార్థంబులకంటెను నర్ధాంశసదృశసూక్ష్మంబును, నిర్గుణంబును, బ్రశాంతంబును, అక్షయంబునై యుండును. దాని నెఱింగినవారు ముక్తులగుదురు. అకారము తేజస్స్వరూపము. ఉకారమక్షరస్వరూపము. మకారముతురీయమును సూక్ష్మమును:—వీనినుండి యోంకార మయ్యెను. అకారము బ్రహ్మస్వరూపమనియు, ఉకారము విష్ణుస్వరూప మనియు, మకారము ఉమాస్వరూపమనియుఁ దెలియందగును. వీనినుండి నిత్యబ్రహ్మస్వరూప మగునోంకార ముత్పన్నం బయ్యెను. ఈయోంకారము నుచ్చరించుచు స్మరించుచు యోగసాధనముం గావించుయోగీంద్రుఁడు సర్వసిద్ధులను బడయఁగలుగును.

—♦ శరీరనిరూపణము. ♦—

మహేశ్వరుండు దుర్వాసుంగాంచి మఱియు నిట్లనియెను. ఓ మునికులతిలకా! ఈశరీరము సర్వదేవతామయమైనది. ఇందేయేయంగములం దేయేదేవతలుండునో చెప్పెదను వినుము. పాదములయందు విష్ణుండును, జంఘలయందుఁ బవనుండును, జానుస్థలయం దశ్వినీ

కుమారులును, ఊరువులందువరుణుండును, పాయుస్థానమునందు మిత్రా వరుణులును, గుహ్యాంగమునందు బ్రహ్మయు, కటిప్రదేశమునందు యక్షగణసహితుండగు కుబేరుండును, ఆంత్రములందు సముద్రములు ను, ఉదరమునందుఁ బంచదేవతలును, హృదయమునందు సావిత్రియు, వక్షస్థలంబునఁ జంద్రుండును, హస్తములయం దింద్రుండును, చర్మ మునందు విద్యుత్తును, నఖంబులయందోషధులును, కేశములయందు వనస్పతులును, రోమకూపంబులయందు ధర్ముండును, మూత్రమునం దాదిత్యులును, సంధులయందు సప్తర్షులును, నయనంబులయందు సూర్యుండును, శ్రోత్రంబులయందు దిక్కులును, ఘ్రాణప్రదేశములం దుఁ బర్వతంబులును, లలాటమునందు వసువులును, మస్తకమునందు స్వయంభువగుశివుండును, ఓష్ఠప్రాంతములయందు యముండును నవ బ్రహ్మలును, పృష్ఠభాగమునందు రాత్రియు, పార్శ్వములయందు దేవ తలును, కంఠమునందుఁ బ్రాణగతియగువృషభధ్వజుండును, అహం కారమునందు రుద్రుండును, బుద్ధియందుఁ బ్రజాపతియగుబ్రహ్మయు నధిష్ఠించి యుండురు. ఈవిధముగా శరీరమంతయు సర్వదేవతామయం బని భావించువారికిఁ బరమగతిలాభంబు గలుగును.

అని చెప్పుటయు దుర్వాసుండు మహాత్మా! ఈదేవతలును మ హర్షులును శరీరము నధిష్ఠించియుందురని తెలిపితివి. వీరికందఱకును బ్రాణాహుతం బెట్లు లభించునో విస్పష్టముగా బోధింపవలయు నని ప్రార్థించెను. అంతనమ్మహేశ్వరుండు మరల నిట్లు చెప్పందొడంగెను.

ప్రాణము, అపానము, సమానము, ఉదానము, వ్యానము నను నీపంచవాయువులును శరీరమునందు సంచరించుచుండును. బ్రా హ్మణుఁడు ప్రప్రథమమునం దీపంచవాయువులకొఱకు నాహుతిప్రదా నము గావింపవలయును. అన్నముచేఁ బ్రాణవాయువునందుఁ గావిం

చినయాహుతివలన సావిత్రియు, షడంగపదక్రమసహితంబు లగునా లుగు వేదములును, ఓషధులును, వనస్పతులును, చంద్రుడును, భాస్కరుడును, వాయుదేవుండును సంతృప్తు లగుదురు. రెండవసారి యపానమునం దాహుతిగావించిన యన్నమువలన నాగగణంబులును, సప్తసముద్రంబులును, సకలనదులును, మహర్షులును, పితృదేవతాగణంబులును, వాయుప్రభృతిదేవతలును సంతృప్తు లగుదురు. తృతీయ పర్యాయము సమానవాయువునం దాహుతిగావించిన యన్నమువలన అశ్వినీదేవతలును, మరుద్గణంబులును, విష్ణుదేవుండును, వరుణుండును, యముండును, ప్రజాపతియును, కుబేరప్రభృతిదేవతలును సంతృప్తు లగుదురు. చతుర్థపర్యాయ ముదానవాయువునందు హోమముగావించినయన్నమువలన నేనును, భవుండును, నందికేశ్వరుండును, పార్వతీదేవియు, మనస్సును, ప్రాణసమూహంబును, బ్రహ్మయు సంతుష్టు లగుదురు. మునీంద్రా! అయిదవసారి వ్యానవాయువునందు హోమము గావించినయన్నమువలన నక్షత్రగణంబులును, సప్తద్వీపములును, సప్తలోకములును, భూమండలమును, సకలభూతసహితంబగుబ్రహ్మాండమండలమును, యక్షోరగరాక్షసప్రభృతులును సంతృప్తు లగుదురు.

ఈవిధముగా బ్రాహ్మణులు ప్రణవమంత్రోచ్చారణపూర్వకముగా హోమంబు గావించినచో జండాలాన్నభోజనముచేసినను పాపలిప్తులు గానేరరు. బ్రహ్మక్షత్రియవైశ్యశూద్రులలో నెవ్వరైన నీవిషయమును బోధముగావించినచో వారు సకలపాపములనుండియు విముక్తులై శ్రద్ధావంతు లగుదురు:— "ఆదిత్యవర్ణుండును, తమోగుణాతీతుండు నగునమ్మహాపురుషుని నేనెఱుంగుదును. అతని నెఱుంగం గలిగినచో జన్మమృత్యుపరస్పరానుబంధం బగుసంసారమునుండి ముక్తి లాభంబు గలుగును. మోక్షరూపం బగుసద్గతిం గాంచుట కింతకంటె

వేఱుమార్గంబు లేదు. జీవరక్షగావింపవలయు ననుసభిలాష యున్న-చో మోక్షప్రాప్తికి సాధనం బగునుపాయము నవలంబింపవలయును. అట్టి వానికి హాలాహాలమును బానము చేసినను మృత్యువు గలుగదు." అని యీవిధముగాఁ బరమేశ్వరునిం గూర్చి నిశ్చలహృదయమున భావింపఁ గలిగిన-చో నవశ్యము ముక్తిలాభంబు గాఁగలదు.

—♦ నా డీ వి వ ర ణ ము. ♦—

యోగనాడీవిషయంబును, తద్వ్రతవిషయంబును నాకు స్పష్ట ముగా బోధింపవలయు నని యడుగుటయు సనత్కుమారుం డిట్లు చెప్పందొడంగెను.

అవ్యయుం డగుసకలలోకేశ్వరునకు వినయవినమితమస్తకుండ నై ప్రణామంబు లాచరించి నిశ్చలభక్తిపూర్వకంబుగా రుద్రాణియగు కాత్యాయనికి నమస్కారంబులఁ గావించెదను.

హరిహరబ్రహ్మలచే నీయోగశాస్త్రము సముదాహృతంబై నది. ఇది నాడీసంచారసంస్థితం బగుపరబ్రహ్మజ్ఞానము. శ్రీమంతుఁడగువిశ్వ మూర్తి దేహస్థుఁడై క్రీడించుచున్నకాలమునం దాతని యనంత తేజో మయూఖములు జగద్దేహప్రసరితంబు లగుచుండును. హృదయస్థితంబు లగు యోగనాడులంగూర్చి వర్ణించి యుంటిని. ఇఁక శరీరమునందుఁ బూర్వదక్షిణపశ్చిమోత్తరభాగంబుల నాశ్రయించి యధఃప్రదేశము నందుండు నాడులవర్ణంబుల నభివర్ణించెద నాకర్ణింపుము. ఉత్తరనాడీ సమూహము పీతలోహితకృష్ణవర్ణంబు గలిగియుండును. పూర్వభాగ స్థితం బగునాడీసముదాయము పాంశుపింగళవర్ణంబులతో నొప్పుచుండు ను. దక్షిణనాడీసమూహము శ్వేతవర్ణయుతంబును, బశ్చిమనాడీసమూ హము కృష్ణపింగళసంకలితంబునై యుండును. ఊర్ధ్వస్థితంబులగునాడు

లన్నియును గృష్ణవర్ణమయంబులై యుండును. హృదయస్థానస్థితంబు లగునాడులతో నీనాడులన్నియును బంచపంచప్రకారములవిరాజిల్లుచుండును. ఏకోత్తరశతనాడులను యోగీంద్రు లుపాసించుచుందురు. ఈ నాడుల నన్నింటిని విడిచి యొక్కబ్రహ్మనాడి నాశ్రయింపవలయును. ప్రభాకరుం డగుసూర్యుఁ డుదయించి తనతేజోమయకిరణములచే నంధకారసమూహమును వినాశంబు గావించి నభోమండలమును బ్రకాశింపఁజేయుచున్నట్లే హృదయస్థితుం డగుపరమాత్మ సకలకలుషసమూహమును దూరీభూతముగాఁ జేసి సర్వంబును బ్రకాశమానముగాఁ జేయుచుండును.

అతితరంబు లగుక్రీడామోహాదులు నాభినాడులచే దూరీకృతంబులగును. హృదయస్థానమునందుఁ దొంబదియాఱువేలనాడు లుండును. పూర్వస్థితంబు లగునైదునాడులును బంచప్రాణములుగాఁ బరిగణితంబు లగుచుండును. దక్షిణభాగమునందలినాడు లైదును జలనాడులనియు, బశ్చిమభాగమునందలినాడు లైదు నుదాననాడు లనియు, ఉత్తరభాగమునందలినాడు లన్నియు నుత్తరనాడులనియుఁ బ్రశంసింపఁబడుచుండును. మఱియు నధోదేశమునం దున్ననాడులన్నియు సమాసస్థనామముచే విఖ్యాతంబులై యుండును. ఊర్ధ్వభాగమునందును అధోభాగమునందును వ్యాపించియుండు నీయుభయనాడీసమూహమును హృదయమధ్యమునం దాశ్రయించి యుండును. ఈవిధముగా నాడీప్రమాణము నిర్దిష్టం బయ్యెను. ఎవ్వనిచే నీవిశ్వమండలమంతయుఁ బ్రతిష్ఠితం బయ్యెనో యావిశ్వకర్మ యతిసూక్ష్మంబు లగునీనాడుల నన్నిటినిగూడ నధఃప్రదేశమునందలి నాడీచతుష్టయముతోఁ గూర్చియుంచెను. విశుద్ధనాడి హృదయమునందును, మస్తకమునందును లక్షితమగుచుండును. తత్త్వజ్ఞాననిధులగువిజ్ఞానయోగులు దానినే బ్రహ్మ

నాడి యందురు. దానియందు మనంబును సంయోజితంబుగఁజేసినచో జ్ఞానేంద్రియసమూహము రక్షితంబుఁ గాఁగలదు. కర్మేంద్రియపంచకంబుతో నింద్రియపంచకము సయుక్తంబై యుండును. యోగబలంబుచే హృదయసంబంధము లగునాడులన్నియును బాగస్థితంబులు గాఁగలవు. సహస్రనాడీసమూహ మధ్యమునందును బూర్వాదినాడీచతుష్టయము గుణసంబంధమైనది.

యజ్ఞములును, సకలవేదములును హృదయమునందుఁ బ్రతిష్ఠితంబులై యుండును. దానివలననే యాత్మతత్త్వజ్ఞానము లభించును. మఱియుఁ బ్రణవమువలన నూర్ధ్వగతిప్రాప్తి యగును. నాసికారంధ్రములనుండి మస్తకమునందును, మస్తకమును భేదించి యాకాశమునందును వాయుసంచార మగును. శుక్రవాహంబులును, మూత్రవహంబులు నగునాడులు పరస్పరమిశ్రితంబులై యేకీభవించి యుండును. శుక్రనాడులు శుక్రమూలంబున సంతానోత్పాదకంబులై యుండును. మూత్రనాడులు మూత్రనిష్పాదకంబులై యుండును. ముఖమునందుమనోమిళితంబగుబ్రహ్మనాడిని, హృదయమునం దీశ్వరుని సుస్థిరంబుగా నిలిపి యాత్మ నాకాశగతంబుగను, విశ్వవ్యాప్తంబుగను భావించుచు నేకాగ్రచిత్తంబున ధ్యానించువానికి నిర్మలజ్ఞానసిద్ధి యగును. సూక్ష్మమును కంటెనునతిసూక్ష్మం బగుతత్త్వ మాతనికిఁ బరిస్ఫుటంబు గాఁగలదు. ఇట్టితత్త్వజ్ఞానలాభమువలన నాతని కిఁక సంసారసంబంధములేకుండఁ బోవును. సోమసూర్యకరసహస్రంబులచేఁ బ్రకాశవిలసితమగు సహస్రారకమల మాతనికి వేద్యంబగును. శిరస్థితం బగునాసహస్రారకమలంబునందే యోగీంద్రు లాత్మసంయోజనంబు గావించుచుందురు.

ఆసహస్రారకమలమే సంసారవిమోచనమునకు సాధనమైనది. జ్ఞాన, శాస్త్రసాహాయ్యముచే నది సువిదితం బై నపిమ్మట నిర్మలచిత్త

దేహభావాదిజన్మములనుండి విముక్తులై, బహుజనప్రశంసితులగుబ్రహ్మ
వేత్త లాత్మస్వరూపలాభమునకు సమర్థులగుదురు. నాడీసంచారసూచిత
మగునీపవిత్రయోగశాస్త్రము సనత్కుమారప్రోక్తమైనది. ఇది నిశ్చ
యముగా మోక్షశాస్త్రము. సునిశ్చితం బగునీయోగశాస్త్రము బ్రహ్మ
దిసకలర్షిగణంబులచేతను బ్రకీర్తితమైనది. పాపనాశకంబగునీశాస్త్రము
పవిత్రశాస్త్రములన్నిటికంటెను బవిత్రమైనది. నాడీముఖచింతకుఁ డగు
వాఁడు సర్వపాపవిముక్తుం డగును.

శుక్లశోణితసంభూతుఁడు, స్థూలదేహాభిమానియు నగువిశ్వనా
మకచైతన్యమూర్తి నాడీమధ్యసంస్థాపితుం డై నంతనే నిర్మలుండు గాఁ
గలఁడు. గోమూత్రనామకనాడీధ్యానమువలన సప్తజన్మార్జితంబగు
పాపము నశింపఁగలదు. కావున శ్రద్ధతో నానాడిని శిరోదేశంబున
కధోభాగంబున నియోజితంబుగాపించి యానాడీమూలముననే యాత్మ
చింతనంబు గావింపవలయును. అట్లుగావించినచో విశ్వమయంబగు
నాత్మస్వరూపము హృదయమునందు సుప్రతిష్ఠితంబగును. పూర్వర్షి
గణంబు లిట్లే యాత్మచింతకులు, నాత్మపరాయణులునై యాత్మను
హృదయమునందుఁ బ్రతిష్ఠించి ధ్యానించిరి. ఆత్మతత్త్వజ్ఞానము సం
పూర్ణముగ లభించువఱకును దృఢభావముతో నిట్లే ధ్యానయోగంబు
గావించుట యవశ్యకర్తవ్యము. సూక్ష్మమార్గసంచారంబు లగునాడుల
యూర్ధ్వగమన ముత్తరాయణ మనియు, వానియధోగమనము దక్షి
ణాయన మనియు నీరెండుమార్గములును గలస్నాయుమయంబగుశరీర
ము సంవత్సరంబనియుఁ బ్రశంసింతురు. ఉత్తరాయణమార్గమునం
బోవువారికిఁ బునర్జన్మంబు గలుగదు.

నాభియం దుత్పన్నములైనవి మూఁడువేలనాడులు. తొంబది
మూఁడువేలనాడులు హృదయమునుండి జనియించినవి. శుభదాయకం

బు లగునానాడులయందు విశ్వమూర్తి సుప్రతిష్ఠితుండై యుండును. ఈనాడుల నన్నిటిని బరిత్యజించి కేవలము బ్రహ్మనాడి నాశ్రయింప వలయును. సముద్రమునుండి తరింపఁజేయునౌకవలె నీబ్రహ్మనాడి తన్నాశ్రయించినవానిని సకలదుఃఖసమూహమునుండియు నుత్తీర్ణునిం గావించును. నిరాలంబ యగునొకనాడి తాలుమధ్యమునుండి మస్తకమువఱకును వ్యాపించియుండును. స్వర్గగామిని యగునానాడి యోగీంద్రులకు మోక్షప్రదాయకమైనది. శుక్రశోణితంబులవలనరూపొంది మేదోమాంసకఫపిత్తాదులచే నతిదూషితంబైనయీశరీరము ధ్యానయోగప్రవాహముచే సకలదోషవిముక్తంబు గాఁగలదు. ధ్యానయోగసిద్ధుఁడు మస్తకమునందలియీశ్వరస్థానమునుండి యూర్ధ్వగతింగాంచి సూర్యసమతేజస్సంపన్నుఁడై యాదిత్యాగ్నిలోకంబులకంటెను నూర్ధ్వస్థితంబగుదివ్యలోకము నధిగమించి శాశ్వతానందసంపన్నుండు గాఁగలఁడు. అతఁడు సకలదేవతలు, మహర్షులు, బ్రహ్మవిష్ణుమహేశ్వరులు, వాయువు, యముఁడు, అగ్ని, వరుణుఁడు, శశాంకుఁడు మొదలగువారిని గ్రమముగా దర్శించుచు స్వర్గలోకగమనంబు గావించును. స్వర్గసంస్థితుండగు యోగీంద్రునిం గాంచి దేవతలందఱు నాతనిమాహాత్మ్యముం బ్రశంసించుచు స్తవధ్యానగానపూజాదులచే నాతనిసన్మానించుచుందురు. ఈవిధముగా గౌరవింపఁబడుచు యోగీంద్రుఁడు పరమపదం బగునీశ్వరధామమునందుఁ బరమానందముతో విరాజిల్లుచుండును.

—♦ అవిముక్తక్షేత్రమాహాత్మ్యము. ♦—

అవిముక్తక్షేత్రమాహాత్మ్యమును, ఓంకారేశ్వరప్రభావమును దెలుపవలయు నని వ్యాసుండు ప్రశ్నించుటయు సనత్కుమారుం

డిట్లనియెను. వ్యాసమునీంద్రా! ఈయుత్తమయోగము పరమరహస్య మైనది. పరమపదాభిలాషులగు దేవతలకుఁగూడ నీరహస్య మవేద్య మైనది. అవిముక్త క్షేత్రకథాప్రసంగముగూడ నతిదుర్లభ మైనది. ఆసత్యక్షేత్రమునం దెట్టిపాపములును వర్ధిల్లనేరవు. నేనీవిషయంబునం బార్వతీపరమేశ్వరసంవాదమును వినియుంటిని.ఎట్లువినియుంటినో యట్లే నీకుఁ జెప్పెదను.

ఒకనాఁడు పార్వతీదేవి మహాదేవుఁ డగుపరమేశ్వరునింగాంచి నాథా! ఉత్తమంబును, బరమరహస్యంబును, బవిత్రంబును నగుముక్తి పదతీర్థముంగూర్చి నాకెఱింగింపవలయు నని ప్రార్థించెను. అప్పుడు మహాదేవుండు బాగుగ నాలోచించి తనకతిప్రియకరంబు లగుపుణ్య క్షేత్రములలోఁ గాశీధామముకంటె నతిశరం బగుపవిత్రతీర్థమేదియు లేకుండుట నిశ్చయించి పినాకధారియు, వరదుండును, జగన్నాథుండు నగుశివుండిట్లు చెప్పందొడంగెను. ఏకారణముచే నాకాయవిముక్త క్షేత్ర మత్యంతసంతోషదాయకమైనదియో చెప్పెదను. ఏకాగ్రచిత్త ముతో నాకర్ణింపుము.

ఓసుందరీ! సకలసిద్ధాంతసారమును, సర్వస్మృతిసారమును, చతు ర్దశభువనసారమును, మోక్షప్రాప్తికి ముఖ్యసాధనమును, పరమగుహ్యం బును, స్వయంప్రకాశకంబు నగునాత్మజ్ఞానము శివనగరంబగుకాశీధా మమునందు సాక్షాత్కరించి యుండును. ఓసుశ్రోణీ! ఆకారణము చేతనే నేనాక్షేత్రమునందు నిత్యసన్నిహితుఁడనై యుందును. ఆకాశీ వియోగము నాకత్యంతమును మహత్తాపముం గూర్చుచుండును.ఆయవి ముక్తక్షేత్రమునందును, పంచాయతనక్షేత్రమునందును నివసించి యోంకారేశ్వరుం డగుమహాదేవుని బూజించుట యవశ్యకర్తవ్యము. అకార, ఉకార, మకారము లామహేశ్వరుని త్రివిధరూపములు.

అతఁడు త్రిలోకపాలకుఁడును, త్రిలోకభోక్తయు నై యుండును. ప్రభుం డగునోంకారేశ్వరుఁడు మాయాతీతుఁడు. సంయమీంద్రుల కాతని సాక్షాత్కారము లభించును. అట్టియోంకారేశ్వరు నెఱింగిన దృఢ వ్రతులగు శివభక్తులే యుత్తమోత్తములు. దేవీ! శివభక్తులు నాకుఁ బుత్త్రసమానులు. అట్టిమద్భక్తశ్రేష్ఠులు రుద్రావాసమును, బరమ పదంబు నగునయ్యవిముక్తక్షేత్రమును భక్తియుక్తులై సర్వదా సంప ర్శించుచుందురు.

ఓంకారము పరమపదార్థ మగుపరబ్రహ్మమని పండితులు ప్ర శంసించుచుందురు. ఆయోంకారేశ్వరుఁడే సద్యోజాతాదిపంచబ్రహ్మ మయుండై విరాజిల్లుచుండును. పంచాయతనసంస్థితుఁడగు పరమేశ్వ రుని సందర్శించువారు మోక్షపదప్రాప్తు లగుదురు. వేదవేదాంతపారంగు లును, పుణ్యకర్ములును, యతీంద్రులును, వేదశాస్త్రపరాయణులగుగృ హస్థులును, వారికంటెనధికులగుతీర్థోపవాసకులును, ఏకదండధరులును, త్రిదండులును, పరమహంసవ్రతులగుయతులును, శైవులును, పాశు పతులును గాపాలికులునుగూడఁ బరమపదం బగునయ్యవిముక్తక్షేత్ర మునందు శైవశాస్త్రానుసారముగా మౌనవ్రతము నవలంబించి సర్వ దా నన్నుపాసించుచుందురు. అట్లు వివిధరూపంబులచే నన్నారాధించు మద్భక్తగణంబులయెడల నేనతిసంతుష్టుండనై వారివారియభీష్టంబుల ననుసరించి పరమం బగుమోక్షపదంబును బ్రసాదించుచుందును.

అయ్యవిముక్తక్షేత్రమునందు ముక్తిప్రదం బగుశ్మశానము సు ప్రసిద్ధంబైనది. పాశుపతదీక్షితులును, సకలదేవతలును, గంధర్వులును బవిత్రంబగునాక్షేత్రమును సేవించుచుందురు. అందు భక్తార్తినిస్తార కుం డగునవిముక్తేశ్వరుఁడు నిత్యసన్నిహితుఁడై యుండును. దేవీ! నేను నిరంతరమును గాశీధామమునందు నివసించియుండుటచేతనే దానికి జగ

ద్విఖ్యాతం బగునవిముక్తనామము గలిగినది. ఆదివ్యక్షేత్రమునందు సంసారభీరులకు సకలభయనివారణము గాఁగలదు. అచ్చట వెలసియున్న శ్రీవిశ్వనాథుని సందర్శించువారికిఁ బునర్జన్మంబు గలుగదు. సిద్ధక్షేత్రమును తపఃక్షేత్రము నగువారాణసి యెట్లు సర్వోత్కృష్టమైనదో, యట్లే యోంకారేశ్వరావిముక్తేశ్వరలింగములును సర్వోత్తమంబులైనవి. భవమోచనుం డగునవిముక్తేశ్వరుని నిత్యమును సంస్మరించుట యావశ్యకర్తవ్యము.

విశ్వేశ్వరునకు సమీపమునందున్న జ్ఞానవాపియందలిదివ్యజలంబును సందర్శించుమానవులు భూమండలంబునఁ గృతార్థు లగుదురు. అమృతోపమానంబు లగునవ్వాపీజలంబులు కలికాలంబున దేవతలకుఁ గూడ నతిదుర్లభములైనవి. ఆపుణ్యోదకంబులు సకలజీవనిస్తారకంబులును, సకలపాపవినాశకంబులునై యుండును. ఆవాపీతీరమునందుఁ బూర్వము జైగీషవ్యుఁడను మునీంద్రుఁడు క్రోధమూర్తియగుమృత్యువును బరాభవించెను. అచ్చట సంధ్యోపాసనంబు గావించినచో నక్షయం బగుబ్రహ్మస్వరూపప్రాప్తి యగును. అందొకసారి సంధ్యోపాసనంబు గావించినచో దశమాసంబులు త్రిసంధ్యలయందు నాచరించిన ఫలంబు లభించును. ఏదివ్యక్షేత్రమునందు దేవదేవుం డగువిశ్వేశ్వరుండును, నదీలలామ యగుగంగాదేవియు, ముక్తిదాయకం బగుమరణంబును సుప్రశస్తంబులై యుండునో యట్టికాశీధామమునందు నివసింపవలయునను సత్సంకల్పము గలుగనివా రెవ్వరుందురు?

—♦ హరికేశచరిత్రము. ♦—

సనత్కుమారుం డిట్లనియెను. శ్రీమంతుఁడును, బ్రహ్మనిష్ఠుఁడును, ధార్మికుండు నగుహరికేశుం డనునొకయక్షుండుగలఁడు. అతఁడు

యక్షగణంబులలోఁ బ్రబలప్రతాపశాలియై యుండెను. ఆతనిజనకుఁడు పూర్ణభద్రుఁడు. ఆహరికేశుఁడు జన్మించినప్పటినుండియు శివప్రీతుఁడై మహాభక్తిసంపన్నుఁడై యుండెను. శివనిష్ఠుఁడును, శివప్రణతుండును, శివభక్తుఁడును, శివపరాయణుఁడునగునమ్మహాత్ముఁడాసనశయన గమనావస్థానానుగమన భోజన ధావనాదిసకలసమయములయందును శివస్వరూపధ్యానతత్పరుఁడై విరాజిల్లుచుండెను.

హరికేశుం డిట్లు నిరంతరశివచింతాతత్పరుండై యుండుటం గాంచి యాతనితండ్రియగు పూర్ణభద్రుఁడు, కుమారా ! నీవీరీతి నన్యభావంబున మెలంగుచున్నంతవఱకు నేను నిన్నుఁ బుత్రునిగా భావింపఁజాలను. యక్షవంశమున జన్మించినవారి కిట్టిసంకల్ప ముచితముగాదు. గుహ్యకులు స్వభావముచేతచే క్రోధచిత్తులును హింస్రకులును మాంసభోజనులు నై యుందురు. నీవిప్పు డేధర్మము నవలంబించితివో యది నీకెప్పటికిని యుక్తమైనది గాదు. మహాత్ముల కీవిధాన ముచితమైన నగుఁగాక ! స్వయంభూవివేచనచే మానవు లెవ్వనిఁ బూజనీయునిగా భావించుచుందురో యాతఁడు యక్షులకును బూజ్యుండు గానేరఁడు. మఱియు నన్యాశ్రమకర్మంబులు గృహస్థుల కుచితంబులు గావు. మేమనేకవిధంబులగు సత్కర్మములం గావించి తత్ప్రభావముచే మనుష్యభావము నతిక్రమించి దేవయోనిత్వరూపంబగు శ్రేష్ఠపదంబును గాంచఁగలిగితిమి. నీవిప్పు డాచరించుచుండుసకలకర్మంబులును మానవభావవిశిష్టులైనవారి కుచితములై నవిగాని మనవంటియక్షులకుఁ దగినవి గావు. నేనట్టిధర్మప్రాప్తిని గోరువాఁడఁ గాననియు నిశ్చయముగా నెఱుంగుము. అని యిట్లు ప్రతాపవంతుండగు పూర్ణభద్రుఁడు తనకుమారుని నిందించుచు నీవతిశీఘ్రముగ నిచ్చటినుండి నీయిచ్చవచ్చినచోటికిఁ బొమ్మని యాజ్ఞాపించెను.

అనంతరము మహాత్ముండగుహారికేశుఁడు తండ్రియానతి ననుస రించి నిజగృహంబునుండి వెలువడి వారాణసీధామమునకుఁ బోయి యచ్చట నతివినిర్మలభావముతోఁ దపంబు సేయఁదొడంగెను. ఆతపస్స మయమునం దాతఁడు స్థాణువువలెను, శుష్కకాష్ఠమువలెను, శిలావి గ్రహమువలెను నిశ్చలుఁడై యుండెను. ఆతఁడు కులమును, జాతిని, వృ త్తినిగూడఁ బరిత్యజించియుండెను. ధర్మాత్ముఁ డగుహారికేశుఁడు కాశీ ధామముం జేరి మహాయోగులందఱిచేతను నిత్యారాధితుం డగుశ్రీగో కర్ణేశ్వరునిదివ్యాలయంబునకు సమీపమున నేకాగ్రంబగుప్రసన్నచిత్త ముతో నధివసించియుండి జితేంద్రియుఁడై నిశ్చలభావముతోఁ దపశ్చ రణంబు గావించుచుండెను.

ఈరీతిగా వేయిసంవత్సరములు గడచిపోయెను. అప్పటికి మహా దేవుం డాతనియెడల ననురక్తుండయ్యెను. ఆతనిశరీరమంతయును వల్మీక మయమైపోయెను. చీమలు, చెదలుమొదలగునవి యాతనిశరీరమునంత ను దొలిచివేయుచుండెను. నిరంతరమహాదేవచింతాపరాయణుఁడై యు న్నయాతనిశరీమంతయు నీవిధముగా రక్తమాంసవివర్జితమైపోయెను. అ స్థిమాత్రావశిష్టంబగునాతనిదేహము కుందేందుశంఖప్రభాసంపన్నమై విరాజిల్లుచుండెను.

ఇట్లుండ నొకనాఁడు పార్వతీదేవి యాత్మేశ్వరుం డగుపరమేశ్వ రుం గాంచి దేవరయుద్యానవనమును మరలనొకసారి దర్శింపవలయు నని నాకతికుతూహలముగానున్నదని ప్రార్థించుటయు, మహేశ్వరుండు తత్క్షణంబ పార్వతీసహితుఁడై బయలుదేఱి పోయి యాదేవి యడిగిన ప్రశ్నంబులకుఁ దగినయుత్తరంబులను బ్రసాదించుచు నుద్యానవనసౌం దర్యము నామెకుఁ బ్రదర్శించుచుండెను.

వివిధంబులగుపుష్పితతరులతాగుల్మంబులును, బ్రఫుల్లకుసుమ

సంశోభితంబులగు కేతకీవృక్షములును, రమణీయం బగునాయుద్యానవన
మునకు శోభాసౌరభసంపాదకములై విలసిల్లుచుండెను. అందందుఁ బరిఁ
మళించుచున్న పువ్వులచేఁ జీకటిగ్రమ్మాకులగుంపులు, నిండారఁబూచినకొం
డగోఁగులు, పొగడలు, అశోకములు, సురపొన్నలు మొదలగువానియం
దుఁ దుమ్మెదలుమూఁగి ఝంఝుమ్మనురొదలచేఁ జెవులపండువు సేయు
చుండెను. అందందు వికసించినతామరపూవులనుండి వెలువడుపుప్పొడు
లు చిక్కనిచక్కనిఱెక్కలపై బంగరుహారంగులఁ దుఱంగలించుచు
వివిధసౌరభముల వెదచల్లుచుండ రాయంచలును, జక్కవలు, నతిరమ
ణీయంబులగుకలకూజితంబులొనర్చుచుండెను. ఒకచోఁ బక్వజంబూఫల
రససిక్తంబులగు కలవిహంగముల సరళకంఠస్వరము లమృతమధురర
సమును గురియించుచుండెను. ఒకచోఁ గలహంసకారండవాదిజల
విహంగమకులంబులును, మధుమత్తాళికులంబులును దమయుత్తమా
లాపంబులచే నాప్రమోదవనరామణీయకమును ద్విగుణీకృతముఁ గా
వించుచుండెను. ఇంకొకచోట నప్రతిమానచారుసౌరభసంపన్నములైన
పుష్పంబులచే నిండి యొప్పుచుండిన వృక్షరాజంబులచుట్టును భ్రిమ
రాంగనాగణంబులు మూఁగుచు రొదసేయుచుండెను. వేఱొకచోటఁ
బుష్పవంతంబులైన సహకారవృక్షంబులును, ఫలసూనభారంబున నేల
కొఱఁగుచున్న బొట్టుగుచెట్లును కన్నులపండువు గావించుచుండెను.
మఱియొకచోట సవిలాసంబుగఁ గన్నపర్వ మొనర్చుచుఁ బాటలుపాడు
చున్నవిద్యాధరచారణగణంబులును, ఆచారుగానంబుల కానందించు
చుఁ దదనుసరణంబుగ నృత్యములు సలుపుచున్నయప్సరోగణంబు
లును నొప్పారుచుండెను. ఒక్కయెడఁ బ్రహృష్టంబు లగునానావిధ
పక్షికులంబులు మనోహరకూజితంబు లొనర్చుచుండ, నింకొక్కయెడఁ
బ్రహృష్టంబు లగుపసుపుపిట్టలు చిత్రచిత్రంబుగఁ గూయుచు వీనులకు

విందులు గూర్చుచుండెను. వేఱొక్కయెడ, మృగేంద్రంబు లతిభయం కరంబుగ నొనర్చుగర్జారవంబులకు భీతిల్లి మదపుటేనుంగులు పరువులు వాఱుచుండ, మఱియొక్కయెడ నితరమృగంబులు గుంపులుగుంపులుగఁ గూడి యొదిఁగియొదిఁగి డాఁగుకొనుచుండెను. ఒకచోఁ బ్రఫుల్లనానా విధమహోత్పలవనంబులచే మనోజ్ఞంబు లగుచున్న బహువిధకాసారం బు లాయుద్యానవనశోభకు వన్నెవెట్టుచుండెను. వేఱొకచో సాంద్ర నిభుళవృక్షపంక్తి తననీలకాంతులచే జలధరభ్రాంతిని గూర్చుచుండ నీలకంఠనివహంబులు మనోహరారావంబులు సలుపుచు నృత్యంబు లొనర్చుచుండెను. మఱియొకచోటఁ బ్రమోదయుక్త నానావిధ విహం గమంబులు చారునినాదంబులు గావించుచు హాయిం గూర్చుచుండెను కుసుమితతరుశాఖలయందు మదమత్తద్విరేఫంబులు వ్రాలి విలీనము లగుచు వింతలుగొల్పుచుండ, నవకిసలయయుక్తంబు లగు తరుశాఖలు ప్రాంతభాగంబులకుసయితము వినూత్నశోభను జేకూర్చుచు నయ్యా రామరామణీయకమును బెంపొందించుచుండెను.

రమ్యతరం బగు నయ్యుద్యానవనవాటికయం దొక్కొక్కచోట ద్రాక్షాదిలతాప్రకాండములు మిక్కిలియుఁ బొదిగొని యొండొంటిని ముద్దులుగొనుచున్నవో యనునట్లు దట్టముగా నల్లుకొనియుండ, నొ క్కొక్కచోట నానావిధలతామతల్లికలు మనోహరవృక్షరాజంబులను సవిలాసంబుగ నాలింగన మొనర్చుచున్నవో యనునట్లు చుట్టుకొని యలరారుచుండెను. అతివిశాలం బగు నాసుందరోద్యానంబునందు చారువిహారంబు లొనర్చుచు నలసి సొలసి యున్న కిన్నరవిలాసినీమణు ల యొయ్యారంపునడకలయొప్పిదంబు లెంతయు నింపులు సంపాదించు చుండెను. అచ్చటచ్చట నాకాశము నొరయుచున్న చారుశృంగముల యందు పారావతగణంబులు మురిపంబులు గులుకఁ గలధ్వానంబు

లొనర్చుచు వినోదించుచుండెను. అచ్చటచ్చట జాతి పడియున్న ధవళ పుష్పసూనంబులు దేవతోద్యానంబులను హసించుచున్నవో యనునట్లు విలసిల్లుచుండెను. ఆరమణీయవనంబునం గల జలాశయంబులు వికసించుచున్నయుత్పలములచేతను, సారసములచేతను, జలపక్షులచేతను హంసరాజంబులచేతను దేవమార్గంబులను బ్రకాశింపఁజేయు చుండెను. పుష్పమాలాగళితములైన కుసుమనికరంబులు సుందరమందిరంబులకు నలంకారశోభను సమకూర్చు చున్నట్లు పెనఁగొన్న గుల్మములతో నెసంగువృక్షశాఖలు విహంగశ్రేణులతో విలసిల్లుచుండెను. పుష్పస్త బకతరళములైన నీలాశోకశాఖాగ్రములు ఝంఝుమ్మని రొదసేయుచున్న మత్తభ్రమర మధురసంగీతములచే శోభిల్లుచుండెను. పుష్పించియున్న బొట్టుగు చెట్లకొమ్మలు రాత్రికాలములయందు ప్రకాశించుచుఁ జంద్ర కిరణకాంతులతో సల్లాపములు సలుపుచుండెను. వృక్షచ్ఛాయలయం దు నిద్రించుచుండిన హరిణకులంబులు మేల్కాంచి యయ్యుద్యానవ నంబునందున్న కుశాంకురాగ్రంబులను బ్రీతిమెయిఁ గొఱుకుచుండెను. విశాలజలాశయంబులయందలి స్వచ్ఛనీరంబులును నీరేజంబులును మ రాళకులంబుల పక్షసమీరణంబులచే వికంపితంబు లగుచుండెను. ఆ కాసారతీరంబులం గల కదళీవనంబులయందు మయూరగణంబులు మ నోహరంబుగ నృత్యంబులు సేయుచుండెను. మయూరగణంబుల పక్ష విక్షేపప్రవిమలకాంతులు ప్రసరించిన తావు లెల్లఁ జిత్రవిచిత్రశ్రీలచే నెసలారుచుండెను. మఱియు, ననేకస్థలంబులయందు ప్రముదితంబు లగు హారీతపక్షికులంబులు నృత్యంబు లొనర్చుచుండెను. ఒకచోట హరిణనికరంబులు నిర్భయముగ విహరించుచుండెను. మఱియొకచోట విచిత్రవర్ణసహితంబు లగు కుసుమచయంబులు విలసిల్లుచుండెను. ఇంకొకచోటఁ గృష్ణవర్ణశోభిత లగు కిన్నరకామినీమణులు మధుపయు

క్తంబులును మనోహరంబులును నగుపచ్చనిచెట్లనీడల విహరించు
చుండిరి. వేఱొకచో మునీంద్రులయాశ్రమములయందున్న పాదపశ్రే
ణు లావాసయోగ్యములై విశాలములై శాంతిప్రదములై నయ్యారా
మవాటిక నలంకరించుటకు సమ్మిళితములైనట్లు శోభిల్లుచుండెను.
ఒక్కెడం బ్రఫుల్లము లైన మాధవీలతామండపాభ్యంతరంబులయందు
సిద్ధగణంబులు పరస్పరము నామోదించుచుండిరి. సిద్ధకామినీమణుల
సువ్యక్తమధురప్రియవాక్యములచే నయ్యుద్యానవనభాగము మనోహ
రంబగుచుండెను. అచ్చటచ్చటం బ్రేంకణపుంజెట్లపూవుగుత్తులయందు
మధుపనివహంబులు గుమిగూడి విలీనములగుచుండెను. మఱియు,
నరవిరిసిన కదంబపుష్పంబులు భ్రమరగణసంయోగంబున నుత్ఫుల్లము
లగుచుండెను. కుసుమోత్కరశాఖల నూంచివైచుచున్న సమీరణునిచే
సమీపముననున్న వెదురుపొదలు నేలనంటుచుండ నచ్చట డాంగియు
న్న మృగసమూహంబులు బెదరి కొండొకనివాసంబులకుం బరువులెత్తు
చుండెను. అతివిస్తర మేల? పరమపావనం బగు నయ్యుద్యానభూమి
తన్నాశ్రయించియున్న లతావృక్షాదిప్రాణికోటులకునయితము ముక్తిని
సంపాదించు ననుట నిశ్చితార్థంబ. చంద్రకిరణోజ్జ్వలంబులగు మనో
హరతిలకంబులును, సిందూరకుంకుమకుసుంభసన్నిభాశోకంబులును,
సువర్ణవర్ణకర్ణికారంబులును, ఫుల్లారవిందపదచిత్రితంబులగువిశాలవృ
క్షంబులును, నప్పవిత్రారామంబున నొప్పారుచుండెను. ఒకచోనింద్ర
నీలమణిసన్నిభకృష్ణవర్ణంబులును, నింకొకచో పద్మరాగమణిసంకాశ
రక్తవర్ణంబులును, వేఱొకచో మనోహరహీరమణిసదృశశుభ్రవర్ణంబు
లును నగు కుసుమరాజంబులచే నయ్యుద్యానంబు విరాజిల్లుచుండెను.
పున్నాగవృక్షాగ్రములయందు గూర్చుండి పక్షిగణంబులు కలకూజి
తంబు లొనర్చుచుండెను. రక్తాశోకకుసుమస్తబకంబులు సమీరవశం

బునఁ గంపితము లగుచుండెను. శ్రమాపహారణుఁ డగు సమీరణుం డారమణీయవనంబున మెల్లఁగ విహరించుచుండెను. వికసితకమలవనంబుల భ్రమరంబులు నృత్యంబులు సేయుచుండెను.

ఆమనోహరసమయంబున మత్తహృష్టప్రాణిపూర్ణంబును, వివిధవిశాలతరుసంపన్నంబును నగునయ్యుద్యానవనంబునకు హిమాలయశిఖరవాసియు, సకలభువనకర్తయు, లోకనాథుండునునగు మహాదేవుండు కొందఱు గణనాయకులతో పార్వతీదేవీసహితంబుగ విచ్చేసి భవానినవలోకించి యయ్యారామరామణీయకంబు నామెకుఁ జూపుచు వర్ణించుచుండ, నద్దేవి యమ్మహాదేవున కిట్లనియెను. దేవా! పరమశోభాసంపన్నం బగు నియ్యుద్యానవనంబును బ్రిహర్షంబుతో నవలోకించితిని. ఇఁక నవిముక్తక్షేత్రమాహాత్మ్యమును గ్రమ్మఱ వర్ణింపఁగోరెదను. ఈక్షేత్రమాహాత్మ్యము నింతకుమున్ను గొంత వినియున్నను దానియందు నాకుఁ బరితృప్తి కలుగలేదు. కావున, నింకను విపులముగ వినఁగోరుచున్నాను. అనుటయు దేవదేవుం డిట్లు చెప్పందొడంగెను.

దేవీ! వారణాసి గుహ్యతరమైన మదీయపుణ్యక్షేత్రము. ఈక్షేత్రము నిఖిలప్రాణులకు నిరంతరముక్తికి హేతుభూతమైనది. ఈస్థానంబునందు మదీయలోకప్రాప్తి నిచ్ఛగించుసిద్ధగణంబులు శివచిహ్నధారులై యస్మద్వ్రతావలంబనంబుచే సంయతచిత్తులును, జితేంద్రియులునై సంతతపరమయోగాభ్యాసమును జేయుచుందురు. నానావృక్షసమాకీర్ణంబును, నానాపక్షివిరాజితంబును, కమలకల్హారాదిసుమపరిశోభితసరోవరసంయుతంబును, గంధర్వాప్సరోగణసంసేవితంబునునగు నీక్షేత్రంబునందు నెల్లప్పుడు నేను నివసించియుండుటకుఁ గలకారణంబును వివరించెద నాలింపుము. ఈస్థానంబునం దుండి మామకభక్తుండును, మదర్పితచిత్తుండును, మత్సమర్పితకర్ముండు నగువాఁ డెవ్వఁడై

వను ముక్తిలాభము నందునట్లు మఱియెవ్వఁడైనను వేఱొకచోటనుండి దానిని బొందఁజాలఁడు. ఈనాదివ్యక్షేత్రము గోప్యంబులలో నతిగోప్యమైనది. బ్రహ్మాదిదేవగణంబులు ముముక్షువు లగు సిద్ధగణంబులు మాత్రమే దీని నెఱుంగుదురు. దీనిని నే నెన్నఁడును విడిచియుండకపోవుటచేతనే దీనికి ‘‘అవిముక్తక్షేత్ర’’ మను నామము గలిగినది. నైమిశారణ్యంబునఁగాని, కురుక్షేత్రంబునఁగాని, హరిద్వారంబునఁగాని, పుష్కరతీర్థంబునఁగాని స్నానావాసంబులఁ గావించువారికైనను లభింపని ముక్తిలాభము తప్పక యీక్షేత్రంబువలనఁ జేకూరుచున్నది. ఇందువలననే యిది సర్వోత్కృష్ట మని యెంచఁబడుచున్నది. ముక్తిదాయకమును, మత్పరిగృహీతంబును నగుక్షేత్ర మిదియే. తీర్థరాజం బగు ప్రయాగకంటె నీక్షేత్రమే శ్రేష్ఠమైనది. ఇందుండియే యింద్రియజిగీషువులును, మహాతపస్సంపన్నులును నగువారు పరమసిద్ధిలాభము నందఁగలుగుచున్నారు. మఱియు, నిందు నన్నుఁ జింతించి, నాయందు భక్తి కలిగి మెలంగువాఁడు యోగిజనసాధ్యం బగుజ్ఞానసంపద నందఁగలుగుచున్నాఁడు. అట్టివాఁ డీక్షేత్రంబున నివసించి నిశ్చలచిత్తముతో నన్ను ధ్యానించుచు, యోగబలంబు నంది పరమనిర్వాణపదప్రాప్తుఁ డగుచున్నాఁడు.

దేవదుర్లభంబును, పరమకైవల్యప్రాప్తిభూతంబును నగు నవ్యక్తలింగ మీక్షేత్రమునందే విరాజిల్లుచున్నది. సర్వసిద్ధాంతవేత్తలగు మునీంద్రు లన్యస్థానదుర్లభం బగుముక్తి నిందే పొందఁగలుగుచున్నారు. నేను వారికి నప్రతిమానంబగు యోగైశ్వర్యంబును, నాత్మసాయుజ్యంబును, అభిలషితస్థానంబును నిచ్చుచున్నాను. యక్షాధినాయకుం డగుకుబేరుండు మదర్పితకర్ముండై యీక్షేత్రమున నన్ను భజించినవాఁడై, గణేశ్వరత్వప్రాప్తి నందినవాఁ డయ్యెను. ఓదేవీ!

సంవర్తభావితార్థులను మహర్షులిందుండియే భక్తిశ్రద్ధలతో నన్నారాధించి యథాక్రమముగ సిద్ధిలాభము నందఁగలిగిరి. ఓకమలనేత్రీ! భవిష్యద్ధర్మవక్తయు, వేదశాస్త్రవిభాజకుండును, పరాశరనందనుండును, యోగిపుంగవుండును, మహాత్ముండును, మునిశ్రేష్ఠుండును, నగువ్యాసమహర్షి యీక్షేత్రమునందే సుఖావాసము నందినవాఁ డయ్యెను. సువ్రతా! సమస్తర్షిగణంబులును, బ్రహ్మవిష్ణుసూర్యేంద్రాది సకలదేవతలును నిందే నన్నుపాసించుచున్నారు. ఇతరులగు సిద్ధయోగిగణంబులునీస్థానంబునందేప్రచ్ఛన్నంబుగ మహావ్రతావలంబనంబుఁగావించి యనన్యమనస్కులై నిరంతరము నన్నుధ్యానించుచున్నారు. నాయను గ్రహంబును గాంచి ముక్తికామిని కలంకారప్రాయమగు నీనగరరాజమునం దధివసింపఁగల మానవుండు తొలుతఁజాతుర్వర్ణ్యసమాకులంబును, జనపదాకీర్ణంబును నగు విశాలరాజ్యము నంది పిదప నాయందు సర్వము నర్పించి నన్నుఁ బొందఁగలుగుచున్నాఁడు.

ఓసుందరీ! ఈక్షేత్రంబున నివసించువాఁడు గృహస్థుండైనను, బ్రహ్మచారియైనను, మద్భక్తుండును, మదర్పితచిత్తుండును నై మదనుగ్రహంబున పరమదుర్లభం బగుముక్తిలాభము నందఁగలుగుచున్నాఁడు. విషయాసక్తచిత్తుండును, ధర్మత్యాగియు నైనమానవుండయినను నిచ్చట మృత్యువును బొందెనేని మరల నెన్నఁడు నీహాసంసారమునఁ బ్రవేశింపఁడు. మఱియు, మాయామమతావిహీనుండును, సత్త్వగుణసంశోభితుండును, జితేంద్రియుండును నగువాఁడు విజనప్రదేశంబున నిస్థావరుండై సర్వదా నన్నుఁ జింతించి సంగత్యాగియై మదీయప్రసాదంబున మోక్షపదము నందఁగలుగుచున్నాఁడు. యోగీంద్రులైనవారనేకసహస్రజన్మంబులకైనను బొందఁజాలనిముక్తి యీమహాక్షేత్రంబున మృతిఁజెందుప్రాణికోటికిఁ గరతలామలక మగుచున్నది. దేవీ! పరమర

హాస్యం బగునీక్షేత్రమాహాత్మ్యమును సంగ్రహముగ నీ కనువదించితి
ని. ఇది యాశ్రమగణంబుల కశేషఫలజనకమైనది. దీని కతిరిక్త మైన
రహస్యసిద్ధి యింక లేదని యెఱుంగుము. మహాయోగీంద్రులుమాత్ర
మే యీరహస్యము నెఱుంగుదురు. ఇదియే పరమజ్ఞానము. ఇదియే
పరమకల్యాణజనకము. ఇదియే పరబ్రహ్మస్వరూపము. ఇదియే పరమ
పదము. గిరినందనా! ఈవారణాసీనగరము త్రిభువనసారభూతమైనది.పర
మరమణీయమైనది. పరమపాపాత్ముఁడు నయిన మిందుండి పాపవి
మోచనుఁ డగుచున్నాఁడు. సుందరతరులతాగుల్మాదిపరిశోభితంబును
నాకతిప్రియంబును నగు నీపుణ్యక్షేత్రము స్మరించు స్వాధ్యాయనియ
మశూన్యుఁ డగునజ్ఞానినయితము పరమపదప్రాప్తి నందుచున్నాఁడు.
సందియములేదు. ఇట్లు చెప్పుచు నాసమయమున మహాదేవుఁడు భక్త
శ్రేష్ఠుం డగుహారికేశునికి వర మనుగ్రహింపనెంచి పార్వతిం గాంచి
మరలనిట్లు వచించెను. ఓవరవర్ణినీ! ఈయక్షకుమారుండు నాకుఁ బరమ
భక్తుండు. నిరంతరతపోనియమాదులచే నీతండు పాపవిముక్తుండై యి
ప్పుడు మదీయవరప్రసాదంబున కుపయుక్తుండై యున్నాఁడు.

—దండపాణివరప్రదానము.—

ఈప్రకారము జగత్పతి యగుపరమేశ్వరుండు పలికి దేవీసహితుం
డై హారికేశుని సమీపించెను. శల్యావశిష్టుండై యున్న యాయక్షుండు
దేవదేవుం గాంచి భక్తిపూర్వకంబుగఁ బ్రణతుం డయ్యెను. అంతట
వృషభధ్వజుం డతనికి దివ్యచక్షువుల ననుగ్రహించుటయుఁ దత్ప్రభా
వంబున నయ్యక్షుండు ప్రమథగణాధినాయకుం డగు నప్పరమేశ్వరు
నవలోకింపఁ గలిగినవాఁ డయ్యెను. అప్పుడు దేవదేవుం డనుగ్రహ
పూర్వకంబుగ నిట్లనియెను—వత్సా! త్రిలోకదుర్లభం బగు వరంబులను
నీకు నొసంగుచున్నాను. సంపూర్ణసౌందర్యశరీరుండవై నన్ను సమీ

క్షింపుము—అనుటయు వరదానకలితుం డగు నయ్యక్షుండు పూర్వరీతిఁ బరిపుష్టశరీరుండై పరమేశ్వరుని పాదమూలంబులం బడి ప్రాంజలి బద్ధమస్తకుండై యిట్లు ప్రార్థించెను—ప్రభూ! నీయందు నాకు నెల్లప్పుడు వినిశ్చలమును, వినిర్మలంబును నగు భక్తి యుండునట్లును, నక్షయ్యంబగు గాణపత్యలాభంబు నంది లోకంబున నన్నదాతనై యుండునట్లును, అవిముక్తదుత్తారవనంబున నివసించుచు నిరంతరము నిన్నుఁ జూచుకొనుచుండునట్లునాకు వరముం బ్రసాదింపుము. ఇదియే నాకోరిక. అని వేఁడుటయు నప్పుడు మహాదేవుం డిట్లు పలికెను. కుమారా! నీవు జరామరణాదిసర్వదుఃఖవిహీనుండవై నాగణంబుల కధిపతివి గమ్ము. ఎల్లరకును బూజ్యుండవై వరప్రదాత వగుము. నిన్నెవ్వరును బరాభూతునిఁ జేయఁజాలరు. నీవు యోగబలసంపన్నుండవును, నైశ్వర్యయుక్తుండవును నై లోకంబున నన్నదాతవును, క్షేత్రపాలకుండవును గమ్ము. నీవు మహాబలపరాక్రమవంతుండవై నాకును బ్రహ్మకును బ్రియపాత్రుండ వగుము. యక్షేశ్వరుండవును, దండపాణివియు, మహాయోగివియు నగుదువుగాక! ఉద్భ్రముఁడు, సంభ్రముఁడు నను ప్రమథు లిరువురును నీకు సేవకులై నీయాజ్ఞను బరిపాలించుచుందురు—ఇట్లనుగ్రహించి మహాదేవుండు రుద్రావాసంబునకుఁ జనియెను.

—♦ ఓంకారేశ్వరవర్ణనము. ♦—

అనంతరము సనత్కుమారుండు వ్యాసమహర్షితో నిట్లు చెప్పెను. ద్విజశ్రేష్ఠా! పూర్వకల్పంబున వారాణసీనగరోత్తరభాగంబునఁ బంచాయతనం బనుతీర్థరాజం బొకండు గలదు. తత్తీర్థవృత్తాంత మత్యంతాశ్చర్యకర మైనది. దాని నిప్పుడు నీకుఁ జెప్పుచున్నాను. అనన్యస్వాంతుండవై యాకర్ణింపుము—అత్యుత్తమం బగునాపంచాయతనదివ్యతీర్థంబునఁ బూర్వ మొకమునూకి (ఆఁడుకప్ప), యోంకారేశ్వ

శసన్నిధిని జేరి సుకృతవశంబునఁ దత్స్వామినిర్మాల్యమును భక్షించెను. కొన్నినాళ్ళకుఁ బిదప నాయుండూకి కాలవశంబునఁ బంచత్వంబుం గాంచి, యనంతరము జాతిస్మరణముతో సుమనసుఁడను నొకరాజునకుఁ గూఁతురై జన్మించెను. కాలక్రమంబున నామె సంప్రాప్తయౌవన యగుటంజేసి, యామెతండ్రి యగు సుమనోమహారాజు తనకూఁతును దగినవరున కిచ్చి వివాహంబుం గావింపఁ బ్రయత్నములు సలిపెను. పూర్వజ్ఞానము గల యారాకుమారి తనతండ్రియభిప్రాయము నెఱింగి తనకు వివాహంబు వలదని వారించి, వైరాగ్యబుద్ధితో వారాణసీపురం బున కరిగి యచ్చటి పంచాయతనతీర్థవాసి యగు నోంకారేశ్వరమహా దేవుని సందర్శించుచు నచ్చటనే స్థిరనివాసము నేర్పఱచుకొనియెను. అనంతరము కొంతకాలమున కామె కాలమునకు లోనై భౌతికశరీర మును ద్యజించి శివసాయుజ్యము నందెను. బ్రహ్మోత్తమా! మం డూకి (ఆఁడుకప్ప) యయ్యు నప్పుణ్యతీర్థనివాసమహిమచే నెట్టిపరమ పదమును బొందినదో కనుఁగొంటివా! పూర్వకాలమున నీస్థానమున జరిగిన యీచిత్రవృత్తాంతమును నీకుఁ జెప్పితిని. ఈదివ్యతీర్థమున ఘటిల్లిన వేఱొకవిశేషమును జెప్పెదను వినుము—

పూర్వము పరమధార్మికుం డగు ప్రతాపముకుటుం డనుమహా రాజొకఁ డుండెను. ఆతనికిఁ గల పుత్త్రులలో జ్యేష్ఠకుమారుఁడు మిక్కిలి ధర్మాత్ముం డగుటయేకాక యాత్మజ్ఞానియు నై యుండెను. కొంతకాల మైనతరువాత మహారాజు తనపుత్త్రునిం గాంచి యిట్లనియె ను—పుత్త్రా! వివాహయోగ్యమైన ప్రాయము గలవాఁడ వైతివి గావునఁ దారగ్రహణ మొనరింపుము. అట్లు సేయుదు వేని నేనీసంసార ఘోరమునుండి విముక్తుండనై యత్యంతసౌఖ్యమును గాంచఁగలను. తండ్రి యిట్లు పలుకఁగాఁ గుమారుఁడు వినతుఁడై «తండ్రీ! ఈవిష

యమునమాత్రము నేను నీయాజ్ఞను జెల్లింపఁజాల నని చెప్పుటకు మిక్కిలియుఁ జింతించుచున్నాను." అని వాకుర్చ్చెను. అప్పుడు రాజు 'వత్సా! నేను నీకు జనకుఁడనే కాక ప్రభువునుగూడ నై యున్నాను. కావున నాయాజ్ఞను బ్రీతిపాలింపుము. నీ వవివాహితుఁడవై నాకుల మెల్లఁ జిరకాలనరకనిమగ్న మగునట్లు చేయకుము." అని వచించెను.

జనకునియీయాదేశమును విని బలవంతుఁ డైన యానృప కుమారుఁడు, పూర్వజన్మానుభూతము లైన సాంసారికవైచిత్ర్యము లెల్ల స్మరణకు రాఁగాఁ, దనతండ్రి కీరీతిని విన్నవించెను—పితా! తత్త్వజ్ఞానాత్మకంబులును, సహేతుకంబులును నగు నావాక్యంబులను సావధానచిత్తుండవై యాలింపుము. నేను శతసహస్రజన్మంబులను ధరించితిని. సారెసారెకు జరాదుఃఖము ననుభవించుచు మృత్యుముఖమునఁ జొచ్చుచు నుంటిని. మఱియు శతసహస్రవారంబులు దారపుత్రాదులతోడి సంయోగసుఖంబులను వియోగదుఃఖంబులను ననుభవించి యనుభవించి వేసరితిని. తండ్రీ! తృణ, గుల్మ, లతా, వృక్ష, సరీసృప, పక్షి, మృగ, పశ్వాది నానాయోనులయందు స్త్రీపురుషాకారంబు లగుజన్మములు నాచేఁ బరిగ్రహింపఁబడినవి. ఇంకను దేవ, కిన్నర, గంధర్వ, విద్యాధర, మహోరగ, యక్ష, రాక్షస, గుహ్యక, దాన, వాప్సరోజన్మంబులను సయిత మెత్తితిని. ఏమిలాభము? ప్రతి సృష్టియందును, సృష్టింపఁబడుచుఁ బ్రతికల్పంబునందును సంహరింపఁబడుచు హద్దులేని జన్మపరంపరలను గాంచుచుంటిని. జనకా! దారపరిగ్రహణము కేవలము విడంబనామాత్రము. కేవలము రాజత్వాభిమానమును విడిచినంతమాత్రమున నెవ్వఁడును ముక్తి కలుగనేరదు. సర్వదా, శరీరాభిమానత్యాగంబె మోక్షకారణం బగుచున్నది. రాజ

త్వాభిమానవిముక్తుండయ్యును, శరీరధర్మముతోడి సుఖంబుల ననుభ వించు మానవునిసుఖంబు శత్రుసుఖంబువంటిసుఖంబుమాత్రమే యగు చున్నది—అనఁగా సౌఖ్యంబని భావింపఁబడుదుఃఖంబే యగుచున్నది. మృత్యువును, నాశనములేనిదియు, ఎల్లప్పుడు నుండునదియు నగు బ్రహ్మమును ద్వ్యక్షరములు.* కావున నోరాజా! బ్రహ్మమృత్యువులు రెండును వ్యవస్థితములే యని నేను భావించుచున్నాను. తండ్రీ! ఇవి యిట్టి వని భూతకోటులచే నెఱుంగంబడనివై వానికి నిత్యత్వ పంచత్వ ముల నాపాదించుచున్నవి. ఎవ్వఁడు సర్వభూతశరీరభేదనముం గావిం చియు నహింసను ప్రతిపాదించుచున్నాఁడో, స్థావరజంగమాత్మకం బగు నీసమస్తప్రపంచంబునందును మెలంగుచుండియు దేనియందును మమకారము లేక వర్తించుచున్నాఁడో—అట్లుగాదేని, యెవ్వఁడు వనమధ్యమున సంతతము నివసించుచుఁ గందమూలఫలాదులచే జీవన ధారణము నొనర్చుచున్నాఁడో, అట్టివానికి రాజ్యముండుటవలనిప్ర యోజనంబేమి? ఇంద్రియంబుల ననుకరించు స్వభావము గలవాఁడై మమత్వమును జెందువాఁడు మృత్యుదేవతకు వశీభూతుం డగుచు న్నాఁడు. పరబ్రహ్మసాక్షాత్కారంబునుం గాంచునాతఁడు మృత్యు భయమునుండి పరిరక్షింపఁబడుచున్నాఁడు. కామసంబద్ధుఁ డగువాఁడు కామసంబద్ధమగు లోకముచేఁ బ్రశంసింపఁబడుచుండును. కొందఱు కోరికలను మనంబులం దిడికొని వేదాధ్యయనరూపంబునను, దీర్ఘయా త్రాసంసేవనంబువలనను దపస్సు గావించుచుందురు. మఱికొందఱు మోక్షార్థులై దాని(ముక్తి)కొఱకే యుట్టితపంబు నొనరించుచుందురు.

---

*మృత్యు—బ్రహ్మ శబ్దములు రెండును రెండేసి యక్షరములు గలవి గావున ద్వ్యక్షరములని చెప్పంబడుచున్నవి. అందు మృత్యు వనఁగా సంసారము. బ్రహ్మ మనఁ అక్షరమును, శాశ్వతమును.

కావున నోతండ్రీ! ఉత్తమంబైనపంచాయతనతీర్థంబునే యచ్చటి యీశ్వరునే నిత్యమును నే నభిలషింతును. పవిత్రమైన యాయవిముక్తమహాక్షేత్రంబున సంవసించు నోంకారేశ్వరునియారాధనంబుకొఱకు నేనిప్పుడు పావనపంచాయతనతీర్థంబునకుఁ బోయి యాదేవదేవుని సంసేవించుచు నచ్చట నివసింతును. పితా! ఇప్పటికిఁ గల నావెనుకటి జన్మంబులను, అందు నా కీతీర్థరాజంబునఁ దెలియవచ్చిన మాహాత్మ్యవిశేషంబులను నీ కిప్పుడు వివరించి చెప్పుచున్నాను వినుము—

బ్రాహ్మణ, గంధర్వ, నాగ, విద్యాధర, ఖగ, కిన్నరాది కులంబులయందు నే ననేకజన్మంబుల నెత్తి యెత్తి పిమ్మట విశుద్ధమైన వైశ్యకులంబునందు పుట్టితిని. ఆజన్మమున మంగళప్రదాయకుండును, సౌఖ్యనిదానుండును, త్రిపురవైరియు నగు మహాదేవునియందు నాకు నచంచలమైన భక్తి కుదిరెను. అంతట నేను వ్రతోపవాసాదినియమంబులచేతను, అనేకవిధస్తోత్రంబులచేతను త్రిశూలధారి యగు నద్దేవదేవుని సంతుష్టస్వాంతునిఁ గావించితిని. ఆవైశ్యజన్మంబునవే నే నొనర్చిన సభక్తికం బగు బహుకాలతీర్థపర్యటనంబునం దొకప్పుడు పుణ్యవశంబున నతిరహస్యం బగు నయ్యవిముక్తక్షేత్రంబునం బ్రవేశించు సదృష్టము నాకు సంప్రాప్తం బయ్యెను. ఆక్షేత్రంబునఁ బంచాయతన తీర్థవాసి యగు నోంకారేశ్వరుని సందర్శించి యాదేవదేవుని యెదుటనున్న రుద్రావాసంబున నుపస్థితుండనై, వైశాఖమాసంబున రాత్రులయందు జాగరణంబులు సలుపుచు నాస్వామిని భజించితిని. అప్పటి నానంసేవనంబులనెల్ల దేవ కిన్నర గంధర్వాదులు పరికించి యాశ్చర్యమగ్నమానసు లగుచుండిరి. జనకా! ఆనాపుణ్యకర్మంబుచేతనే శుభనిధానం బగు భవదీయగేహంబున జనియించు మహాభాగ్యంబు నాకు లభించెను.

తండ్రీ! ఇప్పుడు బద్ధాంజలినై నీయనుమతిని వేఁడుకొనుచున్నాను. శీఘ్రముగా నే నవిముక్తక్షేత్రంబునకుఁ బోవున ట్లనుగ్రహింపుము. ఓంకారదేవదేవునిమహాప్రసాదంబుచేతనే దేవతలకైనను లభింపరాని యీయుత్కృష్టజ్ఞానంబు నాకుఁ బొడమినది. సంసారంబునందుండినను నేను మాయాతీతుండగు నప్పరమాత్మునియందే దృష్టిగలిగి యుందును. కావున నవిముక్తక్షేత్రంబునఁ బంచాయతనతీర్థంబున నున్న నిశ్చలబ్రహ్మం బగు నోంకారేశ్వరుని సందర్శింప నిప్పుడ నే నరుగుచున్నాను; ఆపుణ్యక్షేత్రంబున నాస్వామి నొక్కసారి సందర్శించువానికిఁ బునర్జన్మంబు లేదు గావున నేను నచ్చటికిఁ బోయి యామహాదేవుని వీక్షించి జన్మరహితుండ నయ్యెదను.

కుమారుం డిట్లు వలుకఁగా మహారాజిట్లనియెను.—పుణ్యాత్ముండవైన యోపుత్త్రికా! నీవేపుణ్యతీర్థంబునకుఁ బోవుదువో నేను నాతీర్థంబునకే వచ్చెదను. జాతిస్మరణవశంబున నామనంబును నచ్చటికి నేఁగ నుద్విగ్నమగుచున్నది. సంసారమునం దుండినను, బురుషునకు సర్వదా వైరాగ్యంబు సముత్పన్నంబగుచున్నది—వంశానుగతికంబో, జాతిమూలకంబోయైనవృత్తిని బరిత్యజించి ప్రియంబులును, నప్రియంబులును నగువస్తువులు మాయావిశిష్టంబు లని యెఱింగి, వానియందు మమతాహంకారంబు లుడిగి సకలకర్మంబుల నుజ్జగించి యాత్మశుద్ధి ధారణచేఁ గర్మసన్న్యాసినై పిమ్మట నవిముక్తక్షేత్రంబును జేరఁగలుగుచున్నాఁడు. అమ్మహాక్షేత్రంబున కరుగువానికి నితరపుణ్యక్షేత్రంబుతోఁ బనిలేదు. అవిముక్తక్షేత్రోపాసకు లాత్మత్యాగం బొనర్చి శాంతి (శమ) దాంతి (దమ) క్షాంతు (క్షమ) లును, నింద్రియజయంబును గలిగి తమయందాత్మను నిలిపికొనఁగలుగుటయే కాక, సర్వభూతంబులయందును నోంకారేశ్వరునిఁ, దమయాత్మలనుగూడ సంతు

ర్శింపఁగలుగుదురు. అమ్మహాక్షేత్రంబునందు ' అవ్యక్తలింగు ' లను పేరం బరగు సన్న్యాసులు శతరుద్రీయస్తోత్రంబులచే దేవోపాసనలఁ గావించుచుఁ బరమందు పరమపదంబు నంది యోంకారేశ్వరునియందు ప్రవేశించి లీన మగుచున్నారు. సమస్తవేదంబులు నేమహాపదంబును బోధించుచున్నవో, తపశ్శాలు లేమహాపదంబు నభివర్ణించుచుందురో, బ్రహ్మచర్యవ్రతావలంబు లేమహాపదంబు నభిలషించుచుందురో యట్టిపరమపదం బవిముక్తక్షేత్రంబునందు నిహితంబై యున్నయది.

ఈరీతిం బలికి యమ్మహారాజు నిండుమనంబుతో నోంకారేశ్వరుని సంస్మరించి, కనిష్ఠపుత్త్రుని రాజ్యాభిషిక్తుం గావించి తనపూర్వచారిత్రముం దలపోసి వైరాగ్యంబు నొందినవాఁ డయ్యెను. మఱియు నాతఁడు పంచాయతనసంస్థితుండును, పరబ్రహ్మంబును నగు నోంకారదేవునిఁ బలుమాఱు మనఃపూర్వకంబుగ సంస్మరించి వారాణసీనగరంబునకు నరిగి యచ్చట నోంకారేశ్వరునిఁ బొందినవాఁడయ్యెను.

ఇట్లు చెప్పి సనత్కుమారుండు మరల నిట్లు పలికెను.

వ్యాసమునీంద్రా! ఈరాజు పూర్వజన్మంబున ఖగశ్రేష్ఠంబగు కపోతంబై యుండి పంచాయతనక్షేత్రంబున నివసించుచు నచ్చటి యోంకారేశ్వరునికి నిత్యంబును బ్రదక్షిణంబు లొనర్చుచు నాదేవదేవుని స్తుతులతో సేవించుచుఁ బిమ్మటఁ బంచత్వంబు నొంది యీజన్మంబున రాజై జనియించెను. ఇప్పుడారాజును, నాతనికుమారుండును దేవదేవుం డైనయోంకారేశ్వరుని సంస్తవాదిరూపంబుల నారాధించి పుణ్యులైరి.

సనత్కుమారుని యీవాక్యంబుల నాకర్ణించి కృష్ణద్వైపాయనుండు విస్మయచిత్తుండై ‘‘మహాభాగా! ఎవ్వనినామోచ్చారణంబుఁ గావించినంతమాత్రంబున నాత్మవికాసంబు గలుగుచున్నదో యాత్రి

శూలధారియైనపరమేశ్వరునియనుగ్రహంబుఁ బొందుట కారాజును, దత్పుత్త్రుండును నెట్టివ్రతం బాచరించిరో యానతిమ్ము." అని యడుగుటయు సనత్కుమారుం డిట్లని చెప్పందొడంగెను.

ఋషిసత్తమా! అతిగోప్యంబు, నుత్తమంబు నగు రహస్యయోగంబు వక్కాణించెదనాకర్ణింపుము—"అవిముక్తక్షేత్రంబున నుండు మృత్యుంజయుండు పరమయోగస్వరూపుండును, శివశబ్దవాచ్యుండును, అనాద్యుండును, అజుండును, అవ్యయుండును నై యున్నాఁడు. అతఁడు స్వయంభువు; అనిర్దిష్టస్వరూపుఁడు; సకలకారణుండు; సృష్టిప్రళయస్వభావుండు; అచింత్యుఁడు; అచలుఁడు; మోక్షస్వరూపుఁడు; భయపాపరహితుండు; నిత్యుండు; నిరపేక్షుండు; అనాశ్రయుండు; నిస్తుతి; నిర్నమస్కారుండు; నిస్సంగుండు; నిరుపద్రవుఁడు; నిరంజనుఁడు; నిరుద్భవుండు; నిరాలంబుఁడు; నిర్మలుండు; నిరుపమానుండు; అపవర్గస్వరూపుండు; అవిజ్ఞేయుండు; అనామయుండు; అనిత్యుండు; సర్వకారణుండు; అలగ్నుండు; సర్వతోముఖుండు; అనాసక్తుండు; మహాదేవుండు; విశుద్ధుండు; జ్ఞాననిర్మలుండు; మంగళమూర్తి; అతీంద్రియుండు; ఆచారవివర్జితుండు; కాలాతీతుండు; మోక్షాధారభూతుండు; భయశంకావిరహితుండు; జ్ఞానపతితవిమోచనుండు.

"అమ్మహాత్ముండు స్థావరంబులకంటె భిన్నుండై, యనంతనామంబులు గలిగి చైతన్యతేజస్స్వరూపుండై యొప్పుచున్నాఁడు. అతఁడు జీవులశరీరంబులయందు ప్రవేశించి జ్ఞానదీపకుండై వెలుంగుచున్నాఁడు. మఱియు నుపదేశంబులవలన విదితుం డయ్యు నతండు విలుప్తవిగ్రహుండై, యాత్మజ్ఞానంబుచేతనే తెలియఁదగినవాఁ డగుచున్నాఁడు. జ్ఞానమే యాతనిదృష్టియైయున్నది. ఆతనికి సంగము లేదు. ఆతండు వెలుపలను లోపలను నిండియున్నాఁడు; నిత్యావకాశశూన్యుండు;

శబ్దాశబ్దాదిపదార్థంబుల కగోచరుండు; ఏకకాలమునందే యాతఁడు విస్త
రించి వ్యాపించినవాఁడయ్యెను. అతండు దేవాదిదేవుండు; దేవతాస్వరూ
పుండు. యుక్తిప్రమాణంబులకు నధీనుం డగువాఁడుగాఁడు; ఆతనింగూ
ర్చి మనమెన్నికల్పనలనుజేసికొన్నను వానికన్నిటికి నాతఁడు వేఱుపడియే
యుండును. కేవలచింతాదృష్టికిమాత్రమే యాతండు గోచరుం డగు
చున్నాఁడు. ఆకాశమువలెనే మిక్కిలి విశాలమైనవాఁడు. ఆతనికిఁ గం
పముగాని విషయసుఖదర్శనములుగాని లేవు. ఆతఁడు సమస్తలోకప్ర
సిద్ధమార్గంబులయందును నవస్థితుఁడై విలసిల్లుచుండును. అన్నియుఁ
డానే యై యుండియు నాకారరహితుండై యున్నాఁడు. ఆతఁడు స్వ
భావరూపుండు గావునఁ జింతనలచేతనే గ్రహింపఁదగినవాఁడై యు
న్నాఁడు. జగంబులకెల్ల నతీతుండగు నాతఁడు నలక్షణుండై యొప్పా
చుండును. వాగ్వాదంబుల కాతండు బహిర్భూతుండై యుండును.
పంచభూతములకును నధీనము గాని పరమాత్మ యయ్యు, జ్ఞానగమ్యుఁ
డై, సకలపదార్థములకును ముఖ్యకారణుఁడగుచున్నాఁడు. సమస్తస్థానం
బులయందునిండియుండియు నాతండెవ్వనిచేతను స్పృశింపఁబడనివాఁడై
యున్నాఁడు. మఱియు నాతఁడు శబ్దాదిగుణసమూహమునకుఁ గారణుఁ
డగుటయేకాక శబ్దబ్రహ్మమయుండునై యున్నాఁడు. శమదమాది
సమస్తగుణంబులకు నాశ్రయభూతుండైనవాఁ డాతఁ డొక్కఁడే.
ఆ దేవునిస్వరూపంబు శబ్దంబుల కతిరిక్తం బైనది. నిఖిలజ్ఞానంబులకును
నాతండే యాశ్రయుఁడు. ఆతం డనాది; అచ్యుతుండు; దివ్యుండు;
ప్రమాణంబులకు గోచరుం డగువాఁడు గాఁడు. ఊర్ధ్వాధోభాగంబుల
నెల్ల నాతండు నిండి వర్తించుచున్నాఁడు. నిత్యుండయ్యు నాతండు
జీవస్వరూపుండై యున్నాఁడు. ఆతఁడు హేతుసంస్థితుండై యుండును.
జ్ఞానేంద్రియమనోహంకారంబుల నసమ నుపస్థితుం డయ్యు నాముహూ

త్మ్యుండు సకలేంద్రియంబులకును గ్రహింపరానివాఁడై యున్నవాఁడు. ఆతం డాత్మయేయింద్రియములుగాఁ గలవాఁడు. ఆతనియాత్మ నిష్కళంకమైనది. ఆతండు సర్వలోకవిభుండు; స్వరాదివ్యంజనంబు లాతని వర్ణింపనేరవు. శ్వేతరక్తాదులలో నెట్టివర్ణంబును నాతనికి లేదు. అమ్మహేశ్వరుండు వాచామగోచరుండు; ఓంకారమునకుసైతఁ మందనిరూపము గలవాఁడు. తర్కంబుల కాతిఁ డందఁడు. సృష్టి కతీతుండు— ఉత్పత్తిసమయంబు లాతనికి లేవు.

ఆతఁడు నిష్కంకుఁడు; నిశ్చలుఁడు; సౌమ్యుఁడు; దేహాతీతుఁడు; పరాత్పరుఁడు. పంచభూతములకును నందరానివాఁ డాతఁడే. సర్వదా నిశ్చలభావముతో నాతఁ డేకాకృతినై యొప్పుచుండును. ఆతం డచింత్యుండు; పరముండు; సూక్ష్మాతిసూక్ష్ముండు. చతుర్వేదములు, నాగమములు నాతనిఁ బ్రతిపాదించుచున్నవి. ఆతఁడు యథార్థజ్ఞానమునకునయిన నందనివాఁడు. ఆతఁ డనంతములైన నేత్రములతో నెప్పుడును మనలను బరీక్షించుచుండును. ఆతనికి నెన్నఁడును నాశములేదు. ఆతఁడు కామరూపి. సకలభూతంబులయుత్పత్తికిని, సర్వబీజసంభూతికిని గారణభూతుఁ డాతండే. సమస్తబ్రహ్మాండములయందు నాతఁడు వ్యాపించియున్నవాఁడు. ఆతఁడు కామస్వరూపుఁడు; అచ్యుతుఁడు; పరముఁడు. ఆతఁడేమహత్తు. స్థూలసూక్ష్మవిభాగి యైన భూతఁడే ప్రకృతియుఁ బురుషుండు నై సనాతనుండై యున్నవాఁడు. ఆమహాత్ముఁ డాదిమధ్యాంతరహితుఁడు. ఆతనికి నాదియు, వినాశంబును లేవు. ఆతఁడు భూతస్వరూపుఁడు; మహాకాయుండు; శుభదాయకుండు; మోక్షప్రదాత; యోగక్రియావినిర్ముక్తుండు; మృత్యుంజయుండు; మహేశ్వరుండు; ఉపాధిశూన్యుండు; సూర్యసన్నిభుండు; అవ్యక్తుండు; నిత్యుండు; కేవలుండు; అద్వయుండు. ఆతనికంటె సత్యంబగు తేజం

బు లేదు. అవిముక్తక్షేత్రనివాసుండు; సర్వశరణ్యుండు; భగవంతుండు; ఈశానుండు; ఓంకారదేవుండు; సర్వమంగళప్రదాయకుండు; దేవదేవుండు; మహాదేవుండు; పంచవక్త్రుండు; వృషభధ్వజుండు; సదాశివుండు; విరూపాక్షుండు; త్రిశూలహస్తుండు; జటాధరుండు——*

ఇత్యాదిమహామహిమలతోడి దివ్యగుణనామంబులు గలమంగళస్వరూపుఁ డగుమహాదేవుని హృత్పద్మకోశమధ్యంబున నిలిపికొని నమస్కరించుచున్నాను. సకలజంతుజాలంబులయుత్పత్తికిని హేతుభూతుండును, వారాణసీనగరసంస్థితుండును, పరమపదుండును నగునోంకారదేవునికిఁ బునఃపునఃప్రణామంబు లాచరించుచున్నాను."

సనత్కుమారుండు మరలఁజెప్పుచున్నాఁడు.

వ్యాసమునీంద్రా! పైప్రకారమోంకారదేవసంస్తవముం గావించి యాస్తోత్రపఠనాంతంబున నాప్రతాపముకుటమహారాజును ఆతనిపుత్రుఁడును కోటిసూర్యాగ్నిప్రభాభాసమానం బగుదివ్యతేజముం గాంచినవారయిరి. అవిముక్తమహాక్షేత్రంబున సంయతాత్ములై, యోంకారనిర్దిష్టమైన శంభుస్తవమును బఠించుపుణ్యాత్మునకు దివ్యసిద్ధి (ముక్తి) యెల్లప్పుడు నఱచేతిలో నుండును. ఈస్తవమును శ్రద్ధాభక్తులతో బ్రాహ్మణక్షత్రియవైశ్యశూద్రులలో నెవ్వండు పఠించునో యాతండు సమస్తపాపంబులనుండియు ముక్తుండై ముక్తిగ్రహణంబు నొనర్చుచున్నాఁడు.

---

* ఈస్తోత్రమునకు మొదటనున్న 'మృత్యుంజయ' శబ్దము మొదలుగ నాశివదేవునినామములెల్ల మూలమున ద్వితీయైకవచనములుగా నున్నవి. అయినను, భాషాసంప్రదాయమునుబట్టి పఠనసౌకర్యార్థము పైభగవద్విశేషణంబు లన్నియుఁ బ్రథమైకవచనంబులుగా వ్రాయఁబడినవి.

శ్రుతి—"వేదాహ మేతం పురుషం మహాన్త
మాదిత్యవర్ణం తమసః పరస్తాత్
తమేవ విదిత్వా న భవేన్మృత్యు
ర్నాన్యః పన్థా విద్యతే హి జనానామ్."

"సూర్యసమతేజోవిరాజితుం డగు మహాపురుషుని నేను దెలిసి కొంటిని. ఆమహాత్మునే తెలిసికొన్నయెడల నిఁక సంసారబంధమేలేదు. ఇంతకంటె నీమాయాప్రపంచమునుండి యుద్ధరింపఁబడుటకు మఱియొక యుపాయమును లేదు."

ఎవ్వఁడు సహస్ర, లక్ష, కోటిముఖంబులు గలిగి ప్రకాశించు చున్నాఁడో, అట్టియోంకారదేవుని వర్ణించుట యెవ్వనికిని సాధ్యంబు గాదు. అయిన నిప్పుడు నాయోపినంతవఱకు నోంకారేశ్వరునిమాహాత్మ్యంబు నభివర్ణించి చెప్పితిని. మునీంద్రా! సహస్రముఖంబులు గలవార లసంఖ్యాకులు చేరియు నామహాదేవునింగూర్చి సులభముగ వచించుటకు శక్తులు గారుసుమా!

శ్రీదేవాయనమః.

పురాణగ్రంథమాలిక,
పిఠాపురము.

మనపూర్వులమహామహిమలు, సత్యచారిత్రములు, భగవన్మహిమలు, ధర్మములు, నీతులు, నీతిబోధకములగు కథలు, దేవతలచరిత్రములు, రాక్షసులచర్యలు, భగవంతునియనుగ్రహము—ఇత్యాదివిషయములతో నిండియున్న యిహపరసాధకంబు లగుమనపురాణోపపురాణములు, ఇతిహాసములు మొదలగుసుప్రసిద్ధగ్రంథములను సులభశైలిని వచనరూపమున నాంధ్రీకరించి యాంధ్రమహాజనులహస్తములకందించుటకై స్థాపింపఁబడినది. రెండేసినెలల కొక్కొక్కసంపుటముచొప్పున 200—250 పుటలవంతున డెమ్మీసైజునఁ బ్రకటింపఁబడుచుండును. ఆంధ్రమహాజనులందఱును మాయుద్యమమునకుఁ దోడ్పడి గీర్వాణభాషయందున్నయీమహాపురాణాదులను మనతెలుఁగువారికిఁ దెలియునట్లుగా నొనర్చుచున్నమాకుఁ బ్రోత్సాహముఁ గలిగింతురుగావుత మని వేఁడికొనుచున్నాము.

నిబంధనలు.

(1) ఇందుఁ జందాదారులగువారు రు 0-4-0 ప్రవేశరుసుము చెల్లింపవలయును.

(2) చందాదారులకు పోస్టేజీ మనీఆర్డరుకర్చులు మేమే భరించి ఒక్కొక్కసంపుటము రూపాయకుమాత్రమే పంపుచుందుము. (చందాదారులుకానివారికి పోస్టేజిగాక రు 1-[illegible]-0 లు.)

(3) నైజాము ఇలాకాగ్రామములవారికి వి. పి. సౌకర్యములు లేవు కా

వ్రస సర్టిఫికెట్‌వారు ప్రివేశరుసుముసహా రు 5-4-0 ముందుగాఁ జెల్లించిన వారికి ఆఱుసంపుటములు ప్రకటింపఁబడి నప్పుడెల్ల రిజస్టర్డుబుక్కుపోస్టుగాఁ బంపుచుందుము.

సహాయులు.

సంవత్సరమునకు ముందుగ రు 10 ల నొసఁగువారిని సహాయులుగాఁ జేర్చుకొని వారినామములను సహాయులపట్టికలోఁ బ్రకటించుచు వత్సరమున వెలువడు ఆఱుసంపుటములను రిజస్టర్డుపార్సిలుగాఁ బంపుచుందుము.

పోషకులు.

ఒక్కసారిగ నూటపదియాఱురూప్యములు గ్రంథమాలికకువిరాళముగనొసగిన భాషాభిమానులను పోషకులుగాఁ జేర్చుకొని వారినామములను గ్రంథములలోఁ బ్రకటించుచు నీగ్రంథమాలికనుండి వెలువడు గ్రంథములన్నిటి నెప్పటి కప్పుడు అన్‌రిజస్టర్డుపార్సిలుగాఁ బంపుచుందుము.

రాజపోషకులు.

ఒక్కసారిగ రెండునూటపదార్లనుగాని అంతకుమించిగాని యుదారహృదయమునకుఁ దోఁచుసంతటి ద్రవ్యముఁగానిదయచేయు శ్రీమంతులను జమీందారులను రాజపోషకులుగాఁ జేర్చుకొని యిందుఁ బ్రకటింపఁబడు గ్రంథములన్నిటిని రిజస్టర్డుబుక్కుపోస్టుగా నందించుచుందుము.

పురాణగ్రంథమాలిక, పిఠాపురము. తూర్పుగోదావరిజిల్లా.	సడకుదుటి వీరరాజుపంతులు సంపాదకుఁడు.

ఆంధ్రప్రచారిణీగ్రంథనిలయము చందాదారులను, వారుకోరినమొదల, అడ్మిషన్ ఫీ 0-4-0 అక్కఱలేకుండ, చందాదారులుగాఁ జేర్చుకొని మాగ్రంథములు వెడలినపుడెల్ల ఒక్కొక్కప్రతిని వి. పి. గాఁబంపుదుము.

ముందు రాఁబోవు పుష్పము.

శి వ పు రా ణ ము.

(నాలుగవ సంపుటము.)

సనత్కుమారసంహిత—చివరభాగము.

వాయవీయసంహిత—పూర్వభాగము.

వాయవీయసంహితలోని కథలు, నీతులు, ధర్మములు మొదలగునవి యద్భుతములు! అపురూపములు!! శ్రీకృష్ణుఁడు సంతానము కొఱకు శివునింగూర్చి తపస్సుచేయుట; శివుఁడు ప్రత్యక్షమగుట......దక్షునియజ్ఞము......వీరభద్రజననము; శుంభనిశుంభవధకొఱకు పార్వతీదేవి యవతారము.........మొదలగునవి గలవు. ౧౯-౨౮ సం. మేనెల ౨౦ తేదీని వెలువడును.

చందాదారులకు పోస్టేజిమనీఆర్డరుఖర్చులు సహా రు 1-0-0

ఇతరులకు కర్చులుగాక రు 1-8-0

పురాణగ్రంథమాలికా కార్యస్థానము, పిఠాపురము.

శ్రీ ఆదిశైవ పత్రిక.

శైవసంఘాభివృద్ధికై శివాగమములును, శైవపురాణాదులందు వర్ణింపఁబడిన శైవధర్మములును, ఉపనిషత్సారభూతములయిన శైవ రహస్యములును, శివభక్తులచరిత్రములును, సనాతనధర్మములు మొదలగుసద్విషయములు తేటతెల్లముగ ప్రచురించెడి మాసపత్రిక. డెమ్మీ సైజున గ్లేజుకాగితములపై చక్కగా ముద్రింపఁబడుచున్నది. ప్రతివారును చందాదారులుగా జేరి శివధర్మోద్ధరణ మొనర్ప ప్రార్థించుచున్నారము. సంవత్సరముచందా రు 3-0-0 లుమాత్రమే.

ఎడిటర్, శ్రీ ఆదిశైవపత్రిక,
గురుకులాశ్రమము,
చిలుకూరు, అనంతవరంపోస్టు, గుంటూరుజిల్లా.